

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ ПРОФЕСІЙНО-
ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛЦЕЙ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ВИХОВУЄМО ГРОМАДЯНИНА
УКРАЇНИ

збірник методичних розробок виховних заходів

Житомир, 2023

УДК 377. 017. 4 (082)

В 54

*Рекомендовано до друку Навчально-методичною радою при
Навчально-методичному кабінеті професійно-технічної освіти у
Житомирській області (протокол № 1 від 26.01.2023 р.)*

Рецензенти:

- Басюк Н. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови Житомирського державного університету імені Івана Франка
- Нагаєвська І. О. – кандидат психологічних наук, методист Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Житомирській області
- Ткачук І. М. – заступник директора Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Житомирській області

Виховуємо громадянина України : збірник методичних розробок виховних заходів / за заг. ред. І. Д. Сахневич. Житомир : ТОВ «Видавничий дім "Бук-Друк"», 2023. 300 с.

У збірнику «Виховуємо громадянина України» зібрані методичні розробки виховних заходів, які підготували педагогічні працівники Житомирського професійного ліцею Житомирської обласної ради. Збірник містить сценарії цікавих свят, диспутів, виховних годин, тематичних та літературно-мистецьких вечорів, присвячених визначним подіям вітчизняної історії та сьогодення, відомим постатям української історії та культури, християнським цінностям, українським та світовим митцям. Мета цієї книги – допомогти педагогічним працівникам в організації нетрадиційних виховних заходів для юнацької молоді, зробити змістовним та цікавим відпочинок вихованців.

Адресовано широкому загалу освітян для практичного використання.

УДК 377. 017. 4 (082)

В 54

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Моргун О. В. Щоб у серці жила Батьківщина (інтерактивна читальня)	7
Олексюк Т. А. Ти в моєму серці, Україно! (лицарський турнір)	21
Штуль В. М. Вишиванка, моя вишиваночка! (квест)	34
Мерзла С. М. Україна – єдина країна! (уявна мандрівка)	43
Жидецька О. О. Крим – це Україна (круглий стіл)	61
Нестерова Т. М. Андріївські вечорниці (театралізована вистава)	70
Ларікова Н. А. Поезія – це завжди неповторність (літературна кав'ярня)	82
Шевчук М. М. Чорнобиль не має минулого (квест)	98
Власюк М. Л. Тридцять перша весна України (вечір-пам'яті)	106
Моргун О. В. Крокуємо вулицями Житомира (<i>Михайлівська вулиця</i>) (віртуальна екскурсія)	113
Черниш О. Ф. Твої права. Конвенція ООН про права дитини (година правової грамотності)	124
Шевчук М. М. Поспішай творити добро (круглий стіл)	136
Калінчук А. Б. Посміхнись здоров'ю і воно посміхнеться тобі (тренінгове заняття)	147
Штуль В. М. Інформаційний світ навколо нас (віртуальна подорож)	156

Олексюк Т. А. Обереги твої, Україно (усний журнал)	163
Михницька Л. В. У добру путь! (свято)	178
Ларікова Н. А. Ти будеш жити, Україно! (коворкінг)	185
Кухаренко О. В. Подарунок любові (благодійний ярмарок)	195
Пронь І. Г. Козацької слави вірні нащадки (конкурсно-розважальна програма)	202
Мерзла С. М. Толерантність (тематичний вечір)	212
Олексюк Т. А. А третій же празник – Святе Водохреща (свято)	220
Нестерова Т. М. Прощавай, зимонько! (конкурсно-розважальна програма)	229
Пронь І. Г. Спорт єднає всіх (спортивне свято)	238
Бондарчук В.А., Лапатін Р.А. Сильні духом (конференція)	253
Голубовський О. В. Україна – єдина країна (круглий стіл)	263
Жидецька О. О., Мінгалова Л. О., Карабенкова І. П. Місто Майстрів (професійний квест)	273
Слюсар Л. В. Леся Українка: сила таланту і духу (літературно-мистецька виховна година)	288

ВСТУП

Учитель творить Людину.
Василь Сухомлинський

Сьогодні Українська держава та її громадяни стають безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно велике значення для подальшого визначення, першою чергою, своєї долі, долі своїх сусідів, подальшого світового порядку на планеті. В сучасних важких і болісних ситуаціях викликів та загроз і водночас великих перспектив розвитку, кардинальних змін у політиці, економіці, соціальній сфері пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд з забезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, пошуками шляхів для інтегрування в європейське та євроатлантичне співтовариство, є визначення нової стратегії виховання як багатокомпонентної та багатовекторної системи, яка великою мірою формує майбутній розвиток Української держави.

На сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей: повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України); участь у громадсько-політичному житті країни; повага до прав людини, верховенство права; толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей; рівність всіх перед законом; готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

Організація виховного заходу потребує творчого підходу з боку педагога. Він має заздалегідь підготувати здобувачів освіти до проведення цікавого і змістовного дійства, створити необхідну творчу атмосферу.

У збірнику «Виховуємо громадянина України» зібрані методичні розробки виховних заходів, які підготували педагогічні працівники Житомирського професійного ліцею Житомирської обласної ради. Збірник містить сценарії цікавих свят, диспутів, виховних годин, тематичних та літературно-мистецьких вечорів, присвячених визначним подіям вітчизняної історії та сьогодення, відомим постатям української історії та культури, християнським цінностям, українським та світовим митцям. Мета цієї книги – допомогти педагогічним працівникам в організації нетрадиційних виховних заходів для юнацької молоді, зробити змістовним та цікавим відпочинок вихованців.

Адресовано широкому загалу освітян для практичного використання.

Моргун Олена Володимирівна,
*викладач математики,
спеціаліст вищої категорії,
педагогічне звання
«Старший викладач»,
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

виховного заходу на тему:

«ЩОБ У СЕРЦІ ЖИЛА БАТЬКІВЩИНА»

Мета: продовжувати знайомити здобувачів освіти з особливими освітніми потребами із життям і творчістю видатного педагога і письменника В. О. Сухомлинського; викликати інтерес до його творів, бажання наслідувати позитивні риси героїв прочитаних оповідань, формувати вміння аналізувати прочитане; плекати почуття краси; виховувати почуття патріотизму, любові до Батьківщини, доброзичливості, прагнення творити добро для людей.

Форма проведення: інтерактивна читальня.

Присутні: група здобувачів освіти з інклюзивною формою навчання.

Обладнання: презентація про життя та творчість письменника, відеофільм про творчість В.О. Сухомлинського, книжкова виставка творів; відео оповідання письменника; планшети з завданнями; костюми для інсценізації оповідань.

Хід заходу

Епіграф:

Той хто забув колыску,
з якої піднявся, щоб піти по землі,
хто байдужий до матері,
що вигодувала та виховала його,

нездатен переживати високі
патріотичні почуття.
В. О. Сухомлинський

Вступне слово викладача. Ми раді вітати всіх присутніх в нашій інтерактивній читальні. Сьогодні, напередодні дня народження Василя Олександровича Сухомлинського, наша зустріч присвячена його творчості. Відомий на весь світ великий українець, славетний педагог, мислитель і неперевершений дитячий письменник, патріот своєї Батьківщини. Усе своє життя він присвятив дітям.

Василь Сухомлинський у своїх творах, оповіданнях не лише навчав дітей, а й прищеплював кожному з них найкращі людські якості, виховував у них доброту, чуйність, людяність, патріотизм, любов до батьків, до людей і до рідної землі. «Патріотами не народжуються. Патріотизм треба виховати з самого дитинства: з батькової хати, з маминої колискової, з бабусиної вишитої сорочки, яка передається з покоління в покоління», – зазначав В. Сухомлинський.

Перегляд фільму «Сухомлинський В.О.»

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=isCjjbmwff0>

Здобувач освіти 1: Народився В. О. Сухомлинський 28 вересня 1918р. в селі Василівка Онуфріївського району Кіровоградської області у незаможній сім'ї. До революції батько, Олександр Омелянович Сухомлинський, працював за наймом як тесляр і столяр у поміщиків, орав та робив музичні інструменти.

Мати, Оксана Юдіна, працювала в колгоспі, займалася домашнім господарством, а зимовими вечорами розповідала казки. У їхній сім'ї, крім Василя, було ще троє дітей – Іван, Сергій та Меланія. Батьки ніколи не сварилися між собою і не карали своїх дітей. Усі діти сім'ї Сухомлинських обрали професію вчителя. Змалку в дітей виховували любов до книги.

У діда була велика бібліотека. Помираючи, свої книги він віддав Василеві. Дід мав особливий вплив на онука. Василь Олександрович згадував: «При зустрічі дід часто любив мені читати. Одягаючи окуляри, посміхаючись, він говорив: «Сідай ось тут і слухай, я тобі зараз щось цікаве прочитаю». При цьому очі його світилися добротою». Пізніше, вже ставши вчителем, згадуватиме Василь Олександрович дідові слова: «Хто дітей любить, той добрий чоловік».

Здобувач освіти 2:

Василь Сухомлинський закінчив семирічну школу в рідному селі Василівка, де він був одним з найкращих учнів. У 1933 році вступив до Кременчуцького медичного технікуму, але

незабаром пішов звідти, і влітку 1934 р. вступив до Кременчуцького педагогічного інституту і став студентом факультету мови і літератури, достроково закінчив його і був прийнятий до Полтавського педагогічного інституту. Проте, через хворобу в 1935 р., змушений був перервати навчання в інституті і сімнадцятирічним юнаком розпочав педагогічну роботу. Протягом 1935-1938рр. він викладає українську мову і літературу в школі. У 1936 р. вступив на заочний відділ Полтавського педагогічного інституту, де спершу здобув кваліфікацію учителя української мови і літератури неповної середньої школи, а згодом – і викладача цих же предметів середньої школи.

Здобувач освіти 3: У 1941 році, під час Другої світової війни, добровольцем йде на фронт. У січні 1942 року молодший політрук Сухомлинський був важко поранений, захищаючи Москву у битві під Ржевом. Осколок снаряду залишився в його грудях назавжди. Після довгого лікування у шпиталі селища Уфа, що в Удмуртії,

він просився на фронт, проте комісія не могла визнати його навіть умовно здоровим для військової служби. У червні 1942 року його призначили директором сільської середньої школи в Удмуртії, де він пропрацював до березня 1944 року. 9 лютого 1943 року подав заяву про вступ до ВКП(б).

Вірш «Я був на далекій чужині ... (читає здобувач освіти)

Я був на далекій чужині
Там небо таке ж голубе
Та тільки нема Батьківщини,
Нема там, Вітчизно тебе
Бо в ріднім краю над землею
Чистіша і глибша блакить
І сонце Вітчизни моєї
Яскравіше в небі горить
Я слухав пісні на чужині –
Хороші думки в тих словах,
Але то не крила орлині,
Що є в наших рідних місцях.

Здобувач освіти 4: Навесні 1944р. з дружиною Сухомлинський переїхав до України, на свою Батьківщину, в Онуфріївський район, Кіровоградської області. Працює 4 роки завідувачем районного відділу освіти. А в 1948 році за власним проханням стає

директором Павлишської середньої школи. Цією школою він керував до кінця свого життя. 23 роки життя стали найпліднішими. На найвищій щабель своєї творчості В.О.

Сухомлинський піднявся в 60-і роки. Саме в ці роки він написав свої найкращі твори, книжки, статті, художні твори для дітей. Мудрий учитель писав для дітей чудові

твори: коротенькі, повчальні і дуже змістовні. Його любов до дітей була такою великою, як сонце.

Викладач. Великий педагог, звертаючись до юних читачів, говорить про найважливіший зв'язок між родиною і Батьківщиною, рідною домівкою і своїм народом: «Слово Батьківщина має той самий корінь, що й слово батько. Справжнє народження твоє як громадянина, мислячої, натхненної благородними ідеалами особистості, трудівника, борця за торжество правди і щастя, сім'янина відбувається завдяки тому, що ти – син народу... Мати народжує твою плоть, Вітчизна породжує твою людську, громадянську душу», – так стверджував Сухомлинський. Він також намагався відкрити перед кожним вихованцем усі джерела, якими живиться могутнє почуття **любові до Батьківщини. Це і природа рідного краю, слово рідної мови, культ Матері і Батька, Мала Батьківщина, її історичне та героїчне минуле, працелюбність».**

Спробуємо через оповідання Василя Сухомлинського розкрити складові патріотичного виховання.

Інсценізація оповідання «Важко бути людиною...»

Діти поверталися з лісу. Вони сьогодні ходили в далекий похід. Шлях додому пролягав через невеликий хутірець, що лежить у долині за кілька кілометрів од села. Втоmlені, знесилені діти ледве дійшли до хутірця. Зайшли в крайню хату. Попросили води. З хати вийшла жінка, за нею вибіг маленький хлопчик. Жінка витягла з колодязя води, поставила на стіл серед двору, а сама пішла до хати. Діти напилися, відпочили на траві. Де й узялися сили. Відійшли з кілометр від хутірця, Марійка тут і згадала:

– А ми ж не подякували жінці за воду.

Діти зупинилися. Справді, забули подякувати. – Що ж... – каже Роман, – це невелика біда. Жінка вже й забула, мабуть. Хіба варто повертатися через таку дрібницю?

– Варто, – наполягає Марійка. – Хіба тобі самому не соромно перед собою, Романе?

– Роман усміхнувся. Видно, що йому не соромно.

– Ви як хочете, – каже Марійка, – а я повернуся й подякую...

– Чому? Скажи, чи ж обов'язково треба це робити? – питає Роман... – Адже ми так потомилися...

– Бо ми люди... Якби ми були телята, можна було б і не вертатися...

Вона рушила до хутірця. За нею пішли всі.

Роман постояв хвилину й, зітхнувши, теж поплівся за гуртом.

– Важко бути людиною... – сказав він.

Питання до здобувачів освіти: Як ви думаєте, що означає бути людиною? Чи це так важко?

Перегляд та обговорення відео оповідання «Бо я людина».

Викладач: За переконанням Василя Олександровича, **любов до Батьківщини починається з любові до матері.** Жодне дитяче серце не лишиться байдужим після читання таких казок педагога, як «Забула», «Кашу варила, діток годувала», «Материне поле», «Материнське щастя», «Моя мама пахне хлібом», «Найласкавіші руки», «Сива волосинка», «Чотири вітри і материнське горе» та ін.

Інсценізація оповідання «Моя мама пахне хлібом

Одного дня в дитячий садок привели двох новачків – п'ятирічних хлопчиків Толю й Колю. Їх привели мами. Хлопчики познайомились. Толя запитує Колю:

– Де працює твоя мама?

– А хіба ти не знаєш? – здивувався Коля, – Вона ж пахне ліками. Моя мама – лікар. Захворіє людина – мама вилікує. Без лікаря люди не могли б жити. А твоя мама де працює?

– А хіба ти не знаєш?– здивувався Толя. – Вона ж так пахне хлібом. Моя мама – пекар. Вона годує людей. Без хліба не міг би ніхто жити.

– І лікар? – запитав здивовано Коля.

– І лікар не міг би, – з гордістю сказав Толя.

Викладач: Ми бачимо, як хлопчики люблять своїх матусь і пишаються ними.

Хто пам'ятає ще казки Сухомлинського про маму.

Здобувач освіти: У казці «Гавеня і Соловей» коли Гавеня чекаючи свою маму, яка полетіла шукати їжу для свого пташеняти і пропала, почало плакати. Його прилетів заспокоїти Соловей, але Гавеня відмовилося слухати чудову пісню Солов'я, коли почуло мамине крякання, сказавши: «Голос мами найрідніший, голос мами наймиліший. Бо це матінка моя!».

Перегляд відео-казки про маму «Найгарніша мама».

Викладач: Отже, хто б не був люди, птахи, тварини, звірі, в кожного є мама і для кожної дитини мама найкраща, наймиліша і найулюбленіша.

Оповіданням «**Дідова колиска**» педагог прагне сформувати в дітей **розуміння Батьківщини через усвідомлення традиції**. І від думки про єдність поколінь через зберігання пам'яті про предків педагог проводить просте, але таке вагоме і водночас доступне для дитячої свідомості метафоричне узагальнення: «Наша сучасна колиска – це наше рідне село, рідна хата, мати, батько. З рідної хати починається для нас наша Батьківщина».

Перегляд відео оповідання даної казки.

Неодноразово у своїх працях Василь Олександрович стверджував, що «...в житті людини має бути щось найголовніше, що стоїть вище від усіх повсякденних турбот, тривоги, пристрастей. Ставлення до Батьківщини як до священного й найдорожчого облагороджує всі людські почуття, зближує, ріднить людей, очищує душі від усього, що принижує гідність».

Інсценізація казки «Деркач і Кріт»

Із далекого теплого краю повертався на північ, на нашу землю, маленький Деркач. Це пташка сіренька. Улітку вона виводить у нас діток, а на зиму відлітає в Африку.

Важко летіти Деркачеві, маленькі в нього крильця. Того він як де летить, а як де й пішки іде. Ось і зараз, опустившись на землю, він ішов і йшов на північ. Іде собі й тихенько пісеньку співає про далекий північний край, про гніздечко під кущем лози на зеленому лузі там його мила батьківщина.

Іде собі, іде й зустрічає Крота. Сидить Кріт у норі, висунув мордочку й питає Деркача:

– Хто ти такий і куди йдеш?

– Я пташка Деркач, повертаюсь на Батьківщину із теплого краю.

Розповів Деркач Кротові про свою далеку північну вітчизну й про теплу африканську землю.

– А чого ти не поселишся на тій теплій землі і не живеш там завжди? – питається здивований Кріт. – Чого щороку мандруєш тисячі кілометрів? Ти ж до крові поранив ноги. Тебе скрізь підстерігає шуліка. Що заставляє тебе так поневірятися? Що тебе кличе на холодну північ?

– Батьківщина, – відповів Деркач.

Питання для здобувачі освіти: Який ми можемо зробити висновок з даного оповідання? Що для вас є Батьківщина?

Здобувач освіти: Батьківщина це рідна країна, рідне місто, рідний дім. Куди б не поїхав, де б не був завжди хочеться додому, до рідної домівки. Існують прислів'я: «Де народився, там і пригодився», або «Вдома навіть стіни лікують».

Викладач: Без сприйняття і переживання краси рідної природи, на думку Василя Олександровича, не можна пробудити глибокого почуття Батьківщини. Наприклад, в оповіданні «Соромно перед соловейком», ми бачимо, що краса природи пробуджує серце і надихає людей на хороші вчинки. Турбота про довкілля необхідна для збереження краси на землі.

Читання у ролях оповідання «Який слід повинна залишити людина на землі?». Твір нас навчає, що людина, з'явившись на світ, пізнає його і залишає свій слід, чи то відбиток маленької ніжки. Старий Майстер звів кам'яний будинок. Став осторонь і милується. «Завтра в ньому оселяться люди», – думає з гордістю.

А в цей час біля будинку грався Хлопчик. Він стрибнув на сходинку й залишив слід своєї маленької ніжки на цементі, який ще не затвердів.

– Для чого ти псуєш мою роботу? – сказав з докором Майстер.

Хлопчик подивився на відбиток ноги, засміявся й побіг собі.

Минуло багато років, Хлопчик став дорослим Чоловіком. Життя його склалось так, що він часто переїздив з міста до міста, ніде довго не затримувався, ні до чого не прихилився – ні руками, ні душею.

Прийшла старість. Згадав старий Чоловік своє рідне село на березі Дніпра. Захотілось йому побувати там.

Приїхав на батьківщину, зустрічається з людьми, називає своє прізвище, але всі здвигують плечима – ніхто не пам'ятає такого Чоловіка.

– Що ж ти залишив після себе? – питає у старого Чоловіка один дід. – Є в тебе син чи дочка?

– Немає у мене ні сина, ні дочки.

– Може, ти дуба посадив?

– Ні, не посадив я дуба...

– Може, ти поле випестував?

– Ні, не випестував я поля...

– Так, мабуть, ти пісню склав?

– Ні, й пісні я не склав.

– Так хто ж ти такий? Що ж ти робив усе своє життя? – здивувався дід.

Нічого не міг відповісти старий Чоловік. Згадалась йому та мить, коли він залишив слід на сходинці. Пішов до будинку. Стоїть той наче вчора збудований, а на найнижчій сходинці – закам'янілий відбиток Хлопчикової ніжки.

«Ось і все, що залишилось після мене на Землі, – з боєм подумав старий Чоловік. – Але цього ж мало, дуже мало... Не так треба було жити...»

Питання до здобувачів освіти. Який слід повинна лишити людина на землі? Що цей чоловік зробив не так? Як на вашу думку потрібно було жити?

Людина має продовжити свій рід, зробити багато гарних та корисних справ, це і є головний слід, який кожен має залишити після себе.

Самостійна робота здобувачів освіти над оповіданнями письменника (*робота з планшетами*) У кожного з вас на столі знаходиться планшет. Відшукайте будь-яке оповідання О.В. Сухомлинського, прочитайте та зробіть аналіз твору.

Невід'ємною частиною розвитку поняття «патріотизм» у В. О. Сухомлинського є **рідна мова** – безцінне духовне багатство, в якому народ живе, передає з покоління в покоління свою мудрість, славу, культуру, традиції. Сприймаючи мову як одну з основних ознак нації, педагог прагнув добитися того, щоб кожне слово, яке

входить у словниковий запас дитини, пов'язувалось із конкретним образом, щоб діти могли відчутти і те тепло, і ту ласку серця, що вклав народ у слова про Вітчизну, і той біль, ті страждання, що вкладено у слова про її минуле. Любов до Батьківщини неможлива без любові до рідного слова, – до такого висновку дійшов педагог: «Тільки той може осягнути своїм розумом і серцем красу, велич і могутність батьківщини, хто збагнув відтінки й пахощі рідного слова, хто дорожить ним, як честю рідної матері, як колискою, як добрим ім'ям своєї родини...».

Нікого з дітей не залишать байдужим казки про захисників Вітчизни. У Василя Олександровича є ціла низка творів, де піднімається питання почуття гідності, **поважного ставлення до воїнів**, які загинули під час Другої світової війни. Можливо вам відомі такі казки.

Здобувач освіти: Так, у казці «**Чий родич дідусь**» повага до захисників Батьківщини розкрита ставленням до портрета фронтовика, який висів у проданій хаті. «Портрет я зніму й покладу на горище», – каже продавець будинку, родич фронтовика, зображеного на портреті. – «Ні, хай висить, – відповідає нова господиня. Скільки хата стоятиме, стільки й портрет висітиме». – «А хіба він вам родич?» – дивується продавець. – «Він родич усіх чесних людей», – каже йому жінка».

Викладач: Гарний приклад про повагу і вдячність тим хто захищав свою рідну землю.

На сході нашої країни в даний час іде війна і наші воїни відважно захищають свою Батьківщину, рідну землю, щоб ми з вами жили під мирним небом. Але дуже шкода тих людей, які змушені ховатися від обстрілів, що відбуваються на сході. Гинуть воїни нашої армії, помирають і мирні жителі, але всі вони захисники рідного краю. Для воїнів здобувачі освіти нашого ліцею щороку до Дня козацтва і до святкування Великодня виготовляють своїми руками обереги, готують малюнки та солодощі, а також, щоб підняти бойовий дух солдатам – пишуть

зворушливі листи, у яких бажають перемоги та скорішого повернення до своїх рідних.

В.О Сухомлинський говорив: «Любов до Батьківщини починається із захоплення красою того, що бачить перед собою дитина, чим вона милується, у що вкладає частку своєї душі. Захоплення красою землі, де жили діди і прадіди, де нам судилось прожити життя, повторити себе в дітях, постаріти і піти в землю, яка народила нас, – це найважливіше емоційне джерело любові до Батьківщини».

Здобувач освіти: Уже перебуваючи у лікарні, важко хворий, Василь Сухомлинський не переставав думати про школу. Коли діти з квітами прийшли до нього в палату, він підвівся на руки, поглянув у вікно, промовив: «Діти йдуть до школи, а я йду із життя...» 2 вересня 1970 року перестало битися серце В.О .Сухомлинського. Похований на кладовищі всього за 300 метрів від школи, якій віддав усе своє життя. Він прожив 52 роки. Але фізична смерть не поклала край життю його творчих надбань. Василь Олександрович казав: «Людина народжується не для того, щоб зникнути безвісною пилинкою. Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний». Ми по праву можемо сказати, що Сухомлинський залишив по собі яскравий слід, він належить до найвидатніших постатей світової педагогіки. З його ім'ям пов'язане збагачення й піднесення педагогічної науки ХХ ст. Його життя і творчість залишаться назавжди дороговказом для всіх, хто присвятив себе високій місії – ростити Людину.

Здобувачі освіти читають вірш «Його душа відверта і правдива»

Його душа відверта і правдива
Ронила чесні й праведні слова
Тож дай нам, Боже, щоб і нас навчила
Творити в світі добрі діла.
Його душа-це розум і життя,

Це грона найсвітлішої любові.
Усе його натружене життя
Просяяло у ділі й мудрим слові.
Його Душа – це променистий блиск,
Це джерело духовності могутнє,
Вона безсмертна. Ти її торкнись -
І зрозумієш тільки вічне й сутнє.
Його Душа – це ніжність і тепло,
Безмежжя інтелекту, думи зрілі.
Не вибереш із неї все добро,
Яке вливає богатирські сили.
Великий працелюб і Бог дитини,
Безмежна Совість, Людяність ясна...
Він Прометей своєї України,
Він в педагогіці – Пролог! Весна!

Підведення підсумків. Ось і підійшла до кінця наша зустріч. Ми з вами глибше ознайомилися із творчістю нашого видатного педагога, відомого не лише в Україні, а і в багатьох країнах світу, Василя Олександровича Сухомлинського, який був не просто педагогом, письменником, а Вчителем з великої літери. Моє вам побажання: читайте, слухайте його казки та оповідання і пам'ятайте про людину, яка все своє життя присвятила вихованню дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сухомлинський В. О. Народження громадянина. Серце віддаю дітям. Листи до сина. Вибрані твори : в 5-ти т. Т. 3. Київ : Рад. шк., 1977. 668 с.
2. Патріотичне виховання у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського. *Матеріали I Всеукраїнських пед. чит. «Освітньо-виховні ідеали В. Сухомлинського в контексті сучасності»*. Вип. 1. Луцьк. 1994. С. 117-121.

3. Сухомлинський В. О. Проблема виховання всебічно розвиненої особистості : Виховання любові до Батьківщини, патріотичної вірності, відданості Батьківщині. Вибр. тв. у 5 т. Т. 1. Київ : Рад. шк., 1976. С. 55-209.

4. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину: Любов до соціалістичної Батьківщини, висока ідейність і громадянськість. Вибр. тв. у 5 т. Т. 2. Київ : Рад. шк., 1976. С. 235.

5. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину: Ставлення до людей і обов'язок перед ними. Вибр. тв. у 5 т. Т. 2. Київ : Рад. шк., 1976. С. 238-265.

Олексюк Тетяна Антонівна,
*вихователь;
спеціаліст вищої категорії;
педагогічне звання
«Старший вихователь»;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

виховного заходу на тему:

«ТИ В МОЄМУ СЕРЦІ, УКРАЇНО!»

Мета: розширювати знання здобувачів освіти про Україну, рідний край з давньою славетною історією, багатою культурною спадщиною, власними традиціями; розвивати прагнення бути свідомими громадянами України, її патріотами; виховувати почуття гордості й любов до Батьківщини, до рідного краю.

Форма проведення: лицарський турнір.

Обладнання: презентація з краєвидами України, видатними українськими діячами, вірші та пісні про Україну, українські рушники, костюми, віночки, синя та жовта стрічки, рушники, калина, колоски пшениці, хліб; конверти та скрині із завданнями, фото українських діячів, папір, ручки, секундомір.

Хід заходу

Актова зала заздалегідь оформлена плакатами «Я – українець», «З Україною в серці». На білому полотні прикріплені вишиті рушники, українська сорочка, українські віночки зі стрічками. Стіл прикрашений вишитою скатертиною, на столі – хліб на вишитому рушнику, поруч – калина і колоски пшениці, квіти; стенди з державною символікою України.

Ведучий. Вірш Ліни Костенко «Усе моє, все зветься Україна».

Усе моє, все зветься Україна,
Буває часом спігну від краси.
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво, –
Оці степи, це небо, ці ліси.
Усе так гарно, чисто, незрадливо
Усе як є – дорога, явори.
Усе моє, все зветься Україна.
Така краса, висока і нетлінна,
Що хоч спинись і з Богом говори.

Земля моя рідна –
це моя Україна! Щасливі
ми, що народилися і
живемо на чудовій,
багатій землі. Тут жили
наші прадіди. Тут корінь
роду українського, що
сягає сивої давнини,
одвічних добрих
традицій. Тут ми робили

свої перші кроки, відкривали навколишній світ. Тут нам
уперше забриніли звуки рідної мови, завдяки якій ми
усвідомили самих себе. Тут ми навчилися відповідати
усмішкою на усмішку, співчуттям на чужий біль.

Ведуча. Рідний край... Він починається від
батьківського порога, стежини, стрункої тополі, твоїх
воріт, з барвінку, який ніжно стелиться по садочку.

Мій рідний край, земля моя свята,

Життя мого колиска калинова...

Тут синь гаїв і неба чистота,

І мила серцю українська мова.

Тут перший крок і перша висота,

І я сама, і вся моя родина,

Щасливі та сумні мої літа,

І стежка в отчий дім одна-єдина.

Ведучий.

Україна... які тільки картини виринають у нашій свідомості, коли ми чуємо це слово! Хтось, пригадуючи смак стиглих вишень, запах щойно витягнутої з вулика вощини чи аромат борщу, кращого за який ніколи в житті не їв, сумує за щасливою порою, коли навідувався до бабусі в село... А для когось Україна – це ласкаве море, що манить своїми хвилями, це золоте пшеничне поле під синім небом, чарівні Карпатські гори, де високі смереки наче проштрикують небесне шатро.

Вокальний колектив ліцею «Сузір'я» (керівник Волотовська О.Г.) виконує пісню «Україна-вишиванка» (сл. Катерини Бужинської).

Ведуча. Древня легенда розповідає, що на світанку нашої землі Бог оглядав творіння рук своїх і, натомившись, вирішив перепочити. Земля, де опустився Бог з ангелами, була вельми багатою на сонце, звірів

та пташок. А найбільше сподобались Богові люди того краю. До якої хати не заходив він зі своїми супутниками, - всюди їх зустрічали хлібом та сіллю. Так сподобалось Богові та місцина, що він став часто навідуватись зі словами: «Рушаймо у край». Кажуть, що з того і пішла назва нашої держави – «Україна».

Ведучий. Україна... в цьому слові й для нас і навіть для чужинців бринять музика смутку і жалю... Україна – країна трагедій і краси, де найбільше люблять волю і

найменше знали її, країна гарячої любові до народу й чорної йому зради, довгої вікової героїчної боротьби за волю. Шлях України позначений високими степовими могилами, руїнами, та прекрасними піснями. Щодня ми пізнаємо для себе свою країну, вивчаємо історію, знайомимося із звичаями, традиціями, обрядами, милуємося мальовничими краєвидами України й усвідомлюємо, що вона в нас одна-єдина, як ненька. Саме від любові до матері розпочинається любов до Батьківщини.

Ведуча. Україна – земля, яка з давніх часів славилася своїми родючими землями і добрими людьми. Світ знає багато талановитих українців: Тарас Шевченко, вчені Олександр Вернадський, Борис Патон, Микола Амосов та багато інших. Ці люди рознесли славу про нашу Україну по всьому світові. А що будуть говорити про Україну завтра, залежить від нас.

Велична і свята, моя ти ,Україно,

Лише тобі карать нас і судить.

Нам берегти тебе, соборну і єдину,

І нам твою історію творить!

Ведучий. Так, у кожного одна Батьківщина і кожен має її любити. Україна – це прекрасна, багата земля. Україна – це звичаї і традиції наших предків. Україна – це її мова. Українська мова за своєю милозвучністю посідає одне з перших місць між європейськими. Її красу та співзвучність визнає весь світ. Немає народу, байдужого до рідної мови, до своєї землі, тієї, на якій ти народився. Козацька Україна була прикладом Європі в області інтелекту і духовності. Відзначимо хоча б першу в світі Конституцію Пилипа Орлика і перше «національне» українське Євангеліє. Коли християнський світ ще молився латинською мовою, а Московія – старослов'янською, козацька Україна мала вже свій так званий Пересопницький Новий Завіт рідною мовою. Він зберігся і на цьому Євангелії присягають Президенти України.

Вірш Т.Г. Шевченка «Свою Україну любіть...», читає здобувачка освіти закладу *(звучить тихо мелодія, на слайдах презентації українські краєвиди)*

Ведуча. Дорогі друзі, сьогодні є нагода довести, що ми любимо свою мову, свою чудову Україну, багато знаємо про неї і готові дізнатися ще більше. І наша сьогоднішня зустріч – це інтелектуальне змагання для тих, хто відчуває себе українцем і хоче перевірити й поповнити свої знання про її історію, народні звичаї та традиції. Поважне журі буде пильно слідкувати та об'єктивно оцінювати всі відповіді команд, у них складне завдання – визначити знавців України. І так, судитимуть гру будуть високоповажні гості з різних закладів області. Сьогодні вступають у інтелектуальне протистояння команди синіх та жовтих. (Представлення команд).

Ведучий. У народі існує **легенда**. Якось йшла дівчина по калину. Зустрів її на дорозі молодий парубок та й каже: «Знімеш віночок – моя будеш». Не веліла мати віночок знімати, та парубок гарний був, говорив красиво. Зняла дівчина вінок, а парубок перетворився на страшного лиходія та забрав її до себе. Тому кажуть, що вінок оберігає від нечистої сили. Вінок дівчата плели із 12 живих квітів, кожна з яких була символом та оберегом. В'язали до нього і кольорові стрічки.

Ось і в сьогоднішній грі наші команди спробують пов'язати стрічки на свої віночки. А отримувати їх вони будуть за перемогу у конкурсах. В якій команди найбільше буде стрічок у вінку, той і стане переможцем нашої гри.

Отож, **перший конкурс історична вікторина «Хто знання має, той мури ламає».**

Капітан команди, яка знає відповідь, має підняти сигнальну карточку. Правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Якщо відповідь неправильна, право відповіді переходить до команди суперника.

1. Коли святкують День незалежності України? (28 червня чи 24 серпня)

2. Хто був першим президентом України? (Я. Мудрий, М. Грушевський, Б. Хмельницький)

3. Національний символ України. Матері дарують його своїм дітям на щастя, на долю, виряджаючи в дорогу (Рушник)

4. Яке призначення має рушник під назвою «божник»? (Під ікони)

5. Що означає слово «козак»? (Вільна, незалежна людина)

6. Яку назву мала козацька держава, створена за дніпровськими порогами? (Запорізька Січ)

7. Якого птаха називають найкращим співаком в Україні? (Соловейко)

8. Які гори є на території України? (Карпати, Кримські гори)

9. Назвіть найбільші річки України (Дніпро, Дністер, Південний Буг, Десна)

10. Назвіть море, в яке впадає Дніпро (Чорне море)

11. З якими країнами межує Україна (На сході – Білорусь, на півночі – Росія, на заході – Польща, Румунія, Молдова, Угорщина, Словаччина)

12. З якими областями межує Житомирська область? (Рівненська, Хмельницька, Вінницька, Київська)

13. Як називається основний закон України?
(Конституція)

14. Назвіть національний символ України, яким обмінюються у Великоднє свято (Писанка)

15. Яку назву мала зачіска козака-січовика?
(Оселедець)

16. Назвіть збірку та її автора, що перекладена на 147 мов світу (Кобзар Тараса Григоровича Шевченка.

Ведуча.

Командам подяка. Слово журі. Дякуємо.

Пов'язуємо на віночок

стрічку команді, яка перемогла в цьому конкурсі. Отже, боротьба триває.

Ведучий. Чи знаєте ви як називається наука, що вивчає побут, свята, традиції та звичаї українців? Правильно, народознавство.

Отже, на вас чекає **«Народознавчий конкурс, який ми будемо проводити в два етапи.**

I етап. В Україні є багато народних свят. Спробуємо перевірити чи знаєте ви їх. Команди отримують назви українських народних свят. Завдання – розташувати їх у хронологічній послідовності. Перемагає команда, яка зробить це найшвидше і правильно. Максимальна оцінка за конкурс – 5 балів.

- Різдво (7 січня)
- Водохреща (19 січня)
- Великдень (квітень-травень)
- Івана Купала (червень)
- Спас (серпень)
- Покрова (жовтень)
- Миколи (грудень)

II етап. У нашій країні започатковані нові традиції святкування, тому є ще й свята, визначені державою та світовою спільнотою. Назвіть дату їх святкування.

- День народження Т.Г. Шевченка – 9 березня
- День пам'яті і примирення – 8 травня
- Міжнародний день захисту дітей – 1 червня
- День Конституції – 28 червня
- День незалежності України – 24 серпня
- День знань – 1 вересня
- День українського козацтва, день захисника

України – 14 жовтня.

Журі підраховує бали.

Ведуча. А в нас для вболівальників «Бліц-опитування».

1. Ця рослина – символ дівочої краси (Калина)
2. Палиця завдовжки 50-70 см із насадженою на кінці срібною або позолоченою кулею (Булава)
3. Чим на Січі відав суддя? (Печаткою)
4. Вона – заступниця козаків (Божа матір)
5. Як називається картина Іллі Рєпіна, пов'язана з козаками? («Запорожці пишуть листа турецькому султану»)
6. Хто автор твору «Тарас Бульба»? (Микола Гоголь)
7. Яку віру мав сповідати новобранець, щоб вступити в Січ? (Православну)
8. Як козаки називали найближчого товариша? (Побратим)
9. Хто автор першої в світі демократичної Конституції, написаної в 1710 році? (Пилип Орлик)
10. Як звали сестру Кия, Щека, Хорива? (Либідь)

11. Як називається начальник козацького війська?
(Гетьман)

Ведучий. Слово журі. Дякуємо. В'яжемо стрічку переможцям. Продовжуємо гру.

Ведуча А тепер відповідальний конкурс – **конкурс капітанів.**

Завдання капітанів написати на аркушах паперу області України. Хто більше областей напише, той і поповнить віночок своєї команди ще однією стрічкою. Переможець отримує для команди 2 бали.

А в нас гра для **вболівальників «Закінчи прислів'я».**

1. Яблуко від яблуні... (далеко не падає)
2. Вовка як не годуй... (він усе у ліс дивиться)
3. Не той хліб, що у полі, а... (той, що в коморі)
4. Хто чисту совість має, той... (спокійно спати лягає)
5. Під лежачий камінь ... (вода не тече)
6. Книга вчить... (як на світі жити)
7. На дерево дивись, як родить, ... (а на людину, як робить)
8. Розум без книги, ... (що птах без крил)
9. Хліб, сіль їж, а... (правду ріж)
10. Слово не горобець... (вилетить, не впіймаєш)

Ведучий. Слово журі. Дякуємо. В'яжемо на віночок стрічку переможцям.

Ведуча.

Конкурс «Чужих вивчай, своїх не забувай».

На екрані – портрети визначних людей України. Ваше завдання полягає в тому, аби написати прізвище, ім'я та сферу діяльності цієї людини. Наприклад, Леся Українка, поетеса. Відповіді писати по порядку демонстрації слайдів. Журі перевірить, чи правильні ваші відповіді. За кожен повну відповідь команда отримує 2 бали. Якщо відповідь неповна – 1 бал.

1. Тарас Шевченко (поет)

2. Богдан Ступка (актор)
3. Святослав Вакарчук (співак)
4. Олександр Усик (боксер)
5. Богдан Хмельницький (гетьман України)
6. Василь Вірастюк (спортсмен, силач)
7. Роксолана (дружина турецького султана Сулеймана)
8. Леся Українка (поетеса)
9. Володимир Великий (князь Київської Русі)
10. Іван Мазепа (гетьман України)
11. Віталій Кличко (боксер)
12. Руслана Лижичко (співачка)
13. Юлія Тимошенко (жінка-політик)
14. Іван Франко (письменник, поет).

Ведучий. Поки журі підводить підсумки, ми будемо з вболівальниками розгадувати загадки.

1. Що існує в світі, в яке все влазить? (Голова)
2. Через межу брат брата не бачить. (Очі)
3. Що воно за штука, що день і ніч стука? (Серце)
4. Не золоте, а найдорожче. (Життя)
5. По голові походила, гарну зачіску зробила. (Щітка для волосся)
6. Впала стрічка через річку, поєднавши береги. (Міст)
7. Ні в вогні не горить, ні в воді не тоне. (Лід)

Ведуча. Слово журі. Дякуємо. В'яжемо стрічку на віночок переможцям конкурсу.

Ведучий. А чи любите ви розгадувати таємниці? Я пропоную перейти до наступного конкурсу, який має назву «Скриня таємниць».

Конкурс «Скриня таємниць».

Ведуча. Кожній команді винесеться скриня, у якій лежить предмет, який має безпосереднє відношення до України чи її традицій. Ви повинні назвати цей предмет за допомогою підказок, які ви від мене отримаєте. Якщо ви

називаєте з першої підказки, отримаєте 2 бали, якщо з другої - 1 бал, ну, а якщо з третьої – 0,5 бали

Скринька для синьої команди.

1. Прекрасний витвір мистецтва, символ весняного пробудження природи.

2. Християни освячують їх у церкві разом з паскою?

3. Це розписане різноманітними символами яйце?

(Писанка)

Скринька для жовтої команди.

1. У народі говорять, що хата без нього, що родина без дітей.

2. Хліб та сіль на ньому – ознака гостинності українського народу.

3. Їх вишивають, а потім прикрашають ними хату або витираються. *(Рушник)*.

Ведуча. Слово журі. Дякуємо. В'яжемо стрічку на віночок переможцям конкурсу.

Ведучий. А чи добре ви знаєте те, що тримаєте в руках кожного дня, декілька разів на день, те, що стало звичним, але таким необхідним. Мова про гроші, українські гривні. А чи звертали ви увагу, хто на них зображений? Це ми зараз і перевіримо.

Конкурс «Не в грошах щастя».

Ваше завдання полягає в тому, аби поєднати номінал української гривні з прізвиськом людини, яка на ній зображена. За кожен правильну відповідь – 1 бал. Ліміт часу – 3 хвилини.

1 грн. – Володимир Великий

2 грн. – Ярослав Мудрий

5 грн. – Богдан Хмельницький

10 грн. – Іван Мазепа

20 грн. – Іван Франко

50 грн. – Михайло Грушевський

100 грн. – Тарас Шевченко

200 грн. – Леся Українка

500 грн. – Григорій Сковорода

1000грн. – Володимир Вернадський

Ведуча. Завдання для вболівальників. А поки команди роблять завдання, я пропоную глядачам пограти в гру. Я задаватиму вам запитання, які стосуються України, а ви будете відповідати «так» чи «ні».

Ми живемо в Україні?

І пісні в нас солов'їні?

А лісів у нас багато?

А народ у нас завзятий?

В Україні завжди літо?

В нас найкращі в світі діти?

Чорноземів у нас мало?

В Україні люблять сало?

В Україні хлопці сильні?

В Україні люди вільні?

А дівчата у нас гарні?

А усмішки в них шикарні?

У нас люблять танцювати?

А в ночі міцненько спати?

Оберіг у нас калина?

Ви всі любите Вкраїну?

Ведуча. Завдання для вболівальників. Прошу вболівальників завершити речення

Та земля мила – де мати... (народила)

Хто людям добра бажає, той... (собі має)

Праця чоловіка годує, а лень... (марнує)

Без верби і калина... (нема України)

Гостре словечко коле... (сердечко)

Слово не горобець, вилетить -... (не спіймаєш)

Козацькому роду... (нема переводу)

До свого роду, хоч через ... (воду)

Кожному мила своя ... (сторона)

Хто сидить на печі, той не їсть ... (калачі)

Ведучий. Надаємо слово журі для підведення результату конкурсу. Дякуємо. В'яжемо стрічку на віночок переможцям.

Ведуча Наша гра добігла свого кінця. Тож давайте порахуємо, яка ж команда отримала найбільше стрічок та вплела їх до свого вінка.

Підсумки журі. Оголошення результатів. Нагородження переможців.

Підведення підсумків. Друзі, сьогодні ви продемонстрували гарні знання про Україну, її географію, історію, свята та традиції. Я бажаю вам, щоб ваше життя було таким яскравим, як стрічки на цих віночках, а сумні і темні кольори зустрічалися якнайрідше.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Диба В. А. Свою Батьківщину любіть. *Позакласний час.* № 19-20, 2009. С. 3-6.

2. Пістун Т. В. Народні символи України : сценарії виховних заходів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. 128 с.

3. Пістун Т. В. Свою Україну любіть... : сценарії виховних заходів. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. 176 с.

4. Самойленко О. В. Я пишаюсь твоєю красою. *Позакласний час.* № 4. 2011. С. 27-29.

Штуль Віктор Миколайович,
*викладач спецдисциплін;
спеціаліст вищої категорії;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховного заходу на тему:
«ВИШИВАНКА, МОЯ ВИШИВАНОЧКА!»

Мета: ознайомити здобувачів освіти з історією Дня вишиванки та маловідомими фактами про вишиванку; поглибити і розширити знання учнів про історію вишиванки, багатство її кольорів, різноманітність орнаментів, їхніх видів і форм; розвивати творчі здібності учнів; виховувати шанобливе ставлення до національних традицій, почуття належності до українського народу.

Форма проведення: круглий стіл

Хід проведення

Відеоролик «Всесвітній День Вишиванки»

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=h6VkpM-Zvkw>

Викладач. Міжнародний День вишиванки відзначають кожного третього четверга травня. Цього року День вишиванки в Україні відзначатимуть 21 травня. У це свято українці по всьому світу одягають традиційні сорочки, жінки – сукні, і йдуть в них на роботу, навчання або просто на прогулянку. Також до Дня вишиванки традиційно проводяться святкові заходи – покази, паради і вуличні гуляння.

Ведучий 1. Історія виникнення свята

Ідея проведення такого свята виникла в Чернівецькому національному університеті навесні 2006 року. Один зі студентів Ігор Житарюк прийшов на пари в вишиванці, яка тоді була не дуже популярним одягом на кожен день. Студентка Леся Воронюк запропонувала всім в університеті прийти у вишитих сорочках. На першу таку акцію зібралося не більше 10 студентів з факультетів історії, політології та міжнародних відносин. За словами одного з організаторів Всесвітнього дня вишиванки Олександра Ткачука, дата проведення такого свята – третій четвер травня – виникла не відразу, але першочергова ідея одягнути вишиванку стосувалася саме буднього дня, а не святкового.

Тому згодом зупинилися саме на третьому четвергу травня. З тих пір День вишиванки еволюціонував з невеликої студентської акції в глобальний міжнародний рух для українців по всьому світу. Сьогодні цей день відзначають більш ніж в 70 країнах світу.

Ведучий 2. Маловідомі факти про вишиванку

❖ Фрагменти української вишивки використовували багато відомих дизайнерів і будинків моди, серед яких Жан-Поль Готьє, Джон Гальяно, Gucci, Valentino, Dolce & Gabbana. Дизайнер одягу Анастасія Єршова зазначає, що тренд вишиванок в моді – циклічний.

❖ Кілька років тому дизайнер Віта Кін одягла в українські вишиванки багатьох знаменитостей з усього світу: в її сукнях з традиційною вишивкою з'явилися Демі Мур, Діта фон Тіз, Кетрін Зета-Джонс і багато інших.

❖ Після того, як українська вишивка стала з'являтися на одязі відомих людей, вона міцно закріпилася в модні тренди. Зарубіжні дизайнери не тільки робили сорочки та сукні, схожі на традиційні українські елементи, але і без поглиблення в українську культуру шили речі з вишивкою.

Здобувач освіти 1. Вишиванка – це символ українського народу. Її патріотичне значення полягає в

тісному зв'язку з традиціями, оскільки вишиванка є одним з перших національних здобутків ще з сивої давнини. Перші вишиванки були не просто елементом одягу. Вони мали містичне значення. Слов'янські народи надягали розшиті сорочки для захисту від зла. Вигадливим орнаментом прикрашали комір, рукава й поділ виробу. Навіть новонародженим дарували вишиванки для того, щоб ця сорочка оберігала дитину від злих духів.

У наш час вишиванка переживає еру певного відродження, адже останніми роками країну охопило прекрасне почуття патріотизму, наслідком чого стала підтримка національних традицій. Елементи української вишивки дедалі частіше використовують у дизайні одягу. Тепер носити вишиванку стало не тільки патріотично, але й модно.

Здобувач освіти 2. Легенда про вишиванку

URL :<https://www.youtube.com/watch?v=XpM6HFia2Sg>

Здобувач освіти 3. Вірш «Сорочка-оберіг»

Вишивала мама синіми ниткам, –
зацвіли волошки буйно між житами.

Узяла матуся червоненьку нитку, –
запалали маки у пшениці влітку.

Оберіг-сорочку вишила для сина.
Візерунком стали квіти України:
маки та волошки, мальви біля хати.
Долю для дитини вишивала мати.

Шила-вишивали хрестики зелені, –
зашуміло листя на вербі й калині.
Золотилось сонце у розлогій кроні.
Вишивала долю, наче по долоні.
Оберіг-сорочку вишила для сина.
Візерунком стали символи України:
і верба, й калина, сонях біля хати.

Щастя для дитини вишивала мати.

Білими по білім вишивала ненька,
до ниток вплітала всю любов серденька.
Дрібно гаптувала росяні мережки,
щоб не заростали у дитинство стежки.

Оберіг-сорочку вишила для сина.
Візерунком стала рідна Україна.
Мамину турботу збереже сорочка,
захистять від лиха хрестиків рядочки.

Пісня «Вишиваночка» група «Selfy»

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=5HZt4sKyLsw>

Ведучий 1. Орнамент вишивок

Орнамент вишивок розподіляють на три основні групи: абстрактний (геометричний) орнамент; рослинний орнамент; тваринний орнамент. **Геометричні візерунки** – найпоширеніші серед орнаментів. Ромб – стародавній символ сонця, родючості та жіночої основи – приносив добру вдачу та процвітання. Хвилясті лінії – символ води – уособлювали життєдайну силу, а горизонтальні – символ землі – родючість. Колокрес (хрест у колі) – знак сонця, що відводить зло, а криж (рівносторонній хрест) – знак вогню, що символізує духовне очищення.

Популярні у вишивці й **рослинні мотиви**. Листя дубу – символ сили та міцності, а калина – символ краси. У поєднанні ці символи часто зустрічалися на чоловічих сорочках. Мак – символ родючості та пам'яті роду, а китиці винограду уособлювали радість і сімейне життя. Троянди символізували кохання та молодість, а барвінок – вірність і вічність буття.

Зображення **тварин та птахів**, зокрема голубів, півнів і коней, захищали людину від злих сил. Вишиті

парою птахи символізували шлюбну пару, а ластівки — добрі новини.

Ведучий 2. Колірна гамма вишиванок

Класична вишиванка білого кольору, але також види вишиванок можна розподілити на три групи: одноколірні, двоколірні та багатоколірні. Одноколірні вишиванки виглядають дуже незвично, найчастіше виконані в світлій гаммі – білій або кремовій. Кожен колір має своє значення, адже вишиванка традиційно вважається оберегом для свого володаря. Кольори візерунків мають певний таємний сенс.

Два кольори мої, два кольори:

Червоне – то любов,

А чорне – то журба.

Українська пісня «Два кольори мої два кольори»

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=EhUP5cL0xsw>

Це рядки з відомої української пісні. І справді, колір вишивки має величезне значення.

- *Червоний – любов, боротьба, світло та захист.*
- *Чорний – смуток, охорона від злих сил, шанування померлих.*
- *Блакитний – небо, повітря, духовний світ.*
- *Жовтий – врожай, місяць, зорі.*
- *Коричневий – родючість землі.*
- *Зелений – весна, оновлення, життя.*

Здобувачі освіти. Регіональні особливості українських вишиванок

Кожен регіон України має свою особливу вишиванку, що відрізняється від інших технікою та орнаментом. Кожна область володіє вишитими сорочками, притаманними тільки їй. Люди, які цікавляться традиціями українських вишиванок, тільки-но поглянувши на сорочку, зможуть визначити, у якому регіоні України вона була виготовлена.

У *Полтавській області* рушники та сорочки вишивають гладдю і тільки білими нитками. Лише іноді дівчата могли використовувати сірі або червоні нитки.

На *Поліссі* вишивка відрізняється певною строгістю і простотою. Геометричні фігурки повторюються кілька разів, тим самим утворюючи один нерозривний орнамент. Найчастіше використовували червоні нитки.

У *Харківській області* вишивали грубою червоною ниткою з використанням техніки «хрестиком». Однак, саме в нашому регіоні не можна визначити одну техніку або орнамент, що переважали. Харківські майстрині запозичили орнаменти та візерунки з різних областей України. Тому різноманітності технік і малюнків на харківських вишитих сорочках можна тільки позаздрити.

Унікальна техніка вишивки притаманна *Чернігівщині*. Техніка полягає в тому, що стібки роблять дуже тонкими нитками. Якщо дивитися здалеку, то створюється враження, що сорочки вишиті бісером. Вражає різноманітність візерунків і колірна гамма чернігівських вишиванок – це найрізноманітніші геометричні та рослинні візерунки, виконані поєднанням білих, червоних і чорних ниток.

Що стосується *Київщини*, то тут переважає переплітання в одній роботі різних орнаментів (рослинних і геометричних). Найбільш популярними є зображення виноградної лози, шишок, ромбів і квадратів. Майстрині використовують яскраво-червоні та білі нитки.

Подільські майстрині на одній і тій самій сорочці можуть використовувати кілька різних технік та видів швів – хрестиком, гладдю, ручним швом. Більшість вишиванок дуже яскраві та барвисті, використовують широку кольорову палітру.

Тернопільські візерунки виглядають досить опукло за рахунок щільних стібків. Орнаментом повністю прикрашають рукава сорочок. Найчастіше використовують тільки одну нитку – червону або чорну.

Неймовірною різноманітністю візерунків та орнаментів здавна славиться *Карпатська вишивка*. Це і зображення тварин, і квітів, і дерев, і різних геометричних фігур в поєднанні один з одним. Унікальні особливості вишивки має чи не кожне село. Саме карпатські сорочки вважають найбільш колоритними.

Досить прості, але водночас неповторні орнаменти притаманні *Волинській вишивці*. Виконують її на білому або сірому лляному полотні червоною ниткою. Найбільш популярними були геометричні візерунки, проте в північній частині регіону переважали рослинні орнаменти – ягоди, квіти, листя.

Відеоролик «Жіночі вишиванки»

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=aozzGobl4XE>

Ведучий 1. Першим модником, який поєднав вишиванку з буденним одягом, став Іван Франко, який носив її під піджак і з сучасним нарядом. Саме в такому вигляді письменник зображений на 20-гривневій купюрі. Зараз вишиванки одягають на державні свята, на сімейні урочистості та у повсякденному житті. Їх часто можна побачити на вулицях міст та сіл.

Ведучий 2. 10 маловідомих фактів про український вишитий етнічний одяг

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=t2g9tcXUuF4>

1. Вишиванка – це святковий, а не повсякденний одяг. У будні українці носили так звані «буденки» – непомітні сорочки, а на свята одягали багато вишиті сорочки.

2. Вишивка наносилася насамперед із сакральною метою, як оберіг, захищаючи частини тіла, незакриті одягом. Деякі вишиванки спочатку створювалися як ритуально-обрядові.

3. Своїми особливими вишиванками може похвалитися не тільки кожен регіон України, а навіть окремі села. Сорочки можуть відрізнятись фасоном, кольором, візерунком.

4. Раніше вишивання було виключно жіночим заняттям. Традиційно, перш ніж почати вишивати, дівчина постилась, молилася і мила руки. Зараз вишивають не тільки жінки, а й чоловіки.

5. Вишивка однієї сорочки може займати від двох тижнів до трьох років – в залежності від складності технік.

6. Надзвичайно тонка вишивка «білим на білому» була поширена серед європейської знаті і української шляхти, яка носила вишиту таким чином нижню білизну і натільні сорочки.

7. Вишивка хрестиком, яку багато хто вважає традиційно українською, прийшла в Україну з Європи тільки в XIX столітті, переважно з появою компанії Brocard, яка використовувала для своєї парфумерії рекламні упаковки із зображенням схем-вишивок.

8. У наш час дослідники вишивки налічують понад 200 старовинних швів на основі 20 технік вишивання (серед них гладь, колосковий шов, низь, вузлики, шнурочок, кручений шов, вирізання, виколювання, козлик, плетінка, мережка).

9. Популярні нині маки як елемент візерунка практично не використовувалися в традиційній українській вишивці, оскільки символізували печаль і смерть, а широкого поширення набули в кінці XX століття.

10. Орнаментами української вишивки віднедавна прикрашають не тільки сорочки, а й автомобілі, предмети побуту, їх використовують як візерунки для тату і манікюру.

Висновки: Вишиванка – яскрава індивідуальність української культури; це символ та серце нашої України, уособлення традицій та вияв патріотизму. Варто зберігати своє коріння та свої ремесла. Тому вишиваймо, носімо

вишиванки, адже це красиво, це природно, це наше рідне мистецтво, наші традиції.

Пісня Катерини Бужинської «Вишиванка».

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=tL0XBeIzsI8>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 10 маловідомих фактів про український вишитий етнічний одяг. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=t2g9tcXUuF4>
2. Бужинська Катерина. Вишиванка : пісня. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=tL0XBeIzsI8>
3. Два кольори мої два кольори : українська пісня URL: <https://www.youtube.com/watch?v=EhUP5cL0xsw>
4. Жіночі вишиванки : відеоролик. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=aozzGobl4XE>
5. Історія виникнення свята. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=Bq45NwC2mBs>
6. Легенда про вишиванку. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=XpM6HFia2Sg>
7. Маловідомі факти про вишиванку. URL : https://www.youtube.com/watch?v=95R_TeLucp4
8. Сорочка-оберіг : вірш. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=5HZt4sKyLsw>

Мерзла Світлана Миколаївна,
*соціальний педагог,
спеціаліст,
Житомирський професійний
ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховного заходу на тему:
«УКРАЇНА – ЄДИНА КРАЇНА!»

Мета: допомогти здобувачам освіти навчитися шанувати Батьківщину; прищеплювати любов до державних символів України; розширити знання про цінності українців і України взагалі; виховувати почуття патріотизму національної гордості та любові до Батьківщини.

Форма проведення: подорож.

Обладнання: політична карта України, аудіо записи пісень, Державні символи та Державний гімн України, мультимедійна техніка, виставка малюнків «Подорожуємо Україною».

Хід заходу

Викладач. Кожен народ, кожна людина має свої святині. Для нас, українців, найбільшою святинею є наша родина. Родина – це не тільки наша сім'я, це наша Батьківщина – Україна.

Здобувач освіти.

Від Карпатських смерек
до Таврійських степів-
Україна моя, тут дід-прадід мій жив.
Крізь Поліські льони, моря Чорного бриз
Пролягає наш шлях на могутній Донбас.

Звучить Державний Гімн України

Викладач. Сьогодні наш урок – це урок патріотизму, єдності українського народу тема якого «Україна – єдина країна». Мати Україно! Берегине долі народної! Це ти в часи лихоліть підносила дух дітей своїх, сповнюючи їх гордістю і повагою. Це твої згорьовані очі йшли за нами всіма великотрудними дорогами, не давали забути, хто ми є, чиї ми діти.

Молитва за Україну «Боже великий, єдиний...»

Викладач. Сьогодні ми здійснимо подорож Україною із Заходу до Сходу, із Півночі на Південь. Заочно побуваємо в найзаповітніших куточках нашої Батьківщини.

І зупинка. Підгорецький замок на Львівщині

Підгорецький замок вважають перлиною європейської архітектури і він займає місце одного з кращих зразків «італійських парків», який є найкрасивішим та єдиним парком в Україні такого типу. Разом з Золочівським та Олеським замком він складає

відомий маршрут «Золота підкова Львівщини». Підгорецький замок був побудований в 1640 році за проектом архітекторів Гіема де Боплана та Андреа дель Авква. Цей замок як і всі замки «Золотої підкови» пройшов багато руйнувань та відновлень. У 1646 році після прийому короля Владислава IV, під час бойових дій за часів Хмельниччини будівля замку зазнала першого руйнування. Одразу ж в 1651 році почалося і перше відновлення. Понад 20 років тривала реставрація замку, але протрималася вона не так і довго, так як в 1688 році (через 8 років після

реставрації) він уже зазнав нещадної поразки від нападу татар.

Влада над замком передавалася з рук в руки по спадщині, викупувалася то одними, то іншими власниками. По приходу радянської влади замок був переданий у Львівський історичний музей, але і під його покровом в період радянсько-німецької війни Підгорецький замок не залишався в спокої. Після чергового нападу він був пограбований та в результаті облаштований як санаторій для хворих на туберкульоз. Такий статус замку тривав до часів, поки не була прийнята незалежність України. Вже після цього, в 1997 році, Б. Возницький взявся за глобальну реставрацію будівлі і замок був переданий Львівській галереї мистецтв.

II зупинка. Свято-Успенська Почаївська лавра

З сивої давнини й по сьогодні Почаївський монастир є однією з найшанованіших святинь, яку щорічно відвідують тисячі прочан. В Україні він поступається хіба що Києво-Печерській лаврі. Це величний архітектурний ансамбль, що складається з 16 церков, резиденції архієпископа, дзвіниці, келій. Усі будівлі ідеально поєднуються з мальовничим ландшафтом, скелястим схилом гори та терасами. Святинями Почаївської Лаври є відбиток ступні Божої Матері, джерело з цілющою водою, чудотворна ікона Матері Божої, моці преосвященного Йова.

Монастир був заснований ченцями, що з'явилися тут в 1240-1241 рр., рятуючись від татаро-монголів, які захопили і зруйнували Київ. Першими приміщеннями монастиря були печери в товщі гір, а першою будівлею –

невелика дерев'яна церква Успіння, яку звели в 13 ст. на терасі північного уклону пагорба. Саме тоді за легендою і з'явилася ченцям богоматір у вогняному стовпі над Почаївською горою, після чого на одній з скель начебто залишився відбиток її стопи. Будівництво мурованого монастиря почалося в XVI ст., коли власниця цих земель Гойська, до заміжжя – Козинська, записала в кременецькі земські книги свої великі пожертвування на будівництво Почаївської церкви та одноповерхових келій для ченців. Завдяки цьому спонсорству будівництво пішло скоріше і було невдовзі закінчено. Гойська, крім того, подарувала монахам «чудотворну» ікону Богоматері в 1597 р.

В комплекс монастиря крім численних культових будівель входять кам'яні і дерев'яні оборонні споруди XVII ст. (вежі та стіни), адже монастир за свою історію витримав не одну облогу. Архітектурний ансамбль Лаври сформований з домінантою – Успенським собором 1771-1783 рр. (за проектом архітектора Готфрида Гофмана, а роботи виконувались під керівництвом Петра Полейовського). Починаючи з XIX ст. старі будівлі реконструюються, споруджуються нові: надбрамний корпус, дзвіниця, друкарня, Троїцький собор (1910 –1913 рр). В монастирі є 13 дзвонів, 2 з них – годинникові. Раніше, кажуть екскурсоводи, найбільший дзвін було чути на 30 км., зараз – дець на 10. На третьому поверсі дзвіниці є дзвін вагою в 11,5 тон! Від його звуків дрижить земля. Храм відомий своєю чудовою акустикою. Щодо ікон, то в інтер'єрі є деякі ще 1646 року, а головний іконостас був привезений з Москви. На «чудотворній» іконі оклад – золотий, зі справжніми діамантами та рубінами. Ікона коронована одним з пап римських.

В комплекс споруд лаври в Почаєві входять ще келії 1771-1780 рр., архієрейський будинок 1825 р., дзвіниця 1861-1871 рр. і надбрамний корпус 1835 р. В розробці, плануванні, в підготовці інтер'єрів та організації будівельних робіт в Почаєві брали участь відомі

архітектори Матвій та Петро Полейовські, Ксаверій Кульчицький. Починаючи з 1830-х років старі будівлі комплексу реставруються, до них додаються нові споруди (згаданий вже надбрамний корпус, дзвіниця, друкарня за мурами комплексу (1895-1896), Троїцький собор). В Лаврі є й печерна церква монаха Іова в справжній печері, там зберігаються його мощі.

III зупинка. Хотинська фортеця

Хотинська фортеця – свідок численних війн та баталій. Протягом століть вона була центром розвитку ремесл і торгівлі, культури та економіки. Ця середньовічна красуня може багато розповісти тому, хто побажає вислухати її. Не випадково скелястий мис над Дністром наші предки називали «Хотінь». Назва міста походить від дієслова «хотіти», оскільки мис був бажаним та надійним місцем для давніх поселенців.

Завдяки міцній твердині та вигідному розташуванню Хотин став центром розвитку ремесл і торгівлі, які, своєю чергою, сприяли розквіту його культури та економіки. Місто було важливим пунктом у європейсько-азійській торгівлі. Розташований на основних транспортних магістралях, Хотин завжди привертав увагу завойовників. З метою захисту від них була споруджена фортеця, яка пережила століття і бачила під своїми мурами полчища воїнів Османської імперії, повстанців Мухи, народних месників Дитинки, вояків Дмитра Вишневецького (Байди), Петра Дорошенка. Під час Визвольної війни українського народу проти польської шляхти у Хотин двічі вступали війська Богдана Хмельницького. Відома Хотинська фортеця і подіями Хотинської війни, яка проходила під

стінами фортеці у вересні – на початку жовтня 1621 р. Ця війна прославила запорозьких козаків та їхнього гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного і стала переломним моментом в історії Османської імперії. Перемога під Хотиним врятувала Західну Європу від вторгнення яничар, справила сильне враження на всі народи і набула відголосу у світовій літературі.

Упродовж XVII ст. Хотин переходив з рук до рук, ним володіли і польські королі, і турецькі феодалі, не раз місто визволяли запорозькі козаки. Під час Визвольної війни у Хотині перебували війська Богдана Хмельницького (1650–1653 рр.). Тільки на початку XVIII ст. туркам вдалося остаточно закріпитися в Хотині і в фортеці. Після реконструкції 1712–1718 рр. (за участю французьких інженерів) вона стала наймогутнішим вузлом османської оборони на сході Європи. І хоча в XVIII–XIX ст. фортеця поступово втрачає своє оборонне значення, та під її мурами продовжували кипіти битви. У 1826 р. місту Хотину був наданий герб: в золотому полі срібна фортеця з трьома баштами; на двох крайніх вміщено по бунчуку, а на середній – півмісяць на держаку; над ним хрест-навхрест – дві шаблі лезами вниз, над ними – срібний хрест на ознаку взяття Турецької фортеці. У Хотинській фортеці проводилися зйомки багатьох художніх фільмів, серед яких «Гадюка», «Захар Беркут», «Балада про доблесного лицаря Айвенго», «Три мушкетери», «Стріли Робін Гуда». Серед недавніх – екранізація твору відомого українського письменника Юрія Мушкетика «Яса» та зйомки кінострічки «Запорозька Січ» за повістю Миколи Гоголя «Тарас Бульба».

IV зупинка. Кам'янець-Подільська фортеця

До складу Кам'янецької фортеці входять одинадцять башт, кожна з яких має свою назву й історію. Так, найвища башта названа Папською тому, що була збудована на кошти, надіслані Папою Римським Юлієм II. Ще її

називають Кармелюковою, бо в ній тричі був ув'язнений український народний герой Устим Кармелюк. У Чорній (кутовій) башті знаходиться криниця завглибшки 40 м і діаметром 5 м, видовбана у скелі. У підземеллях Замкового комплексу відкрито експозиції, що відтворюють сторінки його історії.

У західному бастіоні реконструйовано панораму оборони замку 1672 р. під частурецької навали. У східному бастіоні розміщено експозицію, присвячену історії легкої

метальної зброї на Поділлі, де відвідувач може вистрілити з арбалета, відчувши себе середньовічним воїном. До нашого часу збереглася система ходів і казематів.

Сьогодні, за попередньою, домовленістю, можна стати учасником нічної театралізованої екскурсії Старою фортецею. Екскурсію у вежах (баштах) і підземеллях фортеці проводить кам'янецький «староста» та його «свита», які цікавими розповідями, піснями, танцями не лише знайомлять екскурсантів з історією замку та озброєнням, а й створюють неповторне відчуття подорожі у часі. Відвідувачі фортеці мають змогу поїздити верхи на конях, постріляти з арбалетів та луків, власноруч викарбувати пам'ятку монету.

У зупинка. Київ – столиця України

У центрі Києва, неподалік від Софійського собору, знаходиться унікальна пам'ятка оборонної архітектури Київської Русі – **Золоті ворота**. Як і Софія Київська, Золоті ворота належать до найдавніших споруд Східної Європи першої половини XI ст. Золоті ворота були не тільки найпотужнішою ланкою в системі укріплень стародавнього міста, але й парадним в'їздом до Києва. Через них в'їжджали послы з Візантії та інших держав Європи й

Сходу. Під цими склепіннями входили до міста зі славою й здобиччю учасники воєнних походів. Золоті ворота являли собою бойову вежу із проїздом, яку вінчала надбрамна церква Благовіщення.

Золота брама уособлювала могутність держави, її велич та непереможність. Справді, для свого часу брама була

непрístupною. Після 1240 року згадки про Золоті ворота надовго зникають з писемних джерел, тому невідомо, в якому стані перебувала брама після монгольської навали. Лише наприкінці XV–XVI ст. повідомлення про Золоті ворота знову з'являються в офіційних документах і записах мандрівників. З писемних джерел та малюнків відомо, що у XVI–XVII ст. Золоті ворота були напівзруйнованими.

У середині XVII ст. в Києві почалася розбудова фортеці з метою захистити місто від польських військ, а пізніше – від турецької агресії. Таким чином, Золоті ворота до середини XVIII ст. входили до системи Старокиївської фортеці. Тут перебувала гарнізонна варта. У XX ст. питання про збереженість пам'ятки постійно підіймалися фахівцями та громадськістю. У 1970 р. Українське товариство охорони пам'яток історії та культури УРСР створило спеціальну комісію для обстеження стану Золотих воріт, до якої увійшли історики, археологи та архітектори. Комісія дійшла висновку, що задля збереження пам'ятки необхідно побудувати захисний павільйон, який відтворює пам'ятку в її гіпотетичному первісному вигляді. Спорудження павільйону розпочалось в червні 1981 року, а завершилося в квітні 1982 року.

Києво-Печерська лавра

Протягом багатьох століть височить на дніпровських схилах дивовижний архітектурний ансамбль однієї з найвизначніших святинь православного світу - Свято-Успенської Києво-Печерської лаври. Це одна з найбільших православних святинь України, визначна пам'ятка історії та архітектури, а також діючий

монастир Української православної церкви Московського патріархату зі статусом лаври. З часу свого заснування як печерного монастиря у 1051 році Києво-Печерська лавра була постійним центром православ'я на Русі. Разом із Софіївським собором вона занесена до Світової спадщини ЮНЕСКО. На території Верхньої Лаври діє Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, якому було надано статус національного у 1996 році. Монастирське життя зосереджене на території Нижньої лаври. Обидві частини Лаври відкриті для відвідувачів.

Монастир заснований у 1051 році за князя Ярослава Володимировича монахом Антонієм, як печерний монастир. Вважається одним з перших монастирів на Русі, що поклав початок руському чернецтву. Співзасновником монастиря вважається один з перших учнів Антонія - Феодосій. В XI столітті монастир став центром розповсюдження і затвердження християнства в Київській Русі. У XII столітті монастир отримав статус «лаври» — головного великого монастиря. У XVIII столітті Києво-Печерська лавра стала найбільшим церковним феодалом в Україні: їй належали три міста, сім містечок, біля двохсот сіл і хуторів, більше семидесяти тисяч кріпаків, дві паперові фабрики, одинадцять цеглових і шість скляних заводів, більше ста шестидесяти винокурень і вітряків, біля

двохсот шинків, два кінних заводи. Ансамбль Києво-Печерської лаври - це своєрідний музей форм і стилів, у якому репрезентовано кращі зразки національної архітектури. Кожна споруда має своє обличчя, свій художній образ. Внаслідок праці талановитих архітекторів та будівельників виник один з найвидатніших монастирських комплексів - Києво-Печерська лавра. Більше ніж 950 років її історія нерозривно пов'язана з історією, життям і культурою українського народу.

Софія Київська

Серед збережених на теренах Східної Європи пам'яток архітектури собор Святої Софії у Києві є найстародавнішим. Видатна пам'ятка давньоруського зодчества XI ст., Софійський собор, завжди зачаровував будь-кого, хто хоча б раз у житті його бачив. Вдягнений у пишні барокові шати, собор органічно поєднується з монастирським ансамблем XVIII ст., зведеним у стилі українського бароко: Будинок митрополита, Хлібня, Трапезна, Бурса, Братський корпус, Дзвіниця, Південна вежа. Спорудам притаманна святковість, гармонія з природою, виразний національний характер. Перебуваючи на подвір'ї, в оточенні цих прекрасних споруд, на мить поринаєш у давнину з відчуттям далекого відлуння тихого монастирського життя.

Створювався Софійський собор як центр Київської митрополії і головний храм Руської держави, у ньому інтронізували митрополитів, збирали собори єпископів, затверджували церковні закони, тут князі сідали на Київський стіл, тут вони приймали іноземних послів, укладали угоди. При соборі велося літописання, існував скрипторій, була заснована бібліотека. Під склепіннями

Софії, можливо, уперше прозвучало «Слово про закон і благодать». У ньому митрополит Іларіон – автор цього видатного церковно-політичного твору витлумачував нещодавно охрещеним киянам основи християнського світобачення та сенс світової історії, визначивши в ній одне з чільних місць Руській землі. Літописні свідчення про час будівництва Софії Київської суперечливі. «Повість минулих літ» пише про її закладки у статті 1037 р., де йдеться про заснування князем Ярославом Мудрим. Інші відомості пропонує Новгородський І літопис молодшого ізводу: «У рік 6525 [1017]. Ярослав пішов до Берестія і закладена була Софія у Києві», а під 1037 р. той же літопис сповіщає: «заложив Ярослав город Київ і церкву святої Софії звершив». З цього випливає, що закладки Софійського собору відбулися 1017 р., а у 1037 р. будівництво храму було закінчене.

Після встановлення в Україні більшовицької влади (1919 р.) Софія Київська більше двох десятиліть лишається діючим храмом. У 1934 р. її закривають і перетворюють на Державний архітектурно-історичний заповідник. У 1987 р. міжнародне журі Гамбурзького фонду присудило софійському заповіднику Європейську Золоту медаль за збереження історичних пам'яток. У 1990 р. Софійський собор у Києві разом з усім комплексом монастирських споруд внесено до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Після набуття Україною незалежності заповідник отримує статус національного (1994 р.). З цього часу його назва – Національний заповідник «Софія Київська».

VI зупинка. Херсонес – історична часточка України

Херсонес Таврійський був заснований 422–421 рр. до н. е. грецькими вихідцями з Гераклеї Понтійської як грецька колонія на північному узбережжі Чорного моря і за античної доби став важливим торговельним, ремісничим і

політичним центром південно-західного узбережжя Криму. Херсонес розміщений у південно-західній частині Криму, біля Карантинної бухти в межах сучасного міста Севастополя. Найдавніші археологічні знахідки в

Херсонесі – уламки чорнофігурної кераміки – датуються VI століттям до н. е.

За свідченням Страбона, поряд з Херсонесом Таврійським знаходилося інше місто, яке Страбон називає Давній

Херсонес, що, можливо, дало назву для Херсонеса Таврійського. Уже через століття після заснування територія Херсонесу охоплювала весь півострів, що лежить між Карантинною і Пісочною бухтами (в перекладі з грецької «Херсонес» якраз і означає півострів). Економічний і політичний розквіт Херсонесу Таврійського припадав на IV–II ст. до н. е. Він був демократичною державою, карбував власні монети. Основою його економіки було виноградарство, рибний промисел, ремесла і торгівля (збіжжям, а також худобою та рибою) з іншими грецькими містами, скіфами й таврами.

У III ст. до н. е. в Херсонесі жив і працював історик Сіріск, перший історик на теренах України. Сіріск зробив опис історії міста Херсонеса та його взаємин з Боспорським царством, проте його праці не збереглися. Припускають, що, як і Геродот, він виступав у театрі, а саме в Античному амфітеатрі Херсонеса, спорудженому в той час. За весь час існування міста-держави херсонесцям доводилося вести численні війни. У II століття до н. е. Херсонес вів тривалу війну зі скіфами. Була втрачена Керкінітида, зруйнований Калос Лімен, ворог неодноразово стояв біля воріт міста. Херсонес був змушений звернутися за допомогою до понтійського царя

Мітрідата VI Євпатора, який направив до Криму великий загін на чолі з полководцем Діофантом. Діофант на чолі об'єднаної армії, куди входили херсонеські і понтійські війська, протягом трьох кампаній (у 110-107 рр. до н. е.) розгромив скіфів, взяв Феодосію, дійшов до Керченського півострова й захопив Пантікапей. Проте Херсонесу не вдалося зберегти свою самостійність: він увійшов до складу держави Мітрідата. Відтоді місто перебувало в тривалій залежності від Боспорської держави.

Херсонес Таврійський був включений до світової спадщини ЮНЕСКО 23 червня 2013 на 37-й сесії Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у Камбоджі. До списку була також внесена і хора — сільськогосподарська округа навколо Херсонесу. Рішення про включення було одноголосним. Єдине зауваження стосувалося до величезної православної церкви-новобудови у самому центрі Херсонеського городища, що, на думку деяких археологів, шкодить древньому пам'ятникові.

VII зупинка. Запорізька січ

Запорізька Січ – столиця козацьких земель, серце низового лицарства та центр козацької вольності, який існував за порогами Дніпра із середини 16 ст. до 1775. Утворення Запорозької Січі пов'язане з процесом формування українського козацтва і освоєння ним раніше спустошених татарами українських земель між Дніпром і Південним Бугом.

Численні козацькі загони, які займалися господарським освоєнням цих земель і вели постійну боротьбу з татарами, змушені були

будувати на уходах укріплення для власної безпеки.

Налічувалось 8 Запорозьких Січей, які почергово змінювали одна одну. Розташовувались вони на території сучасних Запорізької, Дніпропетровської та Херсонської областях. Поява першої пов'язана з ім'ям Д. Вишневецького. В 1-й пол. 50-х рр. 16 ст. він заснував на о. Мала Хортиця (тепер – острів Байда) замок, який став козацькою твердиною і опорним пунктом для масштабних походів проти татар.

Козаки обирали для розташування Січей місця, які самою природою були зроблені неприступними, – острови й півострови, а укріплювали їх за допомогою дерев'яно-земляних споруд. Запорозькі Січі обкопувались ровом, а навколо них насипався вал, висота якого сягала за 10 метрів. На вершині валу встановлювався частокіл із загострених паль. Менш захищені для противника місця укріплювались дерев'яними вежами із встановленими на них гарматами. Більшість виходів із фортеці робилися вузькими і прикривались бійницями. В середині Січі знаходився майдан із січовою церквою. Навколо січового майдану стояли довгі казарми – курені, у яких мешкали козаки. Крім куренів, навколо січової площі стояли курінні скарбниці, комори, будинки окремих старшин, пушкарня. Пізніше Січ стала великими торговельними центром. Тому поруч із січовою фортецею розміщувалося передмістя з базаром. Там же знаходились і ремісничі майстерні.

Запорозька Січ була центром, в якому зосереджувались найвищі органи управління Вольностями Війська Запорозького Тут же знаходилась резиденція кошового отамана, який разом з військовою старшиною здійснював найвищу військову, судову та адміністративну владу на всій території Запорожжя. У Січі розміщувався її гарнізон. Він не був дуже численним і налічував кілька тисяч козаків, які тут постійно мешкали та забезпечували постійну боєготовність Війська Запорозького. Коли виникала потреба зібрати більше військо, то до служби закликалися запорожці, які проживали в зимівниках і

перебували на промислах та жонаті козаки. За кілька днів Військо Запорозьке збільшувалось у кілька разів. Крім того, в Запорозької Січі відбувалися ради, на яких козаки вирішували найголовніші питання свого життя, обирали старшину та ділили за жеребом угіддя. Створена для боротьби з грабіжницькими нападами татар, Січ відіграла визначну роль і в загальноєвропейській боротьбі з турецькою агресією, стала плацдармом для багатьох козацьких походів на Кримське ханство й Османську імперію. Посилення наприкінці 16 ст. національно-релігійного гноблення в Речі Посполитій перетворило Запорозьку Січ у центр національно-визвольної боротьби українського народу під проводом Б. Хмельницького. В кінці XVIII ст. Запорозька Січ почала втрачати політичне та військове значення і була ліквідована російським урядом в 1775 році.

Піклуючись про відтворення історичної пам'яті та повернення до багатовікових традицій запорозького козацтва на території Національного заповідника «Хортиця» було створено історико-культурний комплекс «Запорозька Січ». Дана «Січ» не є копією жодної з вісьмох Запорозьких Січей. Це узагальнений образ козацької столиці, в якому представлено головні будівлі, притаманні Запорозьким Січам: церква, курені, будинок кошового отамана, канцелярія, військові скарбнички, школа, пушкарня. На передмісті: кузня, гончарня, шинок та «грецька хата» для заїзджих гостей. Історико-культурний комплекс «Запорозька Січ» на острові Хортиця покликаний дати сучасникам цілісне уявлення про таке унікальне явище, яким було в історії України запорозьке козацтво.

VIII зупинка. Святогірська Свято-Успенська лавра

Достовірна давня історія Свято-Успенської Святогірської Лаври губиться у мороці віків і наповнена здебільшого легендами, переказами і припущеннями.

Окремі з них вказують на те, що вперше монастирська обитель постала на унікальних білосніжних крейдяних горах, у середній течії річки Донець, ще у VIII ст. Засновниками ж монастиря були ченці з Візантії, які, рятуючись від переслідувань єретиків-іконоборців, переносили свої обителі на периферії Візантійської цивілізації. Інші джерела свідчать про генетичну пов'язаність Святогірської обителі з Києво-Печерським монастирем, ченці якого прийшли на береги Донця у 40-х

рр. XIII ст., рятуючись від монголо-татарської навали на Київ.

Утім, перша писемна згадка про саму місцевість – Святі гори – зафіксована під 1526 р. у записках посла імператора “Священної

Римської імперії німецької нації” барона Зігмунда Герберштайна, відправленого до Москви з метою залучення великого князя московського Василя III до спільної боротьби з Османською Портою. До Росії посол прямував через українські землі й у виданих у Відні в 1549 р. «Записках про московитські справи» подав чимало історичних, географічних й економічних відомостей про Україну, де, серед іншого, вказував на наявність поблизу Великого Перевозу через Донець, у місцині Святі Гори, тисяч кам'яних баб – «скіфських Венер». Перші наземні храми ченці заклали у підніжжя скелі в останній третині XVII – початку XVIII ст. Так, у 1679 р. за архімандритства Іоілея було споруджено церкву в честь апостолів Петра і Павла, а в 1708 р. постав кам'яний Успенський собор. На той час край уже був залюднений. Спокій його мешканців, крім російських гарнізонів і донських козаків, забезпечували слобідські козацькі полки. Утім, востаннє обитель була піддана татарському нападу в 1737 р., під час

чергової російсько-турецької війни. Відродження колишньої слави обителі розпочалось з указу імператора Миколи I 1844 р., за яким Святогірський монастир підлягав відновленню за чином і уставом Глинської пустині Курської єпархії. А вже наступного року було знайдено, реставровано і в 1846 р. освячено підземний храм преподобних Антонія і Феодосія Печерських. Невдовзі ж Святогірський монастир перетворився на один з найбільш шанованих у православному світі центр паломництва, відвідати який поспішали не лише жителі України, а й багатьох інших країн.

Здобувач освіти. Україно!

Сивий степ – моя колиска
І спасибі, що його ти зберегла.
Я вклонюся цьому степу низько-низько,
поцілую чисту воду джерела.
Україно! Чую голос не далеко:
ти могил не обмини, не обмани!
Я не знаю – джерело чи око предка
пильно дивиться на мене з глибини.

Пісня «Це край, де я родилась і живу...»

Викладач. Наша подорож Україною завершується і ми ще раз переконалися, що Україна – єдина, соборна, унітарна Держава. І для збереження її цілісності та незалежності відбулася Революція Гідності, де постраждали тисячі українських громадян, загинули сотні кращих синів нашої держави. Ми схиляємо голови перед пам'яттю загиблих і висловлюємо впевненість в тому, що наш народ зробить все можливе і неможливе, щоб в нашій країні запанував мир і спокій. Настане час і Україна буде успішною європейською державою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Запорізька Січ. Вікіпедія. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Запорозька_Січ.
2. Кам'янець-Подільська фортеця. Вікіпедія. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Кам%27янець-Подільська_фортеця
3. Києво-Печерська лавра. Вікіпедія. URL : https://www.google.com/search?q=Києво-Печерська+лавра&rlz=1C1GKLB_enUA786UA787&oq=Києво-Печерська+лавра&aqs=chrome..69i57.1566j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8
4. Кондрашова, Л.В., Лаврентьева, О.О., Зеленкова, Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навч. посіб. Кривий Ріг : КДПУ, 2008. 187 с.
5. Коновалова М.В. Тематичні класні години. 5-11 класи. Нецінально-патріотичне та громадянське виховання. Харків : «Основа», 2012. 174 с.
6. Підгорецький замок на Львівщині. Вікіпедія. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Підгорецький_замок
7. Свято-Успенська Почаївська лавра. Вікіпедія. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Почаївська_Успенська_лавра
8. Свято-Успенська Святогірська лавра. Вікіпедія URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Свято-Успенська_Святогірська_лавра#:~:text=Свято-Успенська%20Святогірська%20лавра%20УПЦ,моці%20преподобного%20Іоанна%2С%20затвірника%20Святогірського
9. Софійський собор. Вікіпедія. URL : [https://uk.wikipedia.org/wiki/Софійський_собор_\(Київ\)#:~:text=Софійський%20собор%2С%20або%20Софія%20Київська,Мав%20статус%20катедрального%20собору](https://uk.wikipedia.org/wiki/Софійський_собор_(Київ)#:~:text=Софійський%20собор%2С%20або%20Софія%20Київська,Мав%20статус%20катедрального%20собору).
10. Херсонес Таврійський. Вікіпедія. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Херсонес_Таврійський
11. Хотинська фортеця. Вікіпедія. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Хотинська_фортеця

Жидецька Олена Олександрівна,
*методист,
спеціаліст вищої категорії,
педагогічне звання
«Викладач-методист»;*
*Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

виховного заходу на тему:
«КРИМ – ЦЕ УКРАЇНА!»

Мета: вшанувати пам'ять жертв депортації кримських татар, ознайомити з документальними відеоматеріалами, розповідями очевидців, які розкривали страшну правду про один із злочинів тоталітарного сталінського режиму.

Ключові поняття: довіра, емпатія, гуманність, альтруїзм, колабораціонізм, депортація, геноцид, тамга.

Обладнання: ноутбук, проектор, екран, карта України, архівні матеріали.

Форма проведення: круглий стіл

Вид діяльності: ціннісно-орієнтаційна з елементами художньо-творчої.

План заходу

I. Організаційний етап.

1. Збір інформації за темою.
2. Підбір учасників.
3. Створення структури заходу.
4. Закупка необхідних матеріалів.
5. Написання сценарію, підготовка презентації, фільмів, плакатів, листівок.
6. Визначення термінів та місця проведення заходу. Запрошення гостей.

7. Оформлення місця проведення та оголошення заходу.

II. Основний етап.

1. Проведення заходу за сценарієм.
2. Фото та відео зйомка.
3. Оформлення карти «Крим – це Україна!»

III. Підсумковий етап.

1. Оформлення методичної розробки.
2. Оформлення новини на сайт ліцею.

СЦЕНАРІЙ ЗАХОДУ

(супроводжується презентацією та відео сюжетами)

Звучить відео-музичний кліп «Ми – єдина Україна». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=4Zo8yArOVe4>

Вступне слово викладача

Доброго дня шановні гості! Наш захід сьогодні пройде у вигляді круглого столу, ми будемо спілкуватися та переглядати цікаві факти про нашу Батьківщину. Вже 5 років, як у нашому закладі презентується проект «Україна єдина країна», щороку ми наповнюємо його новими заходами, подіями, що стосуються нашої держави, нашого закладу. Девіз та логотип незмінний: «З Україною в серці». Ми пишаємось, що є українцями. Іде війна, але ми всі разом – Закарпаття, Львів, Житомир, Донбас і Крим! Щорічно 18 травня в Україні згадують трагічні події 1944 року, коли корінний кримськотатарський народ вислали за межі півострова до Центральної Азії.

Увага на екран. Перегляд відео «Трагічні події 1944».

Ведучий 1. 18 травня 1944 р. – трагічна дата в нашій історії, день масової депортації кримськотатарського народу, коли звинувачені в «колабораціонізмі» з нацистським окупаційним режимом, «зраді Батьківщині» кримські татари – від немовлят до людей похилого віку –

були позбавлені рідної домівки і відправлені на спецпоселення до Середньої Азії та інших регіонів Радянського Союзу. Довгим і нелегким був шлях до повернення, облаштування корінного народу Криму на своїй землі.

Викладач: Що ж означає «колабораціонізм» та «депортація»?

Ведучий 2. Колабораціонізм (від фр. Collaboration – «співробітництво») – співпраця населення або громадян держави з ворогом в інтересах ворога-загарбника на шкоду самій державі чи її союзників. У роки Другої світової війни колабораціонізм був явищем розповсюдженим – і мав місце практично в кожній окупованій країні.

Депортація – примусове переселення, вигнання чи висилка з постійного місця проживання або з держави окремих осіб чи народів. Застосовується як засіб карного чи адміністративного покарання.

Геноцид

(від грец. γένος – рід, плем'я та лат. caedo – вбиваю) – цілеспрямовані дії з метою знищення повністю або частково окремих груп населення чи

цілих народів за національними, етнічними, расовими, корисними або релігійними мотивами.

Увага на екран. Перегляд відео «Депортація кримських татар».

Викладач: Так Крим – це Україна! Щороку 18 травня у світі відзначають пам'ять жертв депортації кримців. В Україні з 2014 року цього дня офіційно відзначають день боротьби за права кримськотатарського народу. А з 2016 року – день пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу.

Звернемося до історичної довідки

Ведучий 1. Операція радянських військ з вигнання нацистських окупантів з території Кримського півострова почалася 8 квітня 1944 року і завершилася в ніч на 13 травня. Ще до завершення

боїв, 22 квітня в доповідній записці на ім'я Лаврентія Берії кримські татари були звинувачені в масовому дезертирстві з лав Червоної армії.

Ведучий 2. Під час головної хвилі депортації (18-20 травня) виселено 180 014 осіб, для перевезення яких було використано 67 ешелонів. Упродовж року до завершення війни від голоду, хвороб та виснаження загинуло понад 30 тис. кримських татар.

Ведучий 1. Українські архіви зберегли чимало документальних свідчень депортації і повернення кримських татар - це переважно документи, що висвітлюють спогади депортації, життя на чужині та повернення кримськотатарського народу на історичну Батьківщину, проблеми їх облаштування в Криму як за радянських часів, так і за часів незалежної України. Наші творчі групи підготували ці факти. Деякі з цих документів пропонуємо Вашій увазі з пам'яттю про минуле та в ім'я справедливості.

Творча група 1. 83-річна Ресміє Абдуллаєва розповіла, що коли їй було дев'ять років – її також у товарних вагонах силоміць вивезли з рідного Криму до Узбекистану. Радянська влада примусила її матір з чотирма

дітьми поїхати з Криму. Її батько тоді був на фронті. За родиною прийшли 17-го травня 1944 року.

«Прийшли якісь люди, дали п'ять хвилин підготовки до депортації. Батько пішов на фронт, а мати одна і не знає, за кого взятися: за дітей чи за речі. Нічого не взяли. Босоніж, як були, так і пішли», – поділилася жінка. Родину Ресміє Абдуллаєвої відправили в Узбекистан, інших родичів – на Урал. Час у товарних вагонах, згадує жінка, тягнувся найдовше. «Ми 22 дні, чи скільки, ми їхали. Були голодні. Як зупинявся потяг – викидали мертвих, залишали їх між дорогами. А хоронити не дозволяли», – розповіла жінка. Уже в Узбекистані Ресміє та її меншу сестру через голод матір віддала до дитбудинку. Двоє старших братів працювали за шматок хліба. Жінка досі пам'ятає, де провела п'ять років свого дитинства – сьомий дитбудинок на вулиці Тельмана в узбецькому місті Коканд.

Творча група 2. Ближче до батьківщини родина кримців змогла перебратися лише у вісімдесяті роки минулого століття, після смерті матері Хатидже. Оселилися на сусідній до Криму Херсонщині у Генічеську. «Вона (мама) хотіла, щоб її поховали на її батьківщині. Не вийшло», – згадує жертва депортації. «Коли виселяли – виселяли тільки дітей, жінок та старих. Всіх чоловіків середнього віку забрали на фронт. Бабуся завжди про це розповідала, щоб ми знали, яке життя вона прожила. І коли ми говоримо, що живемо не так добре, як хотілося б – вона каже «ви не знали тих часів, коли ми не мали що їсти». Тобто їй є з чим порівняти, з більш важкими часами. Зараз для неї життя прекрасне», – зазначив онук Ресміє Абдуллаєвої Ділявер. Мрію повернутися до рідного Криму, 83-річна жінка все ж не втрачає. І гостро переживає нові репресії проти кримських татар на півострові, які влаштовує вже російська влада.

Увага на екран (спогади-відео) – Перегляд відео «Живі традиції»

Ведучий 1. Депортація мала катастрофічні наслідки для кримських татар в місцях заслання. Не меншої шкоди зазнало господарство Криму, позбавлене досвідчених працівників.

Увага на екран (спогади-відео) Перегляд відео «Жива історія»

Ведучий 1. Розглянемо карту депортації.

Викладач. А що це за карта? (карта півострова Крим). Зверніть увагу у вас на столах лежать сердечка, в кінці заходу, ви приклеїте свої сердечка з написаними враженнями на цю карту. Навіть прапори у нас схожі, що це означає?

Творча група 1. І на українському, і на кримськотатарському прапорах однакові кольори, але значення у них різне. Жовтим кольором на кримськотатарському прапорі зображено **тамгу**. Тамга – це символ кримськотатарського народу, родовий знак династії Гіреїв. Існує версія про те, що жовтий колір тамги – це колір золота, який символізує фізичну і духовну чистоту, а голубий – це колір скорботи. Якщо ці кольори зливаються, то дають зелений – колір життя, безсмертя, істини. Упродовж історії знак тамги використовували на прапорах, монетах, яликах, спорудах, могильних каменях, різних предметах.

Творча група 2. Українці в лавах об'єднаних націй перемогли агресора.

Амет-Хан Султан – національний герой кримськотатарського народу. Радянський льотчик-ас, учасник Другої світової війни. 30 червня 1945 року за успішне проведення 603 бойових вильотів, збиті особисто 30 літаків противника різних типів і 19 літаків ворога, збитих в групових боях, удостоєний звання двічі Героя Радянського Союзу. З 1947 до 1971 року – льотчик-

випробувач. Заслужений льотчик-випробувач СРСР, єдиний радянський льотчик, який випробував понад 50 типів літальних апаратів: ним випробувано в повітрі 107 одиниць техніки. У травні 1944 року командування полку дозволило Амет-Хану відвідати батьків у Алупці. Разом з ним в Алупці три дні гостював Герой Радянського Союзу

Павло Головачов. Під час перебування у батьків Амет-Хан довідався, що його брата Імрана звинувачено у «пособництві окупантам» і арештовано. Саме на час перебування льотчиків у Алупці припала операція НКВС з примусової депортації кримських татар. НКВСівці хотіли забрати і матір льотчика Насібу, за яку вступився

син. Невідомо чим би закінчився конфлікт, якби не втручання Головачова. Врешті завдяки заступництву командувача 8-ї армії генерала Хрюкіна та з огляду на бойові заслуги Амет-Хана, було дозволено не виселяти матір Героя Радянського Союзу до Узбецької РСР: Тимофій Тимофійович Хрюкін допоміг Амет-Хану відправити батьків у станицю Привольна Краснодарського краю до своїх батьків, де мати і батько Амет-Хана жили до повернення в Алупку після війни.

Перегляд відео-треку «Хайтарма»

Викладач: Відзначати 18 травня – це не просто данина пам'яті жертвам депортації, це частина боротьби, яка, на жаль, триває і сьогодні. Зараз ми бачимо фактично повторення подій 1944 року, коли відбулося виселення корінного народу з півострова і зачистка Криму від кримських татар. Перегляд відео «Крим – це Україна!». По всій Європі вшановують цю трагедію, перегляд слайдів – це марш підтримки в Польщі, сквер у Франції, фестиваль у Києві тощо.

ХВИЛИНА МОВЧАННЯ

Зовсім недавно світову спільноту вразили рядки однієї пісні. **15 травня 2016** року на музичному конкурсі «Євробачення» перемогу здобула Джамала – громадянка України, але кримська татарка за етнічним походженням.

Перегляд відео «Джамала».

Не важливо, якою мовою ми розмовляємо, хто ми за національністю, яку релігію сповідуємо – ми завжди повинні бути людьми! Адже від того якими будемо ми, залежить світ, в якому житимуть наші нащадки!

Заповніть карту своїми сердечками.

Ведучий 1. Наша зустріч закінчилась. Ми сподіваємось, що сьогоднішній захід поповнив скарбницю ваших знань і серця ваші не змогли залишитися байдужими до трагедії кримськотатарського народу. До побачення!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про заходи щодо вшанування пам'яті жертв депортації з Криму : Указ Президента України від 14 квітня 1994 р. ЦДАВО України, ф. 5233, оп. 1, спр. 377, арк. 159, 160
2. Про зняття обмежень по спецпоселенню з кримських татар, балкарців, турків – громадян СРСР, курдів, хемшилів і членів їх сімей, виселених у період Великої Вітчизняної війни : Постанова Ради Міністрів Української РСР «Про виконання Указу Президії Верховної Ради Союзу РСР від 17 липня 1956 р. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 9, спр. 1586, арк. 25.

3. Про першочергові заходи щодо вирішення питань, пов'язаних з поверненням кримських татар у Кримську область : Постанова Ради Міністрів УРСР від 16 серпня 1990 р. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 15, спр. 1710, арк. 274-278.

4. Інформація Керівника Служби Президента України з питань внутрішньої політики М. Михальченка до бесіди Президента України Л. Кравчука з Головою парламенту Туреччини про повернення кримських татар до Криму. 21 жовтня 1992 р. ЦДАВО України, ф. 5233, оп. 1, спр. 13, арк. 11

5. Довідка про депортацію з України у 40-і роки (з урахуванням Криму). 1993 р. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 15, спр. 3632, арк. 50

6. Довідка про очікувану кількість осіб з числа депортованих народів, які повертаються до України в 1993-2000 рр. 1993 р. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 15, спр. 3632, арк. 51

7. Про вшанування пам'яті жертв депортації : Пояснювальна записка до проекту Указу Президента України. 24 лютого 1994 р. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 15, спр. 4200, арк. 30, 31

8. Ми – єдина Україна! : пісня. Відео кліп. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=4Zo8yArOVe4>

9. 1944: депортація кримських татар. 10 запитань історико : Відео фільм. URL :

<https://www.youtube.com/watch?v=vn639wTGCTg&t=273s>

10. Депортація кримських татар – ще один геноцид, скоєний Москвою. Історія обману : документ. фільм. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=v1H23s58uI8>

11. Шлях : документальний проект Суспільного про кримських татар. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=yI40bPyAyXs>

Нестерова Тамара Миколаївна,
*викладач фізики та астрономії,
спеціаліст першої категорії;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховного заходу на тему:
«АНДРІЇВСЬКІ ВЕЧОРНИЦІ»

Мета: *навчально-розважальна:* збагатити знання вихованців про традиції українського народу, ознайомити з традиційним проведенням Андріївських вечорниць та обрядами пов'язаними з ними: обрядами ворожіння та кусання калити; вчити розуміти значущість того, що створено народом; *виховна:* виховувати у здобувачів освіти любов до рідної землі, повагу та любов до традицій рідного народу, до української народної пісні, народної творчості, до краси і гармонії навколишнього світу; берегти і шанувати історію своєї держави, свою національну сутність; *розвивальна:* сприяти розвитку творчих здібностей вихованців, артистичність; викликати бажання берегти свою національну культуру, розвивати комунікативну, інформаційну компетентності та компетентність творчої діяльності.

Форма проведення: театралізована вистава

Обладнання: макет української хати, стіл, накритий скатертиною, українські страви, біля столу – лава, піч, квіти, вишиті рушники, доріжки, серветки; рогачі; глиняний посуд та макітра; українська піч; вихованці в українських народних костюмах.

Хід проведення

За сценою учні співають куплет пісні «Ой, у гаю, при Дунаю»

Вступне слово педагога: Багата і щедра наша українська земля своїми полями, лісами, ріками і дібровами. Багата на хліб і пісню. А ще наше багатство – це народні традиції та обряди. Здавна існувала у нашого народу чудова традиція – вечорниці.

Віддаючи шану минулому, беручи усе найкраще у наше сьогодні, ми на вечорницях відроджуємо усе найдорожче, що є у народу: його мову, пісню, історію...

Взимку наставала пора відносного перепочинку. Зібрано врожай, зроблено припаси для домашніх тварин, спочивала примерзла нива, а отже, можна зібратися в гурт, повеселитися, поспівати, влаштувати забави. У народі кажуть: «Зима прийшла – і празників привела».

Давайте завітаємо до однієї з українських хат, де на нас уже чекають добра господиня та весела молодь...

Ведучий: Добрий вечір, добрим людям
Радо вас вітаємо.

Українські вечорниці
Ми розпочинаємо!

Ведуча: Хай веселий сміх іскриться

У серці кожного із нас!

Хай дзвінке, веселе слово

Пружно рветься в небеса

Наша пісня пречудова

Хай ніколи не згаса!

Ведучі виходять. Українська хата. Дівчина чепуриться перед люстерком. На сцені з'являються

господиня і господар вечорниць, господиня починає застеляти скатертиною стіл, сідає до столу.

Дівчина: Мамцю-рибцю, пусти на вулицю!

Господиня: Наталочко-донечко, та яка ж зараз вулиця? Скоро ж гості придуть!

Дівчина: Мамочко, та я на хвилиночку. Не встигнете і оком моргнути, як я вже дома буду.

Господиня: Ну добре, донечко. Йди, тільки недовго, бо дівчата й хлопці скоро будуть.

Дівчина: Добре, мамочко, добре, голубонько!
(Накидає хустину, біжить).

Господиня: А ти пам'ятаєш, яка я була молода?

Господар: Була-була!

Господиня: А красива яка була?

Господар: О-О!... Була-була!

Господиня: А яких пісень ти мені співав!
Пам'ятаєш?

Господар: Та співав –
співав!

**Співають пісню «Ніч
яка місячна»**

Господиня: А куди ж
це наша доня так помчала?

Господар: Та мабуть,
до свого Гриця пішла.

Господиня: Як до Грицька? Що ти говориш?

Господар: А ти пам'ятаєш, як до мене через вікно
тікала? Мати тебе також не пускала.

Господиня: Пам'ятаю, пам'ятаю! Молода була, той
дурна.

Господар: Ну, ну. (сміючись) Жінки каються, а
дівки заміж збираються!

Господиня: Ой! Що це ми з тобою сидимо? Зараз
вже гості до нас придуть. Нарешті ми все прибрали,

гарненько все позастеляли, смачну вечерю приготували. Тепер можна і гостей чекати (*виглядає у вікно*). Вже вечоріє, а ні дівчат, ні хлопців немає.

(Чути гомін, сміх, стук у двері. Заходять дівчата).

Дівчина: Добрий вечір вашій хаті!

Господиня. І вам вечір добрий!

Дівчина: Добрий вечір, тіточко,
Наша любя квіточко!

Господиня: Добрий вечір, дівоньки,
Ясні мої зіроньки!

Дівчина: Ти за нами сумувала,

Дівчаточок виглядала?

Господиня: Звісно, любі, я чекала,

Вам вечерю готувала:

І варенички й узвар,

І цілющих трав відвар.

Поспішайте, дівчатонька,

Все приготувати,

Бо пора вже вечорниці

Всім нам починати.

Дівчина: Зваримо вареничків
Біленьких, смачненьких,
Та й запросимо до нас в гості
Хлопчиків гарненьких.

Дівчина: Щоб вони разом із нами
Гарно погуляли,
Андріївські вечорниці
Піснею стрічали.

(Дівчата прядуть, вишивають і говорять між собою)

Дівчина: А де ж наші хлопці? Може вони зовсім не прийдуть?

Дівчина. Дівчата, годі вам сумувати. Давайте краще погадаємо. Я й гілки з вишні принесла.

Господиня:

Гілки з вишні ми поставим і на них все загадаєм:
Як розпустяться листочки – заміж вийде чиясь дочка,
Якщо пустить пагінець – через рік йде під вінець.
А зів'яне – то погано... Але в нас буде все гарно.
Мерщій гілочки беріть і за мною говоріть.

Усі разом: Ух-ух-ух! Втікай з хати злий дух! (3 рази)

Ставлю гілочку вишньову нині
я для щастя свого.

Ух-ух-ух! Хай тут буде добрий
дух! (3 рази)

Злий дух уступися! Святий
Боже, заступися!

Дай вишні зацвітати, а мені долі
дочекати!

(Махають гілочками навколо
себе)

Господиня. У воду гілочки мочайте,
До Різдва тепер чекайте!

(Ставлять у глечик з водою гілочки)

Дівчина: Дівчата, а давайте гадати поки хлопців
нема! Хто які гадання знає? *Дівчата проводять гадання
перекидання чобота; чий чобіт прийде першим; на квасолі;
на балабушки, на майбутню професію судженого, тощо.*

Дівчина: А де ж це наші хлопці? (Чути грюкіт,
стукіт)

Господиня: Ще хтось добивається до нас на
вечорниці.

*В цей час чується пісня: «Ти ж мене підманула». Її
виконують хлопці, які їдуть на вечорниці.*

Хлопці: (стукають у двері)

Добрий вечір вам, дівчата,

Та вам, молодець,

Чули ми, що в цій хатині

Будуть вечорниці.

Господар: Хлопцям і дівчатам, і гостям у нашій хаті добрий вечір, щедрий вечір!

Господиня: *(запрошує хлопців)* Хоч не знаємо – звідки ви, чи з полудня, чи з півночі – в нашу хату зайшли, просимо, просимо всіх сідати та з дівчатами пісню заспівати.

Дівчина: Що ж, заходьте, любі хлопці,
Просим до світлиці.
Може з вами веселіші
Будуть вечорниці.

Хлопець:

Авжеж, будуть веселіші,
Бо ми на язык гостріші!
А ви, мов ті миші,
Сидите у тиші!

Хлопець: А що це у вас так смачно пахне?
(Заглядає до горщика)

Дівчина: Еге, Грицю, куди лізеш? Ти ще не заслужив, а вже їсти просиш. От давайте посмішать нас трохи і заслужить вечерю.

Хлопець: Та це ми залюбки! А ну-мо, хлопці, розкажем правду про наших дівчат!

Хлопець: У гуртожитку люкс дівчата!
Брови! Нігті! Вії!
За них мамки посуд миють,
Бо ж вони не вміють!

Дівчина: То ось ви як! Тоді начувайтесь!
Їде мати в гуртожиток,
Лиш ранок сіріє.
Сину ліжко застелити,
Бо ж дитя не вміє!

Хлопець: В нас дівчата – королеви,
Носа задирають

Борщ зварити не уміють –
Мівіну вминають!

Хлопець: Є дівчата в нас не горді,
В воду і в вогонь ввійдуть!
На курилці прозябають,
Щоб цигарочку стрельнуть!

Дівчина: А наш Петро навчається в кімнаті
Є своє ліжечко і повна благодать:
Заліз під ковдру – хочеться поспати,
А потім зліз, поїв і знов лягає спати!

Хлопець: Якщо чуєш шум і лайку,
Якщо гучно посуд б'ють,
Це дівчата вередують,
Бо їх заміж не беруть

Дівчина: Смердить в кімнаті, ріже очі
І всіх сусідів вже нудить,
А Вова ноги мить не хоче,
Бо ж він не вміє це робить

Дівчина: По поверхах ходить хлопець
Довгий, як шпалера.
Д-у-уже сильно себе любить.
Звуть його Валера.

Хлопець: Дівчата, ну досить вже, досить! Вас тільки зачепи!

Хлопець: А ви вже ворожили? Ми такі гарні парубки, то може виберете серед нас собі чоловіків. Оксано, вибирай серед нас собі нареченого.

Хлопець: Оксано, може мене вибереш? Мене звати Степан, хазяйський син. Багатий, маю дві курки. Одна, правда, сліпа на одне око, а друга не несеться, зате бачить добре. Маю землі видимо-невидимо. Скільки б не дивився і не придивлявся – не побачиш. А що

вже худоби! І жуки, і мухи, і гусінь, а що вже комарів – світу білого не видно!

Оксана: Не хочу тебе, парубче. Ти багатий, а я хочу роботящого.

Хлопець: Оксано! Чим я тобі не жених? Може й не зовсім гарний. Та роботящий. Уже як за щось візьмусь, то й за вуха не відтягнеш. Спати можу до обіду. А що вже обідати люблю! Обідав би до самого сніданку. Вибереш мене – горя не знатимеш.

Оксана: Не хочу я такого. Хочу роботящого, розумного і гарного!

Хлопець: Оксано, то може за мене підеш заміж. Мама каже, що я такий гарний, як місяць, а розумний, як п'ять писарів укупі. Мені б ще таку жінку, як я. А то візьму гіршу, люди сміятимуться. Ти не дивися, що я такий замураний. Ти мене вимий, причеси і можна під вінець шкандибати. А цілуватись...то я готов і зараз.

Оксана: Ні, не хочу тебе!

Хлопець: Оксано, то може вийдеш за мене? Я красивий, розумний і багатий.

Оксана: Хлопці, та хіба це головне? Головне, щоб він мене любив і мені був до душі. От за такого я і вийду заміж з радістю!

Господиня: *(За дверима чути стукіт)* Хтось іще до нас на вечорниці добивається.

(Голос з коридору «Хлопці, допоможіть мені». Відчиняються двері і на порозі стоїть з великим гарбузом в руках Роман. В'язанка бубликів у нього на шиї)

Роман: От і клята та дівка Уляна, я ж до неї і так, і с'як, і бубликом хотів пригостити, а вона все брикається та насміхається! Я думав, що вже весілля буде, а вона мені –

гарбуз. Та нічого, мамка кашу зварять, а кашу гарбузову я люблю.

Дівчина: Не сумуй, Ромцю!

Роман: Я й не сумую, та батько буде бити! І знов поведуть мене свататись. Я вже чисто замучився.

Чи я, тату, не доріс,

Чи я, тату, переріс,

Чи не рублена хата,

Чом не люблять дівчата?

Дівчина: Ой, Ромцю, любиш ти більше всього гарбузову кашу, а не Уляну.

Дівчина: Ти нам нагадуєш слова із пісні, де козак любив пироги, а не дівчину.

Лунає пісня «Із сиром пироги»

Господиня: Ой, дівчатонька, пора ж калиту з печі діставати!

Дівчина:

Гори, вогонь, ясно.

Спекли ми калиту красну!

Щоб ми її кусали

І горя не знали!

(Господиня бере калиту і підносить до печі, а дівчина бере горнятко і окроплює господині дорогу)

Дівчина: Водице-студенице, окропи калиті дорогу від печі до порогу, а від порогу до стелі, щоб ми були гарні та веселі.

Господиня: А поки калита схолоне, ви б затанцювали український танок

(Господиня виносить калиту. Чіпляють калиту до сволака на стрічку)

Співають пісню К. Бужинської

«Як у нас на Україні»

Хлопець: О, нарешті, калита,
Наче сонце, золота!
Хто вкусить калиту хоч раз,
Той буде першим серед нас!

Хлопець: Нумо, хлопці і дівчата
Хто з нас буде починати?

Хлопець: Ой, громадо, чесні люди,
Я найпершим хочу бути

Хлопець: Калито смачна, рум'яна.
Подивлюсь, аж серце в'яне.
Скажи, як тебе дістати?

(Підстрибує, кусає, всі регочуть)

Дівчина: *А хто буде пан Калитинський?*

(Обирають пана Калитинського)

Хлопець: *(сідлає швабру)* Діду, діду! Калиту кусати
їду!

Пан Калитинський: Ну, їдь!

Хлопець: А я вкушу!

Пан Калитинський: А я впишу!

(По черзі їдуть калиту кусати)

Хлопець: Що ж, повеселились й досить.
Мій живіт вже їсти просить.

Дівчина: Милі гості, просим сісти,
Варенички будем їсти.
Варенички непогані,
Варенички у сметані.

Дівчина: Вас чекають у макітрі
Варенички дуже ситні.
Білобокі, круглолиці,
З української пшениці.

(Пригощають усіх гостей варениками)

Пісня «Ой, мій милий вареничків хоче»

Хлопець: Ми гуляли, веселились,
Усім весело було.

Вечорниці завершилися
І, здається, все пройшло.

Хлопець: Ні! Так просто не проходить,
В серці струночка бринить.
Про веселі вечорниці
Спогад в серці буде жить!

Хлопець: Дякуємо господині за теплу хату!

Хлопець: Нашим дівчатам за цей стіл багатий!

Всі разом: Бажаємо миру і добра!

Господар: Спасибі щире всім, хто сьогодні, в цьому залі брав участь у нашому святі.

Господиня: Шановні гості!
Все, що в серці мали
Вам подарували
Світлу мрію й казку
Нашу пісню й ласку
Щебет солов'иний
Славу України

Всі виходять, кланяються. Співають пісню про Україну

Усі: Наші вечорниці вже кінчати час
Кращі побажання ви прийміть від нас
І в вас, і в нас хай буде гаразд
Щоб ви і ми щасливі були.
Прощавайте, друзі, низький вам уклін
Доброго здоров'я зичимо вам усім,
І в вас, і в нас хай буде гаразд,
Щоб ви і ми щасливі були

Господиня: Бувайте здорові, живіте багато
І ще приїжджайте до нашої хати.

*Пісня «Родина», співає вокальний ансамбль «Сузір'я»,
керівник О.Волотовська*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вечорниці на Андрія : сценарій. URL : <https://szenki.in.ua/index.php/scenarii/stsenarii-andriivskykh-vechornyts/1191-vechornytsi-na-andriia>
2. Андріївські вечорниці : сценарій. URL : <https://erudyt.net/vixovni-zaxodi/andriivs-ki-vechornytsi/stsenariy-zakhodu-andriivs-ki-vechornytsi-9-11-klasy.html>
3. Андріївські вечорниці : сценарій свята. URL : <https://naurok.com.ua/scenariy-svyata-andri-vski-vechornici-266945.html>
4. *Як у нас на Україні : пісня. Вик. Катерина Бужинська.* URL : <https://www.youtube.com/watch?v=K0nJrV1c3Zg>
5. Родина : пісня. Вик. Назарій Яремчук. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=2pdwTRi4V9k>

Ларікова Наталія Анатоліївна,
*викладач зарубіжної літератури;
спеціаліст;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

виховного заходу на тему:

«ПОЕЗИЯ – ЦЕ ЗАВЖДИ НЕПОВТОРНІСТЬ ...»

Зал оформлений у вигляді кав'ярні. У центрі – ведучі. Учасники заходу сидять за столиками «кав'ярні». Атмосферу «літературної кав'ярні» створюють легка музика, квіти і кавові зерна, мальовничо розсипані на столиках.

Форма проведення: літературна кав'ярня

Хід заходу

Епіграф:

*Поезія – це завжди неповторність,
якийсь безсмертний дотик до душі
Ліна Костенко*

Читець

Страшні слова, коли вони мовчать,
коли вони зненацька причаїлись,
коли не знаєш, з чого їх почать,
бо всі слова були уже чиймись.
Хтось ними плакав, мучився, болів,
із них почав і ними ж і завершив.
Людей мільярди і мільярди слів,
а ти їх маєш вимовити вперше!
Все повторялось: і краса, й потворність.
Усе було: асфальти й спориші.
Поезія – це завжди неповторність,

якийсь безсмертний дотик до душі.

Ведуча Вітаємо вас, любі гості, у нашій затишній літературній кав'ярні.

Читець *(звучить легка музика)*

Ранковий кави аромат
Дарує зранку нам натхнення,
Дає наснагу устократ
Поринути над сьогодніням.
Ніколи в каву не кладіть
Вчорашні спогади болючі,
Зумійте серцем зрозуміти,
Пройшло, що було неминучим...
Додайте цукор сподівань,
Надій, що прагнуть у майбутнє,
Без зайвих часу міркувань,
Відчуйте присмак незабутній.
Чарівні думи, відчуття,
Дарує філіжанка кави,
І кожен день цього життя
Живіть щасливо і яскраво.

Пісня «Чорна кава» сл. та муз. Назарій Яремчук

Ведучий А кав'ярня наша не проста. Тут панує не лише терпкий аромат кави, шоколаду й кориці ...

Ведучий Тут зібралися справжні шанувальники високого поетичного мистецтва, її величності ПОЕЗІЇ.

Ведуча Сьогодні ми зібралися у нашій кав'ярні за філіжанкою кави, щоб поринути у чудовий світ поезії.

Ведуча Говорячи образно, поезія теж має свій неповторний смак, може подобатися чи навпаки. Поет дарує читачеві свій витвір, відкриває власну душу, в надії доторкнутися струн його серця.

Ведучий Поезія – це цілющий ковток для спраглої душі, це ясний промінець сонця в негоду, це біла квітка сподівання...

Ведуча Поезія – це розкішний квітучий сад, це джерельце води, до якого можна припасти спраглими губами, острів, на якому можна відпочити від цивілізації, маяк, який не дасть збитись зі стежини у бурхливому житейському морі.

Ведучий Чарівний світ поезії ... Він допомагає нам відчутти магічну силу слова, його багатогранність. Щира поезія, як і музика, іде від серця до серця.

Ведуча А там, де поезія, там щира лірична пісня.

Звучить пісня «Ніч яка місячна».

Ведучий

Пролетіло літо непомітно,
Наче ластівка над синім плесом,
Осінь на порозі, вірогідно,
Жовте листя знову стане стресом...

А стрес, як відомо, найкраще знімає спілкування з друзями, приємна музика – і кава... Тому прошу – пригощайтесь, не соромтесь. Нехай аромат кави розвіє всі негаразди, тривожні думки і налаштує на романтику української поезії. *(Пригостити всіх присутніх кавою)*

Саксофон. «Осінній сум. Ф. Легран».
Відеокомпозиція Світлани Пігель

Читач

Як дивно збирати не випиту каву
В архів свого смутку, в альбом забуття.
І долю свою, нерозчинно-гіркаву
Гадати на гущі холодних нестям.

В кав'ярні на розі облуд і святилищ,
Де очі твої, наче зорі в раю,
Усі сподівання мої розчинились.
... Тому я розчинної кави не п'ю.

(Олександр Гунько)

Ведуча

Що таке поезія?

Це – мука:

Підступає, множитья, болить.

Іноді візьме тебе за руку,

Іноді відпустить і мовчить.

«Поезію творить любов, а не злоба» – написав у «Слові про себе» поет. Любов стояла і стоїть біля витоків життя, робить добро, стверджує в людині людське, вивищує нас перед злом. Саме тому поезії Дмитра Павличка не старіють, невтомно випромінюючи любов і щедрість душі. Своєрідна, закроєна за давнім язичеськими зразками прекрасна поезія «Я стужився, мила, за тобою», де закоханий юнак перетворюється в явора, стала улюбленою піснею для багатьох закоханих.

Пісня «Я стужився, мила, за тобою». Сл. Д. Павличка. Виконує квітет «Явір».

Ведучий

Що таке поезія?

Це – свято:

Грає в тобі музикою слів,

Молодечо, радісно, крилато,

Викресає іскру з почуттів.

Ведуча

Що таке поезія?

Це – совість:

Бо коли несила говорить,

То вона заплаче... І говорить,

І сльозою кожною бринить.

Ведучий

Що таке поезія?

Це – проза,

Що до рими пнеться в лабіринт.

Вулканічна лава, що морозить.

Жар вогню, що в спеку холодить.

Ведуча

Що таке поезія?
Молитва.
Звернення до Бога і людей.
Це – любові невимовне світло,
Що до Тебе крізь цю ніч веде.

Читець *(під легку музику)*

Поезія – це ліки для душі,
Поезія – це серця ода:
Найсокровенніше вкладають у вірші
Поети й поетеси для народу.

Ведучий Поезію творить любов. Все добре на землі
робиться з любові – інакше світ давно б загинув.

Чи є на світі такий поет, який би не оспівав кохання?
Мабуть, немає. І серед трудівників пера – Микола Луків,
неперевершений майстер поетичного слова, до безтями
закоханий у життя і людину, рідну землю.

Читець

Весна. Квітують вишні у саду.
Прийшла пора свята, благословенна.
Люблю тебе, красиву, молоду,
Кохана,
Наречена.
Спливли вінки Купала по річках,
Війнуло літо духом рути – м'яти .
Люблю тебе із сином на руках,
Дружина,
Мати.
Минуть поволі осінь і зима,
І знову світ засвітиться в онові.
Нічого в ньому кращого нема
Од вірності,
Любові.
Нема. Не буде. Зроду не було.
Тому безсмертна у віках людина.
Схилю до тебе лагідно чоло.
Люблю тебе,

Єдина.

Ведучий Поезія – мелодія без нот,
Поезія – це акапельний спів.
Вона підносить нас до визначних висот
За допомогою звичайних слів.

Ведуча Поезія – це урочистий марш,
Поезія – це філософія життя.
Це може бути легкий дружній шарж
І гостросатиричне викриття.

Ведучий Поезія – це пристрасна молитва,
Поезія – це заклик енергійний
До боротьби, стягання і до битви
За правду у цім світі непостійнім.

Ведуча Поезія – це особлива мова,
Якою всі закохані говорять.
Поезія – це титанічна сила слова,
Яку ніхто й ніщо не поневолять.

Ведучий Поезія – це сповідь найщиріша,
Поезія – талант, що проростає із насіння,
Поезія – це мудрий голос серед тиші,
Поезія – це найпрекрасніше творіння.

Ведуча Сьогодні наші серця будуть бентежити вірші
українських поетів, поетів-піснярів.

На філіжанку кави до нас сьогодні завітали наші
письменники-земляки.

Дозвольте представити _____

Привітаймо їх, будь ласка!

(виступи поетів)

Читець

Олександр Богачук вірш «Джерело»

Криниця без джерел – ще не криниця,
І колос – ще не колос без зерна...
Душа без пісні – що безкрила птиця,
Не заспіває жайвором вона.
Є в нас криниця, і свої джерела,
І повний колос щедрого добра,

І пісня мужня, і сумна, й весела,
Розкрилена, як береги Дніпра.
Вона – народ! Вона його кровина.
Павло Попович брав її в політ...
Коли з висот співала Україна –
Збентежено вслухався цілий світ.
Народе мій! Чи не тому твій колос
Так сонячно співає з далини,
Що сяє в нім тієї пісні голос,
З якою засіваєш ти лани?..
Народе мій, свята твоя зірниця
Виковує й гартує наші дні...
Чи не тому співа так мужньо криця,
Що в ній дзвенять прапрадітів пісні?
Хто спів черпає із джерел народу,
Вклоняється їм серцем і чолом, –
Той сам стає від роду і до роду
Народним невичерпним джерелом.

Пісня на слова П. Маха «Ожини»

Ведуча Щоб не стала мертвою пусткою наша
Волинська земля, підіймає свій голос Василь Гей.
Поетичним словом він звертається до нашого розуму,
нашої совісті з проханням любити рідну землю і оберігати
її.

Читець

Василь Гей «Ви ще живі – Шевченкові тополі?»

Ви ще живі – Шевченкові тополі?
Вам руки ще від муки не звело?
Не поруділо в атомній юдолі
Проросше із минувшини зело?
Чому поля й луги собі причалами
Обрали ентеерівські вітри,
Пронизуючи ядерними жалами
Волинь,
Хмельницький,

Київ,
Чигирин?
Немов свічки димлять АЕСи рясно,
У пам'яті народу в головах.
Які ж ми, в біса, правнуки Тараса,
Як тягнем Україну в саркофаг?
Усе нові на нас вергають «блага»
Прогресу заповзяті сіячі;
Їм, повним безшабашної відваги,
Всі небажання наші – ніпочім.
Вони ідуть по долах і курганах,
По всенародній славі та жальбі
І палями вганяють свої плани
В чорноземи і плеса голубі.
Невже не чують, досвід свій плачевний
Втопивши у чорнобильську печаль,
Як мовою і голосом Шевченка
Тополі «Схаменіться!» нам кричать?

Ведуча Однакових поетів не буває, як не буває однакових людей. Кожен із нас – особистість, у кожного свій біль, свої радощі та свій шлях. Але є те високе, духовне, що об'єднує нас усіх, – любов і віра.

Учасник *Притча «Про Любов і Розлуку»*

На краю поля стояли Любов і Розлука і милувалися молодією парою. Розлука говорить Любові

«А давай закладемося, що я їх розлучу?». Любов відповідає: «Стривай, дай я зроблю до них всього один підхід, а потім ти можеш підходити до них стільки, скільки захочеш. Тоді ми побачимо, чи зможеш ти їх розлучити.

Учасниця: Розлука погодилася. Любов підійшла до молоді пари, доторкнулась до них, заглянула в їхні очі і побачила, як між ними пробігла іскра... Любов відійшла і каже: «Тепер твоя черга». Розлука відповіла: «Ні, зараз я нічого не можу зробити – зараз їх серця наповнені любов'ю. Я прийду до них пізніше».

Учасник: Минув час. Розлука заглянула в будинок і побачила молоду матір з немовлям, батька. Розлука сподівалася, що любов вже пройшла і тому з надією переступила поріг їхнього будинку. Але, заглянувши в їхні очі, вона побачила Подяку. Розлука повернулась і сказала: «Я прийду до них пізніше».

Учасниця: Минув час. Розлука знову з'явилася до них – у будинку шуміли діти, з роботи прийшов втомлений чоловік, мати заспокоювала дітей. Розлука сподівалася, що вже тепер-то вона точно зможе їх розлучити – адже за цей час і Любов і Подяка вже давно повинні були вивітритися з їх сердець. Але, заглянувши в їхні очі, вона побачила Повагу і Розуміння. «Я загляну пізніше», – сказала Розлука.

Учасник: Минув час. Знову прийшла в їхній дім Розлука. Дивиться вона – діти вже дорослі, сивий батько пояснює щось своїм дітям, дружина щось готує на кухні. Глянула в їхні очі і розчаровано зітхнула: вона побачила в них Довіру. «Я прийду пізніше», – сказала Розлука і вийшла.

Учасниця: Минув ще час. Заглядає знову Розлука в будинок, дивиться, а там бігають онуки, біля каміна сидить, похнюпившись, старенька жінка. Розлука дивиться і думає про себе: – Ну от, схоже, мій час настав. Хотіла вона було зазирнути старенькій в очі, але та встала і вийшла з дому. Розлука пішла за нею. Незабаром прийшла старенька на цвинтар і сіла біля могили. Це була могила її чоловіка. «Схоже, я запізнилася, – подумала Розлука, – час зробив за мене мою роботу. І Розлука заглянула в заплакані очі старенької. А в них вона побачила Пам'ять – Пам'ять про Любов, Подяку, Повагу, Розуміння і Довіру ...

Відеоролик, лірична пісня «Коли я буду навіть сивою...» слова Ліни Костенко

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=l3bZ1JcPC6A>

Ведучий Поезія – чарівна скрипка у чудовому оркестрі літератури. Це – душевний стан людини, закоханої в іншу людину, в своє довілля, в свою роботу... Саме закоханість допомагає створити поетичне бачення світу. У тиші безсонних ночей її Величність Муза приходить до поета, награв йому мелодію, котра торкається душі Митця і надовго стає володаркою його серця.

Ведуча Сильна і мужня, вона навіяла Великому Кобзареві його нетлінні рядки:

І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син і буде мати,
І будуть люди на землі.

Ведучий Саме поезія Т.Г. Шевченка зробила для визволення народу «більше, ніж десять переможних армій». Яку то силу вона має! Може осягнути Всесвіт, перейти будь-які кордони, перепливати океани, заглянути до найглибших схованок людської душі.

Читець

Ой ти, дівчино, з горіха зерня,
Чом твоє серденько – колюче терня?
Чом твої устонька – тиха молитва,
А твоє слово острє, як бритва?
Чом твої очі сяють тим чаром,
Що то запалює серце пожегом?
Ох, тії очі темніші ночі,
Хто в них задивиться, й сонця не хоче!
І чом твій усміх – для мене скрута,
Серце бентежить, як буря люта?
Ой ти, дівчино, ясна зоре!
Ти мої радощі, ти моє горе!
Тебе видаючи, любити мушу,
Тебе кохаючи, загублю душу.

Ведуча Ці рядки болем бриніли у серці закоханого І. Франка, вони бринять і нині у кожного безнадійно закоханого. Яскраво, поетично, правдиво зумів передати

поет у своїх віршах невимовні страждання люблячого серця, гіркоту нерозділеного кохання. Писати так могла лише любляча людина, яка все це сама вистраждала. Тільки вмючи так, до самозабуття, до самозречення, кохати, тільки маючи такий могутній, неповторний талант, можна було створити прекрасну пісню великої любові, яка хвилюватиме й захоплюватиме серця людей вічно. Послухаймо одну із них.

Пісня «Чого являєшся мені у сні?». Слова І. Франка.

Ведуча: Є люди, як свічки, згорають і відходять у небуття. Є люди, як зірки, горять і світять все життя. Вони – сонця, засвічені у небі, які горять й обігривають все. І не згасають, і не згаснуть... Зіркою такої величини для всіх українців є поетеса Леся Українка. Кожним словом, кожним променем думки, кожним бодем своїм живе в душі нашого народу ця людина. З не такої вже й далекої минувшини, проте вже мовби крізь серпанок легендарності, проступає до нас образ поетеси, образ ніжний і чистий.

Читець

Вовік преславна будеш, Україно,
Чарівна Лесю, сильна духом жінко,
Провіснице світанків голубих.
Крізь років плин і весен вирування,
Крізь днів новітніх буйне квітування
В серцях нащадків голос твій не стих.

Ведучий

Твій мужній голос музикою лине,
Як плескіт хвиль і сяйво те зірок,
Нехай же квітне на чолі Вкраїни
Твоїх пісень нев'янучий вінок

Пісня «Що в нас було? Любов і літо...». Слова Ліни Костенко. Кліп за мотивами фільму «Лісова пісня».

Ведуча Мільйони людей промовляють слова кохання, люблю, мила, дорогий, зіронька. Хтось робив це з болем, а хтось вкладав у них легкість і позитив, а ще хтось – байдужість. Але щирі почуття, укладені в слово, здатне по-справжньому зворушити будь-кого.

Тема любові і патріотизму є однією з головних у романі Ліни Костенко «Маруся Чурай», у якій це почуття визначається як особлива духовна цінність.

Читець

Чужа душа – то, кажуть, темний ліс
А я скажу: не кожна, ой не кожна!
Чужа душа – то тихе море сліз.
Плювати в неї – гріх тяжкий, не можна.

(Уривок з роману «Маруся Чурай»)

Ведучий: Як палає досвітніми вогнями поетичне слово Лесі Українки, як постає в цвіті яблуні поетичний світ Коцюбинського, як звучить світломузикою поезія Тичини, чарують солов'їним співом і акварельними барвами вірші Сосюри, дивиться на зірки поетичне місто Симоненка.

Як сліпучий метеорит, на мить спалахнув на небосхилі українського письменства лицар нескореного покоління Василь Симоненко. Спалахнув, щоб навіки увійти в безсмертя. Він жив, любив і ненавидів, страждав, творив і згорів за рідну землю. Вічно житиме його поетичне слово, яскраво освітлюючи наші душі.

Читець

Над тихим сном мого малого сина,
Над плетивом думок моїх і мрій
Пливла тривога, ніби всесвіт, сива,
Гойдаючись на гребенях надій.
Цідилась ніч крізь темне сито неба,
І зорі танули, як вогники малі...

Кирпатий мій! Дивлюся я крізь тебе
У завтрашнє страдалиці Землі.
Я бережу для тебе її квіти,
Тобі несу думок своїх огонь,
Для тебе запускаю на орбіти
Ракети із порепаних долонь.
Ми народились в муках, щоб родити,
Синами обезсмертити свій рід,
Щоб квітував на диво всьому світу
Козацький геніальний родовід!
Сини! Сини! Барометри кирпаті
Людського спокою і завтрашнього дня!
Ми перед вами разом винуваті,
Що на планеті бійки і гризня.
Ми винуваті, що міліють ріки
І лисинами світять береги,
Що десь духовні лупляться каліки
І виростають ваші вороги.
Будь проклят спокій! Досить нарікати
На клопітливий і суворий час!
Грядуть сини – барометри кирпаті,
Вони за все спитають завтра нас.

Пісня «Виростеш ти, сину». Слова В. Симоненка.

Ведуча Муза не завжди є лагідною і ніжною, поезія може бути могутньою і категоричною. Вона завжди відображала не тільки внутрішній стан людини, а й соціальне становище суспільства. Голос поета і громадянина завжди поруч. Той голос здатен подолати тишу небуття, долунюючи до нас Стусовими громами оновлення й воскресіння.

Читець

Як добре те, що смерті не боюсь я
і не питаю, чи тяжкий мій хрест.
Що вам, богове, низько не клонюся
в передчутті недовідомих верств.

Що жив-любив і не набрався скверни,
ненависті, прокльону, каяття.
Народе мій, до тебе я ще верну,
і в смерті обернуся до життя
своім стражденним і незлим обличчям,
як син, тобі доземно поклонюсь
і чесно гляну в чесні твої вічі,
і чесними сльозами обіллюсь.
Так хочеться пожити хоч годинку,
коли моя розів'ється біда.
Хай придуть в гості Леся Українка,
Франко, Шевченко і Сковорода.
Та вже! Мовчи! Заблуканий у пущі,
уже не ремствуй, позирай у глиб,
у суще, що розпукнеться в грядуще
і ружею завітне коло шиб.

Ведуча Поезія – це не тільки вірші, як дехто помилково вважає, але і спосіб світосприйняття. І не розуміють, не сприймають поетичне слово хіба що ті, у кого, за влучним висловом Ліни Костенко, «душа ще з дерева не злізла». А справжні люди чують поетичну красу навіть крізь сторіччя – така вже особлива ця країна Поезія.

Ведучий Поезія – це сум, чарівність, музика, струни якої ще довго будуть бриніти. Хочеться жити в її чарівному світі, любити красу, робити добро та примножувати духовне багатство свого народу. Поезія робить нас Людьми. Уклін їй, вічний!

Ведуча Переконані, що атмосфера нашої кав'ярні наповнилась теплом ваших спогадів, аромат кави оп'янив ваші серця поезією, а легка романтична пісня пробудила ваше бажання прийти до нас ще не раз.

Ведучий Саме так. І хоч нашій зустрічі підійшов кінець, вірю, що вона не остання. І ми ще не раз повіршуємо за філіжанкою кави. Людина живе доти, поки горить, поки цвіте її душа, поки вона дарує іншим добро, щирість і порядність. То ж творіть, несіть у своїх серцях і

вчинках добро, порядність, щирість. І хай завжди у вас знаходиться час на поезію.

Читець

Будь музикантом, а чи поетом,
Що, мов зернини, збирає рими.
Пройди красивим по цій планеті,
Залиш нащадкам вагоме, зримає...
В саду травневім – розквітлу грушу,
У чистім полі – яру пшеницю...
Залиш нащадкам таке, щоб душу
Поїло спраглу, немов криниця.

Ведуча Нехай ніколи не зміліє та криниця, з якої черпаємо ми сили для душі та натхнення.

Ведучий Завершити нашу зустріч хочу словами Йосипа Осецького з вірша «Осілля кав'ярня»

Звичайно, це ще не остання кава –
Це вийшов жовтень вересню навпроти:
Сідлає свічка воском кучерявим
Старого канделябра позолоту,
Скрипучі двері вправно і лукаво
Пригадують забуті літа ноти –
Звичайно, це ще не остання кава.
Це вийшов жовтень вересню навпроти:
По вікнах деренчать дощу октави,
Очікує на вуст вологий дотик
Ковточок-дух заморської гіркоти,
Купаючись у філіжанці слави –
Звичайно, це ще не остання кава!

Ведуча: На сьогодні наша кав'ярня зачиняється. До нових зустрічей!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Позакласний захід «Літературна кав'ярня». URL : <https://vseosvita.ua/library/pozaklasnij-zahid-literaturna-kavarna-338101.html>

2. Сценарій зустрічі «Літературна кав'ярня «Час читати». URL : <https://vseosvita.ua/library/scenarij-zustrichi-literaturna-kavarna-cas-citati-357757.html>

3. Сценарій позакласного заходу «Літературна кав'ярня запрошує». URL : <https://naurok.com.ua/scenariy-zustrichi-literaturna-kav-yarnya-70270.html>

4. Пісня «Ожини». Слова: Петро Мах. Музика: Віктор Герасимчук. URL : <https://www.pisni.org.ua/songs/2126226.html>

5. Пісня «Чорна кава». Сл. та муз. Назарій Яремчук. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=rPJ9511sD1U>

6. Пісня «Ніч яка місячна». URL : https://www.youtube.com/watch?v=H_ZuaoVOibI

7. Легран Ф. «Осінній сум». Саксофон. Відеокомпозиція *Світлани Пігель*. URL : https://www.youtube.com/watch?v=LehRP_0lebQ

8. Пісня «Я стужився, мила, за тобою». Сл. Д. Павличка. Виконує квартет «Явір». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=nnxwZAQ2tcU>

9. Відеоролик, лірична пісня «Коли я буду навіть сивою...». Слова Ліни Костенко. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=l3bZ1JcPC6A>

Шевчук Марина Миколаївна,
викладач хімії, біології і екології;
спеціаліст,
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховного заходу на тему:
«ЧОРНОБИЛЬ НЕ МАЄ МИНУЛОГО»

Мета: виховувати згуртованість, почуття поваги та пам'яті до трагічних сторінок України; формувати в учнів основи екологічної культури, активну громадську позицію та особисту відповідальність за збереження природи; сприяти набуттю дітьми та молоддю екологічних дій, виховання їх в дусі відповідального ставлення до навколишнього середовища.

Форма проведення: квест.

Присутні: здобувачі освіти старшої школи.

Обладнання: мультимедійні пристрої та засоби, роздатковий матеріал, ілюстративний ряд до теми, відеоролики.

Хід квесту

Вступне слово викладача.

Діти, сьогодні наш захід присвячений величезній техногенній катастрофі, яка сталася 26 квітня 1986 року в місті Чорнобилі, і стала найбільшою катастрофою ХХ століття. Після вибуху на АЕС природне середовище було забруднене на сотні тисяч кілометрів. Чорнобильська катастрофа стала трагедією для людей, які були відселені із 30-кілометрової зони відчуження, і тих, хто, ризикуючи своїм життям і здоров'ям, рятував територію від радіоактивного забруднення і будував об'єкт укриття.

Чорною плямою стала на нашій блакитній планеті чорнобильська катастрофа.

Настав час ознайомити з умовами нашого квесту. Ви сьогодні стали заручниками кімнати загадок, для того, щоб вибратися звідси Вам належить пройти ряд випробувань на міцність, знання, кмітливість, для цього слід працювати згуртованою командою і дружним колективом. У процесі ви повинні виконувати покрокові інструкції і завдання, щоб зібрати максимальну кількість ключів (балів).

Учасники об'єднуються в команди.

Етапи квесту

1. Завдання 1 «Абракадабра»

З переплутаних літер команда має скласти терміни.

За правильну відповідь – 1 бал. На виконання завдання – 1хв., якщо команда не в змозі скласти це слово, то надається підказка і додаткові 30 с. Але тоді команда отримує 0,5 бала.

Завдання 1.

П, І, Н, Д, К, И, З, О, В, А.

Підказка: природоохоронна територія, на якій зберігається в природному стані весь її природний комплекс, і перебувають під охороною держави.

(Відповідь: Заповідник.)

Завдання 2.

О, Д, Д, Е, А, К, Р, Р, Ц, Н.

Підказка: природоохоронна територія, на якій на відкритому ґрунті культивуються деревні рослини. Парк колекцією різних порід дерев. 20

(Відповідь: Дендропарк.)

Завдання 2. «Впізнай фільм»

Прослухайте факти про серіал та назвіть його.
(Серіал «*Чорнобиль*»)

1. П'ятисерійний британо-американський серіал.
2. На українських екранах з'явився у червні 2019 року.
3. Базується на спогадах учасників та свідків подій.
4. Посідає п'яте місце на IMDb з оцінкою 9,4 з 10.
5. Визнаний найкращим серіалом сучасності.

Перегляд відеоролику «Український трейлер серіалу «Чорнобиль»».

URL: https://www.youtube.com/watch?v=_bXwI5dhXRk

Обговорення:

- Що можна сказати про побачене?
- Чи відповідають кадри із серіалу реальним подіям?
- Чи бачили ви цей серіал?
- Чому, на вашу думку, він зайняв визначне місце у кінематографі?

Попрошу переглянути ще один відеоролик.

Перегляньте відеоролик.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=UhgXiUf9vX8>

- Визначте головну причину та наслідки Чорнобильської АЕС.
- Чому радянське керівництво намагалися приховати катастрофу?
- Що змусило керівників все ж таки повідомити населення про вибухи?

Завдання 3. «Вікторина»

1. Про яку подію згадуємо щороку, 26 квітня? Що у США назвали «найбільшою екологічною катастрофою в історії людства?»

- а) АЕС «Три-Майл-Айленд», США, 1979 р.
- б) АЕС «Киштим», СРСР, 1957 р.

в) АЕС «Чорнобиль», Україна, 1986 р.

Відповідь. Варіант «в».

Найбільша за всю історію атомної енергетики аварія сталася на ЧАЕС, Україна, 1986 р. Аварія на АЕС Фукусіма (Японія) 2011 р сталася в наслідок землетрусу.

2. Який рівень за Міжнародною шкалою ядерних подій (INES)

а) 9

б) 7

в) 3

Відповідь. Варіант «б». *За Міжнародною шкалою ядерних подій (INES) аварії на ЧАЕС присвоєно 7 максимальний рівень, що характеризується як «важкі наслідки для здоров'я людини та навколишнього середовища. Зовнішній викид значної доли інвентарної кількості з активної зони реактора »*

3. Що стало причиною трагедії?

а) людський фактор (непрофесійні дії персоналу);

б) серйозні проблеми в конструкції реактора;

в) природний катаклізм.

Відповідь. Варіант «б». *Серйозні проблеми в конструкції реактора.*

4. Скільки людей брало участь у ліквідації пожежі?

а) 600000;

б) 54000;

в) 1986.

Відповідь. Варіант «а». *Кількість людей, що брали участь в гасінні пожежі на ЧАЕС, становила 600 000: пожежники та медики, військовослужбовці та персонал станції. Всі отримали високі дози радіації.*

5. Скільки тривала пожежа на ЧАЕС під час аварії?

а) 30;

б) 4;

в) 10.

Відповідь. Варіант «в». Пожежа тривала 10 днів з 26 квітня до 6 травня – тривав викид активності із пошкодженого реактора на рівні десятків мільйонів кюрі на добу, після чого знизився у тисячі разів. Фахівці називають цей період активною стадією аварії

6. Як називається місто, яке найбільше постраждало від аварії на ЧАЕС?

- а) Чернігів;
- б) Прип'ять;
- в) Київ.

Відповідь. Варіант «б». Місто Прип'ять було забруднено найбільше, починаючи з першого, другого та третього районів. Всі 47 500 жителів міста змушені покинути свої будинки на наступний день після катастрофи. Покинуте місто обростає лісом і зараз це справжні міські джунглі.

7. Як і чому називають ліс поблизу ЧАЕС?

- а) «Тайга»;
- б) «Чорний ліс»;
- в) «Рудий ліс».

Відповідь. Варіант «в». «Рудий ліс» - так стали називати ліс поблизу ЧАЕС після аварії, тому що від радіації дерева Соснового бору, який знаходився між містом і ЧАЕС, загинули і їхня хвоя під дією радіації набула рудого кольору.

8. Скільки років має пройти, щоб у забрудненій зоні стало можливим безпечне життя?

- а) 24 000 років;
- б) 240 роки;
- в) 24 роки.

Відповідь. Варіант «а». Хоча життя в Зоні відчуження і відновлюється, вчені досі сумніваються в тому, що перебування там людей безпечне і стверджують, що місто Прип'ять сильно забруднено радіацією і воно може залишитися безлюдними, оскільки період напіврозпаду плутонію складає **24 000** років.

9. Яка країна першою повідомила про Чорнобильську катастрофу?

- а) СРСР;
- б) Швеція;
- в) США.

Відповідь. Варіант «б». Швеція була першою країною, котра повідомила світ про катастрофу, у той час як український радянський уряд спочатку вирішив тримати все у таємниці від світу через нав'язливу ідею секретності, тому перше офіційне повідомлення і було зроблено на телебаченні під тиском обставин та міжнародної спільноти лише 28 квітня, але і воно містило дуже мало інформації і створювало враження, що будь яка загроза локалізована, хоча це було не так.

10. Коли було повністю зупинена Чорнобильська атомна електростанція?

- А) 15 грудня 2000 р.
- б) 15 грудня 1995 р.
- в) 29 листопада 2016 р.

Відповідь. Варіант «а». 15 грудня 2000 р.

Завдання 4. «Інтелектуал»

Вам надано 5 запитань. Потрібно дати розгорнуту відповідь, але у вас час буде обмежений, на кожне питання 1 хв.

Команда 1.

- 1. Розшифруйте аббревіатуру ЧАЕС?
- 2. Що стало причиною трагедії?
- 3. Які наслідки мала трагедія?
- 4. Чи доречний туризм в зоні відчуження? Чому?
- 5. Звідки з'явилася фраза «Рудий ліс»?

Команда 2.

- 1. Назвіть дату вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції?
- 2. Чи вдалося евакуювати населення?

3. Що зробив уряд СРСР для забезпечення населення від радіації?

4. Хто такий «сталкер»?

5. Яка країна першою повідомила про Чорнобильську катастрофу?

Завдання 5. «Чорнобиль – очима дітей»

Команди отримують ватмани і маркери. Відтворити біль та небезпеку радіації, в тому числі вибуху на Чорнобильській АЕС. (тривалість до 5 хв.)

Фінішна командна робота

Команда 1

Поміркуйте, як би змінилася історія України та світу, якби Чорнобильської катастрофи не було.

Команда 2

Запропонуйте текст рекламного ролика для туристичної агенції, щоб запросити відвідувачів в Чорнобильську зону.

Підбиття підсумків.

Викладач. Любі друзі! Настає момент, всі команди готові до отримання ключа. Мені було приємно спілкуватися з вами сьогодні. Я рада, що кожен із вас приклав зусилля до перемоги. Минуть роки, а чорний день Чорнобильської трагедії буде продовжувати хвилювати людей – і тих, кого він зачепив своїм недобрим крилом, і тих, хто народиться далеко від покривдженої землі.
Нагородження переможців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Задорожний К.М. Тиждень біології в школі. Випуск 5. Харків: Основа, 2009. 140 с.

2. Чорнобиль – Прип'ять. Факти, які ви не знали.
URL: https://cikavo-znaty.com/chornobyl-prypryat-fakty-yaki-vy-ne-znaly/?fbclid=IwAR0EaYUgDUHmWjGwqMANwapozWg0w_GrsfixfraB78tp7o1SVqqyQeiYA7I.

3. Чорнобильська катастрофа : історія про трагедію, котра назавжди залишилася в пам'яті URL: <https://www.youtube.com/watch?v=UhgXiUf9vX8>.

4. Чорнобиль (міні-серіал) (2019). Український трейлер URL: https://www.youtube.com/watch?v=_bXwI5dhXRk.

5. Територія змін. Брендинг зони відчуження. URL : <https://white.com.ua/portfolio/identity/20/view>

6. Біотичні наслідки Чорнобильської катастрофи URL : https://ua.boell.org/uk/2011/02/07/biotichni-naslidki-chornobilskoyi-katastrofi?fbclid=IwAR0QIR7MLbgi9xTGkxPhL67RX6n6T7h_wyqT4UMjsYgNtiOTIrIIRn5rZWo

Власюк Марина Леонідівна,
*викладач української мови та
літератури,
спеціаліст вищої категорії,
педагогічне звання
«Старший викладач»;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховного заходу на тему
«ТРИДЦЯТЬ ПЕРША ВЕСНА УКРАЇНИ»

Мета: вшанувати пам'ять героїв, які загинули, захищаючи Україну, прищеплювати любов до Батьківщини, виховати патріотичну свідомість, розвивати бажання стати гідними громадянами України.

Форма проведення: вечір пам'яті.

Хід заходу

Сцена оформлена в національних символах України – кетяги червоної калини, вишиті рушники. По центру – синьо-жовтий фон з державним Гербом.

Дівчина читає вірш Ірини Безпалько «В моїй душі ще досі лютий»

В моїй душі ще досі лютий,
Такий холодний, до кісток.
Хоча виходить часом сонце,
Але в той день вже не зійшло.
А за календарем – вже квітень:
Трава зелена, і цвітуть сади.
Та в наших українських душах
Вкарбовані навек чужі сліди.
Ці гості без запрошення прийшли,
Ми їх не звали «нас спасати».

Щоб жінки у підвалах життя дарували,
А ви, нелюди, наших дівчат гвалтували.
Я навіть не говорю, про честь чи совість
Тут навіть і близько такого нема.
Та потім говорять «не винні, не знали»
І взагалі це все випадковість..
Жахливі новини, світлини, слова..
І поки більшість світу мовчить -
Ми з голими руками на танки..
Ніколи в серцях не загояться рани,
Наші сльози стануть для вас отрутою.
І часом думаєш, що вже не можеш ненавидіти
більше,
Але ні можеш, навіть сильніше...

Ведучі розпочинають дійство:

– Такого тривожного і разом з тим, героїчного року історія нашої незалежності ще не знала. Кожен суцільний громадянин відчув ціну власної самостійності, миру та спокою.

– Уже тисячі матерів, від 2014 року, втратили найдорожче, сенс свого життя – синів і дочок. Вклонімося їм. *(Хвилина мовчання за загиблими)*.

На сцені згорьована мати у чорній хустині тримає у руках листа. За сценою хлопець його читає.

Лист сина

(Історія заснована на реальних подіях: житомирянин загинув у День свого народження на Донеччині)

*... Своє життя поклали на ваги,
І не вагались жодної хвилини.
Злякалися, спинились вороги.
І ми сьогодні маєм – Україну!*

Здрастуй, матусю. Сьогодні мій День народження, а ти не змогла мене привітати, бо заборонено користуватись телефонами. Але я впевнений, що твоя любов не потребує мобільного зв'язку. Відчуваю її тут, у Пісках на Донеччині.

Знаю, що знову будеш переглядати мої дитячі фото і плакати. Мамо, не плач. Я повинен бути тут: боронити тебе, кохану, Україну. Ти знаєш, вони називають нас «кіборгами», бо ми – незламні. Так, незламні, але я так сумую за тобою і татом. Не хотіли відпускати: плакали, просили, сварили, говорили, що я ваш єдиний син, помічник, ваш захисник ... І замовкали, бо розуміли, що не міг інакше. Мамо, не плач.

Пам'ятаєш, яким я був непосидючим бешкетником у дитинстві? Ось і зараз не можу спокійно сидіти у підвалі. Хочу визирнути, вдихнути свіжого повітря, але не можна – безперервний мінометний вогонь. Ти запитаєш: «Страшно, синку?». Страшно. Мені ж сьогодні лише двадцять чотири! Усе життя попереду, кохана чекає, хочеться подарувати тобі онуків і щоб не плакала. Мамо, не плач.

Ти знаєш, що найстрашніше і спопеляє душу? Це чути, як смертельно поранені мужні воїни-добровольці пошепки кричать: «Мамочко, порятуй, допоможи...» Але я так не буду, бо я – «кіборг».

Ну добре, мамо. Цілуй тата. І не плач. Зідзвонимось, коли дозволять. Піду все ж таки визирну. Люблю вас.

P.S. : «Мамочко, порятуй, допоможи...»

Мамочко, вибач за чорну хустину,
За те, що віднині будеш сама.
Тебе я люблю. І люблю Україну -
Вона, як і ти, була в мене одна!

Звучить пісня Тіани Роз на слова Оксани Максимішин-Корабель «Мамо, не плач, я повернусь весною» (присвячено матерям загиблих героїв).

Мамо, не плач. Я повернусь весною.
У шибку пташинкою вдарюсь твою.
Прийду на світанні в садок із росою,
А, може, дощем на поріг упаду.
Голубко, не плач. Так судилося, ненько
Що слово «матусю» не буде моїм.
Прийду і попрошуся в сон твій тихенько
Розкажу, як мається в домі новім.
Мамо, не плач, я повернусь весною
(присвячую матерям загиблих героїв)
Мамо, не плач. Я повернусь весною.
У шибку пташинкою вдарюсь твою.
Прийду на світанні в садок із росою,
А, може, дощем на поріг упаду.
Голубко, не плач. Так судилося, ненько
Що слово «матусю» не буде моїм.
Прийду і попрошуся в сон твій тихенько
Розкажу, як мається в домі новім.
Мені колискову ангел співає
І рана смертельна уже не болить.
Ти знаєш, матусю, й тут сумно буває
Душа за тобою, рідненька, щемить.
Мамочко, вибач за чорну хустину
За те, що віднині будеш сама.
Тебе я любив. І любив Україну
Вона, як і ти, була в мене одна.

По закінченню голос з-за куліс читає поезію «Він завжди дарував їй квіти» (автор невідомий, з інтернету).

Він завжди дарував їй квіти-
тепер вона йому несе.
Як страшно, коли гинуть діти-
чорніє матері лице.
Вона кричить – земля трясеться,
у домовині син лежить,
а кат проклятий лиш сміється,

о, Боже, як їй далі жити?
Як жити? А головне – для чого?
Був син, був сенс в її житті,
та янголом злетів до Бога, -
сліз водоспади по щоці...
Вона кричить: «Прокинься, сину,
вже досить, відпочив, вставай,
кинь цю холодну домовину,
зарано ще тобі у рай...»
Ви чули крик цей? Люди! Люди!
Крик матері за вбитим сином?
Хто чув – ніколи не забуде
крик, як привозять домовину.
Ні, це не крик, - це плач Землі,
докупи зібрані сирени,
так виють в морі кораблі,
від цього крику рвуться вени.
Це крик сполоханої сойки,
це всі вітри докупи взяті,
це упереміж біль та зойки -
надії, мрії розіп'яті...
він рве серця, холодить кров.

.....
«Не плачте, мамо, я ж у Бога!
Військо крилатих допоможе:
очистим землю від зарази,
пухлину виріжемо назавжди –
всміхнеться сонце нам відразу
і Україна в сяйві правди.
І я тобі всміхнусь здалека,
до двору птахом прилечу.
Це я, матусю, твій лелека!
Лелечим криком прокричу.

Виконується пісня «Журавлі» на слова Олени Білоконь

Там журавлі летіли клином
Вечірнім небом за селом.
А батько сивий, мати сива,
Дивились в небо за вікном...
Один журавлик повернувся,
Змахнувши їм своїм крилом,
І наче сином обернувся,
Почувся голос під вікном.

Приспів:

Мамо, мамо! -
Він крикнув криком журавлиним,
Мамо, мамо!
І янголом злетів у вись!...
Чуєш, тату,
Я захищав свою країну,
А ви живіть!
А ви живіть тут, як колись!

Я вас прошу, мене пробачте,
Інакше просто не зумів!..
Болить, я знаю, та не плачте!
І в небо янголом злетів!
Голосить матінка за сином,
А батько, наче скам'янів,
Вдивляється у небо синє,
Когось з-за хмар чекає він...
А ключ у небі журавлиний
Махає їм з небес крильми,
То не сім'я літа пташина –
То наші янголи сини!

Приспів.

Ведуча:

Пам'ять – одна із найцікавіших властивостей людини. Так, як не можна забувати своїх батьків, так не

можна забувати свій народ та його історію. Так, як не можна забувати своїх рідних, близьких ні в хвилини радості, ні в години печалі, так не можна забувати землі нашої, бо це першооснова. З неї ми вийшли, до неї ми прийдемо. Людина не може називатися людиною, якщо вона не має ні мови, ні пісні, ні пам'яті, ні землі, ні роду. Пам'ятаймо про це.

Ведучий:

Пам'ятаймо про нинішні фронтові будні, які відкрили нам очі на тих «воріженьків у власній хаті» про яких писав Тарас Шевченко. Слова великого пророка підхоплені конкретними діями сучасних героїв, що боронять державу від ворога.

Ведуча:

І на завершення хочеться сказати словами Оксани Забужко: «...забагато в цій війні символів, аж тріщить од них повітря, забагато мертвих, що стоять у нас за плечима, просячи триматись, і нічого з цим не вдієш, вогняна магма забиває горло, іно встигай ковтати, а тільки плакати не треба, ні, хай уже — після Перемоги...».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кравченко В. Світлій пам'яті Станіслава Святуна. URL : <https://vm.tiktok.com/ZMFNKRcft/>
2. Безпалько І. В моїй душі ще досі лютий. URL : <https://uhsp.edu.ua/2022/04/06/v-moyij-dushi-shhe-dosi-lyutyj-dobirka-novyh-poezij-skovorodynivcziv-napysanyh-u-vijskovuj-chas/>
3. «Мамо, не плач» (присвята Героям Майдану) : пісня. Максимішин-Корабель Оксана (слова), Герц Михайло, Роз Тіана (музика). URL : <https://www.pisni.org.ua/songs/4277032.html>
4. «Журавлі» : пісня. Білоконь Олена (музика), Журавка Зоя (слова). URL : <https://www.youtube.com>

Моргун Олена Володимирівна,
*викладач математики,
спеціаліст вищої категорії,
педагогічне звання
«Старший викладач»;*
*Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховного заходу на тему
«КРОКУЄМО ВУЛИЦЯМИ ЖИТОМИРА»
(Михайлівська вулиця)

Мета: ознайомити здобувачів освіти з історією створення вулиць міста в якому навчаються, викликати інтерес до рідного краю, формувати уявлення про доброту і уважність, вчити спостерігати, робити висновки, плекати почуття краси, виховувати почуття патріотизму, доброзичливості, симпатії, прагнення творити добро для людей.

Форма проведення: віртуальна екскурсія.

Обладнання: презентація вулиці «Михайлівська»

Хід заходу

Організаційний момент.

Епіграф:

*Це моє місто, я тут як вдома
Це мій Житомир, це наш Житомир
Ти приїзди й переконайся в тому
Найкраще місто це Житомир*

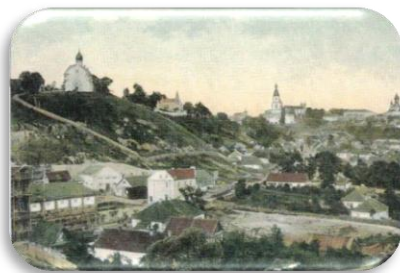
Вступне слово викладача.

Сьогодні ми проведемо віртуальну екскурсію по нашому чудовому місту, а особливо по вулиці Михайлівській.

Протягом 18 століття Житомир вже остаточно вирвався із тісних напівзруйнованих стін дерев'яного замку і розбігся вузькими вуличками та хитросплетеним мереживом ще вузких провулків. Пізніше почалася забудова вздовж основних торговельних шляхів: радомишльського (київського), вільського (до села Вільськ нинішнього Черняхівського району), станишівського (бердичівського) та левківського. Так виникли основні вулиці міста: Київська, Вільська (тепер Перемоги), Велика Бердичівська, Левківська (нині Корольова).

При в'їзді в місто на них встановлювали шлагбауми а з приводу відвідання міста імператором – триумфальні ворота.

Останні прикрашали в'їзди до міста на Вільській (біля кладовища) та Київській (біля нафтобази) дорогах. Встановлені, очевидно, у вересні 1816 р., коли в Житомирі побували Олександр I, князь Волконський та граф Аракчєєв.

Здобувач освіти 1: Місто обіймало три пагорби: Петровський, Замковий та Охрімовий. На терені першого виникли вулиці Петровська, Зелена (тепер Пушкінська), вулиці другого – Кафедральна, Рибна, Шкільна, Полтавська, Воздвиженська, Замкова (з них залишились тільки Кафедральна, Замкова та Старо-давня). На третьому пагорбі – Подільська, Володимирська (тепер Маяковського), Мала Вільська (тепер Ольжича, в 1980-95 роках – Пархоменка), Стара Вільська та Млинова.

Територія міста тоді становила приблизно 120 гектарів у межах нинішніх вулиць Ольжича, Московської (тепер Небесної сотні), Пушкінської, річок Тетерева і Кам'янки. У 1782 році вже було більше 30 вулиць, назви

яких розповідають самі за себе: вулиці Залізна, Руднянська, Рибачька, Млинова, Березова, Водна, Броварська, Заїзжа, провулки Гончарний, Кушнірський... Це перші назви перших правулиць.

Здобувач освіти 2: Про історію міста багато можуть повідати його вулиці. Кожна має свій час народження, свою старовинну і сучасну історію та свої неповторні риси. Кожна з них – і велика вулиця, і маленький провулок – дуже важливі для історії та архітектури міста.

Багато вулиць Житомира носять імена письменників, вчених, державних і військових діячів. Є особливі вулиці, які названі іменами наших відомих земляків. За цими назвами – життя відомих особистостей, які залишили значимий слід в історії нашого рідного міста. У місті налічується близько 850 вулиць, майданів, проспектів, бульварів та провулків. Якщо всі їх розгорнути в одну лінію, то вона простягнеться майже на тисячу кілометрів.

У кожному древньому місті обов'язково, серед сотень інших, є головна вулиця, його душа і серце. Наприклад, Дерibasівська в Одесі або Хрещатик у Києві. Без них уявити собі ці міста не можливо. Ось такою душею і серцем Житомира є звичайно, Михайлівська вулиця.

На сьогодні не кожне місто може похвалитися справжньою пішохідною вулицею, проте, в Житомирі

така вулиця є, і всі про це знають. Її феномен полягає не тільки в тому, що тут найбільша концентрація пам'яток історії та цікавих архітектурних споруд, а і в тому, що вона знаходиться на перетині якихось невидимих «нервів» міста. Куди б ви не йшли, якщо знаходитесь в центрі Житомира, обов'язково потрапите на Михайлівську. Насправді це виняткова, незвичайна вулиця. Вона є найкоротшим і найзручнішим пішохідним зв'язком між двома найважливішими магістралями міста: Київською і Великою Бердичівською. Вона зв'язує два райони міста: Корольовський і Богунський. Вона є початком загальноміської пішохідної осі:

Михайлівська-майдан Корольова-Новий бульвар-Старий бульвар-парк ім. Гагаріна над Тетеревом. Вона – скупчення магазинів, офісів та культурних об'єктів, нарешті, – місце, де знаходиться міська рада. І так було завжди.

Викладач: Чудова можливість зазирнути в історію і дізнатись, з чого ж все розпочиналось.

Здобувач освіти 3: Прогулюючись Михайлівською, більшість з нас, напевне, і не уявляє, що ця вулиця з огляду на вік міста зовсім і не стара, бо «перевдягнулася» у сучасну архітектурну одежину якихось 130 років тому. Михайлівська вулиця виникла як сільська дорога у приміському поселенні старообрядців-пилипонів і називалася Пилипонівською. Європейського обличчя вулиця стала набувати у другій половині XIX ст. — на початку XX ст., коли на місці маленьких сільських будиночків колишнього поселення старообрядців розпочали суцільну рядову забудову 2-3-поверховими будинками. Ініціатором реконструкції центральної частини міста і, зокрема, забудови Михайлівської вулиці був

тодішній Волинський губернатор Микола Петрович Синельников.

У 1856-му році купець Михайло Хаботін за власні гроші побудував на початку вулиці Свято-Михайлівський собор і в 1888 році її офіційно перейменували. На розі Михайлівської і вул. Бориса Лятошинського у 1934 році шляховики, готуючи

дорогу під асфальтне покриття, знайшли на глибині півтора метри непошкоджену дубову гать. Нею візники долали непрохідне болото, котре тягнулося вбік старого міста від берегів великого Хлугового озера. Його плесо на місці нинішнього Житнього ринку аж до початку ХХ ст. вабило любителів полювання на качок, а також майстрів з виготовлення кошиків із лози (хлуга). Немає вже давно ані озера, ані болота, які поступово висушили за проектом житомирського інженера Милова.

Здобувач освіти 4: У 1936-му Михайлівська стала першою в Житомирі асфальтованою вулицею, тут проводилися святкові заходи, першотравневі демонстрації і паради. Але вже в післявоєнні роки рух тут було перекрито і вулиця віддана у владу пішоходів.

За часів нацистської окупації вулиця носила ім'я Герінга 3 1942 року її перейменували на Малу Коростенську. Після визволення Житомира вона стала вулицею Міськради, а з 1957 року її назвали вулицею Рад. Хоча житомиряни все одно називали її Михайлівською до 1991 року, тоді ж, коли відбудовано храм архангела Михайла, міська рада повернула їй, хоч і не перше, але все-таки історичне ім'я.

На Михайлівській збереглося чимало пам'яток історії та архітектури. З вулицею пов'язані імена багатьох видатних людей. Це, наприклад, славні українці: композитори Михайло Скорульський, Віктор Косенко та Борис Лятошинський, драматург Іван Кочерга, актори Амвросій Бучма та Наталія Ужвій, талановитий маляр і поет Максиміліан Волошин, гордість української нації – поети Леся Українка та Микола Зеров, композитор, поет і диригент Іван Сльота ...

Ще з кінця ХІХ ст. Михайлівська була центром дозвілля і торгівельним центром міста. Тут, на перших поверхах будинків, що вишикувалися вздовж хідників, немов солдати у почесній варті, діяли 56 магазинів і магазинчиків, кафе, ресторанчиків, кінотеатри, готелі, майстерні ... На кожному кроці вулиці пульсувало життя. Для житомирян на початку минулого століття вже не були новиною сінематографи «Люкс» або «Рим» (тепер кінотеатр ім. Івана Франка), в яких таперами (тобто супроводжувачами німих фільмів) були згодом відомі українські музиканти Михайло Скорульський та Віктор Косенко.

Здобувач освіти 5: Михайлівська на кожному кроці «дихає історією». Розпочнемо з будинку на якому зараз розміщені часи. У дореволюційному минулому в будівлі знаходилося «Житомирське товариство взаємного кредиту», членами якого був П. А. Косач (батько Лесі

Українки), скульптор Генріх Олишкевич (автор пам'ятника О. С. Пушкіну на Старому бульварі). Другий поверх орендували музичні навчальні заклади, що дали освіту багатьом відомим композиторам і виконавцям. У залі з прекрасною акустикою, в якому зараз депутати приймають життєво важливі рішення, виступали з концертами Федір Шаляпін та інші знаменитості. Це будинок міської ради.

Будинок №1, який розміщений на розі вулиць Михайлівська і Велика Бердичівська, що є не лише окрасою міста а і рекламним щитом. Цей будинок до буремних революційних років належав житомирському купцю Готтесману, який здавав його приміщення в оренду фізичним і юридичним особам. На першому поверсі був магазин фототоварів Карла Лейбенгарца, а на другому поверсі – приватне восьмикласне Житомирське комерційне училище Ремезової (з 1907), перше в місті, яке давало середню загальну і спеціальну комерційну освіту. З 1911 директором цього училища і викладачем історії був Микола Лятошинський, відомий історик, краєзнавець, суспільний діяч, батько видатного українського композитора Бориса Лятошинського. В училищі навчався український письменник Гордій Брасюк (згодом репресований), мешкав в одній із квартир український композитор Віктор Косенко.

В середині 30 х років в будинку Готтесмана, замість капіталістичного магазину фототоварів, тепер відкрито соціалістичний Центральний гастроном: трудящим потрібні ковбаси, а не фотоапарати. На фото ми можемо помітити портрет Сталіна.

Літо 1941. Перші дні окупації. Німецький військовий регулювальник на розі Гітлерштрассе (Велика

Бердичівська) і Герінгштрассе (Михайлівська). Сталіна «визволителі» з вікна викинули. Натомість на балконі німецька вивіска ласкаво запрошує до Центрального гастроному – мабуть, скуштувати вже не совєцьких, а німецьких ковбас і випити баварського пива.

Епоха пізнього Хрущова – раннього Брежнєва. На місці гебітскомісара Магаза – вождь «мирового пролетариата» Ілліч, який передає всім гегемонам «коммунистический привет».

Врешті, останнє, сучасне фото – з нашого знаменитого вікна тепер радикально стирчать партійні вила. Отак воно, це вікно, мімікріє вже 80 років:

Здобувач освіти 6: Будинок №3 на початку 20 століття займало відділення Азово-Донського комерційного банку. У роки рулювання марксистів-ленінців будівлю зайняв обласний комітет Комуністичної партії, і тут перебував з візитом головний партієць М. С. Хрущов. Все найкраще дітям, і партійне начальство в 1957 році з'їхало, а красива будівля в стилі бароко відчинила двері Палацом піонерів. Зараз в будівлі розміщується школа хореографічного мистецтва «Сонечко».

На Михайлівській завжди було багато елітних магазинів, ресторанів, майстерень, а в будинку №4 здавалися номери в першокласному готелі «Венеція».

Для бомонду в будинку №5, 1880 року побудови, до революції відкрився другий в місті сінематограф «Люкс» з залом на 150 місць. Зараз в ньому опановують творчими

навичками учні музичної школи № 1 імені Лятошинського, що має більш, ніж столітню історію.

Будинок №7, театр ляльок в Житомирі з'явився в 1935 році. Перша вистава називалася «Юра-замазура», постановки були безкоштовними, а актори носили реквізит в мішках. Театр зайняв будівлю, побудовану в 1905 році для Житомирського відділення Російського музичного товариства.

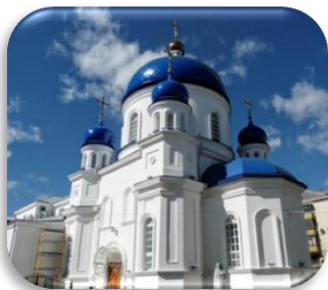

Здобувач освіти 7: Хто не знає в Житомирі будинок «короля рукавичок» (вул. Михайлівська, 8) на розі вулиць Михайлівської і Лятошинського. Гарна

триповерхова споруда у стилі модернізованої готики привертає нашу увагу вдало знайденими пропорціями, оригінальною формою вікон, багатою пластикою фасаду. І це незважаючи на те, що будинок споруджений із звичайної цегли. Будинок, побудований житомирським фабрикантом Гілярієм Трибелем, – пам'ятка архітектури та історії. У ньому знаходилась редакція газети «Робітник», в якій працював видатний український письменник і драматург Іван Кочерга. У цьому будинку у справах бувала геніальна поетеса Леся Українка. Втім, цікавою є особистість й самого власника будинку. Адже Гілярій Трибель зміг так поставити свій бізнес із виробництва лайкових рукавичок, що вони користувалися славою у всій Європі.

Здобувач освіти 8: Будинок №9 на початку 20-го століття був прикрасою вулиці і в ньому знаходилися відразу три товариства – Товариство страхування від вогню, Житомирське споживче товариство і Міське кредитне товариство. Після війни вежу і купол на даху відновити не вдалося. Тепер в будинку розмістилися магазини та аптека.

Будинок №15 побудований на межі 19 і 20 століть, на першому поверсі розміщувалися магазини, а на другому і третьому – квартири. Влада Рад розмістила в ньому революційний комітет. Зараз тут інститут післядипломної педагогічної освіти.

На розі Київської і Михайлівської вулиць в 1856 році купцем Михайлом Хаботіним побудована Свято-Михайлівська церква. Це був один з перших кам'яних православних храмів в місті і витрати на будівництво перевищували річний бюджет

Житомира в два рази. Відчуваючи фінансові труднощі, фундатор і комерсант прагнув до своєї мети і мріяв, що культова споруда не буде в підпорядкуванні державного і духовного

начальства. Більшовицька влада закрила храм, а гітлерівці використовували його для зберігання конфіскованих радіоприймачів. У 1961 році була розібрана дзвіниця, і святиня стала складом. Кілька років в приміщенні розміщувався театр ляльок. З

1991 року в ньому відбуваються богослужіння. Перед храмом у 2017 році відкрито пам'ятник митрополиту Іларіону, політичному і громадському діячеві, вченому, мовознавцю.

Викладач: Колись Михайлівською проходили паради і демонстрації трудящих. В останні роки багато зроблено для благоустрою вулиці, встановлені креативні лавки в квітковому обрамленні. На Михайлівській

організуються виставки виробів з дерева, глини місцевих умільців, творчі роботи художників і скульпторів.

Зараз ми спостерігаємо ще більш оновлену нашу улюблену вулицю. В 2017 році проведено реконструкцію, замінено асфальт на плитку. На розі Михайлівської зняли паркан й відкрили фонтан, який вмонтовано прямо в гранітну плитку, і по ньому можна ходити. Прикрашається вулиця стрічками, кульками, парасольками.

Ось ми і завершили екскурсію по головній вулиці нашого міста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Костриця М. Ю., Мокрицький Г. П. Михайлівський собор. Житомир : Житомирський вісник, 1991. 31 с..
2. Мокрицький Г. П. Вулиці Житомира. *Енциклопедія Житомир. Пам'ятки рідного міста*. Вип. 1. Житомир : Волинь, 2007. 640 с.
3. Мокрицький Г. П. Душа і серце Житомира: наша рідна Михайлівська : іл. путівник пам'ятними місцями. Житомир : Волинь, 2014. 32 с.
4. Мокрицький Г. П. Танго з минулим : неординарні постаті в історії Житомира. Житомир : Волинь, 2014. 415 с.
5. Мокрицький Г. Минули часи ... : [про історію та сьогодення вул. Михайлівської]. *Новости по-житомирски*. Вип. № 4. 2010. С. 6.

Черниш Олена Федорівна,
*викладач суспільних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії,
педагогічне звання
«Старший викладач»;
Відмінник освіти;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховного заходу на тему:
**«ТВОЇ ПРАВА. КОНВЕНЦІЯ ООН
ПРО ПРАВА ДИТИНИ»**

Мета:

- ознайомити здобувачів освіти з міжнародними стандартами прав дитини: Декларацією прав дитини, Конвенцією про права дитини;
- продовжити формування правових знань ліцеїстів, виховання громадянських рис і переконань;
- підвищити юридичну грамотність та правову свідомість;
- розвивати критичне мислення, вміння висловлювати власні погляди і думки з різних питань;
- виховувати почуття гідності, чуйності, доброти, поваги до людей.

Форма проведення: година правової грамотності

Обладнання: ноутбук, проектор, екран, плакат «Перелік прав дитини на основі Конвенції про права дитини», відеофільм «Права дітей і підлітків», картки з описом ситуацій, витяги з Конвенції про права дитини.

Хід заходу

Епіграф: «Усі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності і правах»
Загальна Декларація прав людини

Вступне слово викладача.

Добрий день. Вітаю вас, молодих, креативних, ініціативних і обов'язково успішних! Сьогодні ми зібралися, щоб поспілкуватися. Перед початком бесіди давайте посміхнемося один одному та побажаємо цікаво й корисно провести час.

Тема розмови – права дитини – завжди є актуальною. А знання прав особистості є важливим. Ваші однолітки за кордоном вивчають свої права і вміють ними користуватися. У світі існує окремий день, присвячений правам людини – це 10 грудня. То що ж таке права людини?

Бесіда.

1. Що, на вашу думку, значить слово «право», «права»?
2. Чи можна сказати, що кожна людина має права?
3. Чи потрібно підтримувати права людини і громадянина державою?
4. Як ви вважаєте, чи можливо, щоб не було прав людини?

Викладач. Із самого народження дитина стає повноправним громадянином своєї держави. Людина росте, спілкується з оточуючим її суспільством. А суспільство живе за правилами. Для чого потрібні правила? Так. Щоб був порядок. Згодом правила перетворюються на закони, у яких записані права й обов'язки. Ці закони охороняють права всіх громадян, і їх мають дотримуватися всі. Знання чинних законів, уміння правильно знаходити рішення у складних життєвих ситуаціях, уміння захистити свої права – основні показники правової культури. І найважливіше, що сьогодні вам треба знати – це ваші права.

Великий педагог В. О. Сухомлинський колись зауважив: «Сьогодні діти – завтра народ!». Звичайно, діти та молодь – майбутнє нашої країни. І від вашого фізичного,

морально-психологічного розвитку, знань та вмінь залежатиме, якою буде наша Україна.

У теорії права не існує універсального (уніфікованого) визначення поняття прав людини.

Права людини – це:

- обсяг можливостей (спроможностей), необхідних для її існування та розвитку у суспільстві;
- вимоги людини, адресовані державі й суспільству;
- здатність задовольнити власні потреби та користуватися суспільними благами;
- вираження її сутності як соціальної істоти.

Права людини:

- з'являються у людини від моменту народження як невід'ємні умови фізичного і соціального існування та розвитку;
- це соціальні можливості, які пов'язані з конкретно-історичними умовами, економічним і культурним рівнем життя суспільства та держави;
- мають універсальний характер, вони є надбанням кожної людини.

Не існує єдиної класифікації прав людини.

За черговістю включення до конституції та міжнародних правових документів виділяють **покоління прав людини**.

Перше покоління включає громадянські й політичні права, що закріплюють незалежність особи від держави, позначають межі втручання держави у сферу свободи людини:

- право на життя;
- на свободу;
- особисту недоторканність тощо.

Друге покоління стосується соціальних, економічних і культурних прав, що дістали закріплення у міжнародно-правових документах і конституціях багатьох держав до середини ХХ ст., їхня реалізація вимагає

«позитивного втручання» держави, створення відповідних механізмів реалізації:

- право на відпочинок,
- право на соціальне забезпечення,
- право на освіту,
- право на працю,
- право на вільний вибір роботи,
- право створювати профспілки,
- право на достатній життєвий рівень,
- право на медичну допомогу,
- право на захист материнства і дитинства.

Третє покоління утворюють *солідарні або колективні права, існування яких пов'язане з глобальними проблемами людства та які належать більше націям, народам чи територіальним громадам, ніж окремим індивідам*. Закріплення цієї групи прав почалося після Другої світової війни і пов'язане із національно-визвольним рухом країн, що розвиваються, а також із загостренням глобальних світових проблем.

- мир, безпека;
- незалежність;
- право на здоров'я;
- на безпечне довкілля;
- право на гуманітарну допомогу;
- на соціальний і економічний розвиток (як людини, так і людства в цілому);
- право на інформаційний простір;
- на політичне, економічне, соціальне і культурне самовизначення;
- право на економічний та соціальний розвиток (право на місцеве самоврядування, право на користування спільною спадщиною людства).

У ХХІ ст. можна говорити про становлення **четвертого покоління прав людини**, котре пов'язане з науковими відкриттями в галузі мікробіології, медицини,

генетики тощо. Ці права є результатом втручання у психофізіологічну сферу життя людини:

- право людини на штучну смерть (евтаназію);
- право жінки на штучне запліднення і виношування дитини для іншої сім'ї;
- вирощування органів людини з її стовбурових клітин.

Проголошення, гарантування та захист прав людини може відбуватися на двох взаємопов'язаних рівнях: на національному рівні (у межах держави), коли відповідний обсяг можливостей людини закріплений у конституції та законодавчих актах; **на міжнародному рівні**, що характеризується існуванням універсального комплексу основоположних прав та свобод людини.

Міжнародний рівень закріплення прав людини характеризує поняття *«міжнародно-правові стандарти прав людини»*, що передбачає прийняття міжнародними організаціями правових стандартів, тобто еталонів, кращих зразків визначення найнеобхідніших благ людини. Найбільш універсального характеру здобули міжнародно-правові стандарти прав людини, що передбачені у трьох взаємопов'язаних міжнародно-правових документах Організації Об'єднаних Націй – **Загальній декларації прав людини (1948), Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (1966) та Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права (1966)**.

Права дитини це складова загального конституційного-правового статусу людини.

Бесіда. Кого можна вважати дитиною (метод *«Мозковий штурм»*).

Визначення поняття «дитина», так само як і поняття «дорослий вік» змінюється залежно від культурних особливостей кожної країни. **Конвенція з прав дитини визначає дитину як людську істоту, що не досягла віку вісімнадцяти років**, але пріоритет у цій сфері залишається

за національними законодавствами. У Сімейному кодексі України зазначено, що *«правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття»*, і відповідно *«неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років»*, *«малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років»*.

Історія розвитку прав дитини

Проблема забезпечення прав дитини має своє історичне коріння. У первісному суспільстві до дитини ставилися двояко – з одного боку, жорстоке поводження з дитиною не вважалося ганебним явищем, з іншого - діти були економічно вигідними. Наявність багатьох дітей, особливо синів, була гарантією міцності соціальних позицій сім'ї. З розвитком суспільства, з переходом до осілого способу життя та більш надійної продуктивної бази общини, позбавлення життя дітей практикується головним чином за «якісними» показниками – найбільше страждали фізично або морально неповноцінні.

Дитина не була включена до офіційної системи суспільства і не була суб'єктом права у повному розумінні цього слова. **Першим міжнародним документом, в якому порушується проблема прав дитини, була Женевська декларація 1923 р.** Вона включала п'ять основних принципів і відіграла важливу роль у створенні атмосфери боротьби за права дитини. Нагадаємо, що

– Декларація вперше у той час, коли було дуже поширеним використання дитячої праці у формі експлуатації дітей на виробництві без врахування їхнього фізичного стану, *поставила питання про заборону примусової дитячої праці.*

– До того ж, сама Декларація *вперше порушила питання про зобов'язання держав надавати освіту дітям як майбутньому людства.*

– Уперше було сформульовано *право дитини на допомогу, виховання, захист*, тобто в тих сферах життя, де раніше йшлося тільки про філантропію.

– Декларація *спрямована на створення умов, що забезпечують нормальний фізичний і психічний розвиток дитини*.

Однак цей документ мав лише декларативний характер, і тому реальний правовий захист став можливим після запровадження норм національного права на основі прийняття державами міжнародних договорів.

Першим таким документом стала ***Загальна декларація прав людини***, прийнята 10 грудня 1948 р. Генеральною асамблеєю ООН. У ній були *зафіксовані основи захисту прав дітей*. Зокрема, ч. 2 ст. 25 Загальної декларації прав людини проголошує, що «материнство і дитинство дають право на особливе піклування і допомогу. Всі діти, народжені у шлюбі або поза шлюбом, повинні мати однаковий соціальний захист».

Свій розвиток ця Декларація отримала в ***Міжнародних пактах про права людини***. В цих актах всім дітям гарантовані рівні права і забезпечення їхніх основних соціальних потреб.

20 листопада 1959 р. Генеральна асамблея ООН прийняла ***Декларацію прав дитини***, що регулює статус дитини в сучасному суспільстві.

Декларація складається з 10 принципів, що забезпечують права дітей. Основні з них стосуються того, що *дитині, незалежно від кольору шкіри, мови, статі, віри, законом повинен бути забезпечений соціальний захист, надані умови та можливості, що дозволили б їй розвиватися фізично, розумово, морально, духовно. Дитина повинна бути першою серед тих, хто одержує захист і допомогу, а також повинна бути захищеною від усіх форм небалого ставлення до неї, не кажучи вже про жорстокість та експлуатацію*.

20 листопада 1989 р. Генеральна асамблея ООН прийняла та відкрила для підписання *Конвенцію про права дитини*, яка 27 лютого 1991 р. була ратифікована нашою державою. Основні положення Конвенції знайшли відображення у *Законі України «Про охорону дитинства»* від 7 березня 2001 р., який визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет і задля забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток, встановлює основні засади державної політики у цій сфері.

Обговорення плаката «Перелік прав дитини на основі Конвенції про права дитини».

Перегляд відеофільму «Права дітей і підлітків» за покликанням

URL:https://www.youtube.com/watch?v=PjfMHuZ7bVw&list=PL_zDp5rG6HqvqbdS2zvoy1Tco-zOM7dA3&index=3

В Україні права дитини закріплені на конституційному рівні: Основний Закон проголошує *рівність прав дітей* (статті 24, 52), *охорону дитинства* (ст. 51), *заборону насильства над дитиною та її експлуатацію* (ст. 52), *право на життя* (ст. 27), *захист та допомогу держави дитині, позбавленій сімейного піклування* (ст. 52), *право на освіту* (ст. 53). Крім Конституції України, основними правовими документи з цього питання є Сімейний кодекс України, Закон України «Про охорону дитинства», Цивільний кодекс України.

Незважаючи на таку, здавалося б, значну увагу правам людини і поціновування їх, ми, на жаль, щодня стикаємося з випадками свідомого чи неусвідомленого порушення прав людини і прав дитини, зокрема. Наші повсякденні вчинки часто мають правову оцінку. Тож ще раз нагадаємо наші з вами права й обов'язки, перевіримо знання законів і правових норм, які ви вивчали на уроках правознавства.

Аналіз та вирішення життєвих ситуацій

Викладач об'єднує здобувачів освіти в групи, для яких вони мають придумати назви. Кожна група отримує картки з ситуацією та картки з правами дитини (витяги з Конвенції про права дитини).

Ситуація 1. Тетяна і Сергій стали щасливими батьками чудової доньки. Вони вирішили дати їй ім'я Весна. Представники органів державної реєстрації актів цивільного стану відмовили батькам у реєстрації дитини під таким ім'ям і сказали, щоб вони обрали яке-небудь «нормальне» ім'я. Засмучені батьки пішли, не зареєструвавши дитину, щоб ще раз подумати над її ім'ям. Чи було у цій ситуації порушення прав дитини?

Стаття 7

1. Дитина має бути зареєстрована зразу ж після народження і з моменту народження має право на ім'я і набуття громадянства, а також, наскільки це можливо, право знати своїх батьків і право на їх піклування.

Стаття 8

1. Держави-учасниці зобов'язуються поважати право дитини на збереження індивідуальності, включаючи громадянство, ім'я та сімейні зв'язки, як передбачається законом, не допускаючи протизаконного втручання.

Ситуація 2. Батьки 12-річної Світлани вирішили виїхати за кордон. Про своє рішення вони повідомили дочці. Дівчинці це рішення батьків не сподобалося, адже вона повинна була залишити своїх друзів та школу. Із рішенням батьків вона не погоджувалася, однак батьки не хотіли слухати аргументів Світлани, оскільки рішення вже було прийняте. Чи були порушені права Світлани?

Стаття 5

1. Держави-учасниці поважають відповідальність, права і обов'язки батьків і у відповідних випадках членів розширеної сім'ї чи общини, як це передбачено місцевим

звичаєм, опікунів чи інших осіб, що за законом відповідають за дитину, належним чином управляти і керувати дитиною щодо здійснення визнаних цією Конвенцією прав і робити це згідно зі здібностями дитини, що розвиваються.

Стаття 12

1. Держави-учасниці забезпечують дитині, здатній сформулювати власні погляди, право вільно висловлювати ці погляди з усіх питань, що стосуються дитини, причому поглядам дитини приділяється належна увага згідно з її віком і зрілістю.

Ситуація 3. 14-річний Дмитро, прослухавши лекцію про право на свободу думки і слова, вирішив, що хоче сказати своєму сусіду - 12-річному Олегу - все, що він про нього думає. При цьому він використав нецензурну лексику та принизливі слова. Чи було у цій ситуації порушення прав дитини?

Стаття 13

1. Дитина має право вільно висловлювати свої думки; це право включає свободу шукати, одержувати і передавати інформацію та ідеї будь-якого роду незалежно від кордонів в усній, письмовій чи друкованій формі, у формі творів мистецтва чи за допомогою інших засобів на вибір дитини.

2. Здійснення цього права може зазнавати деяких обмежень, проте ними можуть бути лише ті обмеження, які передбачені законом і необхідні:

а) для поваги прав і репутації інших осіб; або

б) для охорони державної безпеки, громадського порядку (order public), або здоров'я, або моралі населення.

Ситуація 4. 14-річна Тамара вирішила, що вона вже достатньо доросла і може самостійно обирати собі релігію. Тому вона прийняла рішення стати буддисткою і водночас вегетаріанкою, хоча це і не було передбачено релігійними постулатами. Батьки висловили заперечення щодо обох

нововведень і примусили Тамару ходити до церкви та їсти м'ясо. Чи були у цій ситуації порушені права дитини?

Стаття 14

1. Держави-учасниці поважають право дитини на свободу думки, совісті та релігії.

2. Держави-учасниці поважають права та обов'язки батьків і, у відповідних випадках, законних опікунів керувати дитиною в здійсненні її права методом, що відповідає здібностям дитини, які розвиваються.

Ситуація 5. Руслана мала можливість пересуватися лише на інвалідному візку. Вона дуже цікавилася сучасним мистецтвом. Одного разу в її місті була виставка творів Пікассо. Руслана давно мріяла відвідати таку виставку. Вона швидко зібралася до музею, однак виявилось, що виставка була розташована на другому поверсі, а в будинку, де вона відбувалася, був відсутній ліфт. Чи були у цій ситуації порушені права дитини?

Стаття 23

1. Держави-учасниці визнають, що неповноцінна в розумовому або фізичному відношенні дитина має вести повноцінне і гідне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі і полегшують її активну участь у житті суспільства.

Рефлексія. Підбиття підсумків

1. Як ви думаєте, чи повинні діти знати свої права і де вони закріплені?

2. Як ви вважаєте, чи знадобляться вам у майбутньому житті здобуті сьогодні знання? (*Метод «ПРЕС»*: «Я вважаю, що...»; «...тому що...»; «Наприклад,...»; «Отже, доцільно...»).

3. Вправа *«Народна мудрість»*. Завдання присутнім: пригадайте прислів'я, які стосуються сьогоднішньої теми.

Очікувані відповіді: «Якого ставлення бажаєш до себе – так стався і до інших», «Шануй батька й неньку, буде тобі скрізь гладенько», «Що посієш – те й пожнеш», «Людина – коваль свого щастя», «Життя прожити – не поле перейти», «Ученому світ, а невченому – тьма», «Людина без права, як риба без води», «Де закон – там і захист».

Викладач.

Добігає кінця наша зустріч. Тож запам'ятайте: поряд з вами живуть люди, які також мають права. Тому реалізовувати свої права, не порушуючи при цьому прав та інтересів інших – це своєрідне мистецтво. Досягти такого балансу можливо не тільки завдяки своїй високій правовій свідомості, грамотності чи через страх перед відповідальністю, а перш за все тоді, коли ти в своїх діях керуєшся совістю, порядністю, людяністю, добрими намірами, чесністю, повагою до оточуючих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Болотна Т. А. Права людини починаються з прав дитини. *Історія та правознавство*. 2013. № 25. С. 25-27.
2. Календар прав людини: посібник для педагогічних працівників навчальних закладів / за ред. Муза О. В. Київ : ВАІТЕ, 2016. 80 с.
3. Конвенція ООН про права дитини. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення 22.01.2023).
4. Конституція України URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 12.11.2022).
5. Парамонов Є. Ю. Актуальні питання захисту прав дитини в Україні. *Наукові праці. Державне управління*. 2012. Випуск 182. Том 194. С. 37. URL : <http://www.lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/govermgmt/2012/194-182-7.pdf> (дата звернення 12.11.2022).

Шевчук Марина Миколаївна,
викладач хімії, біології і екології;
спеціаліст;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА виховного заходу на тему: **«ПОСПШАЙ ТВОРИТИ ДОБРО»**

Мета: інформування учнів про моральні цінності, виховання почуттів співпереживання, жалю, милосердя, співчуття, формування свідомого ставлення до людських чеснот, показ величі та краси добра, виховання справжньої людської радості – творення добра для інших, сприяння розвитку творчих здібностей учнів та участі їх у благодійній діяльності.

Форма проведення: круглий стіл.

Присутні: здобувачі освіти з інклюзивною формою навчання.

Обладнання: записи висловів видатних людей про добро, приказок та приповідок.

Хід заходу

Епіграф: Мудрець сказав: живи, добро звершай
Та нагород за це не вимагай.
Лише в добро і вищу правду віра
Людину відрізня від мавпи й звіра.
Нехай ця істина стара:
Людина починається з добра.

Вступне слово викладача

Дорогі здобувачі освіти! Сьогодні у нас відбудеться розмова про найцінніше, вічний людський скарб – доброту. Цілком природним і закономірним вважається допомогти знедоленому, нещасному, поділитись шматком хліба, дати притулок бездомному, захистити старість, порятувати хворого, заступитися за беззахисного. Кожен із вас вже думає про своє подальше життя, про своє майбутнє. Кожен хоче жити добре, красиво. Але не потрібно забувати в той же час про свою душу. Дбаючи про матеріальне, не забувати про духовні цінності.

Складання асоціативного куща «Доброта»

Складання портрету

Викладач:

– Послухайте оповідання і дайте відповідь на запитання:

– Які з наведених чеснот відповідають вчинку хлопчика?

(Людяність, дисципліна, терпіння, добро).

Інсценізація оповідання

Чому дідусь такий добрий сьогодні

Поліз Андрійко на шовковицю: привабили чорні ягоди. Навтішався вволю, а тут дощ пішов.

Пересидів Андрійко дощ. Хотів злезити з шовковиці, аж дивиться – сидить під шовковицею дідусь Петро. Вийшов після дощу в сад.

«Що ж його робити» – думає Андрійко. – Злізати з шовковиці – струсиш на дідуса всю воду з листя, змокне під дощем, захворіє.

Сидить Андрійко, притулившись до гілки, боїться поворухнутися. Жде, поки дідусь до хати піде, а він не йде. Вже й сутеніти стало, коли підвівся дідусь, питає:

- Чому це ти сидиш на дереві, внучку?
- Боюсь струсити на вас краплі, дідусю...
- Злазь, Андрійку!

Дідусь відійшов. Андрійко зліз з шовковиці. Дідусь пригорнув й поцілував Андрійка.

- Чому це дідусь такий добрий сьогодні!
- З подивом подумав онук.

Бесіда за змістом оповідання.

Висновки здобувачів освіти про вчинок хлопчика.

Викладач:

А зараз на основі ваших відповідей спробуємо змалювати портрет доброї людини.

Благородна
Великодушна
Чуйна
Людяна
Делікатна
Чесна
Порядна
Тактовна

Гра «Доповни прислів'я»

Хто добра людям бажає, той і сам ...**добро має.**

Добре діло твори ...**сміло.**

Добро не пропадає, а зло ...**вмирає.**

Добро не лихо, ходить у світі ... **тихо.**

Добрі діла тихо ходять, а злі дзвонять, ...**як дзвони.**

Коли люди до тебе добрі, то ти будь ще ...
добрішим.

Добро роби скільки можеш, від того ніколи не ...
занеможеш.

Від добра добра ... **не шукають.**

Не всяка стежечка без спориша, не в кожній людині
... добра душа.

Робиш добро не кайся, робиш зло ... на зло і
сподівайся.

Не одежа людину красить, ... а добрі діла.

Викладач: Діти, підкажіть, доброта – це якість людини, що дається при народженні, чи її потрібно виховувати?

(Діти висловлюють свої думки).

Робота з деревом «Доброти»

На дошці зображене дерево з добрими словами та діями (позначені цифрами та приховані оберненою стороною). Але серед них знаходяться і інші дії та слова, які зовсім не входять в категорію-Доброта.

Кожен з вас виходить до дошки, по-черзі, та відкриває одну із гілочок дерева. Потрібно зачитати слово чи дію та розповісти, що це означає і чи підходить під добрі та правильні дії у житті.

Викладач: У всі часи були і є прекрасні люди, які в кожному хвилину готові прийти на допомогу, подати руку в біді, доглядають інвалідів, замінюють сиротам батьків, займаються благодійністю. І роблять вони це не напоказ, не для винагород і слави, а тому, що так велить їхня совість. Можна згадати матір Терезу, принцесу Діану та інших людей, відомих своєю добротинністю. Але якщо ми уважніше подивимося довкола, впевнімося у тому, що такі люди живуть поряд, які заслуговують на характеристику: «Людина, що творить добро».

1. Зло нічого не дає, крім зла,
Вмій прощати, як прощає мати.

За добро добром спіши воздати, –

Мудрість завше доброю була.

2. Витри піт солоний із чола
І трудись, забувши про утому,
Бо людина ціниться по тому,
Чи вона зробила, що могла,

3. Бо людина ціниться по тому,
Чи вона зробила, що могла,
Скільки сил у неї вистачало,
Щоб на світі більше щастя стало

Здобувач освіти 1. Мати Тереза

Мати Тереза стала найвідомішою черницею у світі. Вона прожила довгий вік і завжди намагалася творити добрі справи. Та за життя і навіть після смерті її не лише шанувували, але й хулили.

Уродженка Скоп'є (в 1910 роки це була частина Османської імперії) Агнес Гонджа Бояджіу була молодшою дочкою в сім'ї косовських албанців і з дитинства цікавилася релігією. Можливо, так сталося завдяки її матері, яка присвячувала багато часу молитвам і турботам про знедолених.

Допомогу стражденним майбутня мати Тереза і зробила справою свого життя – у віці 18 років вона виїхала до Ірландії, вступивши в католицький чернечий орден «Ірландські сестри Лорето», і незабаром, як і мріяла, виявилася в Індії, в Калькутті, де протягом 20 років викладала в жіночій школі. Постриг в черниці стався в 1937 році – з тих пір уродженка нинішньої Північної Македонії носила ім'я матері Терези.

У 1946 році в поїзді з Калькутті в Дарджилінг Матір Тереза мала видіння, після якого вона заснувала орден «Сестри Місіонерки Любові», який очолювала до березня 1997 року.

У 1952 році мати Тереза відкрила перший притулок для людей при смерті у приміщенні, яке їй надало місто Калькутта. За допомогою індійської влади вона перетворила покинутий індуїстський храм в Калігатський притулок для знедолених, що помирали, де їм надавався безкоштовний

догляд. Незабаром вона відкрила притулок для тих, хто страждає від хвороби Гансена, відомої під назвою проказа, і назвала цей притулок Шанті Нагар. Добровісні місії відкрили в Калькуті кілька клінік, забезпечуючи їх ліками, бинтами і їжею. Добровісні місії збирали дедалі більше безпритульних дітей, тож мати Тереза відчула необхідність створити спеціальний притулок для них. У 1955 році вона відкрила Нірмала Шісту Бгаван – Дитячий будинок непорочного серця.

З місіонерськими цілями мати Тереза багато подорожувала по світу. Вона промивала рани хворим в Калькутті, відвідувала палестинські табори біженців в Лівані, в Ефіопії була під час посухи, а в Гватемалі – після землетрусу. У 1986 році вона вперше побувала в СРСР після Чорнобильської аварії, і вже в 1988-му знову опинилася в Радянському Союзі, щоб допомагати постраждалим після землетрусу в Спітаку. У 1979 році вона отримала Нобелівську премію Миру.

Діяльність матері Терези не раз піддавалася критиці – її звинувачували в тому, що в притулках хворим не надають кваліфіковану медичну допомогу, а кошти, що надходять до фонду для підтримки нужденних, використовуються непрозоро.

Але 19 жовтня 2003 Мати Тереза була зарахована до лику блаженних Ватиканом, а в 2016-му Папа Римський Франциск зарахував її до лику святих.

Здобувач освіти 2.

Заповіді Матері Терези

У матері Терези з Калькутти були свої заповіді у житті, яких вона незмінно

дотримувалась все своє життя:

– Люди бувають нерозумними, нелогічними та егоїстичними – і все ж люби їх!

– Коли ти будеш робити добро, то люди звинувачуватимуть тебе у затаєній особистій користі та самолюбстві, – і все ж виявляй доброту!

– Якщо ти досягнув успіху, то може з'явиться багато фальшивих друзів і справжніх ворогів, – і все ж досягай успіху!

– Якщо ти чесний і відвертий, то люди обманюватимуть тебе, – і все ж будь чесним і відвертим!

– Те, що ти будував роками, може бути зруйнованим в одну мить, – і все ж будуй!

– Люди потребують допомоги, але вони згодом дорікатимуть тобі за неї, – і все ж допомагай людям!

– Якщо ти досягнув безмежного щастя, тобі будуть заздрити, – і все ж будь щасливим!

– Добро, яке ти зробив сьогодні, люди забудуть завтра, — і все ж твори добро!

– Ділись із людьми кращим, що в тебе є, і цього ніколи не буде достатньо – і все ж ділись найкращим!

Здобувач освіти 3. Цікаві факти про Матір Терезу

1) Незважаючи на те, що день народження Матері Терези 26 серпня, сама вона відзначала його 27 числа – день, коли її хрестили.

2) Черниця все життя допомагала бідним, тому багато хто вважає, що це пов'язано з тим, що вона бідувала сама, проте насправді це не так. Вона народилася в багатій родині, і її фінансове становище було досить стійким.

3) Сама Мати Тереза не прив'язувала себе до конкретної країни чи громадянства. Вона завжди говорила, що належить всьому світу. «По крові я албанка, за громадянством я індіанка, по вірі я католицька черниця. Що стосується мого покликання, то я належу всьому світу. Що стосується мого серця, то воно повністю належить Серцю Ісуса».

4) Вона ще з 12 років зрозуміла, чому хоче присвятити своє життя, і була зачарована розповідями про життя місіонерів і монашим служінням в Індії.

5) Коли вона доглядала за хворими і бідними в Калькутті, то не отримувала жодної винагороди. Тому їй доводилося просити грошей просто на вулиці, аби не померти з голоду.

6) За своє дивовижне життя Мати Тереза отримала понад 120 нагород. Найвідоміші з них – це Премія миру Рамона Магсайсайя і Нобелівська премія Миру.

9) Мати Тереза і принцеса Діана дружили. Під час своєї останньої зустрічі в 1997 році вони разом молилися, ідучи поруч по вулицях Нью-Йорка. Це сталося за кілька тижнів до смерті обох. Леді Ді загинула в результаті трагічної автокатастрофи 31 серпня, Мати Тереза померла 5 днів потому.

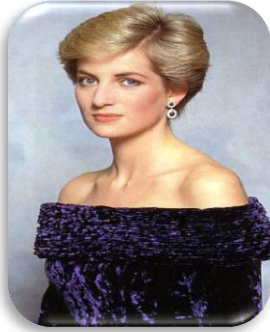
Викладач: Принцеса Діана

Принцеса Діана: «Я тут для того, щоб робити добрі справи»

«Я була небажаною дитиною, непотрібною дружиною для чоловіка, я стала частиною королівської сім'ї і зрозуміла, що і тут мені не раді. А я так хочу бути потрібною!» – якось сказала в розпачі принцеса Уельська. Добрі справи обезсмертили її ім'я, принісши повагу та славу, зробили однією з найпопулярніших жінок світу.

Здобувач освіти 4.

Леді Діана – перша дружина принца Чарльза, принцеса Уельська, зіграла величезну роль у житті Великобританії кінця ХХ-го століття, а її загадкова смерть в автомобільній катастрофі лягла ганебною плямою на представників найстаршої у світі монархії. Розслідування обставин її трагічної загибелі не припинили до сьогоднішнього дня...

Діана Френсіс Спенсер народилася в замку 1 липня 1961 року. Батько майбутньої принцеси – Джон Спенсер, був представником старовинного аристократичного роду Спенсер-Черчілль. Графський титул предки Спенсера отримали ще в XVII-му столітті, в роки правління Карла I. Відрізнялася древнім і знатним походженням і Френсіс Рут – мати Діани.

«Я б хотіла стати королевою ваших сердець. Я не бачу себе королевою цієї країни... Я живу не за правилами: серцем, а не головою. Від цього всі мої проблеми, тривоги та біди. Хоча, чесно кажучи, я ні про що не шкодую. Мені подобається бути вільною духом. Мене за це критикують, але я постійно перебуваю у мирі сама з собою».

Здобувач освіти 5.

Незважаючи на своє аристократичне походження, Діану називали «принцесою з народу». Її щиро любили і піддані британської корони, і жителі інших країн. Леді Ді, як її ласкаво називали, ні разу не розчарувала своїх шанувальників. Принцеса активно займалася благодійністю. У 1990 році Діана перестала приховувати від громадськості ситуацію зі своїм шлюбом. Конфлікт залишив потужні стіни Віндзорського палацу і розлетівся по всьому світу, а принцеса знайшла в особі королеви могутнього і непримиренного ворога.

«Я хочу, щоб монархія мала більше контактів з людьми. Я зовсім не маю на увазі катання з ними на велосипеді чи щось в цьому роді. Я говорю про глибоке взаєморозуміння... Комусь просто треба вийти і пояснити, що прості люди їм не байдужі».

Здобувач освіти 6.

Поїздки леді Ді по світу були пов'язані з відвідуванням безхатченків, біженців, людей з обмеженими можливостями, хворих на проказу. На відкритті першого відділення для хворих на СНІД в одній із

лондонських лікарень принцеса потиснула руку одному з пацієнтів. Фото було широко розтиражоване по всьому світу та вплинуло на сприйняття людьми цієї хвороби. Адже тоді суспільство ставилося до ВІЛ-інфікованих з упередженням. Багато хто вимагав, щоб хворих на СНІД ізолювали. Хвороба була справжнім ганебним тавром на все життя.

Діана вела активну діяльність щодо заборони протипіхотних мін, намагаючись переконати уряди країн відмовитися від них. Вона об'їздила багато країн, ходила по розмінованих полях, відвідувала госпіталі та пересувні лазарети, фотографувалася з дітьми, понівеченими мінами. У результаті заборону було введено.

Підведення підсумків

Добра людина схожа на ясне сонечко, тому що вона всіх вмє зігріти своєю любов'ю, турботою, ласкою, щирістю та щедрістю. Тож давайте разом творити добро!

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дубинець А. І. Найвища мудрість – бути добрим. *Все для вчителя*. 2010. № 3. С.47.
2. Олійник І. В. Бесіди, сценарії, рольові ігри. Тернопіль : Богдан, 2006. С. 36с.
3. Шлончак Н. Г. Твори добро! Бо ти – людина. *Позакласний час*. 2008. № 5. – С.116-118.
4. Мати Тереза: цікаві факти з життя святої. URL : <https://3oko.com.ua/maty-tereza-tsikavi-fakty-z-zhyttia-sviatoi/>
5. Принцеса з народу. URL : <https://dyvensvit.org/top/1016337/>
6. Добро починається з тебе. URL : <https://vseosvita.ua/library/vihovna-godina-tema-dobro-pocinaetsa-z-tebe-30704.html>
7. Твори добро, бо ти людина. URL : <https://naurok.com.ua/vihovna-godina-na-temu-tvori-dobro-bo-ti---lyudina-131876.html>

Калінчук Алла Борисівна,
практичний психолог,
спеціаліст вищої категорії;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховного заходу на тему:
**«ПОСМІХНИСЬ ЗДОРОВ'Ю
І ВОНО ПОСМІХНЕТЬСЯ ТОБІ»**

Мета: формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти на основі оволодіння ними знаннями про здоров'я та безпеку; практичними навичками здорового способу життя і безпечної поведінки; формування в них ціннісного ставлення до життя і здоров'я; сприяння їх фізичному, психічному, соціальному й духовному розвитку.

Форма проведення: тренінгове заняття

Обладнання: ватман, маркери. проектор, відеоролики про здоровий спосіб життя; презентація

Хід заходу

Вступне слово

Добрий день шановні гості! Для початку ми з вами познайомимось, а зробимо ми – це за допомогою гри.

Вправа на знайомство «Інтерв'ю»

Мета: познайомитися з учасниками та їх особистими інтересами та якостями; сформувати позитивний настрій; налаштування на плідну, активну роботу групи.

Інструкція. Всі учасники розділяються по групах. Працюючи в групах, необхідно познайомитися і як

найбільше дізнатися про партнера (наприклад, ім'я, хобі) та представити його усім присутнім (3 хвилини)

Цитати – для обговорення

Перед вами цитати видатних людей про здоров'я, необхідно їх розтлумачити (15 хвилин).

– «Мудрець буде швидше уникати хвороби, ніж вибиратиме засоби проти них» – *Томас Мор*

– «Життя і здоров'я – найдорожче, що є у людини, тому підхід до них повинен бути найсерйознішим і ретельно вивченим». *Т. Малахов*

– «Здоров'я – дар, великий дар, і той, хто його не цінує, цього дарунка не вартий». *Леонардо да Вінчі*

Викладач. Кожна людина на землі повинна народжуватися здоровою, жити в злагоді та любові в сім'ї, родині, державі, підтримувати та оберігати здоров'я рідних та близьких, думати про прийдешнє, бути готовою передати дітям набуті вікові знання, мудрі закони вічного єднання душі і тіла. *Що ж все-таки означає «бути здоровим?»*

Вправа «Незакінчене речення»

Мета : визначити та розширити поняття про здоров'я.

Інструкція: Пропонуємо всім по черзі продовжити речення «Здоров'я для мене – це...., підібравши слова-асоціацію відповідно кожній літері поняття конфлікт». Час виконання 5 хв.

На дошці ватман ведучий записує слова, які пропонують учасники.

З – зір, зовнішність, зуби, загартовування, зарядка, залежність, зубний наліт...

Д – доріжка бігова, дозвілля....

О – очі, олімпіада, овочі ...

Р – радість, розвиток, розум ...

О – оптимізм, олімп, обливання ...

В – вага, веселоці, весло, велосипед, вода ...

Я – яблуко, ягода ...

Отже, кожен по-своєму сприймає здоров'я, із різними емоціями і для більшості – це приємне явище.

Вправа «Що таке здоров'я, що таке особиста гігієна?».

Мета: Обговорити різні варіанти збереження здоров'я.

Обладнання: ватман, маркери.

Хід вправи: група ділиться на 2 підгрупи. Одній з них пропонується назвати все, що вони знають про здоровий образ життя, другій – що таке особиста гігієна..

Обговорення: – Чому люди іноді нехтують здоров'ям, особистою гігієною?

Інформація до вправи

1. Кожна людина на землі повинна народжуватися здоровою, жити в злагоді та любові в сім'ї, родині, державі, підтримувати та оберігати здоров'я рідних та близьких, думати про майбутнє, бути готовою передати дітям набуті вікові знання, мудрі закони вічного єднання душі і тіла. Що ж все-таки означає «бути здоровим?»

2. Сучасний стан здоров'я населення України свідчить, що існує реальна загроза вимирання нації. Майже 90 % дітей, учнів і студентів мають відхилення у здоров'ї, понад 50 % – незадовільну фізичну підготовку. Щороку до лав Збройних сил України за станом здоров'я не призивається кожний четвертий юнак призовного віку.

3. Такий жахливий стан здоров'я наших громадян виник не одразу, він готувався попередніми десятиліттями. Нам тривалий час навіювали: не хвилюйтеся ні про що, працюйте, про все інше подбає держава. У цю систему пропаганди входили нагадування про безкоштовну медицину, розвиток різних соціальних програм. Згадаймо гасло минулих років: «Турбота про здоров'я громадян – обов'язок держави». У результаті сама людина звикла

сподіватися на могутність медицини, держави, а не на захисні сили власного організму.

4. У козацькі часи люди були здоровіші за сьгоднішнє покоління. Вони багато часу проводили на свіжому повітрі, працювали фізично, вели рухливий спосіб життя, мали повноцінне харчування, жили серед природи, яка позитивно впливала на духовність, фізичне і психічне здоров'я.

5. Стан здоров'я сучасної людини залежить не тільки від зовнішніх умов, але й від власного ставлення до нього. Зрозуміло, що вироблення такого ставлення – найважливіша умова оздоровлення суспільства. І починати варто освітнього закладу, оскільки саме вони – єдиний інститут через який проходить все населення країни.

6. Однак, щоб стати володарем свого здоров'я, слід знати, що таке здоров'я і що саме забезпечує нормальний процес життєдіяльності. Тільки у такому разі можна навчитися керувати своїм здоров'ям.

Основні причини, від чого залежить стан здоров'я людей:

- 10 % – рівня розвитку медичного обслуговування;
- 20 % – спадковості;
- 20 % – довкілля;
- 50 % – способу життя.

7. Здоров'я не існує саме по собі, воно не дається на все життя, не є постійним і незмінним. Воно потребує турботи протягом усього життя людини. Тому треба з раннього дитинства загартовувати свій організм спортом, заняттями фізкультури, обтиратися мокрим рушником, обливатися водою, щоб організм звикав до посильних навантажень і ставав дедалі міцнішим і здоровішим.

8. Значний відсоток виникнення різноманітних хвороб залежить від шкідливих звичок самої людини, порушення санітарно-гігієнічних норм, від неправильного харчування, відсутності режиму праці і відпочинку.

Давньогрецький філософ Сенека говорив: «Люди не помирають, вони вбивають самі себе». Дуже часто діти хочуть стати дорослими, а дорослість свою вбачають у тому, щоб закурити цигарку, випити пива на людях, як це показують у фільмах і як це роблять батьки. Такі діти із задоволенням поpróbують викурити цигарку із наркотичною травкою, чи нанюхатися різних речовин, щоб «зловити кайф». Вони знищують не тільки своє здоров'я, а й здоров'я своїх майбутніх дітей.

9. Коли людина здорова, вона може все здолати, про все мріяти в своєму житті. А коли хвора, то ніякі мрії не здійснюються. На жаль, на здоров'я людини впливає ще й екологічний стан навколишнього середовища. Людина – це частина природи. І саме природі ми зобов'язані своїм існуванням, своєю досконалістю, своєю могутністю.

10. Відомо, що здоров'я людини більше ніж на 50 % залежить від способу життя. Тому особливо важливим постає питання про правильний вибір цього способу. Здоровий спосіб життя – це система поведінки людини, яка охоплює культуру руху, харчування, взаємини, повноцінне сімейне життя, творчу активність, високоморальне ставлення до довкілля, інших людей до самих себе; це захоплення, любов до рідних, а також бажання творити добро.

11. Найцінніше у людини – життя. Життя – це багатство, яке дається кожному з нас батьками. І дуже хочеться, щоб воно було красивим і щасливим. Таким воно буде, якщо буде міцним здоров'я. Не випадково в народі існують прислів'я: «Гроші загубив – нічого не загубив, здоров'я загубив – все загубив», «Здоров'я не купиш», «Здоров'я – всьому голова», «Ваше здоров'я і життя у ваших руках».

12. Здоров'я родини – здоров'я дитини.

В цю істину вкладено глибокий зміст.

Здорова родина – здорова дитина.

У цих двох поняттях прокладено міст.

Хай міст цей єднає батьків і дітей,
Щоб правильно й радісно жити,
Йти по життю із девізом в руках:
«Здоров'я потрібно цінити».

13. Шкідливі звички, що формуються у підростаючого покоління, катастрофічно впливають на подальше особисте життя людини, соціальний та економічний стан суспільства, моральне та фізичне здоров'я нації. Однією з причин появи негативних звичок є відсутність нахилів до змістовної діяльності. Поведінка таких осіб стає все більш ситуативною, вони легко піддаються випадковим впливам, спокусам.

Відомо, що найбільш поширеною шкідливою звичкою серед дітей є паління.

14. Дитя цигарку витягає,
Бо хочеться дорослим стать.
Та сильним, гарним він не стане!
Бо зріст вповільнюватись став.
Усе, що в світі є погане,
Хлопчина в організм запхав.
Та ще й залежність від цигарки
Потрапив хлопець, як в капкан.

15. Діти часто беруть до рук цигарки як забавку, наслідуючи когось, і не замислюються про тяжкі наслідки. Їм важко навчатися, адже вони не можуть зосередитись на навчальному матеріалі, мають погану пам'ять, часто хворіють.

16. Паління звичайно шкідливе для дівчат. Порушуючи живлення органів і тканин, паління призводить до суттєвих змін в організмі: голос стає грубим, неприємним, шкіра втрачає свіжість і елегантність, з'являються ранні зморшки.

17. На розвиток пияцтва серед молоді значною мірою впливають художні фільми, в яких досить часто демонструються ситуації вживання спиртного. Поступово

ці «сцени» формують позитивне ставлення молоді до вживання алкогольних напоїв.

18. І друга погана звичка – пияцтво

Алкоголізм – це породження варварства – мертвою хваткою тримає людство з часів сивої і дикої старовини і збирає з нього жахливу данину, пожираючи молодість, підриваючи сили, пригнічуючи енергію, гублячи кращий колір роду людського. Д. Лондон.

19. Діти нині прилучаються до алкоголю в середньому в 13 років, а до повноліття спиртні напої практично відомі всій молоді. Цей факт не може не позначитися на їхній поведінці. За різними даними, 40-70 % злочинів підлітки скоюють у стані сп'яніння, при цьому 8 із 10 порушень, як правило, припадає на протиправні дії, вчинені після п'ятики в компанії старших.

20. Алкоголізм жінок дуже серйозно позначається на нащадках: пияцтво батька призводить до народження розумово відсталих дітей, пияцтво матері – до народження дітей з інвалідністю.

21. Проте найбільш загрозливим явищем на сьогодні є наркоманія, зокрема серед молоді. Якщо алкоголізм призводить до втрати морального і фізичного життя. Наркомани, які звикли збуджувати себе зіллям, стають соціально-небезпечними, йдуть на все, щоб придбати необхідний для них препарат. Якщо наркоман не пройде спеціального лікування, то настає передчасна смерть.

22. Дівчата й хлопці – слабаки,
Під вплив частенько попадають.
Спочатку все це, наче сміх,
Та час летить, вони страждають.
Наркотики – страшна біда.
І молодими помирають...
А вороття нема... Шкода...

23. Термін «токсикоманія» означає «пристрасний потяг до отруйних речовин». Серед підлітків найбільш поширеними формами токсикоманії є вдихання парів

бензину, лакофарбових розчинників та інших реактивів і речовин хімічного походження. Оскільки клінічна картина, причини та наслідки токсикоманії і наркоманії майже однакові, то в щоденному житті ці терміни часто вживаються як синоніми.

24. Останнім часом серед підлітків набуває поширення ще один спосіб змінювати свій психічний стан – вдихання парів засобів побутової хімії або ж інгаляція анестетиків.

25. Ви запитаете яке відношення має розпорядок дня до здоров'я. Пряме: від того як ти дотримуватимешся розпорядку дня залежить твій душевний стан, настрій, використання робочого часу і часу для відпочинку.

26. Як ми використовуємо свій час? Давайте проаналізуємо разом. Часто час гається через лінощі. Коли ми беремося виконувати домашнє завдання, наша увага час від часу розвіюється через утому, необхідність переключитися із предмета на предмет, зрозуміти конкретні завдання. За рік ми виконуємо близько 5 тисяч завдань з усіх предметів і витрачаємо близько 5 тисяч хвилин. За цей час можна прочитати приблизно 2-2,5 тисяч сторінок художньої літератури. Це зовсім не мало. Гайнувати щонайменше часу допоможе розпорядок дня.

Висновки. Отже, тривалість життя і міцне здоров'я залежать насамперед від способу життя, тобто від нашої поведінки. Якщо ми нічого не робимо для свого здоров'я, переживаємо багато стресів, маємо шкідливі звички і схильність до невиправданих ризиків, рівень і резерви здоров'я знижуються. А коли підтримуємо добру фізичну форму, живемо в гармонії зі своїм внутрішнім світом і з навколишнім, протистоїмо негативному впливу оточення, то зазвичай досягаємо високого рівня благополуччя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Калейдоскоп здоров'я : виховна година. URL : <https://naurok.com.ua/vihovna-godina-kaleydoskop-zdorov-ya-99831.html#:~:text>
2. Анкетування для учнів. Всі теми. URL : <https://sajt-vchitelya-radostjevoji-m-a.webnode.com.ua/news/anketuvannya-dlya-uchn%D1%96v-vs%D1%96-temi-/>
3. Формування культури здоров'я у школярів . URL : <https://naurok.com.ua/referat-formuvannya-kulturi-zdorov-ya-u-shkolyariv-107779.html>
4. Турбота про здоров'я – обов'язок кожного : виховна година. URL : <https://naurok.com.ua/vihovna-robotaturbota-pro-zdorov-ya-obov-yazok-kozhnogo-2063.html>
5. Бути на Землі Людиною. URL : <https://naurok.com.ua/vihovna-godina-na-temu-buti-na-zemli-lyudinoyu-92203.html>

Штуль Віктор Миколайович,
*викладач спецдисциплін,
спеціаліст вищої категорії,
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховного заходу на тему:
«ІНФОРМАЦІЙНИЙ СВІТ НАВКОЛО НАС»

Мета: розширити й поглибити знання про операційну систему Windows, сприяти обізнаності здобувачів освіти про історію розвитку операційної системи, розвивати уважність, спостережливість, мовленнєві навички, пам'ять, етичне спілкування між товаришами, дорослими, молодшими друзями.

Форма проведення: квест

Обладнання: папір, ручки, комп'ютер, підготовлені завдання.

Хід проведення

I. Привітання.

II. Вступне слово вчителя (2-3 хвилини)

Інформаційні технології стосуються кожного з нас, адже в сучасному світі неможливо обійтися без комп'ютерної техніки та комп'ютерних технологій, що дозволяють працювати відповідно до умов, продиктованих часом.

Наш квест присвячений саме інформаційно-комп'ютерним технологіям.

III. Основна частина (40 хвилин)

Станція 1. «English station»

Вибрати співвідношення термінів українською та англійською мовами

Англ. мова	Укр. мова	
Operating system	операційна система	
Printer	принтер	
Link	посилання	
Server	сервер	
Browser	браузер	
Net	мережа	
Gap	пробіл	
Computer	комп'ютер	
Motherboard	материнська плата	
Screen	екран	

Вибрати співвідношення термінів українською та англійською мовами

	Англ. мова	Укр. мова
	Operating system	екран
	Printer	пробіл
	Link	мережа
	Server	браузер
	Browser	сервер
	Net	посилання
	Gap	принтер
	Computer	материнська плата
	Motherboard	комп'ютер
Screen	операційна система	

Станція 2. «Українська мова»

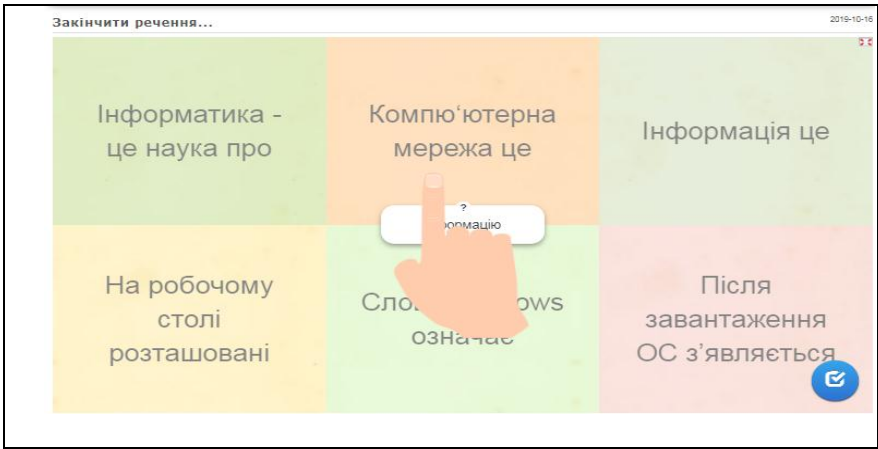
Зібрати прислів'я

Що натиснеш	<i>Те й маєш</i>	
Один комп'ютер добре	<i>Отримаєш результат</i>	
Комп'ютеру слово	<i>А він тобі 1000</i>	
Рослина тягнеться до Сонця	<i>А учень до комп'ютера</i>	
Комп'ютер	<i>А комп'ютер пам'яттю</i>	
Людина красна розумом	<i>Усьому голова</i>	
Натиснеш кнопку	<i>А два краще</i>	

Станція 3 «Інформаційний лабіринт»

За допомогою сервісу learningapps виконати завдання
<https://learningapps.org/8013817>

Станція 4. «Інформаційний калейдоскоп»

Користуючись персональним комп'ютером визначити відстань між:

Міста	Відстань	
Київ – Харків		
Харків – Львів		
Львів – Хмельницький		

Станція 5. «Охорона праці»

ТЕСТ

1. Під час роботи на ПК заборонено?
  1. торкатися з'єднувачів та кабелів;
  2. торкатися клавіатури та принтера;
  3. записувати на вінчестер власні файли;
  4. знищувати файли;
2. При використанні моніторів з розміром екрану по діагоналі 17"/19" відстань до очей користувача повинна становити не менше
  1. 300 мм;

2. **1500 мм;**
  3. 600 мм;
  4. 100 мм;
3. При появі запаху гарі від комп'ютера в першу чергу необхідно:
1. **вимкнути живлення комп'ютера;**
  2. викликати пожежників;
  3. вийти з класу;
  4. працювати не звертаючи на це уваги;
4. До роботи на ПК не допускаються ...
1. **особи які не пройшли інструктаж з охорони праці;**
  2. особи з фізичними вадами;
  3. особи не одягнені в робочу форму;
  4. діти до 6 років;
5. Яким вогнегасником гасити пожежу у разі займання комп'ютера:
1. повітряно-пінним;
  2. порошковим;
  3. **рідинним;**
  4. засипати піском;
6. Приміщення з ПК повинні мати:
1. тільки природне освітлення;
  2. тільки з люмінесцентними лампами;
  3. **штучне та природне освітлення;**
  4. без освітлення;

Станція 6. «Логічна»

Дати відповіді на питання

1) 8 біт?	байт
2) Буває оперативна, постійна?	Пам'ять
3) Пристрій друку?	Принтер
4) Пристрій, який має більше 100 кнопок?	Клавіатура
5) Жорсткий диск?	Вінчестер
6) Хто був першим програмістом у світі?	Ада

7) Як клавіша знищує символ справа від курсору?	Лавлейс Delete
8) Сукупність даних на диску?	
9) Складова частина клавіатури?	Файл Клавіша
10) Шарикова, лазерна?	Мишка

Станція 7. «Технічна»

Назвати основні компоненти персонального комп'ютера

IV. Заключна частина заняття (2 хвилини)

Вітаю Вас з успішним проходженням усіх станцій нашого квесту «Інформаційний світ навколо нас».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анісімов А. В., Кулябко П. П. Інформаційні системи та бази даних : навчальний посібник для студентів факультету комп'ютерних наук та кібернетики. Київ. 2017. 110 с.
2. Антоненко В. М., Мамченко С. Д., Рогушина Ю. В. Сучасні інформаційні системи і технології: управління знаннями : навч. посіб. Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2016. 212 с.
3. Воронін А. М., Зіатдінов Ю. К., Климова А. С. Інформаційні системи прийняття рішень : навч. посіб. К. : НАУ-друк, 2009. 136 с.
4. Годун В.М., Орленко Н.С., Сендзюк М. А. Інформаційні системи і технології в статистиці : навч. посіб. / за ред. В.Ф. Ситника. К. : КНЕУ, 2003. 267 с.
5. Соколов В.Ю. Інформаційні системи і технології : навч. посіб. К. : ДУІКТ, 2010.138 с.
6. Шило С. Г., Щербак Г. В., Огурцова К. В. Інформаційні системи та технології : навч. посіб. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 220 с.

Олексюк Тетяна Антонівна,
*вихователь,
спеціаліст вищої категорії,
педагогічне звання
«Старший вихователь»;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА виховного заходу на тему: **«ОБЕРЕГИ ТВОЇ УКРАЇНО»**

Мета: сприяти поглибленню знань учнів про народні символи України; створити умови для прагнення до творчості та ініціативи; забезпечити умови для формування у здобувачів освіти патріотичних почуттів та естетичних смаків, почуття любові до рідного краю та народу.

Форма проведення: усний журнал

Обладнання: рушники, вишиванки, писанки, зразки хлібних виробів, колоски, гілки калини, верби, мультимедійний проектор, музичний супровід.

Підготовчий етап: дати здобувачам освіти завдання підготувати інформацію про обереги, відшукати та вивчити вірші про них, святково прикрасити сцену, розмістити зразки вишиванок, рушників, писанок, зробити презентацію.

Хід заходу

Вихователь. Народи світу різняться між собою одягом, звичаями, традиціями. У кожного народу є свої національні святині, улюблені речі, народні символи. В одних народів їх більше, в інших менше. Називаючи народний символ, можна дізнатися, про яку країну йде мова. Так, коли ми говоримо – клен, то знаємо, що це

символ Канади. Символом Греції – олива, Японії – сакура. Українці також мають свої традиції, свої народні символи, які споконвіку шанують і бережуть. Це батьківська хата, материнська пісня, святий хліб, вишитий рушник, дивовижна писанка, зажурена верба, червона калина, хрещатий барвінок. Всі вони наші давні і добрі символи, наші обереги. Вони оповиті легендами, оспівані в піснях. Поговоримо про них на сторінках нашого журналу.

Перша сторінка «Хліб»

Хліб – символ життя. З давніх давен він у великій пошані в народі. Недаремно в молитві до Бога «Отче наш...» люди, як великої милостині просили не позбавляти їх хліба, бо він не просто основа життя. Споконвіку хліб називають святим. Він завжди лежав на столі. Яке щастя, яке добро, що він є на світі. Спочатку в землі, потім у борошні, й, нарешті, на столі. Якби в нас було стільки хліба, що могли б ним прогодувати весь світ, ми все одно сказали б: бережіть кожную скибочку хліба, кожний колосок, кожную зернинку, бережіть не тому, що ми скупі, а тому, що це наш хліб. Хліб з людиною від народження і до смерті. З хлібом ідуть на родини, хрестини, новосілля, сватання. На знак згоди дівчина подає хліб на весіллі, хлібом мати благословляє до вінця і зустрічає молоде подружжя. В Україні з хлібом-сілля зустрічають на вишитому рушнику найпочесніших гостей.

Кожний народ має символи, які творять його образ. Таким духовним уособленням українського народу є хліб-сіль на вишитому рушнику. Цим народ-трудівник, народ-художник крізь віки промовляє: ми до світу з хлібом та душею... Хліб дорожчий за золото. До нього звикають з дитинства, щоб потім до останніх днів своїх не розлучатися з ним. Золота пшениця – символ нашої України. Недарма ж частина нашого прапора символізує сонце або золоті пшеничні лани. Хліб на столі... Хліб у серці ... Шануйте і

бережіть наш святий, насущний хліб, бо він закріпив нас на цій землі.

З хлібом у нас зустрічають гостей,
Хліб на весіллях цвіте в короваї,
І кращих немає у світі вістей,
Ніж – хліб уродився на славу!

Вірш «Хліб»

Хліб-сіль, рушник – гостинності ознака –
Теж культові і обрядові знаки.
Чудовий український наш рушник!
На щастя, він ще з побуту не зник.
Є звичай: рушником сватів в'язати,
Дорогу молодятм вистеляти.
Прекрасні візерунки рушників
Несуть красу із глибини віків.

Друга сторінка «Писанка»

З давніх давен люди святкують Великдень – Паску. На Паску дорослі розписують та розфарбовують яєчка, дарують їх дітям, промовляючи «Христос Воскрес». Діти відповідають: «Воістину Воскрес». З глибини віків від пращурів нам у спадщину дісталась дивовижна писанка. Це диво – витвір рук людських, народжений не з дерева, не з металу, а із звичайного яйця, і який представляє собою живописну мініатюру. Напередодні Великодня в Україні був звичай розписувати яйця і роздарювати їх з добрими намірами друзям, знайомим. Писанка – символ життя, символ Сонця, символ безсмертя, любові і краси, весняного відродження, добра, щастя, радості. Про писанку існує багато легенд. Одна з них говорить про те, що доля світу залежить від того, скільки писанок пишуть люди на землі щороку. Доки пишуться писанки, світ буде існувати, а коли не стануть їх писати, тоді зло у вигляді диявола звільниться із своїх пут і знищить увесь світ. Цей диявол живе під землею, прикутий ланцюгами до скелі. Щороку він посилає своїх слуг на землю, щоб вони перевірили, чи пишуться ще

писанки і чи багато їх є. Якщо так, то залізні пута затискають його міцно, і він втрачає силу, тому що людська любов перемагає зло.

Писанка має дуже древню символіку. Кожен хрестик, кожна рисочка на ній не вживалися довільно, а всі вони мали якесь значення, усі вони були знаками-оберегами, які захищали людину від усілякого зла. Наші предки вірили, що писанка має магічну силу вона приносить добро, щастя, достаток, тому закопували її в землю, вважаючи, що сила яйця сприятиме щедрому врожаєві. Писанки клали на могили предків, дарували один одному закохані хлопці та дівчата. Розписували писанки під час Великого посту. Перш ніж почати цю роботу, жінки «освячували» себе молитвою, постом, одягали чисту сорочку, тому що інакше писанка не матиме такої магічної сили. Символічних малюнків у писанці понад сто. Найбільш поширені є такі: кривулька знаменувала нитку життя, вічність сонячного руху. Кривулька – це символ початку і кінця. Триквер символізував небо, землю і повітря. Символічне навантаження мала і кольорова гама писанки. Червоний колір символізував радість життя, любов, жовтий – місяць і зорі, урожай, зелений – багатство, буяння рослинного світу, його воскресіння, блакитний – чисте небо, здоров'я, бронзовий – матінку-землю, чорний з білим – пошану до померлих родичів, їхніх душ.

Третя сторінка «Рушник»

Український рушник! Як багато значить для нас це слово, яке воно для нас рідне і миле! Скільки зворушливих спогадів та образів із народного родинного життя пов'язано з рушником! Український рушник... На ньому вишита доля українського народу. На ньому переплелися радість і біль, щастя і горе. Рушники – це традиція українців, це обереги українського народу з давніх давен від усього злого, що може ненароком потрапити у дім, від злого ока, нечистої сили. «Хай стелиться вам доля

рушниками» бажали один одному на щастя. Ним прикрашали ікони, інтер'єр, будинок. А також він ще є і невід'ємним предметом народних обрядів, який використовують на території всієї України. Жодні важливі події народу не обходилися без участі рушника. А все тому, що його продовгувата форма нагадує шлях або дорогу. І тому його використовують у таких ритуалах, як народження, хрестини, весілля, проводи у далекий шлях, похорони. Білий колір рушника захищає нас від усього дурного, а також символізує доброту, невинність, асоціює чистоту і є символом удачі в будь-якій справі. Стверджують, що саме слово «рушник» походить від слова рушати. Мати, проводжаючи сина в дорогу, замотувала хлібину у шматок білого полотна і промовляла : «Рушай щасливо, хай благословить тебе Бог!» Кожен свідомий українець добре знає як виглядає рушник. І тому кожен може сказати про символи, зображувані на рушнику: виноград – для плодovitості та багатства; калина – символ жіночої краси, вірності, надії; троянда – кохання; півень – символ багатства та чоловічого здоров'я; горлиця зображується як знак сім'ї, вірності, кохання; барвінок – це символ сватання, весілля, молодості та краси; дерево життя – продовження роду, життя, його часто вишивають на рушниках, призначених для весілля. Листя хмелю відносять до молодіжної символіки, що означає для парубка бути головним у сім'ї.

Вірш «Рушники»

Подивись, як цвітуть рушники,
Наче квіти весняні.
Людям радість несуть
Кольори ті жаркі , полум'яні.
А буває: журба
Відгукнеться хрестом почорнілим.
Вишивалась судьба –
І стривожене серце бриніло.
Рушники, рушники...

Та краса мої очі милує.
Хоч минають роки,
А народ береже їх, шанує.

Рушники мають довжину не менше двох з половиною метрів, але здебільшого їхні розміри становлять не менше трьох метрів. Вишивання червоними та чорними нитками на білому – це давнє поєднання. Це не тільки любов та журба. Це також поєднання активного і пасивного. Червоний колір – це колір сонця, краси, тепла. Чорний колір – колір журби. Білий колір полотна – це колір Світу, колір Бога-Отця, священний колір наших предків. Кожен регіон України має свої кольорові гами. Якщо для Галичини, Буковини та Закарпаття властиві яскраві, барвисті кольори, то на Київщині, Полтавщині, Чернігівщині переважали рослинні орнаменти червоного, чорного та синього кольорів. А от для корінного Полісся здебільшого характерний червоний та чорний. Рушник передавався як талісман з роду в рід, із покоління в покоління. Ці зворушливі традиції в народі живуть ще й зараз у багатьох місцях України. Рушники не потрібно ганьбити, їх потрібно берегти, цінувати, милуватися та любити, адже для того, щоб бути справжніми українцями, ми пройшли довгий та нелегкий шлях боротьби від одержавлення з іншими країнами і зберегли свої традиції, створені нашими прадавніми предками. Наш український рушник пройшов крізь віки і нині символізує чистоту почуттів, глибину безмежної любові до своїх дітей, до всіх, хто не черствіє душею; він щедро простелений близьким і далеким друзям, гостям. Отож, нехай символ цей завжди буде у нашій хаті як ознака великої любові і незрадливості.

Пісня «Рідна мати моя», сл. Дмитра Гнатюка

Вірш І. Франка «Два кольори»

Два кольори оті на полотні –
Червоними і чорними нитками-
Світанок той і ті святешні дні,
Зігріті материнськими руками

Лишаються у серці назавжди,
Освітлюють прожитих літ суцвіття.
І де б не був я, де б я не ходив,
Вони для мене найрідніші в світі.
Вдивляються в прийдешнє, ніби в степ,
А серце заболить – воно не камінь,
Бо пісня про рушник враз тихо зацвіте
Червоними і чорними нитками.

Четверта сторінка «Калина»

Одним з улюблених народних символів є калина. Її завжди шанували українці. В усі пори року калина є окрасою двору. Не було такої хати, де не росла б калина – не лише як окраса, а і як символ нашого внутрішнього світу, нашої духовної спадщини.

Говорила мати: «Не забудься сину,
Як будуєш хату, посади калину.
Білий цвіт калини – радість України,
А вогняні грона – наша кров червона.
Зоряна калина і краса, і врода
Нашої країни нашого народу.

Україна і калина. Ці два слова навіки сплелися разом. Україна – наша славна ненька, яка не раз була омита кривавими і гіркими сльозами, які нагадують ягоди калини. Немислима Україна без калини. Для нашого народу калина – не тільки символ краси, а й символ рідної землі.

Плід гіркий твій на смак, наче правда,
Твої грона – це дух наш єдиний!
То сплелось коріння назавжди
У калини і України!

Калина є символом рідної землі, отчого краю, батьківської хати, безсмертя.

Помираючи на чужині, українці просили посадити на могилі червону калину:

Казав собі насипати високу могилу,
Казав собі посадити червону калину.

Калина є також символом дівочої краси, чистоти. Тому і вишивали дівчата на своїх сорочках та рушниках калину. Полюбили її люди за широке, дрібне пахуче суцвіття, за червоні грона, за її красу на весні та за красиве пурпурове осіннє листя. Тому й кажуть: «Без калини нема України».

Калину використовують у весільних обрядах. Нею прикрашають весільний коровай, перед молодими ставлять букет з гілок калини і дуба. Калиною прикрашали дівочі вінки. Наречена перед весіллям дарувала милому рушник, вишитий листям і ягодами калини, бажаючи цим сказати, що віддає йому свою красу й любов. Калина є улюбленим символом для митців. Дуже любили оспівувати калину Т. Г. Шевченко, І. Франко, Л. Українка.

Вірш І. Франка «Червона калино, чого в лузі гнешся?».

Червона калино, чого в лузі гнешся?
Чи світла не любиш, до сонця не пнешся?
Чи жаль тобі цвіту на радощі світу?
Чи бурі боїшся, чи грому з блакиту?
Не жаль мені цвіту, не страшно і грому,
І світло люблю я, купаюся в ньому.
Та вгору не пнуся, бо сили не маю,
Червоні ягідки додолу схиляю.
Я в гору не пнуся, я дубам не пара.
Та ти ж мене, дубе, отинив, як хмара.

Рідною і священною є калина для українця. Як батьківський заповіт оберігати калину є пісня «Не рубай калину».(звучить пісня) .

Пісня «Не рубай тополю, не ламай калину, не стріляй у птаха», слова Ю. Рибчинського, музика Ігоря Шамо

П'ята сторінка «Верба»

Важко уявити нашу Україну без верби. Це один з улюблених символів українців. Про неї складено легенди,

перекази, народні пісні, приказки. В одному із прислів'їв говориться: «Без верби і калини нема України». Ростуть верби скрізь, та найбільше їх росте над водою. Тож недарма кажуть: «Де вода, там верба». Саме під вербами молодь призначала побачення, і чули вони палкі слова кохання. У давнину під вербою й одружувалися. Дуже часто в своїх творах згадував про вербу геніальний український поет Т.Г. Шевченко. Ось кілька рядків з його творів:

1. Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива
Додолу верби гне високі
Горами хвилю підійма.

2. І досі сниться під горою,
Між вербами та над водою
Біленька хаточка...

3. Степи, лани мріють,
Між ярами над ставами
Верби зеленіють.

4. На вгороді коло броду
Верба похилилась,
Зажурилась чорнобрива,
Тяжко зажурилась.

Напевне, скрізь вона нагадувала йому рідну Україну. Тож і посадив вербову гілку, перебуваючи на засланні в пустелі біля Каспійського моря. Поливав її, доглядав. Виросла верба, як часточка України. І досі росте вона на далекому Каспії. Шанують, оберігають ту вербу казахи. Прадавнє пошанування верби виявилось й у тому, що ми освячуємо вербу перед Великодніми святами. «Верба б'є, не я б'ю...». Символічні удари вербовою гілочкою – це магічне вигнання нечистої сили, усього негативного після тривалої зими, побажання весняного оновлення та здоров'я. Тиждень перед Великоднем зветься вербним або вербичем. Про можливе похолодання в цей час є прислів'я: «Прийшов вербич – два кожуха терлич».

Вербу широко застосовують в обрядових діях. Так, на свято Купала, дівчата прикрашають вербичку стрічками, намистом, віночками, квітами, водять навколо неї хороводи.

Верба має також лікувальні властивості. Так, її застосовують для лікування туберкульозу, тифу, ревматизму, серцевих захворювань, загоювання, зниження температури.

Кажуть, що верба своїм корінням очищає воду. У селах у викопану криницю з цією ж метою кидали шматочок вербової колоди.

Вербу цінують за те, що з її гнучких гілочок виготовляють меблі, кошики та інші побутові речі. А ще пахучі квіти верби навесні приваблюють бджіл, то ж і збирають пасічники по 10-15 кг вербового меду.

Гарна і корисна наша верба. За те її люблять люди.

Шоста сторінка «Вишиванка»

Вишиванка – символ здоров'я, краси, щасливої долі, родової пам'яті, порядності, святковості. Вишиванка – це оберіг. Вишита національна жіноча та чоловіча біла сорочка. Символіка вишиванки залежала від того, кому призначалося вбрання: парубкові-нареченому, чоловікові, хлопцеві, дівчині, заміжній жінці. Виготовлялися сорочки з лляного чи конопляного полотна домашньої роботи. Було чимало типів традиційних сорочок за формою, використанням матеріалів, а також за різноманітністю кольорів: подільський, галицький, буковинський, гуцульський, полтавський тощо. Символіка вишивки часто складалася з двох частин: історичної (родової) і прогнозуючої (загадування майбутнього, продовження роду). На вишиванках застосовувалися традиційні символічні орнаменти: геометричні (вважаються найдавнішими), рослинні, зооморфні (тваринні). Іноді типи орнаментальних форм поєднувалися: орнаментально-рослинний з переважанням першого чи останнього.

Символіку форм конкретизувала символіка барв. Скажімо, подільська кольорова мережка, виконана хрестиком і низьку з декоративним швом-качалкою, подає ромб, розміщений поміж двома горизонтальними лініями. Трикутник між ромбом та лініями вишивався навскісними лініями у вигляді завитків (баранячі роги). В орнаментах переважає чорний і червоний кольори із укралненням синього, зеленого, жовтого. Такий тип вишивки міг символізувати не лише хліборобську працю на чорноземі в зоні лісостепу з наявністю річок, озер чи журливість вдачі, любов, цілеспрямованість подолянина у досягненні мети, а й певну гармонійність у стосунках людини з природою і людських взаєминах, силу, міць, зростання. Народ ставився до вишиванок як до святині. Вишиванки передавалися з покоління в покоління, з роду в рід, береглися як реліквії. Символічний образ сорочки-вишиванки часто зустрічається в народних піснях про кохання, сімейне життя, а також соціально-побутових (чумацьких, козацьких). За традицією дівчина, готуючи придане, мала вишити своєму нареченому сорочку:

Шовком шила, шовком шила, золотом
рубила.

Та для того козаченька, що вірно любила.

Сорочка (особливо чоловіча) була символом кохання і вірності. В давньому замовлянні сказано: «Якою білою є сорочка на тілі, таким щоб і чоловік до жінки був», звідки видно, що «білий-милий».

Сьома сторінка «Пісня – душа народу»

Яке це диво – українська народна пісня! Кого тільки не полонила її вічна краса. Українська пісня – то живий скарб, що йде від покоління до покоління, несучи радість чи смуток, чаруючи людську душу, даючи їй силу й натхнення. Любов до рідного краю, мови починається з колисаночки. В ній – материнська ласка і любов, світ добра, краси, справедливості.

Вірш «Не цурайся пісні»

Не цурайся пісні, яку чув од мами,
Не згуби – то мова прадідів твоїх.
Бо зректися пісні, що цвіла віками,-
Мов забудь народ свій, даль його доріг.
У народу й пісні є святі спільноти –
Є земля єдина, доля віща є.
А народ свій втрапиш хто ти є і що ти?
Мов пора смеркальна, день тоді стає.
У яких би фарбах небо не світилось,
Збережи кровинку рідного тепла.
Тільки б вічно зорі в криниці дивились,
Тільки б наша пісня нас пережила.

Українська пісня живе з давніх давен, живе, переживаючи цілі покоління. Існує давня легенда про пісню. «Якось Господь Бог вирішив наділити дітей світу талантами. Французи вибрали елегантність і красу, угорці – любов до господарювання, німці – дисципліну і порядок, точність і пунктуальність. Діти Росії – владність, Польщі – здатність до торгівлі. Італійці одержали хист до музики... Обдарувавши всіх, Господь Бог підвівся з трону і раптом побачив у куточку дівчину. Вона була одягнена у вишивану сорочку, руса коса переплетена синьою стрічкою, а на голові багрянний вінок з калини.

– Ти чого плачеш? – запитав Господь.

– Я – Україна, а плачу, бо стогне земля моя від пролітої крові, від пожеж. Вороги знущаються з людей, у своїй хаті немає правди й волі.

– Чого ж ти не підійшла до мене раніше? Я всі таланти уже роздав. Як же зарадити твоєму горю?

Дівчина вже хотіла йти, та Господь Бог, піднявши правицю, зупинив її:

– Є у мене неоціненний скарб, який уславить тебе і твій народ на увесь світ. Це – пісня.

Узяла дівчина-Україна дарунок і міцно притиснула до серця. Поклонилася низенько Всевишньому і з ясним

обличчям і вірою понесла пісню в народ. З того часу український народ знаходить собі втіху і в горі, і в radoшах – в пісні».

Вірш «Коли пісні мого народу...»

Коли пісні мого краю
Пливуть у різних голосах,
Мені здається, що збираю
Цілющі трави я в лугах.
В піснях і труд, і день народу,
І за народ пролита кров.
В піснях – дівоча світла туга
І вільний помах косаря,
В них юність виникає друга,
Висока світиться зоря.

Минають віки, змінюються покоління, а народні пісні залишаються. Вони володіють чудовою здатністю полонити людське серце, надихати в праці, овівати радістю відпочинок, розраджувати у горі, тамувати душевний біль. Люди кажуть, що українець співає цілий рік і цілий вік. Так нам від Бога дано, і в тому сила ментальності українського народу. Було заборонено мову, письмо, щепили до нашої культури те, що їй зроду-віку невластиве. Але нація зберіглася і чи не завдяки тому пісенному вінку, котрим заквітчана Україна, єдина держава в світі, яка має таку багату пісенну спадщину.

Вірш М. Бакая «У рідному краї...».

У рідному краї і серце співає,
Лелеки здалека нам весни несуть.
У рідному краї і небо безкрає,
Потоки, потоки, мов струни течуть.
Тут кожна травинка і кожна билинка,
Вигойдують мрії на теплих вітрах,
Під вікнами мальви, в саду материнка,
Оспівані щедро в піснях.

Українська народна пісня «Ой, у полі криниченька»

Підсумки. От і перегорнули ми останню сторінку нашого журналу. Багата народними символами наша Україна. Але найбільшим багатством є її народ, ми – українці.

Криниця з журавлем і куц калини –
Безсмертя символ, символ Батьківщини,
Це символ вірності, це символ чистоти,
Людського милосердя й доброти.
Калину і до столу подавали,
Весільні короваї прикрашали,
Як символ долі, щастя і краси
І чистої дівочої коси.
І жито також символ України,
Це обрядова, культова рослина,
Це знак добробуту й злагоди у сім'ї
І довгого життя на цій землі.
Народна мудрість стверджує: без жита
Людина не могла б на світі жити.
Тож на достаток і на довгий вік
Тоді, коли Новий надходив рік,
Ходили хлопці житом засівати!
І наречених також посівати
На щастя, на добро обряд велів
Цим життєдайним символом полів.
Барвінок – теж рослина обрядова.
Це символ пам'яті і вірності, здоров'я,
Краси і вічності, безсмертя, довгих літ,
Любові знак – барвінку синій цвіт.
Верба – одвічний символ України,
Також відома культова рослина.
Символізує вірність, рідний край,
Любов безмежну, ніби небокрай.
Смачний продукт, а ще – окраса літа –
Мак – це безмежність зоряного світу.
Освячені у церкві м'ята й мак
Були як оберіг, як добрий знак.

Мак українці й дотепер шанують:
Вареники і пироги готують.
Як символ пам'яті і вічності життя:
Смачна із маком на Різдво кутя.
Лелека – символ щастя і родини,
Любові до своєї Батьківщини,
Добробуту, продовження життя,
Надії символ, віри в майбуття.
Хрест – символ із часів давно минулих,
Прадавнє значення його ми не забули:
Це знак вогню – двох паличок тертя.
Це оберіг – знак вічності життя.
Це символ віри і терпіння,
Знак благочестя, чистого сумління,
Скорботи, пам'яті, знак щирості й тепла,
Знак захисту від будь-якого зла.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пістун Т.В. «Свою Україну любіть...». Тернопіль : «Навчальна книга – Богдан», 2006. С. 22-24.
2. Пістун Т.В. Народні символи України : сценарії виховних заходів. Тернопіль : «Підручники і посібники», 2011. С. 43-48.
3. Ворожейкіна О.М. Народні звичаї та обряди. Харків : «Основа», 2010. С. 156-170, 189-204.
4. Українська пісня – поетична біографія народу : музичний вечір. *Позакласний час*. 2018. (№2). С. 31-32.
5. І на тім рушникові : виховний захід для молоді. *Позакласний час*. 2016. (№5). С. 56.

**Михніцька Людмила
Валентинівна,**
*майстер виробничого навчання
I категорії;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

виховного заходу на тему:

«У ДОБРУ ПУТЬ!»

Мета: створити атмосферу свята; сприяти формуванню ціннісного ставлення до традицій навчального закладу; виховувати почуття поваги до викладачів; підсумувати події, які відбулися з випускниками за роки навчання; вручити дипломи кваліфікованого робітника.

Форма проведення: свято

Оформлення: вишиті рушники; повітряні кульки; букети квітів.

ХІД ЗАХОДУ

У святковій залі ліцею звучать святкові фанфари, виходять ведучі.

Ведуча 1. Добрий день, шановні батьки, викладачі та гості!

Ведуча 2. Січневий вечір підсумовує

Напружений навчальний рік –

Він є подією чудовою

Для тих, хто зветься «випускник».

Ведуча 3.

І між майбутнім і минулим,

Дитинством і безмежжям мрій,

Неначе міст, ми протягнули

Сьогодні вечір випускний.

Ведуча 1. Сьогодні ми зібралися з нагоди особливого свята. Свята, що лежить на межі дитинства та дорослого життя.

Ведуча 2. Свята, в якому переплелися радість і смуток, спогади і мрії, дитинство і юність. Це свято збило сьогодні разом нашу дружну ліцейну родину: студентів, викладачів, батьків.

Ведуча 3. Ми запрошуємо до святкової зали випускників професії «Кухар. Кондитер» Житомирського професійного ліцею Житомирської обласної ради

Ведуча 1. Випускники! Під рушниками-оберегами хай перший ваш проляже шлях, і хай біжить він не по тернах, а по квітухих стежках!

Ведуча 2. Вітаємо їх гучними оплесками!

(Випускники заходять до святкової зали. Майстер виробничого навчання і класний керівник тримають над головами випускників вишитий рушник)

Ведуча 3. Ініціативних, елегантних, толерантних і невгамовних студентів групи КК-22

Ведуча 1. Тож дозвольте урочистий вечір, з нагоди вручення дипломів випускникам групи КК-22 оголосити відкритим!

(Звучить державний гімн)

Ведуча 3. Півтора роки тривала казка вашого студентського життя.

Ведуча 2. У ній були і добрі чарівники – викладачі, які володіли чарівним ключиком до країни знань.

Ведуча 1. І чарівні слова, які відкривали заповітні двері в цю країну.

Ведучий 3. Але казка студентства закінчилася.

Ведуча 2. Залишилося перегорнути останню сторінку.

Ведуча 1. І сказати добре слово хоче староста групи, тим, хто вів вас по цій чудовій країні Знань.

Староста від групи дякує класному керівнику, майстру виробничого навчання, викладачам і адміністрації ліцею.

Ведуча 2. Дорогі випускники, залишився позаду казковий, незвіданий світ пізнання. Попереду самостійне життя. Радісно розправляти крила і боляче залишати такі рідні місця, де було пережито стільки яскравий, неповторних моментів. Щаслива мить настала – сьогодні ви стали щасливими людьми

Пісня «Що таке щастя». Сл.: Н.Май

Ведуча 3. Тим, хто допомагав вам долати всі труднощі.

Ведуча 2. Тим, хто кожен день з року в рік допомагав вам рости.

Ведуча 1. Тож дозвольте розпочати неповторне, незвичайне свято, до якого три роки, як по сходах, вам довелося підійматися.

Ведуча 3. Ліцей – це величезний світ, всесвіт, де викладачі і студенти перетворюють звичайну будівлю в особливий, гамірливий, бурхливий, але доброзичливий будинок, де з кожним роком одні розумнішають, інші мудрішають всі разом стають ближчими і рідними один

одному. І все це відбувається під мудрим керівництвом адміністрації нашого ліцею

Ведучий 2. Для вручення дипломів і грамот випускникам ми запрошуємо директора нашого ліцею. *(Виступ директора, вручення дипломів та грамот.)*

Ведуча 1. У добру путь благословляє випускників отець Богдан зі Свято-Михайлівського собору м. Житомира

Ведуча 3. Здобувачі освіти змонтували відеофільм з найкращих моментів їх життя в ліцеї. Увага на екран.

Молодіжний танок «Кохання».

Ведучий 2. Сьогодні радіють за своїх здобувачів освіти, проводжають їх в дорогу самостійного життя та, хто розкрив перед ними таємниці наук, хто вболівав за них не менш, аніж батьки, хто радів їхнім успіхам і засмучувався через невдачі. Це - педагоги та майстри виробничого навчання

До слова запрошується класний керівник групи – Михніцька Людмила Валентинівна

Ведуча 3. Серця наших випускників переповнені сотнями почуттів. Вони стільки хочуть сказати вам, шановні викладачі, майстри. Зі словами вдячності запрошується наша випускниця _____, яка завершила навчання на відмінно.

Пісня «Фортепіано» Слова: Христина Соловій

Ведуча 1. Від імені батьків до вітального слова запрошується _____ -

Пісня «Випускний», Сл.: Кузьма Скрябин

Ведуча 2. А зараз дозвольте представити гостей, які присутні на нашому святі Це – найближчі, найрідніші для

вас люди,- ваші батьки. Для них сьогоднішній день також свято. Але дивлячись на своїх дітей, радіючи за них, вони згадують, напевне, і свій випускний, і свою юність. А від того стають красивішими і, навіть, молодшими. Вітаємо батьків оплесками.

Пісня «Мам» (спільно). Сл. і музика: Кузьма Скрябін

Ведуча 1. Ну от і все... Попереду – багато роботи, позаду – батьківський поріг, розквітла калина, вірні друзі, викладачі та світлі аудиторії ліцею.

Ведуча 2. Де б ви не були, куди б не закинула Вас доля, завжди будуть поруч з вами мандрувати рідний лицей, очі материнські, білява хата.

Ведуча 3. Сьогодні в нас святковий день,
Чарівна музика лунає.
Співати хочеться пісень,
А біль розлуки серце крає.

Ведуча 1. Бо певний закінчився рубіж –
І юність наша тут скінчилась.
Відкриті двері нам настіж,
Нова сторіночка відкрилась.

Ведуча 3. Тут все робилося для нас
З любов'ю, радісно, прекрасно.
І от настав прощальний час
Сумний і світлий одночасно.

Ведуча 2. Ми на порозі стоїмо,
А звідси різними шляхами.
На крилах вже полетимо –
Лиш небо й сонечко над нами.

Ведуча 1. За все ми вдячні вам без меж,

За те що вчили і любили.
І що журили, вдячні теж,
Що нам дорослий світ відкрили.

Ведуча 3. І ми, сьогодні, повні сил
Готові сміло в світ летіти.
Бажайте повних нам вітрил,
Бо ми для вас всього лиш діти.

Ведуча 2. Та ми дорослі вже давно,
І в нас у світ свої дороги.
А тут усе, як у кіно, –
Нас проводжають до порогу!

Пісня «Україна-вишиванка» Сл.: Катерини
Бужинської

Ведуча 2. Прощавай, ліцей
Прощавай альма-матер науки!
І дзвін малиновий найкращих років
прощавай!
Вам солодко і гірко у цей день розлуки
Шляхи перед вами – найкращий із них
вибирай.

Пісня «Ми бажаєм щастя вам!» Слова: Ігор
Федчишин, Музика: Стас Намін
До побачення! Двері нашого закладу завжди
відчинені для вас. До нових зустрічей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Випускний вечір. URL: ped-kopilka.com.ua/shkolnye-prazdniki/vypusknoi/vypusknoi-vecher-dlja-koledzha-tehnikuma-scenarii-vypuskного.html

2. Пісня «Ми бажаєм щастя вам! URL. :
<https://www.pisni.org.ua/songs/2238277.html>
3. Пісня «Україна-вишиванка» URL. :
<https://www.pisni.org.ua/songs/6248879.html>
4. Пісня «Мам». URL. :
<https://www.pisni.org.ua/songs/2234614.html>
5. Пісня «Випускний». URL. :
<https://www.youtube.com/watch?v=pIgYT4bvijE>
6. Пісня «Що таке щастя». URL. :
<https://www.pisni.org.ua/songs/2335395.html>

Ларікова Наталія Анатоліївна,
викладач зарубіжної літератури;
спеціаліст;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

виховного заходу на тему:
«ТИ БУДЕШ ЖИТИ, УКРАЇНО!»

Мета: розширити знання здобувачів освіти про історію, природні ресурси, культуру України; донести до здобувачів освіти необхідність збереження культурної спадщини Батьківщини; донести важливість збереження патріотичного духу у кожного громадянина; виховувати культуру взаємовідносин між людьми у щоденному житті, повагу до традицій і звичаїв; сприяти розвитку пізнавального інтересу, розвивати почуття патріотизму.

Форма проведення: коворкінг

Обладнання: стіннівки, зал прикрашений повітряними кульками, національними символами України, національні костюми, прапор України, проектор, комп'ютер, записи музики, записи фільму, екран, мультимедійна презентація, відеоролики.

Хід заходу

I. Організаційний етап (1 хв.)

Здобувачі освіти розташовуються в актовому залі.

II. Мотивація навчально-виховної діяльності учнів. Оголошення теми заходу. (3 хв)

Ведучий 1 Доброго дня!

Ведучий 2 Ми раді вітати Вас у цьому залі. Сьогодні у нас незвичайний захід. Ми зібралися тут, щоб краще пізнати нашу Батьківщину.

Ведучий 1 Тема сьогоднішньої виховної години – «Ти будеш жити, Україно!». Хочемо розпочати наш захід наступними рядками про Україну.

Вірш «Моя Україна» Миколи Верещака

На світі багато чудових країн,
Мені наймиліша, найкраща країна,
Яка піднялася, мов Фенікс, з руїн,
Безсмертна моя Україна.
Ти з давніх віків непокірна була
І волю свою боронила невпинно.
Нарешті збулося - її здобула
Звитяжна моя Україна.
На землях твоїх неозорих степів
Живе працювита і чесна родина,
Хвилюється колосом стиглих хлібів
Моя золота Україна.
В садах і дібровах в вечірні часи
Чарує нас пісня дзвінка солов'їна
І чути співочі дівчат голоси, -
Пісенна моя Україна.
Тепер ще не легко живеться тобі,
Є в тому, мабуть, особлива причина.
Та все подолає в тяжкій боротьбі
Незламна моя Україна.
Квітує, мов калина, на плесах вод,
Будь в дружбі і праці міцна та єдина.
Хай буде щасливим твій вільний народ,
Прекрасна моя Україно!

III. Основна частина заходу (35 хв)

Ведучий 1 Україна – це отча земля, рідний край, де ми народилися. Столиця України – Київ. Широкі і чарівні простори, прекрасні села і міста. Могутньо котить до Чорного моря сиві хвилі найбільша річка України – Дніпро. Буйною зеленню шумлять на його берегах сади, ліси.

Золотистим морем розливається безкраїми нивами жито-пшениця. Погляньте на карту України. На ній позначено кордони української землі. На півдні нашу державу омивають теплі моря – Чорне й Азовське, є в нас гори – Карпатські й Кримські.

Пісня «Як у нас на Україні». Вик. Катерина Бужинська

Ведучий 2 Простір землі, заселений українським народом великий. Щоб його перетнути, потрібно пішки йти із заходу на схід 90 днів, долаючи щодня по 30 км. Про етапи становлення України, її історію вам розкаже історикознавець.

Історикознавець Віддавна на території України існували держави скіфів, сарматів, готів та інших народів, але відправним пунктів української державності і культури вважається Київська Русь 9-13 століття. Формування новітньої нації припало на часи визвольної війни 1648-1657 років під проводом Богдана Хмельницького проти Речі Посполитої. Результатом війни стало заснування в Україні козацької держави – Війська Запорозького. У 18 столітті козацька автономія була ліквідована Російським царатом. Під час української революції початку 20 століття постало декілька національних держав: Українська Народна Республіка, Українська Держава, Західно-Українська Народна Республіка, Кубанська народна республіка. У 1919 році відбулося возз'єднання українських земель, проголошено Акт злуки. У 1922 році Українська республіка ввійшла до складу Радянського союзу. Сучасна держава Україна утворилась в результаті розпаду Радянського союзу 1 грудня 1991 року. Україна – унітарна держава, територія якої поділяється на адміністративно-територіальні одиниці, що не мають статусу державних утворень і не володіють суверенними правами. Вона складається з 24 областей та автономної республіки Крим.

Ведучий 1 Поняття Батьківщини росте разом з вами, збагачується новим, усе глибшим змістом. Нещодавно для вас обмежувалось рідною хатою, де вперше пізнали любов та опіку мами і тата, ласку бабусі, мудрість дідуся, тепло родини. Проминуло раннє дитинство – і вже стежинка від хати повела вас до школи. Саме тут відкрили для себе, що ви не просто діти своїх батьків, а ще й українці, а Батьківщина наша – Україна, велика і прекрасна.

Ведучий 2 Україна – одна з найбільших держав Європи. За офіційною статистикою на 1 січня 2014 року в Україні проживає 45,5 мільйонів осіб. За цим показником Україна займає 29 місце у світі. Оскільки це велика країна, то живуть у ній люди різних національностей, загалом понад 100 націй.

Демонстрація відео фрагменту «Україна переможе» О.Пономарьов М.Хома Т.Тополя Є.Кошовий Ю.Ткач П.Чорний

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=fRuiEv3JRDQ>

Ведучий 1 Мова відіграє важливу роль не лише у становленні націй, але й у житті кожної людини, адже слова мають свою енергетику, а отже – чинять вплив на нас із вами. Вчені давно дійшли висновку, що найкращі рослинні продукти для людини – ті, які виростили у її країні. Таку їжу людський організм засвоює значно краще, ніж закордонну. Те саме можна й сказати про мову, а детальніше про цікавинки розповідь група учнів-лінгвістів.

Учні-лінгвісти Український народ має давню історію, він витворив оригінальну й неповторну культуру, відому всьому світові. Однак найголовнішою ознакою, що дає йому право називатися нацією, є мова – його найбільша духовна цінність. Це найдорожчий скарб, переданий українцям сотнями поколінь, виплеканий у давньому переказі, у народній пісні, у влучній приказці. Пригадаймо

слова Панаса Мирного: «Найбільше і найдорожче добро в кожного народу – це мова. Ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, і розум, і досвід.» народ без мови не існує, отже плекаючи рідну мову, ми зберігаємо душу свого народу. Від покоління до покоління, долаючи численні перешкоди українці розвивали народну і літературні мови. Адже вільне творче слово – це душа народу. Якщо в народу відібрати його мову, він зникне, втративши культуру та історію.

Ось як про це свого часу сказала Ліна Костенко: «Нації вмирають не від інфаркту, спочатку їм відбирають мову». Чи задавали ви собі коли-небудь питання, коли почала формуватися українська мова? Першооснови сучасної української мови були закладені кілька тисяч років тому, приблизно одночасно зі становленням латинської мови. Ближче до сьомого століття українська мова вже більш-менш була схожа на сучасну, хоча вона і зазнавала чималих мовних впливів. Та наразі наша мова – одна з найрозвиненіших та найбагатших мов світу, чим ми не можемо не пишатися.

Серед науковців побутує думка, що мова, якою розмовляє людина, визначає спосіб її мислення, впливає на манери, поведінку та навіть зовнішність! Вам, певно, доводилося помічати, що людина, яка довгий час живе поза межами батьківщини, стає зовсім не схожою на себе. Цікаве про українську мову свого часу писав філолог Михайло Красуський. Згідно з його науковою працею «Давність української мови» (1880 рік), наша мова – першооснова багатьох мов Європи та Індії. Ці дослідження привели до висновку, що українська мова старша, аніж латинська, грецька чи старослов'янська. Один давньогрецький філософ казав: «Заговори, що я тебе побачив». Це дуже символічний вислів із глибоким змістом. Якими побачать українців інші народи, залежить від самих українців. Ми хочемо бути багатомовними та

освіченими, хочемо, щоб про нас знав увесь світ. Для цього ми маємо засвітитися любов'ю до рідної мови. Українська мова – це святі скрижалі української нації, тому її слід берегти, пишатися нею, завжди пам'ятаючи про її значення, про її рятівну, цілющу, відроджуючу силу. Володимир Сосюра писав

Ми з нею відомі усюди,
Усе, що треба, нам є
А хто свою мову забуде,
Той серце забуде своє.
Вона, як зоря пурпурова,
Що сяє з небесних висот.
І там, де звучить рідна мова,
Живе український народ.

Ведучий 2 Українська пісня – це частина духовного життя народу і вона не залишає його ні в радості, ні в смутку, крок у крок слідує за ним від дитинства до старості. З піснею на вустах він не тільки відзначає свята, не тільки прикрашає народні обряди, а й також славить свої перемоги над ворогом.

Ведучий 1 Слава країни – це не лише її територія, мова, природні багатства, а головне – люди, які своїми здобутками прославляють країну на весь світ. Слід згадати найвидатніших з поміж тих, чиї імена назавжди увійшли в історичну пам'ять, у душу народу українського. Про них Вам розкаже група соціологів.

Соціологи Тарас Григорович Шевченко – український поет, філософ, письменник, графік, художник, політик, громадський діяч, і, як кажуть самі українці, духовний батько сучасного українського народу.

Григорій Сковорода – педагог, поет, просвітитель, філософ, автор трактатів, байок, пісень.

Микола Лисенко, український композитор, автор опер «Тарас Бульба», «Наталка Полтавка», «Енеїда», автор

дитячих опер і оперет, народився в 10 березня 1842 році в Полтавській губернії.

Михайло Грушевський – історик, організатор української науки, професор, автор ілюстрованої історії України.

Борис Патон всесвітньо відомий вчений у сфері металургії і технології металів, академік, президент Національної АН України, автор технології зварювання тканин.

Микола Амосов – видатний український лікар, вчений у сфері серцево-судинної хірургії, біокібернетик.

Відомі українські спортсмени:

Сергій Бубка (стрибки з жердиною) і Лілія Подкопаєва (спортивна гімнастика) із Донецька, Оксана Баюл (фігурне катання) із Дніпропетровська, Яна Клочкова (плавання) із Сімферополя, Олег Блохін і Андрій Шевченко (футбол), Ірина Дерюгіна і Анна Бессонова (Київ) (художня гімнастика).

Відомі українці в мистецтві:

Українська співачка Руслана (Руслана Лежичко), яка в 2004 році виборола перемогу на конкурсі співаків Євробачення.

Ольга Куриленко, остання дівчина Джеймса Бонда, яка сьогодні мешкає в Лондоні, також народилася в Україні в місті Бердянськ. Вона відома ролями в кіно і участю в рекламі кави Carte Noire. Ще одна всесвітньо відома красуня, акторка, модель і модельєр Міла Йовович народилася в Києві. Відома ролями в кіно і участю в рекламі Revlon і l'Oréal.

Ведучий 2 Україна славиться не тільки видатними постатями, а і неповторним культурним різноманіттям. Про особливості українських ремесел Вам розповість група культурознавців.

Культурознавці У кожного народу є свої національні здобутки. Вишивка, будучи, мабуть, одним з

найдавніших способів оздоблення, нітрохи не втратила своєї чарівної привабливості і актуальності сьогодні. Придивіться уважніше і Ви побачите вишиванку хрестиком в інтер'єрі, вишиті сорочки часто можна побачити в гардеробах відомих акторів, телеведучих, спортсменів.

Вважається, що основне призначення вишивки – прикрашання одягу та насправді вишивка несла і несе більш окультний характер. Вишивки – це в першу чергу обереги від усього поганого, а саме: від блискавки, від бездітності, від неврожайності, від нещастя та інших чар зловмисних людей. Розміщення вишивки було не випадковим. Наприклад, в одязі орнамент розташовувався там, де відкривався доступ до тіла, а саме – в низах рукавів, на горловині або комірі, подолі одягу. Кожен колір несе своє значення, кожна фігура у вишивці усе несе своє значення, свою ауру, свою енергетику.

Разом із вишиваними рушниками, сорочками писанка є однією з найдавніших галузок нашого народного ужиткового мистецтва. Чудові, чарівні, прекрасні – такими епітетами нагороджують шанувальники оригінальні зразки народного мініатюрного розпису писанки. Майстерність художнього вивершення української писанки, багатство сюжетних і орнаментально-декоративних композицій, неповторність кольорових гам – усе це поєднує давнє, традиційне і вічно молоде рукоділля, котре не поступається перед знаменитими китайськими та японськими малярськими мініатюрами. Традиції українського гончарного виробництва не тільки продовжують існувати. Останнім часом вони одержали новий імпульс до розвитку, що відбилося у відродженні старих і створенні нових промислів. У наш час кожна господиня має глиняний посуд, що є не лише модно, але й корисно.

Ведучий 1 Український танок займає значне місце серед культурних надбань нашого народу. Широка популярність українського танка в нашій країні та за

кордоном пояснюється невичерпним багатством тем і сюжетів, ширістю, життєрадісним запалом, гумором. У танцювальних образах розкривається національний характер народу, відображаються явища, взяті безпосередньо з його побуту.

Демонстрація відеофрагменту «Україна прекрасна».

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=8RNNjssWm5o>

Ведучий 2 А зараз, для справжніх патріотів своєї Батьківщини вікторина «Чи знаєте Ви Україну?» Вам необхідно визначити правдивий вислів, чи ні.

1. Одним з українських символів є булава. (+)
2. Перший президент незалежної України Леонід Кучма. (Кравчук)
3. В Україні знаходиться єдина пустеля Європи. (+)
4. В Україні розташований географічний центр Європи. (+)
5. Чи правда, що Україна має сухопутній кордон з 9 країнами світу? (сім)
6. Чи правда, що в Україні близько 30% світових площ чорноземів. (+)
7. Перша столиця України – Київ? (Харків)
8. Озеро Ялпуг – найбільше в Україні? (+)
9. Найбільше боліт на Поліссі? (+)
10. Найглибше озеро України – Ялпуг. (Світязь)
11. Найвища гора України – Говерла (+)
12. Україна розташована в 4 природних зонах? (+)
13. Герб Кременчука забарвлений трьома кольорами? (Білий, синій)
14. Україна – найкраща країна (+)

IV. Підведення підсумків виховного заходу. (6 хв)

Ведучий 2 Україна багатонаціональна, багатомовна, але Україна єдина. Пам'ятаємо, не забуваємо і цінуємо нашу Батьківщину.

Ведучий 1 Збережемо наш патріотизм, віру та силу духу для наступних поколінь. До нових зустрічей!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сурай Н.В. Сценарій до Дня Миру. URL : <https://vseosvita.ua/library/scenarij-do-dna-miru-482164.html>
2. Відеофрагмент «Україна єдина. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=vz6fcicKVxo>
3. Вірш «Моя Україна» Миколи Верещака URL : https://www.youtube.com/watch?v=tex8NJdTV_o
4. Сценарії для класного керівника 10 клас. URL : <https://naurok.com.ua/biblioteka/klasnomu-kerivnikovi/klas-10/typ-1>
5. Сценарій до Дня соборності. URL : <https://naurok.com.ua/z-ukra-noyu-v-serci-scenariy-do-dnya-sobornosti-144333.html>
6. Відеофрагмент «Україна прекрасна». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=8RNNjssWm5o>

**Кухаренко Олена
Володимирівна,**
*викладач спецдисциплін
з професії «Кухар. Кондитер»,
спеціаліст другої категорії;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

виховного заходу з теми:

«ПОДАРУНОК ЛЮБОВІ»

Мета: систематизація та удосконалення трудових компетентностей, професійних знань, умінь і навичок з приготування печива з пісочного тіста; звернути увагу громадськості на важливість доброчинності, дати можливість молоді долучитися до безкорисливої допомоги дітям позбавленим батьківського піклування; розвиток громадянський якостей особистості; обмін досвідом з проведення благодійних заходів, спрямованих на допомогу вразливим верствам населення.

Форма проведення: благодійний ярмарок

Обладнання: стіл, печиво різних виробників, рекламні буклети, паперові пакети, гумові рукавички, серветки, скатертина.

Хід проведення

Благодійний ярмарок має назву «Подарунок любові», головною метою якого є зібрання коштів для купівлі самого необхідного для вихованців Будинку малятки м. Житомира.

Ідея, організація та проведення цього заходу належить колективу групи КК-22, професії «Кухар. Кондитер», під керівництвом майстра виробничого

навчання Михніцької Людмили Валентинівни та класного керівника Кухаренко Олени Володимирівни.

Захід складається з чотирьох етапів: I етап – кулінарний; II етап – торгівельний; III етап – закупка, IV етап – вручення

I етап - кулінарний

Завдання етапу:

1. Розробити програму заходу, призначити відповідальних за кожен етап роботи. Підготувати фото та відео зйомку.
2. Для приготування печива, підібрати згідно технології приготування печива продукти.
3. Організувати робоче місце.
4. Випікати печиво в рамках роботи гуртка «Все буде смачно».
5. Випекти 6 різних видів печива по 50 шт кожного.

Технологічна карта

Найменування виробу: Печиво «Домашнє»

Найменування сировини	Витрати сировини в г НЕТТО на 1000 г	Технологічні вимоги до якості сировини
Борошно	522	Сировина відповідає вимогам НТД
Цукрова пудра	209	
Маргарин	313	
Яйця	47	
Сіль	0,5	
Сода	0,5	
Амоній	0,5	
Есенція ванільна	2	
Горіхи для посипання	16	
Цукор	37	
Яйця для змащування	26	
ВИХІД	1000	

Технологія приготування

У бачок збивальної машини закладають порізане шматочками масло, цукор і збивають, поки не утвориться маса з однорідною консистенцією. Яйця (після первинної обробки) перемішують з сіллю, содою, амонієм, есенцією (найкраще використати ванільну) і цю суміш поступово, порціями вливають у збитий жир. Збивають доти, доки рідина повністю з'єднається з жирною масою і

зникнуть кристалики цукру. У діжу машини для замішування тіста всипають просіяне борошно (7% борошна залишають на підсипання), перекладають збиту масу і замішують тісто протягом 1-2 хв.

Пісочне тісто розкачують шаром завтовшки 4-5 мм, поверхню змащують яйцем, посипають подрібненими горіхами, а потім - цукром. Після підсихання з тіста виїмками штамнують заготовки довільної форми, викладають їх на сухі кондитерські листи й випікають при температурі 230-240°C протягом 8-10 хв.

Технологічна карта

Найменування виробу: печиво «Кругле»

Найменування сировини	Витрати сировини в г НЕТТО на 1000 г	Технологічні вимоги до якості сировини
Борошно	452	Сировина відповідає вимогам НТД
Цукрова пудра	187	
Маргарин	375	
Яйця	30	
Сода	0,5	
Амоній	0,5	
Пудра ванільна	2	

Яйця для змащування	30	
ВИХІД	1000	

Технологія приготування

Пісочне тісто розкачують шаром завтовшки 5 мм, змащують яйцем і посипають охолодженими пісочними крихтами. Після підсихання виїмками штампують круглі заготовки діаметром 4 см і випікають на сухих листах при температурі 230-240°C протягом 8-10 хв.

Для пісочних крихт: 1/10 частину тіста змішують з невеликою кількістю борошна, охолоджують і протирають через решето.

Технологічна карта

Найменування виробу: печиво «Листочок»

Найменування сировини	Витрати сировини в г НЕТТО на 1000 г	Технологічні вимоги до якості сировини
Борошно	540	Сировина відповідає вимогам НТД
Цукрова пудра	219	
Маргарин	328	
Яйця	100	
Амоній	1	
Пудра ванільна	4	
Яйця для змащування	27	
ВИХІД	1000	

Технологія приготування

Пісочне тісто розкачують шаром завтовшки 7-8 мм, змащують яйцем і спеціальною виїмкою штампують заготовки овальної форми із загостреним кінцем, що нагадують форму листочка. Заготовки викладають на сухий кондитерський лист і кінчиком ножа наносять контури жилок «листочка». Випікають при температурі 230-240°C протягом 8-10 хв.

Технологічна карта Найменування виробу: печиво «Пісочно-шоколадне»

Найменування сировини	Витрати сировини в г НЕТТО на 1000 г	Технологічні вимоги до якості сировини
Борошно	603	Сировина відповідає вимогам НТД
Цукор	214	
Маргарин	362	
Яйця	85	
Сода	0,6	
Амоній	0,6	
Какао-порошок	63	
Есенція	2,5	
Сіль	2,5	
Яйця для змащування	10	
ВИХІД	1000	

Технологія приготування

Для цього печива готують два види пісочного тіста: звичайне ванільне і шоколадне. При приготуванні шоколадного тіста борошно перемішують з какао-порошком і додають у маргарин, збитий з цукром, та іншими продуктами. Печиво найчастіше готують круглої чи квадратної форми. Поєднання білого і шоколадного тіста дозволяє виготовляти печиво з різноманітним візерунком па поверхні.

3/4 ванільного і все шоколадне тісто розкачують шаром завтовшки 5-6 мм, нарізають на брусочки завтовшки 5-6 мм. Ванільне тісто, що залишилося, розкачують шаром завтовшки 1,5-2 мм, надаючи прямокутної форми, змащують яйцем. Потім на край цього

тіста викладають білі й шоколадні брусочки 5-6 шт. по черзі в ряд. Поверхню брусочків також змащують яйцем і знову викладають ряд брусків, але чергуючи кольорами.

Так викладають 5-6 рядів. Потім ці викладені брусочки загортають у нижній ванільний пласт тіста. Сформований великий брусочок охолоджують протягом 30-40 хв., нарізають упоперек на печиво завтовшки 5-6 мм, викладають на сухий кондитерський лист і випікають при температурі 230-240°C протягом 8-10 хв. При виготовленні печива з малюнком у вигляді спіралі біле і шоколадне тісто розкачують шарами завтовшки 3-4 мм, які викладають один на другий, змащуючи поверхні пластів яйцем, скручують у вигляді рулету і охолоджують протягом 30-40 хв.

II етап - торгівельний

Завдання етапу: продати печиво.

1. Оформити місце продажу.
2. Встановити ціnnики.
3. Оформити рекламу.
4. Продати печиво.

Результат: Від продажу печива вдалось зібрати 2870 грн

III етап – закупка

Завдання етапу:

1. Перетелефонувати

в Будинок малятки, вияснити замовлення.

2. Вибір супермаркету для закупівлі.

3. Закупівля необхідних засобів гігієни для вихованців Житомирського обласного будинку дитини

IV етап- вручення.

Завдання етапу:

1. Відвідування Житомирського обласного будинку дитини та передача гігієнічних засобів керівництву будинка.

2. Змонтувати відео, виставити на сайт ліцею.

URL : <https://www.zpl.zt.ua/blahodijna-aktsiyadopomozhemalechi/>

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зайцева Г.Т., Горпинко Т. М. Технологія виготовлення борошняних кондитерських виробів. URL : https://studwood.net/1647474/tovarovedenie/tehnologichni_karti

2. Прохорова В. В., Давидова О. Ю. Організація виробництва : навч. посібник. Харків : Іванченка І.С., 2018. 216 с.

Пронь Ігор Григорович,
вихователь;
спеціаліст;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

виховного заходу на тему:
«КОЗАЦЬКОЇ СЛАВИ ВІРНІ НАЩАДКИ»
(до Дня захисника України та Дня козацтва)

Мета свята: залучити здобувачів освіти до джерел національної історії і культури, сприяти патріотичному вихованню кожного вихованця, осмисленню себе як частини великого українського народу; пробуджувати національну свідомість; загартовувати вихованців фізично і морально.

Форма проведення: конкурсно-розважальна програма

Оснащення: вірші про Україну, українські пісні, відеоролик «Козацький марш», пісні: «Ми козаки, ми гордість України», слова та музика Михайла Назарця; «Україна – це ми», вик. Катерина Бужинська; «Гей, соколи; для конкурсів: 2 горщика з кашею; канат, 2 відра і 40 картоплин; 2 скакалки; 2 бинти; 2 мішки; конверти зі словами. Зал святково прикрашеной кульками, українськими рушниками, квітами, калиною.

Хід заходу

Ведучий 1

Добрий день вам, люди добрі!
Щиро просим до господи!
Раді вас у нас вітати,
Щастя та добра бажати.

Ведучий 2

Сьогодні у ліцеї свято,
Тут сміху й радості багато.
Із святом козаків вітаєм,
Всього найкращого бажаєм.

Ведучий 1

Сьогодні свято, конкурс нині,
Сьогодні все козацтво тут,
І в цьому залі радість лине,
Козацькі ігри всіх вас ждуть.

Відеоролік «Козацький марш»

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=EIXctSrNxBA>

Ведучий 2 У минулому українського народу було таке неповторне і легендарне явище, як Запорізька Січ. Це про неї Гоголь писав: «Так ось вона, Січ! Ось те гніздо, звідки вилітають усі ті горді й дужі, як леви. Ось звідки розливається воля й козацтво на всю країну!». Козацтво не було випадковістю на нашій землі... Прибуваючи до безмежного степу, козаки селилися понад Дніпром та Південним Бугом. Особливо їх приваблювало Дніпро священна і заповітна ріка, оспівана в думах та переказах. Козаки називали Дніпро своїм «братом».

Ведучий 1 Козаки кожного куреня за загальним сигналом вставали до східсонця та йшли на річку купатися, незважаючи на пору року. Потім сніданок, молитва, господарські справи, а далі – військовий вишкіл та фізичні випробування.

Ведучий 2 Ми зібралися, щоб переконатися, що ми є нащадками славного козацького роду, що в наших жилах тече кров сміливих, відважних, розумних людей – вільних козаків.

Ведучий 1 Указом Президента України 14 жовтня оголошено Днем українського козацтва. Це свято дуже

важливе для нашого народу, адже козацтво відіграло вирішальну роль у становленні нашої держави.

Ведучий 2 Народ будь-якої країни береже спогади про власне минуле, пишається своєю історією, перекази про звитяжні вчинки предків передаються із покоління в покоління.

Ведучий 1 Для святкування Дня українського козацтва не випадково обрано День святої Покрови, бо вона здавна була покровителькою козаків. Свято Покрови Пресвятої Богородиці було одним з найголовніших свят козаків, за що воно отримало другу назву – Козацька Покрова. За вікову історію української народності наша земля не один раз закликала своїх синів стати на її захист. І ніколи ці заклики до оборони рідного краю не залишилися не почутими. Повертаючись сьогодні обличчям до нашої історії, ми з глибокою вдячністю схилиємо голову перед бійцями.

Ведучі Кожен учасник сьогоднішніх змагань виборюватиме право називатися...

– Як ти гадаєш, ким ?

– Звичайно, козаком!

– А ось і вони, справжні козаки, зустрічайте оплесками.

Пісня «Ми козаки, ми гордість України» Слова та музика: Михайло Назарець

URL : <https://www.pisni.org.ua/songs/8365501.html>

Ведучий 1 А якими вони у нас козаки, сьогодні й перевіримо. Чи спритні, чи гарні, чи бойові? Так, саме такі вони і є. Тож не будемо часу гаяти, а починаємо козацькі забави

Ведучий 2 Ні, нехай наші хлопці познайомлять нас зі своїм гуртом.

Нумо, хлопці, покажіться!

А ви, друзі, подивіться,

За якого вболівати
Ви прийшли на наше свято?!
(Отаман кожної команди називає назву своєї команди, а команда вигукує девіз і побажання суперникам)

I курінь. Ми – «Січеславці»

Девіз: «Степ та воля – козацька доля»

Отаман: Для боротьби ми не збирали
Ані рушниць, ані гармат.
Здоров'я й знань понабирали,
Що вистачить для всіх команд.

II курінь. Ми – «Патріоти України»

Девіз: «Борітеся – поборете»

Отаман: Прибули ми змагатися і перемагати.
Отож і просимо вболівальників щиро
Нам у цій грі допомагати.

Ведучий 2 Та перш, ніж приступимо до змагань,
прошу дати присягу козака.

Присяга козака

Я, козак, (ПІБ), перед Богом нашим Всевишнім присягаю козацькому товариству й матері-Україні, що буду патріотом України, обіцяю примножувати традиції славних козаків України, бути вірним товаришем братам-козакам, вірним сином неньки-України.

Присягаю ніколи не зрадити Козацтво, відстоювати споконвічні цінності українського народу, любов до Бога, любов до людини і усього живого, шанувати і виконувати закони України. До останнього подиху служити Богу, народу, Україні.

Присягаю цьому перед Господом і усім козацьким товариством! Слава Україні! Слава Козацтву!

Ведучий 1 Хто такий козак? Це мужній, сильний, вправний воїн, що дотримується лицарської присяги бути безстрашним, ризикувати за рідну віру, охороняти вдів і сиріт, жити бездоганно перед Богом і людьми, боротись

проти зла, бути щедрим, правдивим, дотримуватись слова, любити Батьківщину.

Ведучий 2 Прості слова,
А скільки змісту в них.
Із зброєю в руках її читають.
Військова клятва – навіть вітер стих,
Коли слова присяги промовляють.
На все життя залишаться слова,
Які від батька передали сину
Нічого кращого в світі нема –
Як захищати рідну Батьківщину.

Ведучий 1 Конкурс – «Чи вміють козаки співати?» Ще козаків з-за гори не було видно, а козацька пісня котилася попереду, сповіщаючи про прихід славного воїнства. *(Команди по черзі співають козацькі пісні)*

Ведучий 2 Призовники потрапляють в армію: хто за бажанням, а хто по необхідності виконати свій обов'язок. А що важливо в армії? Навчання ось що!

Ведучий 1 Тому наступний конкурс «**Стройовий впоряд**». Журі оцінює організованість та якість виконання впорядових наказів. *(Під керівництвом викладача фізичної культури команди виконують прийоми в такій послідовності:*

- шиккування в однолаву;
- розмикання і змикання рою;
- перешикування рою з однолави в дволаву та навпаки;
- повороти на місці (праворуч, ліворуч, обернись);
- крок на місці;
- перешикування в колону по двоє).

Ведучий 2. Конкурс «Як козаки кашу їли»

Веселі люди – козаки – любили добре повечеряти. Я впевнена, що наші хлопці мають неабиякий апетит.

Каша є у нас чудова,
Запашна, смачна та вже готова

Хто скоріше кашу з'їсть,
Буде сильним й першим скрізь.

У двох мисках насипано кашу, порівно у кожному. Для учасників кожного куреня є ложки. Яка команда з'їсть швидше кашу, та й переможе.

Ведучий 2 Конкурс «Як козаки розважалися»

Стрибки у мішках. Перший учасник кожної команди стоїть в мішку. За командою стрибками долає дистанцію та повертається назад до команди, передає естафету наступному учаснику. Виграє команда, яка першою завершить естафету.

Ведучий 1 А зараз музична пауза. Звучить пісня «Гей, соколи».

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=swmQzKz1ItQ>.

Ведучий 2 Конкурс «Як козаки коням хвости заплітали»

Від кожної команди запрошується по три учасники на конкурс, ваше завдання: заплести коням хвости. Яка команда впорається першою та і отримає перемогу.

Ведучий 1 Конкурс «Конкурс козаків – любомудрів»

Учасники команд одержують конверти, в яких папірці з написаними на них словами. Необхідно вибрати ті слова, які мають відношення до козацтва. Команда, яка швидко і правильно виконає це завдання, отримає 5 балів.

Ведучий 2 Конкурс «Як козаки картоплю саджали»

Перший учасник команди біжить, тримаючи у руці відро з картоплею, до обруча, який знаходиться перед кожною командою на відстані 5 метрів, «саджає» – кладе картоплю, повертається до команди, передає естафету. Завдання по черзі виконує уся команда. Перемагає команда, яка першою впоралася із завданням.

Ведучий 1 Конкурс «Як козаки з полону тікали»

Учасники команд повинні стати попарно, один з учасників «поранений» інший повинен на собі перенести

«пораненого», подолавши відстань у 10 м, і так кожна пара поки вся команда не «втече з полону».

Ведучий 2 Славні наші козаки! І з полону втекли і вірних товаришів врятували.

Ведучий 1 Конкурс «Як козаки силою вихвалялися» (*перетягування каната*)

Щоб мужньо боронити свій народ, свою рідну неньку-Україну, козаки повинні мати силу в руках. Отже, починаємо змагання силачів.

Ведучий 2 Я гадаю, що ні в кого не залишилося сумніву, що учасники сьгоднішніх змагань – гідне покоління запорізьких козаків.

Ведучий 1 А зараз до вашої уваги **танцювальна пауза**.

Ведучий 2 Поки журі підводить попередні підсумки, ми проведено **конкурс для глядачів**, а команди переведуть дух і налаштуються на наступні конкурси.

Питання для глядачів «Чоловік – жінка»

1. Хто з українців першим злітав у космос? (Чоловік. Леонід Каденюк).

2. Хто директор нашого закладу? (жінка)

3. Хто є ведучим програми Караоке на майдані? (Чоловік. Кондратюк).

4. Чие свято відзначають 7 липня (Чоловіка. Івана Купали).

5. Якого роду столиця нашої країни? (Чоловічого. Київ)

6. Хто президент нашої держави (Чоловік)

7. Хто відкрив першу бібліотеку в Київській Русі? (Чоловік. Ярослав Мудрий)

8. Хто зображений на купюрі 200 гривень (Жінка. Леся Українка)

9. Хто написав Заповіт? (Чоловік. Шевченко)

10. Хто зображений на купюрі 20 гривень? (Чоловік. Іван Франко)

11. Якого роду дерево – символ нового року?
(Жінка. Ялинка)

12. Чиє свято відзначають 8 березня (Жінки)

13. Мер Києва? (Чоловік. Віталій Кличко)

14. Якого роду назва нашої країни?(Жінка. Україна)

15. Хто народився з горошини? (Чоловік.
Котигорошко)

16. Кого з вчителів у нашому закладі освіти більше?
(Жінок)

17. Заради кого Сулейман втримувався від нападів
на Україну? (Жінки, Роксолани).

Ведучий 1 Слово надається журі конкурсу.

Ведучий 2 Конкурс «Снайпер». З певної відстані
влучити у відро зім'ятим папірцем. Усі учасники мають по
шість спроб. Максимум – 6 балів. За кожне влучне
попадання – 1 бал.

**Ведучий 1 Наступний конкурс для дівчат
«Медсестри».** У цьому конкурсі головним чином беруть
участь дівчата. Треба пояснити, що жінки мають
піклуватись про козаків. І щоб бути готовими до всього –
будемо вчитися бинтувати поранених козаків.

**Ведучий 1 Конкурс на витривалість «Стрибки на
скакалці».** Від кожної команди по одному учаснику. Хто
залишиться, той перемагає.

Ведучий 2 Для підбиття попередніх підсумків
надаємо слово журі.

Ведучий 1 Конкурс «У кого найсильніша рука?»
В Україні з давніх-давен мірялися силою. А зараз учасники
змагань, не відриваючи ліктя від столу, намагаються
відхилити і притиснути руку суперника до поверхні столу.

Ведучий 2 Молодці, після кожного конкурсу
переконаюсь, які у нас і вправні, і розумні, і сильні хлопці.
А давайте запропонуємо їм ще одне випробування.

Ведучий 1 Справжній захисник повинен мати гарну
силу духу. Тож давайте саме її ми зараз і перевіримо.

Ведучий 2 Конкурс «Надути кульку». Учасникам за командою потрібно надути кульку доки вона не лопне. Запрошуються по одному учаснику із команди. Той, хто впорається швидше, то й перемагає.

Ведучий 1 І наостанок перевіримо всіх учасників команди. **Конкурс «Віджимання від підлоги».** Учасник команди, який залишиться останнім, та команда перемагає і отримує 3 б.

Ведучий 2 Поки члени журі підраховують бали й виявляють переможців, не можемо не нагадати, що між козаками також повинна бути дружня атмосфера, взаємоповага, взаємодопомога. Тому кожному пропоную записати п'ять позитивних рис учасника-козака, який знаходиться праворуч. Вибираємо найяскравіші риси, які характеризують вашого товариша. (Потім зачитують)

Ведучий 1 Ось, нарешті, після чесної боротьби настав хвилюючий момент – визначення переможця. Надаємо слово журі.

Оголошення результатів конкурсу. Нагородження переможців. Заключні слова ведучого.

Ведучий 2 Наші щирі вітання переможцям, а також дозвольте подякувати всім вам за активну участь у змаганні.

Ведуча 2 Завершується наша конкурсно-розважальна програма **«Козацької слави вірні нащадки».** Розлучатися завжди важко, але ми віримо, сподіваємося, що крім приємних хвилин, проведених разом, Ви отримали хороший настрій, у Вас добавилося оптимізму, віри у власні сили.

Ведуча 1 Зичимо здоров'я, щастя! Нехай у Вас панує достаток, витає козацький дух, а золоте колосся і червона калина схиляються на добро. На все добре!

Пісня «Україна – це ми». Вик. Катерина Бужинська.

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=nsRstphg3X8>

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Поповська С. С. Спортивне свято до Дня захисника України та Дня Козацтва (11 клас) : сценарій. URL : <https://erudyt.net/vixovni-zaxodi/den-zahysnyka-vitchyzny/sportyvne-sviato-do-dnia-zakhysnyka-ukrainy-ta-dnia-kozatstva-11-klas.html>

2. Свято «Козацьки розваги» URL : <https://urokok.com.ua/methodical-cabinet/1211-scenariy-rozvazhalnogo-svyata-kozacki-rozvagi.html>

3. Козацький квест «Пропала булава». URL : <https://urokok.com.ua/methodical-cabinet/1879-kozackiy-quest-propala-bulava-dlya-5-11-klasiv.html>

4. Пісня «Ми козаки, ми гордість України» Слова та музика: Михайла Назарець URL : <https://www.pisni.org.ua/songs/8365501.html>

5. Козацький марш : відеоролік. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=EIXctSrNxWA>

6. Пісня «Україна – це ми». Вик. Катерина Бужинська. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=nsRstphg3X8>

Мерзла Світлана Миколаївна,
*соціальний педагог, спеціаліст;
Житомирський професійний
ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА *виховного заходу на тему* **«ТОЛЕРАНТНІСТЬ»**

Мета: розкрити поняття «толерантність»; показати певні рівні толерантної поведінки людини, розуміючи яким чином можна жити поруч, не порушуючи меж індивідуальної свободи; розвивати вміння аналізувати, приймати рішення; виховувати спостережливість, уважність до інших людей, здатність бачити і розуміти відмінність іншої людини від себе; сприяти формуванню ціннісних установок на толерантне спілкування та навичок толерантної поведінки.

Форма проведення: тематичний вечір

Обладнання: презентація «Толерантність», ноутбук, проектор, екран; відеоролики: «Толерантність», «Чи знаєте Ви, що таке толерантність?», «Життя без бар'єрів», «Особлива дитина в суспільстві», «Вірте у любов».

Хід заходу

«Усі люди мають недоліки – хто більші, хто менші.
Ось чому і дружба, і допомога, і спілкування
були б неможливими, якби не існувало
між нами взаємної терпимості»

*Г. Гвіччардіні,
італійський історик, філософ-гуманіст*

Вірш В Симоненка «Ти знаєш, що ти людина?»

(читає здобувач освіти)

Ти знаєш, що ти людина?
Ти знаєш про це чи ні?
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні.
Більше тебе не буде,
Завтра на цій землі.
Інші ходитимуть люди,
Інші кохатимуть люди –
Добрі, ласкаві й злі.
Сьогодні усе для тебе –
Озера, гаї, степи.
І жити спішити треба,
Кохати спішити треба –
Гляди ж не проспи!
Бо ти на землі – людина,
І, хочеш того чи ні,
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні.

Питання для обговорення:

Скажіть, про кого цей вірш? (Відповіді дітей можуть бути різними, але вчитель повинен підвести до того, що цей вірш про кожного з нас). Люди народжуються в різних країнах, спілкуються різними мовами і вірять в різні речі, але у багатьох нас є спільні риси.

Педагог. Тема сьогоднішнього заходу «Толерантність». Наш Всесвіт такий гігантський і такий прекрасний. І разом з тим, в ньому живуть такі різні люди. Усі люди різняться між собою. Одні мають білий колір шкіри, інші – чорний або жовтий. Одні люди високі, інші – невисокі. Одні стрункі, інші – повні. Люди звертають увагу на відмінності, але це не означає, що хтось є кращим за

інших. Хоча в історії були випадки, коли люди лише через колір шкіри чи соціальне походження принижували інших людей, вважали їх гіршими за себе. Тому на засіданні Генеральної Асамблеї ООН було вирішено **16 листопада проголосити у світі – Міжнародним днем толерантності** з 1996 року. Мета цього свята знизити поширенні на всій планеті випадки прояву насильства і екстремізму, які пробуджують тривогу і спонукають до думок з питання серйозності цих проблем.

Завдання 1. Перегляд мультфільмів:

Подарунок : короткометражний мультфільм.

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=8B3PBCLpRMo>

Мотузки : короткометражний мультфільм.

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=rajnbdz27PM>

Тамара : короткометражний мультфільм.

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=6eQIII3C4WI>

Скарлет : короткометражний мультфільм.

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=qz3tIa-pn3I>

Педагог. Поняття «**толерантність**» у різних мовах має різні відтінки. Я познайомлю вас лише з деякими.

– В англійській мові – це готовність і здатність без протесту сприймати особистість або подію.

– У французькій – повага свободи іншого, його способи думки, поведінки, політичних і релігійних поглядів.

– У китайській – уміння дозволяти, допускати, проявляти терпимість до інших.

– В арабській – прощення, поблажливість, схильність до інших.

– У перській – терпіння, витривалість, готовність до примирення.

Визначення «толерантності»

Термін «толерантність» походить з латинської і означає різновид взаємодії та взаємовідносин між окремими людьми на основі взаємоповаги.

Толерантність – терпіння до чужих думок, поведінки, повага до національних і культурних відмінностей, прагнення до взаєморозуміння між народами світу.

Толерантність – це визнання і повага до інших людей, вміння жити разом з іншими людьми.

Толерантність передбачає, що у мене є свої погляди, у когось іншого вони інші, і хоча я ці погляди не поділяю, але терпимо до них ставлюся.

Тест «Чи толерантна я людина?»

Вибери ту відповідь, яку ти вважаєш правильною

1. Для того, щоб не було війни.

а) нічого не можливо зробити, тому що війни будуть завжди

б) треба зрозуміти, з якої причини вони відбуваються

2. В ліцеї розповідають про героїв, які проявили толерантність.

а) тобі це не цікаво

б) ти бажаєш більше дізнатись про них

3. Ти протистоїш насильству.

а) насильством

б) приєднуєшся до інших людей, щоб сказати «Ні»

4. Тебе зрадив товариш.

а) ти йому помстишся

б) ти будеш намагатися налагодити з ним відносини

5. Коли говорять про дітей, що постраждали від війни.

а) ти почув і забув

б) співчуваєш і хотів би чимось допомогти

6. Ти не згоден з кимось.

а) ти не даси йому договорити

б) ти його дослухаєш

7. На уроці ти вже відповідав

а) ти хочеш відповідати ще

б) ти даси змогу відповідати іншим

8. Тобі пропонують листуватися з іноземцями

- а) тобі це не цікаво, ти не хочеш ділитися з ними своїми мріями, своїми думками
- б) тобі цікаво з ними листуватися, пізнавати про їх життя, їх мрії, ділитися своїми мріями

Якщо в тебе майже одні «б».

Ти проявляєш високу толерантність. Ти в майбутньому будеш громадянином мира, відповідальним, активним провідником миру у всьому світі. Розкажи друзям, як тобі це вдається.

Якщо в тебе від 3 до 7 «б».

Ти не дуже толерантний. Ти намагаєшся завжди нав'язати свої ідеї. Але ти допитливий, в тебе добра уява. Використовуй ці якості для боротьби з нетерпимістю.

Якщо в тебе менше ніж 3 «б».

Ти зовсім не толерантний. Якби ти був більшим оптимістом і тобі би подобалось вести дискусії, ти би став більш щасливим. Намагайся прикладати для цього більше зусиль.

Гра «Міст Дружби» (дві команди протилежної статі)

1. Конкурс. «Цікаве слово».

Запрошуються команди, які обирають собі конверт з літерами. Літери розподіляються між членами команди, які за короткий час повинні вишикуватися так, щоб утворилося слово (наприклад: дружба, товариш).

2. Конкурс. «Компліменти».

Запрошуються представники від команд протилежної статі і отримують завдання сказати один одному якомога більше компліментів.

3. Гра «Асоціативний ряд»

Спробуймо на кожен літеру слова «толерантність» назвати рису характеру, притаманну толерантній людині. (На дошці записане у стовпчик слово толерантність, учні

по черзі називають рису характеру і виходять записувати її)

Т – терплячий, товариський, тактовний.

О – обережний, об'єктивний, оригінальний, особливий.

Л – лояльний, лагідний, легкий у спілкуванні.

Е – енергійний, елегантний, ефективний.

Р – рівний, розсудливий, рівнозначний, рівноправний.

А – активний, акуратний, авторитетний.

Н – надійний, найдорожчий.

Т – терплячий.

Н – необхідний людям, ніжний, незалежний.

І – інтелігентний, ідеальний, ідейний.

С – співпереживаючий, співчуваючий, сприймаючий свободу думок і дій іншого, страждаючий.

Т – тактовний, товариський.

Ь.

Питання для обговорення:

– Чи подобаються вам риси характеру, які ми записали біля кожної букви?

– Мені теж дуже - дуже вони подобаються і я бажаю, щоб ви про них не забували та шукали їх у собі.

Толерантність – терпіння до чужих думок, поведінки, повага до національних і культурних відмінностей, прагнення до взаєморозуміння між народами світу.

Педагог. Взаєморозуміння та толерантність... Кожен по-своєму розуміє значення цих слів. Для когось це любов до інших, для когось терпіння, а для декого ці риси взагалі не відіграють особливої ролі у житті. Зараз ситуація помітно погіршилася. Ми не вміємо толерантно ставитися до інших, розуміти та поважати думку співрозмовника, вміти вислухати та підтримати людину, яка хоче бути почутою. На жаль, не всі розуміють реальну загрозу для

суспільства без щирих емоцій між людьми. Більша частина населення гадає, що лише матеріальне становище відіграватиме значущу роль у нашому майбутньому, адже ми самі створюємо своє завтра і обираємо життєвий шлях.

Завдання 2. Перегляд та обговорення відеороликів:
«Життя без бар'єрів»

URL : https://www.youtube.com/watch?v=_6kkA1lhJFA

«Особлива дитина в суспільстві».

URL : https://www.youtube.com/watch?v=sE_w3F1uF6o

Сьогодні надзвичайно важливою є міжнародна толерантність, що проявляється між державами, народами, націями. Україна стає більш відкритою для всього світу, а це вимагає готовності українського суспільства до сприйняття європейських цінностей, розуміння та поваги розмаїття культур, поглядів та форм вираження і проявів людської індивідуальності.

Відеоролик «Вірте у любов».

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=JINSasCYpmY>

Висновки. Дуже важливо в колективі дотримуватись 4 правил толерантного спілкування: бути завжди уважним; бути терпимим у суперечці та аргументувати свою думку; бути гуманним і милосердним; не ображати співрозмовника. Сьогоднішній захід завершуємо словами німецького поета Гете: *«Перед великим розумом я схиляю голову, перед великим серцем я стаю на коліна».*

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пудак Р.Л. Вчимося бути толерантними. *Виховна робота в школі.* 2009. № 6 (55). С. 48-49
2. Салтикова О. Надати право бути іншими. Виховання толерантності у позашкільному закладі. *Позашкілля.* 2008. № 11(14).

3. Кондратенко Д.А. Принцип толерантності. Розробка виховного заходу. URL : http://osvita.ua/school/lessons_summary/outschool/12542 – Назва з екрану.
4. Що таке толерантність. URL : <http://children.kmu.gov.ua/school/1246.html>
5. Толерантність. URL : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Толерантність>
6. Вірте у любов : відеоролик. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=JINSasCYpmY>
7. Життя без бар'єрів : відеоролик. URL : https://www.youtube.com/watch?v=_6kkAIIhJFA
8. Особлива дитина в суспільстві : відеоролик URL : https://www.youtube.com/watch?v=sE_w3F1uF6o
9. Подарунок : короткометражний мультфільм. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=8B3PBCLpRMo>
10. Мотузки : короткометражний мультфільм. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=rajnbzd27PM>
11. Тамара : короткометражний мультфільм. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=6eQIII3C4WI>
12. Скарлет : короткометражний мультфільм. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=qz3tIa-pn3I>

Олексюк Тетяна Антонівна;
*вихователь;
спеціаліст вищої категорії,
педагогічне звання
«Старший вихователь»;
Житомирський професійний
ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховного заходу на тему:
**«А ТРЕТІЙ ЖЕ ПРАЗНИК – СВЯТЕ
ВОДОХРЕЩА»**

Мета: закріпити знання дітей про свято Водохреща. Розповісти про прикрашення житла, про традиційні страви, оформлення святкового столу на Святвечір перед Водохрещем. Познакомити дітей з народними традиціями, прикметами, пов'язаними з цим святом. Виховувати любов і повагу до традицій та обрядів рідної України. Розвивати почуття прекрасного.

Обладнання: Дідух, свічка, Біблія, ікона, стіл з 12 стравами, мультимедійний проєктор, презентація.

Хід заходу

Вихователь. Дорогі друзі, ми раді вітати вас в цій затишній оселі! Наближається до кінця січень, а з ним – барвисті поетичні різдвяні й новорічні святки, які впродовж двох тижнів у ці непрості, навіть сумні часи, трохи радували нам душу. Але це були не просто святкові дні, а безцінний дарунок наших предків, узагальнений у тисячолітньому досвіді минулих поколінь. У ньому сконцентровані дієства, магічні ритуали та замовляння, пов'язані зі щоденною працею українців-хліборобів.

Ведучий. Українські народні свята та обряди – одне з найдорожчих національних надбань. Впродовж віків народний календар складався на ґрунті язичницьких та християнських обрядів, вірувань. У багатьох прикметах, прислів'ях, приказках, піснях та іграх втілювався досвід і мудрість, духовне багатство українського народу.

Отож, сьогодні поговоримо про одне із завершальних зимових свят – свято Водохреща.

Ведуча. Водохреща, Богоявлення або Йордань – це останнє свято різдвяно-новорічного циклу. Згідно з Євангелієм, коли Ісусу виповнилось 30 років і настав час зі своєю наукою з'явитися до людей, він прийшов з міста Назарета на святу землю Палестину і звернувся до Іоанна Предтечі з проханням охрестити його в річці Йордані. Іоанн Хреститель знав, що Христос ніколи не робив гріхів і саме він є Спасителем. Тому він став утримувати його: «Мені треба від Тебе хреститися, а не Тобі від мене». Але Ісус Христос наполягав на хрещенні не тому, що йому це потрібно, а для того, щоб освятити воду і зробити її джерелом освячення людини. І хрестився. Коли ж він виходив з води, небо раптом відкрилося, Дух Святий і у вигляді голуба зійшов на Ісуса Христа. А з неба почувся голос Бога Отця: «Ти Син мій улюблений, в тобі моє благовоління». З тих пір і до нашого часу у пам'ять про хрещення Ісуса Христа 19 січня ми святкуємо Водохреще.

Ведучий. Напередодні Водохреща, 18 січня, Другий Свят-вечір, або, як його ще називають, Голодна кутя, друга Вілія. Господар вносив «Дідуха», знову готувалася кутя, але не Щедра, як на Різдво і не багата, як на Маланку 13 січня, а «голодна», бо вже не закликають до гостини душі предків.

Так само як у Різдвяний святвечір, у цей день дотримуються суворого посту, а увечері християнські родини збираються за святковим столом, де подаються пісні страви.

Театралізована сценка «В українській хаті на святвечір перед Водохрещам»

Мати. Втомилася. Треба ж було наготувати до святвечора 12 пісних страв. (рачує страви, загинаючи пальці на руках). Кутя, узвар, пиріжки з капустою, пиріжки з квасолею, вареники з картоплею, пампушки, картопля з грибами, огірочки, риба... Є все, як і годиться.

А по куточках столу розкладемо часник, щоб усі темні сили тікали з хати.

Батько (*заходить в хату*). Забув взяти хліба і варену пшеницю. Це ж сьогодні треба пригостити всю худобу хлібом, а птицю – вареною пшеницею.

Мати (*звертається до батька*). Андрію, до того часу, як сідати за стіл, ти обов'язково зайди до сусіда та помирися з ним, щоб на свята був мир та спокій.

Батько. Засяяла перша зірка, вже час до столу сідати. (*Батько бере в руки хліб і тричі обходить з ним навколо столу зі словами: «Щоб були здорові і багаті, як цей хліб».*)

Дівчина 1. Блимає вогник воскової свічки,
Дідух-сніпок на покуті з пшенички.
Як повноправний господар в кімнаті –
Символ життя і духовності в хаті.
І колоски посміхнулись ласкаві,
Всі у стрічках, золоті та тужаві,
Серпня гарячого щедрий врожай.
Давню прикрасу цінує наш край.

(*Дівчина кладе на стіл Дідуха*).

Дівчина 2. Мамо, а чому люди у Святвечір кладуть пшеничний сніп на стіл?

Мати. Тому, доню, що він єднає за столом живих і мертвих. Це символ хліба, праці, багатства.

Батько *(підносить тричі Дідуха до стелі)* Віншую вас щастям, здоров'ям, із цим Святим вечором, щоб ви у щасті і здоров'ї ці свята провели та других дочекались – від 100 літ до 100 літ, поки Бог назначить вік.

Мати. Запалюйте свічку, будемо вечеряти.

Батько. Запалю свічку, щоб Господь побачив нашу вечерю. Хай нам життя буде таке світле, як цей Святий вечір.

Мати. Помолимося Господу і будемо сідати до столу.

Молитва «Отче наш» *(читають усі присутні).*

Батько. Благослови, Боже, куті скуштувати та на другий рік діждати. *(Перехрестивши вечерю, першим брав ложку куті. За ним уся родина куштує пісні страви).*

Дівчина 1. Чуєш, мамо, щедрувальники до нас завітали.

Заходять дівчата, співаючи колядку «Нова радість стала».

Дівчина 2.

Білий беріг, біла крига,
Біла річка, біла мла.
Промовля водичка тихо:
Як далеко до тепла!
А над нею крига тонко
Раптом скрикнула нараз.
То рубають ополонку:
Водохреща йдуть до нас
І нехай мороз лютує,

Хай панує біла мла.
У святій воді струмує
Чиста крапелька тепла.

Ведуча. Після вечері діти проганяли кутю, б'ючи знадвору палицями в причілок хати, по пустих посудинах, по воротах, промовляючи:

Тікай, кутя, із покуття,
А ти, узвар, іди на базар,
Паляниці – лишайтеся на полиці,
А Дідух – на теплий дух.

Ці слова символізують прощання з зимовими святами.

Як стемніє, виносять і спалюють. «Дідух» (*святковий сніп із пшениці чи вівса*), пускають його на теплий дух. Таким способом селяни намагалися прогнати зиму і покликати весну. Попіл «Дідуха» дівчата згрібали і відносили на город, «щоб огірки родили».

Ведучий. Урочиста і найтаємніша частина свята починалася опівночі службою Божою в церквах. Після вечері всі йшли з глечиками до церкви. Вдома залишалися тільки старі, хворі та малі діти. Після святкової літургії, яка тяглася за північ, всі прихожани хресним ходом йшли на ставок, де стояли великі хрести, заздалегідь вирубані з льоду. Біля хрестів робили з вирубаного криги вівтар, де стояв священник. Ще вирубували на ставку хрест, щоб після освячення прорубати ополонку, з якої люди могли б набрати освяченої Йорданської води.

Ведуча. Церемонія освячення води відбувається зранку, 19 січня, під відкритим небом. Цей день називають Водохреща, Богоявлення, Йордана. Після відправи священник освячував воду, тричі занурюючи в ополонку хреста і прихиляючи до води запалену свічку, а тоді кропив освяченою річковою водою всіх присутніх і вітав зі святом.

У народі вірять, що як тільки священник опустить хрест у воду, з води виходить вся нечиста сила і мерзне на морозі доти, аж поки якась жінка не прийде до річки прати. Тому люди намагалися хоча б тиждень утриматися від прання білизни, щоб прогнати нечисту силу якомога далі.

Коли біля води починалася відправа, присутні запалювали «трійці», які горіли всю службу, наповнюючи повітря приємним ароматом. Трійця – три свічки, переплетені запашним зіллям.

Ведучий. Молодиці і дівчата старалися першими набрати йорданської свяченої води, напитися і вмитися, щоб бути здоровими й гожими, а їхні чоловіки і парубки задивлялися тільки на них. Дівчата хлюпали руками одна на одну, щоб старости приходили після Водохреща. Чоловіки вмивалися водою з ополонки, бо, за народним звичаєм, йорданська вода дає сили і здоров'я на цілий рік. Трійцю намагалися донести додому засвіченою. Прийшовши додому, господиня «викурює» трійцею хрест на сволокові. Вважається, що трійця відводить бурю, грім, пожежу і всякі напасті від оселі. Зберігають трійцю протягом семи років, а потім пускають на воду.

Ведуча. Коли приходили додому вдосвіта зі свяченою водою, то до хати не заходили, а кропили нею весь двір, криниці. Заходили у хліви і кропили худобу, щоб була здорова та плодилася без падежу. Потім заходили до хати і кропили справа наліво, особливо по кутках і стелі, щоб вигнати з хати все зле та нечисте. І лиш після цього кожен господар кропив усіх членів родини освяченою водою.

Ведучий. Віддавна освячену воду на Богоявлення вважали своєрідним спасінням від багатьох недуг. Її давали пити тяжкохворим натщесерце по столовій ложці, нею освячували храми, домівки, тварин. Залишається загадкою той факт, що водохрещенська вода не псується і може зберігатися протягом року. Зберігають її у тій посудині, в якій вона освячувалась та ставлять на покуті під образами.

Після освячення води священник ходить селом і скроплює святою водою кожну оселю, щоб до людей у двір приходило тільки щастя, щоб обминали їх нечисті сили зла.

Ведуча. Чого не можна робити на Водохреща?

Як і в будь-яке інше свято, на Водохреща не можна:

- прибирати, шити, плести і виконувати іншу роботу;

- категорично забороняється сваритися і лаятися, набираючи свячену воду або випиваючи її. Через погані думки, слова і вчинки свячена вода може втратити цілющі властивості;

- на Водохреща не можна прати, бо цим ви оскверняєте воду;

- на Водохреща не можна занурюватися у воду без сповіді і причастя. Занурюватися потрібно з чистою душею і думками;

- у свято не можна плакати. З давніх-давен у народі казали, що той, хто литиме сльози на Хрещення, плакатиме до наступного свята;

- на Водохреща категорично не можна ворожити. До того ж церква взагалі рекомендує не захоплюватися ворожінням, адже це великий гріх.

Ведучий. А ось такі існують прикмети на Водохреща.

Прикмети на Водохреща:

- якщо все небо буде похмурим, то всякому хлібу родитися добре;

- якщо цього дня ясна й холодна погода – на посушливе літо, похмура й сніжна – на рясний урожай;
- на Богоявлення йде сніг – до урожаю, ясний день – до неврожаю;
- під час освячення води йде сніг – добре роїтимуться бджоли і колоситимуться хліба;
- якщо в цей день випав іній, то і у відповідний день треба сіяти пшеницю;
- йде сніг – на врожай гречки: зранку – ранньої, вдень – середньої, а ввечері – пізньої;
- коли на Водохреща випав повний місяць – бути великій воді;
- коли в цей день зоряна ніч – вродять горіхи і ягоди;
- йде лапатий сніг – на врожай;
- якщо похмуро – буде вдосталь хліба;
- на Водохреща день теплий – буде хліб темний.

Ведуча. Ось і підійшла до завершення наша зустріч. Від щирого серця вітаємо вас зі світлим християнським святом – святом Водохреща. Для нас це свято символізує очищення від усього нещирого і недоброго. Це свято світлих та нових починань. Освятив Йордан воду на щастя, на здоров'я, на вроду!

Ведучий. Різдвяні веселі свята
Відзначає кожна хата.
І Йорданські свята в нас
У пошані повсякчас.
То ж ходімо від хати до хати
Із святами людей вітати.
Колядками та щедрівками
Отця-Бога прославляти.

Ведуча. З вечерею усіх смачною,
З Йорданською святою водою!
Щоби Ісус, що охрестився,

Завжди в потребі заступився
За весь Ваш рід і за родину,
За нашу неньку Україну,
Щоб гості з'їхались бажані,
Христос хрестився у Йордані!
Ведуча. Христос Хрестився!
Всі присутні. В річці Йордані!

Усі присутні співають колядку «Добрий вечір тобі...»

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко В., Стельмах А. Свята українського народу. Київ : «Діса-Плюс». 2010. 223 с.
2. Ботвінова Ю. Свято Водохреща : сценарій виховного заходу. URL : <https://vseosvita.ua/library/scenarij-vihovnogo-zahodu-svato-vodohresa-213493.html>
3. Ворожейкіна О.М. Народні звичаї та обряди. Харків : «Основа», 2010. 223 с.
4. Воропай О., «Звичаї нашого народу». Етнографічний нарис. Мюнхен, «Укр. вид-во, 1958. 276 с.
5. Кошуба Т.С. Водохреща йде до нас : сценарій виховного заходу. URL : <https://vseosvita.ua/library/scenarij-vihovnogo-zahodu-svato-vodohresa-213493.html>
6. Скуратівський В.Т. «Місяцелік». Київ, «Мистецтво», 1993. 237 с.
7. Шевченко А.І. Від Святвечора до Водохреща : сценарій свята. URL : <https://super.urok-ua.com/stsenarij-svyata-vid-svyatvechora-do-vodohreshha-dlya-uchniv-pochatkovoyi-shkoli/>

Нестерова Тамара Миколаївна,
*викладач фізики та астрономії;
спеціаліст першої категорії;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА виховного заходу на тему: **«ПРОЩАВАЙ, ЗИМОНЬКО!»**

Мета: *навчально-розважальна:* збагатити знання вихованців про традиції українського народу, ознайомити учнів із традиціями святкування масляного тижня в Україні та обрядами пов'язаними з ними; вчити розуміти значущість того, що створено народом; *виховна:* виховувати у здобувачів освіти любов до рідної землі, повагу та любов до традицій рідного народу, до української народної пісні, народної творчості, до краси і гармонії навколишнього світу; берегти і шанувати історію своєї держави, свою національну сутність; *розвивальна:* сприяти розвиткові творчих здібностей вихованців, артистичність; викликати бажання берегти свою національну культуру, розвивати комунікативну, інформаційну компетентності та компетентність творчої діяльності.

Обладнання: презентація, реквізит для проведення ігор, опудало Зими

Хід проведення

1 учень:

Запрошую, друзі! Вже час розпочати веселе, зимово-весняне свято!

2 учень:

Снігами білими вкривалася земля,

І завірюха по землі гуляла,
Чудові візерунки морозець
На вікнах малював та за носи щипав.

3 учень:

Сьогодні ж буде весело у нас
І з радістю ми зиму проводжаєм,
Усіх, хто пережив зимовий час,
З весною ясною ми від душі вітаєм!

4 учень:

Спасибі, зимонько, за те, що розважала:
З небес сніжком нас щедро посипала,
З тобою Новий рік ми зустрічали
З Різдом Христовим одне одного вітали!

5 учень:

Вже час настав зимі від сонечка тікати,
Тож, хоче вона з нами попрощатись.
Дарує Масляну нам на прощання
Свято веселе зимове, останнє.

Вихователь: Ось і добігає до кінця зима. Сонечко піднімається все вище і вище. Ось-ось в повітрі запахне весною. У цей час наші предки святкували свята провідів зими і зустрічі весни, які ще називають Масляним тижнем або Масляною.

Масляна – це здавна улюблене народне свято. Його відзначали наприкінці лютого, коли «весна з зимою зустрічалися». Друга назва свята – Сирний тиждень. Справа в тому, що після Масляної розпочинався великий семитижневий піст, в цей час вже не можна було вживати м'ясо, а лише рослину їжу і заборонялись гуляння, веселощі аж до Великодня. А молочні продукти ще

дозволялись і люди могли вдосталь наїстися всіляких продуктів, у першу чергу молочних і борошняних.

У другій половині зими в корів, кіз, овець з'являлося потомство – телята, козенята, ягнята. Природно, більшали і надої молока – його тепер вистачало і тваринам, і людям.

Крім того, морози вже були не такими лютими, усе вище піднімалося сонечко, приємно пахли бруньки в садах ... Людям дуже хотілося скоріше провести зиму й зустріти довгоочікувану весну. Розуміючи, що найсуворіший час добігає кінця, а попереду – ласкаві весняні дні, люди насамперед дякували за це сонце, славили його, пекли млинці – круглі, рум'яні, або червонуваті, якщо були зроблені з житнього борошна, які дуже нагадували сонячний диск. До млинців готували олію, сир, сметану, діставали мед, пекли медові пиріжки і візерункові пряники. Саме з цим і зустрічали довгоочікуване свято.

Отже, протягом Масляного тижня народ намагався відпочити по повній: щодня виходили на гуляння, готували вареники з сиром, різноманітні млинці, пригощалися, ходили в гості до родичів, сусідів. Кожен день тижня мав свою назву і свою програму святкування, зараз ми вам про це розповімо.

Понеділок «Зустріч масляного тижня» або Колодка

1 учень : У понеділок народилася колодка.

(Покладіть на стіл полінце і по черзі уповивайте його).

Народилась колодка! Вітаю вас з її народженням! Це не проста колодка, а кара для тих парубків, які не вибрали собі дівчину або тягнуть з одруженням! А чи є серед наших хлопців такі?

(Всі по черзі вітають одне одного і обнімаються. Можна по колу або юрбою).

2 учень: А ще у понеділок люди ярмаркували. Запрягали коней у сани та й їхали на ярмарок: хтось

купувати, хтось продавати. А вже чого тільки не продавали на тому ярмарку!

Звучить початок української народної пісні «Ой, там, на товчку, на базарі»

1 учень: То це правда, що жінки чоловіків продавали на ярмарку?

2 учень: Та що там чоловіків, на Масляну матері синів продавали!

1 учень: Що всіх?!

2 учень: Та ні, лише тих, хто ніяк не одружувався. А щоб всі таких невдах бачили люди, – їм колодки прив'язували

1 учень: Як?

2 учень: От зараз і побачимо. Запрошуємо вийти 6 дівчат (вони будуть матерями) і 6 хлопців (вони будуть синами)

Мами синам прив'язують на одній нозі мотузку з колодкою.

1 учень: Отак і ходитимуть...

2 учень: Так це ж незручно!

1 учень: Так ото ж! А дівчатам зручно у дівках сидіти?

Вікторок «Розважальний день»

Вихователь: Запрошуємо всіх на гуляння та цікаві змагання! Хто спритніший, розумніший і швидший! Завдання перше, гра незвичайна

Гра «Силачі» (*Перетягування полотна тканини чи каната»*)

Гра «Мені хустка до лиця» (*Хто зав'яже більше хусточок на дівчат*)

Конкурс «Коса – дівоча краса» (*Заплітання найдовшої коси із стрічок*)

Гра «Перегони» (*Під музику народної пісні «Їхав козак за Дунай», кожен член команди повинен почергово проскакати на «коні» між кеглями не зачепивши їх*).

Гра «Намисто» (*Хто наниже на нитку більше бубликів*)

Гра «Снігова фортеця» (*Збудувати вежу з паперових одноразових склянок*)

Гра «Зberi сніжки»
(*Кожна команда отримує віник, за допомогою якого будуть збирати сніжки з вати і складати їх в корзину своєї команди. Кожен, поклавши сніжку, передає віник іншому члену команди.*)

Конкурс «Як не з'їм, то понадкушую» (*Учасники повинні понадкушувати у млинці дірочки, але так щоб млинець був цілим. Переможець той, у кого дірочок буде найбільше. Приз – млинець*)

Конкурс «Приз» (*Із зав'язаними очима зрізати ножицями підвішені призи чи цукерки»*)

Конкурс «Млинець на сковорідці» (*тенісні ракетки і м'ячики, хто більше разів підкине*)

Конкурси для пар: «Перенеси через річку»
(*Повітряна або інша кулька затиснута між лобами, перейти певну відстань*)

Середа «Ласунка»

Вихователь: У цей день пекли млинці, варили вареники, галушки, готувалися до зустрічі гостей. Пропонуємо вашій увазі презентації рецептів млинців та способів їх подачі

(Демонстрація презентацій)

Четвер «Щедрий четвер»

5 учень: Ми нудьги не переносимо –
В гості Масляну запросимо!

Вихователь: Давайте усі разом покличемо Масляну до себе в гості! Приїжджай, Масляна, до нас у гості, у снігу повалятися, млинцями натоптатися! (*Входить Масляна.*)

Разом: Ура, приїхала до нас Масляна!

Масляна: А ось і я!

Ось як вирядилась, як причепурилася.

Я прийшла до вас з добром,

З сиром, маслом, пирогом,

Ще з млинцями, калачами

та вареничками!

На тарілки їх складайте,

Та на стіл їх

подавайте.

(*Пригощують всіх млинцями*)

Масляна: А ще я завітала до вас, щоб сповістити гарну новину – настає Зимі кінець (*Хлопці вносять опудало Зими – ляльку з соломи*)

Фольклорний гурт Зажурилась зимонька не дарма,

Молодої силюньки вже нема,

Не співає голосно в заметіль,

Замотала голову, в горлі біль.

Все сопе, кахикає і кряхтить,

Важко-важко дихає і дрижить,

На полях білесеньке полотно

Зовсім вже тонесеньке, як рядно.

А весняне сонечко припече,

Полотно розтопиться й потече.

(*Всі разом кличуть Весну. Входить Весна*)

Весна: Я Зелена Веснонька до вас йду,

Пташечок із вирію вам веду,

Розсіваю в полі ярий цвіт

Під цим небом синім, як блакить.

Весна: Здрастуйте, мої любі! Я так поспішала до вас! Ну от бачиш, Зимо, тобі ніяк не вдається залишитися на землі.

Масляна:

Зимоньку сьогодні проводжаєм
Знову через рік чекаєм.

Всі: Прощай, Зимонько! Чекаємо на тебе наступного року! *(Виносять опудало)*

Масляна: Час тобі, Весно, на землю ступати, нас теплом зігрівати, душу звеселяти!

Весна: Всіх зі святом вас вітаю, та млинцями пригощаю! Солодкими, смачними, щедрими, запашними!

(Пригостить усіх млинцями або солодоцями та печивом).

П'ятниця «Тещина вечеря»

Пісня «А мій милий вареничків просить»

Вихователь: Ну, не знаю, як до куми, а до тещі милий любить ходити, особливо на Масляну. Адже у Масляну п'ятницю тещі зятів годували млинцями. Кожна теща запрошує до себе зятя, загадує йому загадки та пригощає млинцями.

Загадки:

Чудо – сани прилетіли,
Скакуни в тих санях білі.
Їде в саночках цариця –
Білокоса, білолиця.
Рукавом своїм махає,
Сріблом землю накриває.

(Зима)

Ця художниця красиво
Починає зелене диво:

Тут мазок, там мазок –
Є травичка і листок.
Як малює в лісі й гаї,
Все навколо оживає,
Здогадались, хто вона?
Це до нас прийшла ... (Весна)

Ріжуть лід,
Залишають довгий слід...
А які швидкі вони!
Це, звичайно... (Ковзани)

У ночі мороз гуляв
І дерева прикрашав,
Одягались гілочки
У сріблясті кожушки. (Іній)

Жартівливі загадки

1. За чим люди п'ють чай? (За столом)
2. На яке питання не можна відповісти «Так»? («Ти спиш?»)
3. На якому дубі листя не росте? (На сухому)
4. Під яким кущем сидить заєць, коли йде дощ? (Під мокрим)
5. Коли можна воду носити в решеті? (Коли замерзне.)
6. Що у світі найшвидше? (Думка)
7. Що робить людина, коли вона не лежить, не сидить, не йде? (Стоїть)
8. Від чого качка пливе? (Від берега)
(за вірні відповіді – цукерки чи печиво).

Субота «Посиденьки з братовою»

Вихователь: У суботу невістки звать до себе у гості сестер чоловіка, пригощають їх млинцями, загадують на щастя та дарують подарунки.

Неділя «Прощена Неділя»

Вихователь: У неділю проводжали Зиму, спалювали на вогнищі опудало Масляної і зустрічали Весну. Крім того у Прощену неділю просили вибачення один у одного і прощали всі образи.

Станьте в коло, візьміться за руки, згадайте всі свої образи одне на одного, попросіть вибачення і простіть.

Підведення підсумків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Михайлова О.В. Народознавче свято «Масляна» : сценарій свята. URL : <http://school205.edukit.kiev.ua/news/id/292/vn>
2. Столяренко К. В. Свято Масляна. : сценарій свята. URL : <http://poradumo.pp.ua/scenariyi/855-scenary-svyata-maslyanoyi-dlya-vulic.html>
3. Здрастуй, Масляна : сценарій свята. URL : <https://www.elysiandaisies.com/articles/podelki/scenarij-prazdnika-maslenici-na-ulice.html>
4. Масниця, яка ти красна : сценарій свята. URL : <https://szenki.in.ua/index.php/scenarii/stsenarii-sviata-stritennia-maslianoi/1042-masliana-masliana-iaka-ty-krasna>
5. Проводи Зими. Масниця : сценарій свята. URL : <https://szenki.in.ua/index.php/scenarii/stsenarii-sviata-stritennia-maslianoi/1041-provody-zymy-masliana>

Пронь Ігор Григорович,
вихователь;
спеціаліст;
Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

виховного заходу на тему:
«СПОРТ ЄДНАЄ ВСІХ»

Мета:

- закріпити навички та вміння набуті на уроках фізичної культури;
- розвивати руховий апарат у естафетах з елементами різних видів спорту;
- формувати колектив спортивної родини;
- виховувати любов до фізкультури та спорту, почуття дружби, колективізму, взаємовиручки, прищеплювати прагнення здобувачів освіти до занять різними формами фізичних вправ;
- організовувати вільний час вихованців, фізичне гартування та набуття навичок участі в спортивних змаганнях.

Форма проведення: спортивне свято

Хід заходу

*Лунає пісня (Наталія Валевська «Олео»).
Запрошуються судді, журі, гості. Усі займають місця в
глядацькому залі. Позивні фанфари, свято розпочинається.*

Ведучий. Здоров'я – найцінніше багатство. Великим щастям для людини вважаються збереження здоров'я та працездатності до самої смерті. Здоровою людиною – це така людина, яка життєрадісно й охоче виконує обов'язки,

покладені на неї життям і повністю реалізує свої фізичні і розумові здібності.

Ведуча. Вплив спорту на здоров'я людини величезний. Однак спорт – це не лише здоров'я. Будь-яка фізична активність потрібна і для активності мислення. Багато стародавніх вчених і філософів вважали фізичні вправи найкращим відпочинком для розуму. Відомо, що деякі математики, якщо не могли вирішити якусь задачу, йшли гуляти пішки. І під час цих прогулянок відповідь сама собою приходила в голову, причому вони зовсім не думали про це. Словом, без спорту неможливе міцне здоров'я, неможливе життя. Можливо тільки виживання.

Ведучий. Ще Аристотель помітив: «Ніщо так сильно не руйнує людину, як тривала бездіяльність». Як протитотруту від такої бездіяльності стародавні пропонували активний руховий режим. Тому не випадково, ще 2500 років тому на величезній скелі і Елладі були висічені слова: «Хочеш бути сильним – бігай, хочеш бути красивим – бігай, хочеш бути розумним – бігай!»

Ведуча.

Свято спортивне гордо
Вступає у свої права
Сонцем посмішки доброї
Зустрічає його дівчора

Ведучий.

О спорт, о спорт
Це просто клас!
Дружіть із ним завжди.
Здоров'я, юність, силу дасть,
І творчої снаги!
Ти виклик кидаєш в лице.
До боротьби ти звеш, до бою.
Ми вдячні, спорт, тобі за те-
Що з нами ти, а ми з тобою.

Ведуча.

Настала черга познайомитись із учасниками змагань.

Тож зустрічайте їх – сміливих, рішучих, завзятих та впевнених.

(Під звуки маршу і оплески вболівальників команди стройовим кроком обходять спортивну залу і шикуються в дві колони).

Ведучий. Ви тільки подивіться на ці мужні обличчя, сталеві м'язи та сильні руки. Здолати ці непорушні глиби буде дуже важко, а то і просто неможливо. Але наші герої, звичайно, за допомогою вболівальників, які будуть підтримувати їх палкими оплесками, спробують це зробити.

Ведуча. Найскладніше завдання постало сьогодні перед членами вельмишановного журі. Адже їм доведеться об'єктивно оцінити складні поєдинки, у яких беруть участь наші майбутні «майстри спорту», учасники команд:

1) «Чемпіони» – до складу якої входять вихованці першої команди.

2) «Олімпійці» – до складу якої входять представники іншої команди.

Ведучий. До складу журі входять: (Представлення членів журі):

Голова журі – _____

Члени журі: _____

Ведучий. А зараз ми запрошуємо команди до представлення.

«Представлення команд»:

Капітан команди «Чемпіони»:

Наша команда – «Чемпіони». Девіз команди:

Учасники команди разом: «Чемпіон» – команда наша,

Перемога буде наша!»

Капітан команди «Олімпійці»:

Наша команда – «Олімпійці».

Девіз команди:

«Сильні, спритні та мудріші –

«Олімпійці» всіх сильніші!»

Лунають фанфари. Після цього слово надається викладачу з фізичного виховання.

Викладач командує: «Команди, рівняйсь! Струнко!»

Лунає гімн України.

Викладач: Свято оголошується відкритим

Виступ групи дівчат танок під пісню Гайтани «Україна».

Ведучий: Команди, до початку змагань, готові?"

Учасники: Готові!

Лунає музика команди готуються до 1 етапу змагань.

Ведучий. Починаємо проводити змагання. Змагання складаються з 9 етапів

Ведуча: 1 етап – звичайна естафета з бігом.

Команди шикуються у колони по одному на лінії старту. На рівній відстані від лінії старту перед кожною командою кладуть стійки з прапорцями. Починають естафету капітани команд. За сигналом вони з високого старту біжать до прапорців, оббігають їх та повертаються до своєї команди. Естафета передається дотиком до долоні наступного учасника. Він починає біг, а той, хто передав естафету, займає місце в кінці своєї колони.

Коли останній учасник завершить біг і доторкнеться до долоні капітана, який знову опинився на початку команди, той швидко піднімає угору обидві руки. Виграє команда, котра першою та без порушення правил завершила естафету.

Додаткові правила.

1. Наступний учасник може стартувати лише після того, як попередній учасник доторкнеться своєю долонею до долоні наступного члена команди.

2. Учасник, котрий завершив біг, повинен підбігти до наступного учасника з лівого боку і доторкнутися його правої долоні правою рукою.

3. Після старту наступних учасників ті, хто повинні бігти, займають місця на лінії старту.

4. Забороняється торкатися прапорців.

За помилки нараховуються штрафні бали (зазвичай, це стосується також інших етапів конкурсу.

(Змагання проводяться під веселу музику)

Ведучий:

Ми – завзяті і веселі

Будем грати залюбки.

Гру розпочинаємо

Кроком руш! Рушаємо!

Ведучий:

Щоб було здорове тіло –

Встав і враз берись за діло,

Та зарядкою займайся

І водою умивайся.

А щоб дух здоровий мати,

Треба добрим в світі стати.

Ведуча: 2 етап - естафета метальників

Навпроти кожної команди на підлозі на відстані 3 метри розміщено обручі. Команди шикуються у колони по одному (кожна навпроти свого обруча). Капітани команд отримують по три тенісних м'ячика: одна команда м'ячі з цифрою «1», друга команда з цифрою «2». Капітани команд з м'ячиками встають на лінію метання. Інші розташовуються збоку від них (справа, зліва), але так, щоб не заважати метальникам. За сигналом капітани почергово метають в ціль усі три м'ячики. За кожне влучне метання команда отримує 1 бал. Помічники підбирають м'ячі, що відскочили від мішені та передають їх наступним учасникам команди. Учасники команд без попереднього сигналу виконують те саме завдання. Перемагає команда, котра раніше за інших закінчила метання і набрала більшу кількість балів.

Додаткові правила.

1. Учасники, котрі закінчили метання та підібрали всі три м'ячки стають у свою колону.

2. Дозволяється підбирати і передавати наступному учаснику лише м'ячі, що мають цифрову позначку власної команди.

3. М'яч, що відскочив від стіни, дозволяється зупиняти будь-якого частиною тіла (рукою, ногою, тулубом).

4. Учасникам, котрі знаходяться у колоні та чекають своєї черги забороняється доторкатися м'ячів після відскоку від стін і, таким чином, допомагати у їх збиранні.

(Змагання проводяться під веселу музику)

Ведучий:

Щоб здоровим, сильним бути,
Треба нам про сум забути.
Спортом треба всім займатись
І частіше усміхатись!
Бо усміхнена людина –
Це здоров'я половина!

Ведуча: 3 етап – «Хто далі».

На доріжці шириною 1 м розмічені поперечні смуги. Ширина смуг, з яких стрибун відштовхується та на котрі приземляється, залишається однаковою – 60 см. Смуги, через які треба перестрибувати весь час збільшуються – від 60 до 140 см. Учасники почергово стають біля першої смуги і виконують стрибки поштовхом двох ніг (усього 7 стрибків), намагаючись не заступити за межі смуг. Після кожного стрибка на чергові смуги для відштовхування дозволяється зупинитись та відпочити. Далі стрибки оцінюються балами від 1 до 7 (в залежності від ширини смуги, котра перестрибується). Перемагає команда, яка отримала найбільшу кількість балів. *(Змагання проводяться під веселу музику).*

Ведучий:

Хто здоровий, той сміється

Все йому в житті вдається.
Радість б'ється в нім щоднини
Це ж чудово для людини!

Ведучий:

Щоб стрибати навчитися
Нам скакалка стане в нагоді
Будемо стрибати високо
Вболіватимемо за команди
За спортивний запал і вміння.

Ведуча: 4 етап – стрибання на скакалці.

Команди шикуються у колони по одному біля смуги старту. Всі учасники команд по чергово повинні дострибати на скакалці до установленної фішки та прострибати назад до своєї команди, передати скакалку наступному учаснику. Перемагає та команда, учасники якої першими завершили змагання (*Змагання проводяться під веселу музику*).

Ведучий:

Щоб успішно розвиватися
Потрібно спортом займатися
Від занять фізкультурою
Буде струнка фігура

Ведуча:

Будемо разом ми грати
Бігати, стрибати і скакати
Щоб було веселіше
М'яч візьмемо ми скоріше.

Ведучий: 5 етап – передача м'яча

У залі встановлені гімнастичні лави. Учасники команд сідають кожен на свою лаву («потягом»). Капітани команд отримують по одному баскетбольному або волейбольному м'ячу. За сигналом учасники передають м'яч над головою двома руками партнеру, що сидить ззаду. Коли м'яч отримує останній учасник, він швидко встає з м'ячем у руках, оббігає лаву, сідає попереду і передача

м'яча розпочинається знову. Якщо учасник не втримує м'яч, він повинен швидко встати, підняти м'яч і сісти на своє місце. Лише після цього передача м'яча поновлюється. Таким чином, вправа виконується до тих пір, поки капітан і усі інші учасники не опиняться на своїх початкових місцях. Капітан, зробивши перебіжку, сідає на лаву і піднімає м'яч угору. Перемагає команда, яка швидше закінчила передачу м'яча (*Змагання проводяться під веселу музику*).

Ведуча:

Здорові діти – це чудово!
Здорові діти – просто клас!
До всіх учасників це слово:
Прийміть низький уклін від нас.
Живіть щасливо і багато,
Любов до спорту бережіть,
Хай кожен день ваш буде святом,
Життям упевнено ідіть.

Ведучий: 6 етап «Розумнички»

Ведучий по черзі кожній команді загадує загадку, якщо одна з команд не вгадала, слово надається іншій команді.

1. Бокс, хокей, бобслей, футбол,
Сноуборд і волейбол...
Стадіон, басейни, корт
– Об'єднало слово...(спорт).
2. Дві команди, як в футболі,
Та на крижаному полі,
І дорослих, і дітей
Позбирав на лід...(хокей).
3. Кулю шкіряну ганяють,
Лиш одну на полі мають!
По ногах не б'ють – це фол!
Називають гру... (футбол).
4. Кожного вдариш – Він злиться й плаче.

А цього стукнеш –
Від радості скаче!
То вище, то нижче,
То низом, то навскач.
Хто він, догадалися?
Гумовий... (м'яч)
5. Не схожий я на коня,
Хоч сідло є в мене.
Спиці є.
Вони, зізнатися,
Для в'язання не годяться.
Не будильник, не трамвай,
Але дзвонити вмію, знай! (Велосипед)
6. У ворота він летить,
Як зумієш гол забить.
Скаче весело по полю,
Незамінний у футболі. (М'яч)
7. Той, хто диво-дошку має,
Із гори, мов птах злітає.
Це не гра – зимовий спорт!
Зветься вид цей... (сноуборд).
8. Ця спортивна боротьба –
Рух на лижах і стрільба...
Гонка – справжній марафон!
Цей вид спорту... (біатлон).
9. З нетерпінням зиму ждуть,
Лід малюють – іскри йдуть!
Гострі та стрімкі вони.
Мають назву... (ковзани).
10. Покатають нас вони,
Але це не ковзани!
Білі, чорні, сині, рижі...
Дощечки ці звуться.. (лижі).

Ведуча: 7 етап – «Смуга перешкод»

Команди шикуються в колону по одному. У залі обладнана невелика смуга перешкод: 1) звичайний біг до лавочки; 2) подолання гімнастичної лави у довжину, лежачи на животі, з одночасним перехопленням країв лави обома руками і підтягуванням тулуба; 3) біг до мату; 4) лежачи на маті качання пресу 5 разів; 5) біг до місця старту. Починають естафету капітани команд, потім всі інші гравці команди долають смугу перешкод. Перемагає команда, котра швидше і без помилок завершує подолання смуги перешкод..

Додаткові правила.

1. Не дозволяється стартувати, поки лінію фінішу не перетне попередній гравець. *(Змагання проводяться під веселу музику).*

Ведучий:

Щоб моторним стати атлетом

Проведемо ми естафету.

Будемо бігати швидко, дружно

Нехай переможе – дружба!

Ведучий: 8 етап – «Потяг».

Команди шикуються у колони біля лінії старту. Уздовж залу (через кожних 3 м) навпроти кожної команди встановлені три стійки (прапорці на підставці). За сигналом від команди стартує одна пара, взявшись за руки. Необхідно пробігти «змійкою» серед усіх стійок, обігти останню стійку і по прямій повернутися до смуги старту. Тут гравці першої пари беруть за руку наступного учасника і долають дистанцію. Так продовжується до тих пір, доки «потяг» не утворять усі учасники команд. За торкання стійок, розрив «потяга», достроковий старт учасників нараховують штрафні бали. Перемагає команда, котра першою повернулася на смугу старту і зробила найменшу кількість штрафних балів.

Ведуча:

Герої спорту поряд з нами,

Чудовий приклад всім дали:
Як спорт з дитинства шанувати,
Шлях до медалей прокладати,
Рости сміливим, спритним, сильним,
До всього докладать зусилля,
Про тренерів не забувати,
І Батьківщину прославляти

Ведучий: 9 етап – гра «Асоціація»

Ведучий по черзі кожній команді наводить декілька слів, а діти вгадують закодоване слово.

1. М'яч, сітка, подача, 2,24 м – волейбол.
2. Біг, ходьба, стрибок, метання – легка атлетика.
3. Ранкова зарядка, бадьорість, відсутність негативних звичок – здоров'я (здоровий спосіб життя).
4. Захват, татамі, асейкомі, Дзигоро Кано – Дзюдо.
5. Танок, координація, потрійний тулуп, лід – фігурне катання.
6. П'єдестал, боротьба, впевненість, І-е місце – перемога.
7. Удар, поштовх, агресія, порушення правил – фол.
8. Булави, килим, стрічка, музика, гнучкість – художня гімнастика.
9. Інтелект, стратегія, шах, дошка – шахи.
10. Страховка, витривалість, намет, карабін – туризм.
11. Фізична здатність людини за найменший час долати коротку дистанцію – швидкість.
12. Без якої рухової складової неможливий спортивний або народний танець – пластика.

Ведуча: Ось і завершилися наші змагання. Надаємо нашому поважному журі час для підведення підсумків змагань.

Ведучий: А зараз нас чекає повчальна гра з усіма учасниками та вболівальниками «Прислів'я про здоров'я».

А чи знаєте ви прислів'я про здоров'я та спорт? Ведучі починають читати прислів'я, а діти закінчують.

Ведучий:

1. Бережи одяг, поки новий, а здоров'я, поки молодий.
2. Чиста вода – для хвороби біда.
3. Хто день починає з зарядки, у того все буде в порядку.
4. Як немає сили, то й світ не милий.
5. Здоров'я маємо – не дбаємо, а загубивши – плачемо.
6. Наше здоров'я в наших руках .
7. Здоров'я в порядку – дякуй зарядці.
8. Здоров'я маємо – не дбаємо, а втративши – плачемо.
9. Бережи сукню знову, а здоров'я – змалку.
10. Ліків тисячі, а здоров'я одне.
11. Хто спортом займається, той сили набирається.
12. Рухайся більше – проживеш довше.
13. Здоров'ю ціни немає.
14. Здоров'я не купиш.
15. Здоров'я всього дорожче.
22. Як дитина бігає і грається, так і їй здоров'я усміхається.

Ведуча:

Юне тіло своє загартовувати
Великих довітись висот
Відвагу і волю в собі виховувати
Допоможе нам спорт.

Викладач з фізичної культури: А чи знаєте ви правила особистої гігієни для загартування здоров'я? (діти по черзі називають правила)

А зараз ми з вами дізнаємось про основні правила особистої гігієни для загартування здоров'я

Правила здорової та працелюбної людини

- Не економ час за рахунок сну.

- Щоранку за будь-якої погоди роби зарядку.
- Почисти зуби, вимий з милом обличчя, ноги, руки, шию, під пахвами, якщо є можливість – роби холодні обтирання.
- Поступово привчай себе виходити на холод навіть взимку на декілька хвилин.
- Поснідай і лише після цього йди до навчального закладу.
- Читаючи і пишучи – сиди правильно, тримай голову на відстані 35 см від книги чи зошита.
- Дбай про чистоту голови, вух, ніг та рук.
- Щоденно мийся. Обов'язково коротко стрижи нігті.
- Мий руки після вбиральні та перед вживанням їжі.
- У класній кімнаті знімай верхній одяг .
- Готуй уроки після провітрювання кімнати.
- Не читай у ліжку. Кожні 35 хвилин роби перерву.
- Роби прогулянки на свіжому повітрі.
- Ходіння, біг, стрибання із скакалкою, рухливі ігри, катання на велосипеді, ковзанах, лижах і взагалі активний відпочинок – наснажують здоров'ям.
- Жодного дня без фізичної праці. У праці – довголіття людини.
- Перед сном почисти одяг та взуття, приготуй зошити і книги, почисти зуби та помий ноги, провітри кімнату. *(Вчитель роздає дітям правила)*

Ведучий:

Раз, два, три, чотири, п'ять,

Важко бали рахувать.

Ці команди спритні дуже,

А також кмітливі й дружні.

Як одна вперед піде,

Друга зразу ж дожене.

Що ж тут нам було робити?

Треба всіх нагородити!
Всім, що бігали, змагались,
Та стрибали залюбки —
Ми вручаєм нагороди!
Будьте здорові завжди!

Ведучий: Надаємо слово нашому поважному журі
(Нагородження учасників змагань)

Заключне слово: Ось і закінчилося наше спортивне свято, всі команди показали свої вміння таланти, спритність. Вітаю команду «Чемпіони» з перемогою, та команду «Олімпійці». Всі ви дуже старалися, а отже ви всі переможці, бо спорт – це велика сила. Бажаю Вам усім здоров'я, радості, свята в душі, бути веселими, спритними та завжди займатися фізкультурою і спортом.

Звучить пісня Наталії Май «Україна», Тетяни Піскарьової «Пісня солов'їна»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилюк О. П. Спорт єднає усіх : сценарій спортивного свята. URL : http://karolbugazlyceum.od.sch.in.ua/zvorotnij_zvyazok/_korisna_informaciya_uchnyam/sport_ta_fizichnij_rozvitok/sportivne_svyato_sport_y_vednaye_vsih/
2. Хейлик А. Веселі старту : спортивне свято. URL : <https://naurok.com.ua/scenariy-sportivnogo-svyata-veseli-starti-274841.html>
3. Ми спортивна надія України : спортивне свято. URL : <https://naurok.com.ua/scenariy-sportivnogo-svyata-mi---sportivna-nadiya-ukra-ni-282504.html>

**Бондарчук Віталій
Анатолійович,**
*викладач фізичного виховання,
спеціаліст I категорії;
Житомирський професійний
ліцей
Житомирської обласної ради*

**Лапатін Роман
Анатолійович,**
*викладач фізичного виховання,
спеціаліст;
Житомирський професійний
ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

**виховного заходу на тему:
«СИЛЬНІ ДУХОМ»**

Мета: розширити знання здобувачів освіти про Паралімпійські ігри та участь у них українських спортсменів; виховувати гордість за їх досягнення, віру у свої сили, любов до фізичної культури та спорту, почуття дружби, колективізму, взаємовиручки; розвивати вольові якості характеру.

Форма проведення: конференція

Обладнання: фрагменти відеофільмів: «Неймовірні досягнення людей з інвалідністю»; «Особливості життя "особливих" дітей та людей з інвалідністю в Україні – Невигадані історії»; реферативні повідомлення здобувачів освіти (підготовлені заздалегідь самостійно); фотографії відомих переможців Паралімпійських ігор; презентація з теми.

Хід заняття

Ведучій. Доброго дня шановні присутні. Сьогодні ми будемо говорити про людей сильних духом, які перемагають наперекір долі.

Здобувач освіти. Вірш Уільяма Генлі «Нескорений» (переклад Маріанна Маліна)

Із темної ночі, що вкрила цей світ
Проваллям від краю до краю Богів,
що створили мене і мій рід,
Нескореним духом вітаю.
Хай прикрих обставин стискає тягар –
Я сліз та образ не збираю.
До крові гамселить недолі лихвар,
Та я голови не схиляю.
Хоч в світі, що зітканий з гніву та сліз,
Не бачу нічого, крім болю –
В тенетах років, без надії на зміст,
Згубитись собі не дозволю.
Хай двері вузькі та високий паркан –
Гріхами не спутати волі:
Я – вільний, я – духу свого капітан.
Володар своєї я долі.

Перегляд та обговорення відеофільму «Неймовірні досягнення людей з інвалідністю» 3 хв.
URL : <https://www.youtube.com/watch?v=v0mjDolO10k>

Ведучій. Отже, сьогодні ми будемо говорити про досягнення людей з інвалідністю у спорті.

Здобувач освіти 1. Паралімпійські ігри – міжнародні спортивні змагання для людей з інвалідністю. Традиційно проводяться після Олімпійських ігор, а починаючи з 1992 – на тих же аренах, що й Олімпійські ігри. 2001 року ця практика закріплена угодою між МОК і Міжнародним паралімпійським комітетом (МПК).

Літні Паралімпійські ігри проводяться з 1960 року, а зимові Паралімпійські ігри – з 1976 року. Виникнення видів спорту, в яких можуть брати участь люди з інвалідністю, пов'язують з ім'ям *англійського нейрохірурга Людвіга Гутмана*, який, долаючи вікові стереотипи по відношенню до людей з фізичними порушеннями, увів спорт у процес реабілітації пацієнтів з ушкодженнями

спинного мозку. Він на практиці довів, що спорт для людей з інвалідністю створює умови для успішної життєдіяльності, відновлює психічну рівновагу, дозволяє повернутися до повноцінного життя. З 1948 року за його ініціативою серед людей на колясках щорічно проводяться Стоук-Мандевільські ігри (за назвою міста Стоук-Мандевіль, де розташований реабілітаційний центр.

Літні види спорту: стрільба з лука, легка атлетика, бочче, параканое, велоспорт; шосейні гонки; трекові гонки; кінний спорт; футбол, голбол, дзюдо, паратріатлон, пауерліфтинг, веслування, вітрильний спорт, стрільба, плавання, настільний теніс, волейбол, баскетбол, фехтування, регбі, теніс.

Зимові види спорту: біатлон, лижні перегони, керлінг, хокей, гірськолижний спорт, сноубординг.

Паралімпійський рух в Україні почав розвиватись 1989 року, коли в країні створено перші фізкультурно-спортивні та оздоровчі клуби людей з інвалідністю. Пізніше на їх основі сформувались 4 національні федерації спорту людей із порушеннями опорно-рухового апарату, порушеннями зору, слуху та інтелекту.

Вперше українські паралімпійці взяли участь у Паралімпіаді в Атланті, США, виборовши 1 золоту,

4 срібні та 2 бронзові медалі. На Паралімпіаді у Пекіні, Китай, українські спортсмени здобули 74 медалі: 24 золоті, 18 срібних та 32 бронзових. На зимових Паралімпійських іграх у Ванкувері українці вибороли 5 золотих, 8 срібних та 6 бронзових медалей, посівши у загальному медальному заліку 4 місце.

Українські спортсмени на Паралімпійських іграх у Токіо завоювали 98 медалей – 24 золоті, 47 срібних та 27 бронзових. У медальному заліку, де місце залежить від кількості золота, Україна стала шостою. Проте за загальною кількістю нагород наша збірна – п'ята у світі. Попри брак обладнаних для людей з інвалідністю спортивних залів, громадського транспорту та інвентарю, українські спортсмени випереджають численних суперників та стають чемпіонами. Секрету немає – є міцний характер, наполегливі тренування та сильна мотивація перемагати.

Перегляд та обговорення відеофільму «Особливості життя "особливих" дітей та людей з інвалідністю в Україні – Невигадані історії»; 1 історія - Олена Акоюн

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=EDQyqoW2zco>

Ведучий. Наступні виступаючі представлять найвідоміших українських чемпіонів Паралімпійських ігор

Здобувач освіти 2. Дацко Антон Володимирович – український фехтувальник.

Кількаразовий чемпіон і Європи, і світу, срібний призер Паралімпійських ігор 2012 року у Лондоні, чемпіон Паралімпійських ігор 2016 року в Ріо-де-Жанейро. На Паралімпійських іграх у Токіо Антон Дацко посів сьоме

місце на шпазі та п'яте на рапірі.

Антон Дацко народився та живе у містечку Буськ на Львівщині. Після травми спини, яку дістав наприкінці навчання у школі (упав з дерева), лікарі порадили займатися фізкультурою. Хлопець пробував себе в настільному тенісі, баскетболі, однак справжній адреналін та бажання перемагати відчув у фехтуванні.

Закінчив професійне училище у Самборі за спеціальністю «крavecь». Антон вирішив навчитися водити автомобіль, щоб «мати більше свободи». У 2007 році пішов на курси водіння та отримав права. «Після моїх перших Паралімпійських ігор у Пекіні, де став сьомим у фехтуванні на рапірі та десятим – на шаблі, районна рада виділила мені кошти. Я доклав до них винагороду від області й купив свій перший автомобіль», – пригадує Дацко.

В Антона Дацка – понад сотню нагород. У 2010 році Антон здобув друге місце на чемпіонаті світу та отримав звання «Майстер спорту міжнародного класу».

У 2016 році Антона визнали найкращим спортсменом IWAS (International Wheelchair and Amputee Sports Federation) у своїй категорії за підсумками року.

Навчався на тренера в Гуманітарному інституті Миколаївського національного університету ім. Адмірала Макарова. Бере участь у різноманітних заходах з пропагування спорту для дітей та людей з інвалідністю, зокрема в рекреаційних іграх, покращення інфраструктури міст з огляду на людей на візках, тощо.

Здобувач освіти 3. Веракса Максим Олександрович – український плавець, Заслужений майстер спорту України. Народився 14 серпня 1984 р. у Харкові. А у 20 років втратив зір.

Один із найбільш титулованих українських паралімпійців в історії: восьмиразовий паралімпійський

чемпіон, срібний та шестиразовий бронзовий призер (Літні Паралімпійські ігри – Пекін 2008, Лондон 2012, Ріо де Жанейро 2016, Токіо 2020); одинадцятиразовий чемпіон світу (ПАР 2006, Нідерланди 2010, Канада 2013, Шотландія 2015, Велика Британія 2019), та чотириразовий срібний призер чемпіонатів світу (Нідерланди 2010, Канада 2013, Велика Британія 2019); *дванадцятиразовий чемпіон Європи*, п'ятиразовий срібний та дворазовий бронзовий призер чемпіонатів Європи (Ісландія 2009, Німеччина 2011, Нідерланди 2014, Португалія 2016, Ірландія 2018, Португалія 2021).

З 2006 року член Паралімпійської збірної команди України. Займається у секції плавання Харківського обласного центру «Інваспорт». Закінчив Харківську державну академію фізичної культури.

Здобувач освіти 4. Соловйова Лідія Валентинівна (нар. 21 січня 1978) – українська пауерліфтерка, Заслужений майстер спорту України. Паралімпійська чемпіонка 2004, 2008 та 2016 років, срібна призерка 2000 року, бронзова призерка Паралімпійських ігор 2012 року у Лондоні. Лідія Соловйова – справжня легенда у своєму виді спорту.

Все це за тієї обставини, що в Лідії від народження уражений опорно-руховий апарат і вона народилася з діагнозом «нанізм». Дівчинку покинула мати ще в пологовому будинку, Лідію виховували в інтернаті.

Соловйова жила і навчалася у будинку інвалідів у Дніпрі, але згодом, після зустрічі з головою українського паралімпійського руху Валерієм Сушкевичем, почала займатися спортом. Паралельно Лідія навчалася в Луганському технікумі на швачку-мотористку. Тоді ніхто не міг гарантувати, що вона стане успішною в паралімпійському русі, та спортсменка невдовзі це довела. За свої спортивні досягнення стала кавалером ордена «За заслуги» та ордена княгині Ольги – це фактично неможливі досягнення за зросту 128 сантиметрів. Проте величі духу, яку безліч разів демонструвала спортсменка, це не завадило. Завдяки успішним виступам, Лідія Соловйова стала популярною у Дніпрі. Після новин про неї у пресі і на телебаченні, свою покинуту колись дитину впізнала і знайшла її мати і тепер вони живуть разом.

Здобувач освіти 5. Дементьєв Єгор Вікторович (нар. 12 березня 1987, Кременчук) – український

велогонщик, чотириразовий чемпіон літніх Паралімпійських ігор. Народився 12 березня 1987. Єгор навчався спочатку в школі «Ада», а потім «Надії України». Після школи вступив до спеціалізованого училища з велосипедного спорту в Харкові, а потім КУЕІТУ, на програміста. Велосипедним спортом займається з 10 років. У віці 14 років здобув призове місце на

змаганнях на приз газети «Вечірній Харків». З 2007 року перейшов до клубу Спортклуб «ІСД», до цього відвідував Кременчуцьку ДЮСШ «Аванград». Основним тренером, що готує Єгора до стартів є і залишається Роман Радченко. Також тренує сина його батько Віктор Петрович. Єгор Дементьєв – син відомого українського велогонника та тренера, тому з дитинства бачив для себе лише один шлях.

Він встиг стати чемпіоном України серед молоді, коли йому було 22 роки, у 2009-му.

А у 2011-му потрапив в аварію: у Донецьку спортсмена збив автомобіль. Дементьєв отримав компресійний перелом хребта, після чого виникли побоювання, що спортсмен буде прикутим до ліжка. Усе обійшлося чотирма місяцями в ліжку, однак серйозні звияти у професійному велоспорті вже були неможливі. У 2012 році Єгор вирушив на Паралімпіаду в Лондоні, де став одним із головних героїв, вигравши золоті медалі в індивідуальному заїзді та групових змаганнях на шосе. Згодом Дементьєв повторив успіх у Ріо, але вже в інших дисциплінах – одиночній гонці переслідування та гонці з роздільним стартом.

Здобувач освіти б. Яровий Максим Володимирович (нар. 3 жовтня 1989, село Ковалівка, Миколаївський район, Миколаївська область) –

український біатлоніст, лижник. Майстер спорту України. Дворазовий срібний та бронзовий призер зимових Паралімпійських ігор 2014. Чемпіон зимових Паралімпійських ігор 2018 у Пхьончхані, Південна Корея, де також став бронзовим призером.

Максим Яровий народився 3 жовтня 1989 року в селі Ковалівка, Миколаївського району, Миколаївської області. Інвалідність отримав у віці 15 років у результаті нещасного випадку – впав з містка на насип – з 8-метрової висоти, пошкодивши хребет. Хлопець переніс дві складні операції і довгий час не міг навіть сидіти. Має інвалідність 1-ї групи. Спортсм займається із 21 року в Миколаївському регіональному центрі фізкультури і спорту інвалідів «Інваспорт».

Спочатку займався плаванням в плавальний басейн «Водолій», тренувався у Миколи Семеновича Ільїна, але потім миколаївський спортсмен Олександр Васютинський, що сам брав участь у трьох зимових Паралімпійських іграх, переконав Максима зайнятись лижними перегонами і сам почав його тренувати.

Максим Яровий дебютував бронзовою медаллю у довгому біатлоні у Вуокатті (Фінляндія). На змаганнях у м. Вуокатті (Фінляндія) у січні 2014 року зайняв 1-е місце з лижних перегонів (коротка дистанція) та 2-е з лижних перегонів (середня дистанція). На зимовій Паралімпіаді 2018 у лижних перегонах посів перше місце на дистанції 15 км сидячи та третє місце на дистанції 7,5 км сидячи. Випускник Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини Університету «Україна».

Здобувач освіти 7. Тарас Михайлович Радь (20 листопада 1999, Тернопільщина, Україна) – **український лижник та біатлоніст**. Майстер спорту України міжнародного класу. Чемпіон зимових Паралімпійських ігор 2018 у Пхьончхані, Південна Корея та прапороносець збірної України на церемонії закриття цієї Паралімпіади.

Багаторазовий чемпіон та призер України. Тарас Радь – студент першого курсу факультету «Фізичне виховання» Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Улюблені предмети – анатомія, біохімія, спортивні ігри та гімнастика. До речі, за словами самого Тараса, коли він на зборах, то навчається через Skype. Влучний стрілок. Про це неодноразово казали і експерти, і сам Тарас, що в біатлоні він себе краще проявляє, ніж у лижних гонках. Цікаві цитати Тараса з різних інтерв'ю: «Спорт робить вас більш упевненим. Він учить вас, як

упоратись із бар'єрами, викликами, утратою. Ніколи не здавайся. Покращуй себе. Це також робить вас більш відкритим для світу». «Я став набагато сильнішим не тільки фізично, але й психологічно, і соціально. Я перестав соромитися своєї травми. Мене більше не хвилює це».

Здобувач освіти 8. Український плавець Максим

Крипак – спортсмен, який здобув найбільше медалей на Паралімпіаді – 2020 у Токіо. У його активі сім медалей, п'ять з яких золоті та по одній срібній і бронзовій. Максиму Крипаку 26 років, він харків'янин. Народився з вродженими порушеннями опорно-рухового апарату – має проблеми з правою ногою. Але попри це починав змагатися зі здоровими плавцями у школі олімпійського резерву, таким було рішення батьків. У підсумку на двох паралімпіадах Максим Крипак встановив кілька рекордів і зараз вважається один із найсильніших плавців світу на дистанції 400 м вільним стилем.

Здобувач освіти 9. Луцишин Дмитро Володимирович – спортсмен з армреслінгу, «Майстер спорту України». ДЦП з народження.

Навчався в *Житомирському вищому професійному училищі-інтернаті*, Житомирському національному агроекологічному університеті. Багаторазовий Чемпіон України та Європи; срібний призер Чемпіонату Світу з армспорту; майстер спорту України. У 2022 році розпочав свою

тренерську діяльність: у нього на секції займаються дітки з інвалідністю, вже є перші досягнення.

Ведучій. Висновки. Сила духу... Її не можна побачити, бо зовні вона нічим не проявляється. Людина може бути фізично кволою, але мати надзвичайну внутрішню силу. Цю силу ми чітко відчуваємо, майже фізично. У чому вона проявляється? У твердості характеру. Людина ніколи не зупиниться на півшляху до своєї мети. Вона не зрадить ні товариша, ні ідею, ні країну, якщо навіть доведеться заплатити своїм життям. Тільки сильні духом можуть витратити себе до останку на благо наступних поколінь.

Саме про таких невизнаних героїв свого часу писав Іван Франко у вірші «Каменярі» Отже, саме завдяки людям із сильним духом життя кожного прийдешнього покоління змінюється на краще. Сила духу справді є рушійною силою в усіх починаннях. Зміцнюймо свій дух, свою волю, бо лише так можна зберегти людську гідність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Паралімпійські ігри. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Паралімпійські_ігри
  2. Максим Крипак: що відомо про найтитулованішого спортсмена Паралімпіади. URL : <https://www.bbc.com/ukrainian/news-58459986>
  3. Здолати все. 5 історій перемог українських паралімпійців. URL : <https://mixsport.pro/ua/blog/ak-dolati-pereskodi-i-peremagati-istorii-ukrainskih-paralimpijciiv1>
  4. Веракса Максим URL : https://www.google.com/search?q=Веракса+Максим&rlz=1C1GCEA_enUA961UA961&oq=Веракса+Максим&aqs=chrome..69i57j46i512j69i60.16278j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF
  5. Невероятные достижения людей с инвалидностью. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=v0mjdolO10k>
-

**Голубовський Олег
Владиславович,**
*майстер виробничого навчання
I категорії,
Житомирський професійний
ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховного заходу на тему:
«УКРАЇНА – ЄДИНА КРАЇНА»

Мета: розширити знання про історію та традиції українського народу; виховувати любов до рідного краю, повагу до його історичного минулого й сучасності, шанобливе ставлення до символів держави; вчити розуміти та поважати споконвічні традиції, звичаї, символи українського народу; розвивати пізнавальний інтерес до історії рідного краю та критичне мислення.

Форма проведення: круглий стіл.

Обладнання: карта України, ватман для наклеювання національних символів, назви міст та зображення їх гербів, дидактичні картинки з національними та народними символами, геометричні та рослинні орнаменти, трафарети для викладання орнаменту, клейстер, українські національні костюми, готові форми для викладання геометричних та рослинних орнаментів; готові форми українського національного одягу, картонний папір, пазл.

Хід заняття

Зала прикрашена квітами, повітряними кульками, кетягами калини, українськими вишитими рушниками, віночками; на стінах – плакат-малюнок української хати

та плакат-мапа України з написом «Моя рідна Україно, я – твоя мала частина» розташовані над сценою.

Класний керівник: Добрий день здобувачі освіти! Наше заняття присвячене Батьківщині. Україна – це найкраще й найдорожче місце на землі, країна з багатомілітиною історією, мальовничою природою, чарівною піснею і мудрими талановитими людьми. Сьогодні ми згадаємо, що ми знаємо про нашу рідну землю: її територію, міста, національні символи, видатних синів і дочок.

Ведучий

В усіх людей – одна святиня,
Куди не глянь, де не спитай,
Розкішна їм своя пустиня,
Аніж земний в чужині рай.
Їм красить все їх рідний край.
Нема без кореня рослини,
А нас людей, – без Батьківщини.

Питання. Про яку святиню йдеться у вірші?

Виконується пісня «Україночка» (муз. Г. Татарченка, сл. А. Демиденка).

Завдання № 1. Гра «Закінчи речення».

1. Наша Батьківщина – *(Україна)*.
2. Столиця України – *(місто Київ)*.
3. Державними символами України є – *(прапор, герб, гімн)*.
4. День незалежності ми святкуємо – *(24 серпня)*.
5. Найвідоміші міста України – *(Київ, Харків, Донецьк, Одеса, Дніпро)*.
6. Найвідоміші річки України – *(Дніпро, Дністер, Псел, Південний Буг, Десна, Дунай, Прут, Тиса, Сіверський Донець)*.

Ведучий «Хвилинка-цікавинка»

– Україна велика європейська держава. Вона має більшу територію, ніж такі країни, як Франція, Іспанія, Швеція.

– Україна розміщена в центрі Європи. Географічний центр Європи знаходиться в с. Ділове Рахівського району Закарпатської області.

– Щоб перетнути нашу Батьківщину з заходу на схід пішки, треба йти 90 днів, долаючи щодня 30 км .

– В Україні налічується понад 71 тисяча річок. На території проживає понад 110 національностей.

– 24 серпня 1991 року було прийнято Акт проголошення незалежності України.

Завдання № 2

Класний керівник: Найкрасивіше українське місто – це Київ, столиця нашої країни. Київ був заснований понад півтори тисячі років тому. Головна вулиця Києва – Хрещатик. Хто мені скаже, які ви знаєте найбільші міста в Україні? У вас в руках назви міст із гербами. Ваше завдання – розмістити ці елементи на карті. А як називається місто, в якому ми живемо? *(Відповідь здобувачів). Що ви знаєте про історію Житомира?*

Завдання № 3

Класний керівник: І знову запитання. Що ви знаєте про «Національні символи України»?

Вистраждавши, виборовши волю, Україна має тепер свої державні символи.

Ведучий: Наш герб – тризуб.
Це воля, слава, сила.
Наш – герб – тризуб.
Недоля нас косила,
Та ми зросли, ми є,
Ми завжди будем,
Добро і пісню
Несемо ми людям.

Ведуча: Український прапор має давнє походження. Синь українського неба і золото неозорих пшеничних ланів переніс наш народ на свій прапор.

Небеса блакитні сяють з глибини,
А пшеничні й житні мерехтять лани.
Образ цей не зблідне, хоч минуть жнива.
Це знамено рідне – золото й синява.
Прапор наш, як літо, в сонці майорить,
По долині – жито, по горі – блакить.

Ведучий: Гімн України – « Ще не вмерла України...». Написав текст Павло Чубинський, а музику створив Михайло Вербицький. *(Учні виконують Гімн України)*

Ведуча: Так, Україна має свої державні символи: прапор, герб і гімн, які відображають свою історію. Майже в усіх народів є улюблені рослини-символи. У нас це верба, калина, барвінок. Символічним птахом для нашого народу став лелека. А ще один із важливих символів є вишиванка.

Чудовий край мій – Україна,
Це рідна серцю сторона.
Цвіте духмяно тут калина
І рута м'ята край вікна.
Лелеки весело клекочуть.
Співають дзвінко солов'ї.
Сади вишневі ваблять очі,
І колосяться пшениці.
Говерла манить у походи.
Захоплює всіх Синевир
І гордо котить свої води
Дніпро – краса і богатир.
А вмілі руки вишивальниць
Сорочку вишивають враз.
Ніде краси такої в світі
Ви не побачите як в нас!

До тебе рідна Україно,
Ми серцем линемо завжди,
Куди б життя нас не занесло,
В які шляхи ми не пішли.
Вкраїнська земле барвінкова,
Багатий, щедрий, милий край,
Співуча мово калинова,
Живи, Україно, процвітай!

Класний керівник: Справжня любов до свого народу, своєї родини, своєї країни немислима без любові до рідної мови. Українська мова – милозвучна, мелодійна. Ми воістину можемо пишатися своєю величною мовою (Декламування віршів про Україну)

Мово моя, ти пречиста і славна,
Трепетна, наче ранкова роса.
Ти називаєшся – нині державна!
Все в тобі є : і багатство й краса!
Мовою рідною я розмовляю,
Вільно живу я у ріднім краю.
І Україну свою прославляю,
Вірність і серце я їй віддаю.

В моїм серці Україна –
Гарна, рідна і єдина.
Дух в ній прадідів живе,
Скарб землі він береже:
Вишиванки прабабусь,
Коли саночки матусь,
Думи кобзарів старих,
Запальні серця малих,
Українське слово й пісня,
Що звучить ласкаво й грізно...
Ось така моя країна, мила
серцю Україна.

Люблю тебе, мій рідний, древній краю!

Тут все близьке і дороге мені:
Озер блакить, пісні, що линуть з гаю,
Ліси, степи і небеса ясні.
Річки і гори, моря сині хвилі,
І хвилі зб'їжжя грають на ланах.
Тут всі стежки, усі дороги милі,
І квіти всі оспівані в піснях.
Україно моя ! Україно!
Доля в тебе була не проста,
Та для мене ти в світі єдина,
Матір рідна , пречиста й свята!
Хоч життя – не стежина у полі,
Ми з тобою пов'язуєм долі,
До кінця будем разом в житті.

Завдання № 4

Класний керівник: Розгляньте національний одяг української красуні. Зверніть, будь ласка, увагу на те, що орнаменти на вишиванках різні: геометричні й рослинні. До речі, для поліської вишивки характерні такі локальні особливості, як переважання геометричних орнаментів, стримане застосування рослинних візерунків і виразний малюнок. Я пропоную вам викласти на папері геометричні чи рослинні орнаменти, тоді він засяє різнокольоровими барвами веселки. Давайте переглянемо що означають кольори на вишиванці. Кожен колір має свою мову: червоний колір означає символ любові й щирості; синій колір – символ неба, сили і здоров'я; жовтий колір – символ сонця і хліба; зелений колір – символ життя, рослинного світу.

Ведучий: А чи знаєте ви, що означають квіти на вишиванці?

Калина – символ краси й дівочої вроди.

Мак – символ суму та печалі;

Барвінок – символ життя;

Троянда – символ любові;
Квіти мальви, льону означають рідну домівку.

Класний керівник: Українська історія багата славетними іменами та подіями.

Ведуча. *Тарас Шевченко.* Тарас Шевченко. Класик української літератури, національна гордість українського народу. Тарас Шевченко був одним із найвидатніших майстрів українського образотворчого мистецтва. Він працював у галузях станкового живопису, графіки, монументально-декоративного розпису та скульптури, досконало володів технікою акварелі, олії, офорту, малюнка олівцем і пером. Ім'я Тараса Шевченка відоме в усьому світі: у багатьох країнах йому встановлено пам'ятники, його твори перекладені майже на всі мови світу, його ім'ям в Україні названо навчальні заклади, театри, площі, вулиці, міста. Національна опера України, Київський національний університет, центральний бульвар міста Києва носять ім'я видатного сина українського народу.

Здобувач освіти. *Михайло Грушевський.* Видатний український історик та громадсько-політичний діяч. 4 березня 1917 в Києві утворюється Українська Центральна Рада, головою якої заочно обрано Михайла Грушевського. Час на посаді: 27 березня 1917 – 29 квітня 1918 року. Автор понад 2000 наукових робіт; створив українську історіографію. Розробив власну концепцію, яка зводиться до того, що українці - корінне населення, яке існувало ще з часів стародавніх антич. і, можливо, є нащадками ще давніших трипільців (так звана трипільська культура). Фундаментальна його робота «Історія України – Руси»

Здобувач освіти. *Григорій Сковорода.* Великий письменник, педагог, мандрівний філософ. Народився на Полтавщині 22 листопада 1722 року у родині малоземельного козака Сави Сковороди. За звичаєм свого часу Григорій закінчив чотирирічну дяківську школу і в

шістнадцятирічному віці вступив до Києво-Могилянської Академії. Останні 25 років свого життя (1769-1794 рр.) Григорій Сковорода мандрував Україною, проповідуючи серед народу свої філософські та соціальні погляди.

Здобувач освіти. *Іван Франко.* Великий письменник, філософ, науковець, громадсько-політичний діяч. Народився 27 серпня 1856 р. у підгірському виселку Нагуєвичі Дрогобицького повіту в родині сільського коваля. Найповніше на даний момент зібрання творів Івана Франка включає в себе 50 томів. Упродовж своєї понад 40-літньої творчої активності Франко надзвичайно плідно працював як оригінальний письменник (поет, прозаїк, драматург) і перекладач, літературний критик і публіцист, багатогранний науковець, літературознавець, мовознавець, перекладач, етнолог, фольклорист, історик, соціолог, політолог, економіст, філософ.

Здобувач освіти. *Леся Українка.* Лариса Петрівна Косач народилася 25 лютого 1871 р. у Новограді-Волинському. Мати її – письменниця Олена Пчілка і батько – юрист – багато уваги приділяли гуманітарній освіті дітей, розвивали інтерес до літератури, вивчення мов. Усе це сприяло ранньому входженню Лесі в літературу: в дев'ять років вона вже писала вірші, у тринадцять почала друкуватись. У 1884 р. у Львові в журналі «Зоря» було опубліковано два вірші («Конвалія» і «Сафо»), під якими вперше з'явилось ім'я Леся Українка. Дитячі роки поетеси минули на Поліссі. Серед факторів, які впливали на формування таланту Лесі Українки, була музика.

Здобувач освіти. *Катерина Білокур.* Видатна художниця. Читати, писати і малювати навчилася самотужки. Нею написані такі картини: «Квіти увечорі», «Декоративне панно», «Жар-колос», «Жоржини», «Рожі і троянди», «Осінь», портрети та автопортрети. 1954 року в Парижі на міжнародній виставці демонструються її картини «Цар-колос», «Берізка» і «Колгоспне поле», які

високо оцінив Пабло Пікассо. 1956 року їй присвоєно звання народного художника України [8].

Здобувач освіти. *Василь Сухомлинський.* Великий український педагог і письменник. У 1939 році Василь Олександрович закінчив Полтавський педагогічний інститут. Сухомлинський повертається в рідні місця і працює викладачем української мови та літератури в Онуфріївській середній школі. У сорок першому Василь Олександрович добровольцем йде на фронт. Після війни його призначили директором Павлишівської середньої школи, якою Сухомлинський керував протягом 22 років, до кінця життя.

Завдання № 5

Ведуча: А на закінчення давайте складемо пазл і подивимося, що ми отримали. *(Діти всі разом складають пазл. Пазл складається з жовто-блакитних деталей, які після складання утворюють фігуру серця)..* Пазл

Ведуча: Здобувачі, сьогодні ви мали змогу згадати історію нашої Батьківщини та ще раз відчутти себе громадянином великої країни. *(Всі учасники оглядають мапу України, орнаменти на одязі та роблять фото на згадку).*

Класний керівник: Ми – українці, ідемо у світ , і несемо всім світло миру і добра. Любові і злагоди. Ми раді з того, що маємо свою державу, волю, рідну українську мову, свій голос поміж усіма народами. І кожен з нас пов'язує свою долю з Україною, для неї ми живемо, для її процвітання і блага.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бебешко Л. Вишивальні традиції України. Білі та писані сорочки. Харків : КСД, 2021. 158 с.

2. Видатні українці. Культура. Мистецтво. Освіта : довідник / упоряд. та ред. Преварська М. І. Київ : Велес, 2016. 364 с.
3. Волянська Ю. Виховна година на тему: «Видатні українці». Всеосвіта. URL : <https://vseosvita.ua/library/vihovna-godina-na-temu-vidatni-ukrainci-405612.html>
4. Кондрашова Л. В., Лаврентьєва О. О., Зеленкова Н. І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі : навчальний посібник. Кривий Ріг : КДПУ, 2008. 187 с.
5. Сепіт Г. М. Сценарій виховного заходу «Україна єдина». Всеосвіта. URL : <https://vseosvita.ua/library/scenarij-vihovnogo-zahodu-ukraina-edina-337665.html>.
6. Сорока Г. І. Організація виховної роботи : планування, аналіз, методичне забезпечення. Харків : Основа, 2005. 128 с.
7. Росіцька І. В., Росіцький Р. П. Шкільні свята й будні : сценарії виховних дійств : посібник. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2017. 287 с.
8. Ушаков Д. Видатні українці. Харків : Фактор, 2008. 200 с.
9. Чириця І. Вишивані традиції житомирського Полісся. Укрінформ. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3029644-visivani-tradicii-zitomirskogo-polissa.html>
10. Українер. Країна зсередини / упоряд. : О. Кузема, Н. Понеділок, С. Анжелюк. Львів : Вид-во Старого Лева, 2019. 307 с.

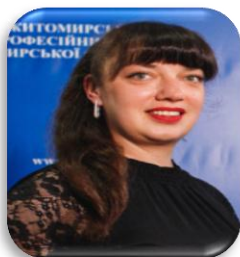

**Жидецька
Олена Олександрівна,**
*методист, спеціаліст вищої
категорії, педагогічне звання
«Викладач-методист»;*
*Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

**Мінгалова
Леся Олександрівна,**
*майстер виробничого навчання
першої категорії;*
*Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

**Карабенкова
Ірина Петрівна,**
*майстер виробничого навчання
першої категорії;*
*Житомирський професійний ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

**виховного заходу на тему:
«МІСТО МАЙСТРІВ»**

Професійний квест являє собою мандрівку здобувачів освіти по різних станціях Міста МАЙСТРІВ у ліцеї. Представники різних професій (здобувачі інших професій, працівники ліцею) діляться секретами майстерності. Здобувачі освіти виконують різні завдання: розгадують загадки, майструють, готують, малюють, тощо. У ході проходження квесту здобувачі освіти

дізнаються історію професій, зможуть спробувати себе в ролі майстра.

Мета і завдання:

- формування у здобувачів освіти позитивних установок і поважного ставлення до різних професій;
- формувати уявлення про соціальну роль праці в житті людини та суспільства;
- створювати оптимальні умови для реалізації власних творчих здібностей;
- розвивати вміння взаємодіяти з однолітками в командних іграх;
- розвивати словниковий запас, пізнавальний інтерес, творчі здібності здобувачів освіти;
- виховувати поважне ставлення до людини праці.

Попередня робота:

- Підготовка рекламного оповіщення про проведення гри-квесту.
- Роз'яснювальна робота серед здобувачів освіти.

Учасники гри:

Здобувачі освіти I курсу.

Час проведення: 90 хвилин.

Місце проведення: кабінети, лабораторії та майстерні ліцею.

Форма проведення: професійний квест

Обладнання: картки з назвами професій, кольорові вказівники, дорожня карта, картки для оцінювання зеленого, червоного та жовтого кольорів, емблеми майстерень, фотокамера, комп'ютер, проектор.

Для професії кухар; кондитер – вбрання кухара: халат, фартух, косинка чи ковпак, різнобарвні серветки (чи кольоровий папір), овочі (огірок, помідор, перець, листя салату, морква, буряк), фрукти (мандарин, апельсин, лимон, яблуко, ківі, банан), печиво та цукерки, комп'ютерна презентація.

Для професії оператор обробки інформації та програмного забезпечення – комп'ютер, принтер.

Для професії електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин; слюсар-електрик з ремонту електроустаткування – викрутки, електровимірвальні прилади, верстати.

ХІД ЗАХОДУ

I етап. Початковий.

Здобувачі освіти поділяються на три команди. Основне завдання кожній команді – зібрати на всіх пунктах станції «Міста професій» зашифровані слова, щоб відгадати професію.

Кожна група отримує «Дорожню карту» та маршрутний лист із завданням: знайти за прізвисьмом, ім'ям та по батькові та картинкою-підказкою людину, яка працює в освітньому закладі. Виконати завдання. Отримати зашифроване слово. Назвати її професію, продумати та задати запитання.

Тривалість квесту:

Здобувачі освіти на виконання завдань мають 60 хвилин.

15 хвилин на підготовку – вивчення картки, продумування запитань щодо виконання завдань.

15 хвилин на підсумок квесту, визначення переможця.

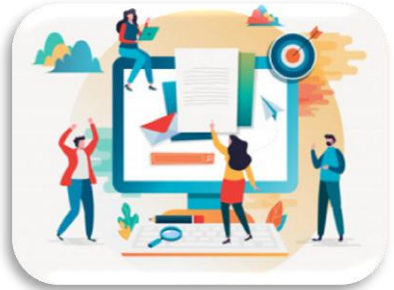
II етап. Основна частина.

Вступне слово викладача. Розпочни свій професійний шлях вже сьогодні, щоб стати найкращим завтра! Знайте! Оволодівши знаннями, професійними навиками Ви зможете не просити, а самостійно заробляти, зайняти гідне для Вас місце в житті. За Ваші знання і працю Вас завжди будуть поважати, цінувати і любити люди.

Здобувачі освіти за дорожньою картою вирушають у мандрівку.

Станція 1.
«Інформаційні технології»
(каб. 8), керівник станції
Мінгалова Леся
Олександрівна.

Завдання – швидко
відгадати загадки і знайти їх
в кабінеті. Яке слово
найчастіше повторюється,
воно і є розгадкою.

Підказка, картинка на дорожній картці.

*Ось на нім комп'ютер пише
І малює без зупинки
Найцікавіші картинки
А влаштовує цей хор
Чарівник наш - ..... (монітор)*

*В блоці цім живе процесор
Помічник він, не агресор
В ньому щось гуде, співає
Одним оком нам моргає.
Головний він не даремно,
А зовуть його ..... (системним)*

*І комп'ютери порою
Розмовляють між собою
А для цього їм потрібна
Річ відома не усім
До телефону підключай
І повідомлення приймай,
Адже мову ми ведем
Про зв'язок через .....(модем)*

Ось я кнопку натискаю
І папір вже заправляю.
Він друкує без зупинки
Вірші, пісні й картинки
І швидкий він, наче спринтер
Відгадайте, що це ... (принтер)

Хто хоче щось запам'ятати –
В блокнот свій може записати.
Комп'ютер теж немов блокнот –
Не має з пам'яттю турбот.
А як називають комп'ютер-блокнот? (Ноут-бук)

Про нього знаємо ми нині:
З ним справу мають в медицині.
Біолог з ним теж справу має,
А комп'ютер від нього страждає. (вірус)

Я показую об'єкти,
Фото-, відеопроєкти.
Я не плеєр, не мотор,
А звичайний – ..... (монітор)

Якщо є складна робота,
Мусить бути лиш охота,
Бо зі мною буде толк,
Адже я – системний ..... (блок)

Я малюю діаграми,
Знаю формули й доданки.
Підрахую як годиться –
Електронна я ..... (таблиця)

Я пишу листи і вірші,
Мої тексти найгарніші.
Хай підтвердить весь народ,

Як усім потрібен ..... (Word)

*Коли треба показати
Слайди про усі формати –
В допомозі не відмовить
Вам ніколи ..... (PowerPoint)*

*Він покаже все на світі:
Що малюють, пишуть діти,
Грають як і що співають,
І як пошту відправляють.
Все, що є відображає,
Без нього ПК немає! (монітор)*

*Ось на нім комп'ютер пише
І малює без зупинки
Найцікавіші картинки
А влаштовує цей хор
Чарівник наш - ..... (монітор)*

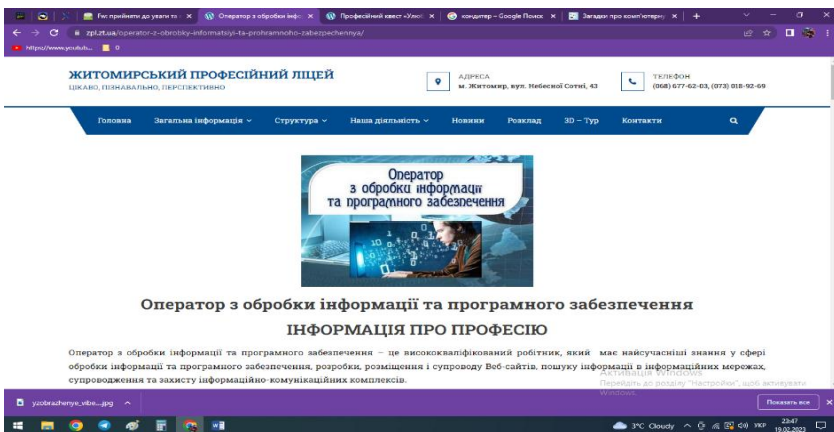
*І комп'ютери порою
Розмовляють між собою
А для цього їм потрібна
Річ відома не усім
До телефону підключай
І повідомлення приймай,
Адже мову ми ведем
Про зв'язок через ..... (модем)*

Зашифроване слово – **монітор**.

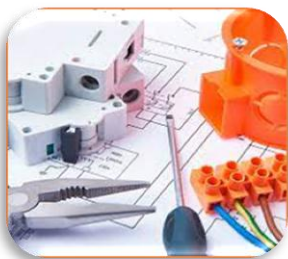
Професія – оператор з обробки інформації та програмного забезпечення. Керівник станції показує презентацію професії.

URL : <https://www.zpl.zt.ua/operator-z-obrobky-informatsiyi-ta-prohramnoho-zabezpechennya/>

Здобувачі задають запитання.

Запис у маршрутний лист (активність здобувачів освіти).

Станція 2.
«Електромонтажні роботи»
 (майстерня 1), керівник Шарандак Михайло Васильович.

Завдання – виконати заміри електроприладами за прикладом майстра. Яке слово найчастіше повторюється, воно і є

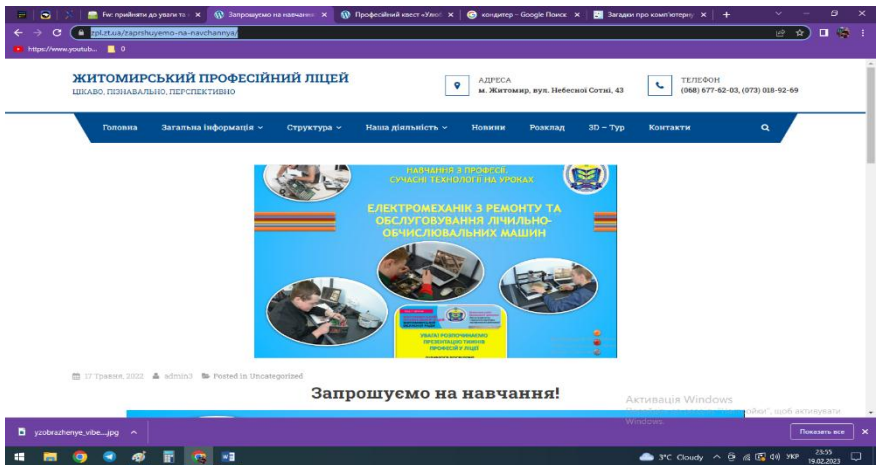
розгадкою.

Підказка, картинка на дорожній картці.

Зашифроване слово – **електрика**.

Професія – електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин. Керівник станції презентує професію. Здобувачі освіти задають запитання.

URL : <https://www.zpl.zt.ua/zaprshuyemo-na-navchannya/>

Запис у маршрутний лист (активність здобувачів освіти).

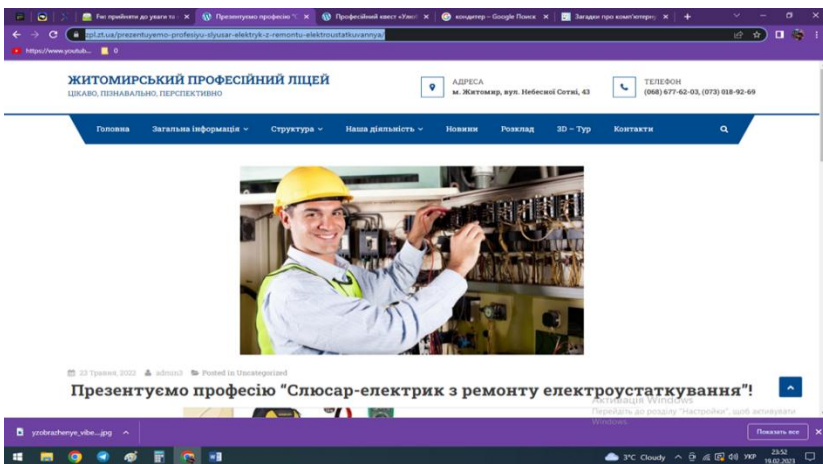
Станція 3. «Слюсарні роботи» (майстерня 4), керівник Дем'янчук Ігор Миколайович.

Завдання – знайти пару: інструмент та його назву. Яке слово найчастіше повторюється, воно і є розгадкою.

Підказка, картинка на дорожній картці.

Зашифроване слово – **верстат**. Керівник станції презентує професію. Здобувачі освіти задають запитання. URL : <https://www.zpl.zt.ua/prezentuyemo-profesiyu-slyusar-elektryk-z-remontu-elektrostatkuvannya/>

Запис у маршрутний лист (активність здобувачів освіти).

Станція 4. «Кулінарія» (лабораторія 21), керівник Киричук Лілія Генріхівна.

Завдання – виконай нарізку овочів, подумай, яка це страва.

Підказка, картинка на дорожній картці.

Керівник станції презентує професію. В Україні ця страва здавна вважається символом міцної родини: близько 10 інгредієнтів у горщику варяться, бурлять, а потім

мліючи, передають свої аромати і смаки одне одному, стають одним цілим – багатим, наваристим, густим.

Зашифроване слово – **борщ**.

У різних країнах борщ готують по-своєму, але

традиційний український є особливим, найкращим.

На честь українського борщу було назване невелике містечко Борщів, розташоване на Тернопільщині. Щодо воно стає центром фестивалю «Борщ-їв».

Існує навіть географічне поняття «борщовий пояс», що охоплює території, на яких традиційно готують борщ, – від південно-східної Польщі через Україну, Білорусь до російських регіонів на Волзі та Дніпрі.

Яким же повинен бути кухар? Наприклад: знати все про страви, вміння їх готувати, оформляти, подавати, повинен мати хороші розумові здібності, добре розвинені дотик та нюх, управління рухами рук, вміння зосереджуватися, переключатися, естетичний смак, творчу уяву, стійку увагу, добре розвинену пам'ять, бути добросовісним, ввічливим, охайним, старанним, терплячим, швидким, дотримуватись правил і вимог у роботі.

Запис у маршрутний лист (активність здобувачів освіти).

Станція 5. «Смаколики» (кафе-лабораторія), керівник Кухаренко Олена Володимирівна

Завдання – переглянь відео. Дай відповіді на запитання. Яке слово найчастіше повторюється, воно і є розгадкою. Підказка, картинка на дорожній картці.

Керівник станції презентує професію.

Кухар також повинен красиво, апетитно і вишукано оформити будь-яку страву. Від найпростішої до більш складної, для дітей і дорослих, святкових і буденних. Звичайно, це потребує неабиякої майстерності.

– Ви згодні? Пропоную спробувати свої сили в оформленні страви з печива та цукерок.

Будь-яка відповідальна господарка повинна знати про те, як правильно сервірувати стіл, як розкласти посуд на столі так, щоб це виглядало красиво, акуратно і функціонально. Звичайний прийом їжі перетворюється в урочистий захід, якщо на столі розставлені столові прилади для різних блюд за правилами сервіровки. Чистота, порядок і гармонічна естетика повинні панувати у вашому домі завжди!

– Яке столове приладдя ви знаєте? (наприклад: виделка, ложка, тарілка)

Ось погляньте, скільки різновидів виделок, ложок та столових ножів існує. У якому порядку і де саме на столі потрібно, за правилами, розташувати столове приладдя.

Необхідним атрибутом святкового столу є серветка.

- Ви хочете навчитися їх красиво складати?

Проводять майстер-клас з складання серветок.

Зашифроване слово – **серветка**.

Презентуємо професію.

URL : <https://www.zpl.zt.ua/uchnyu-2/kukhar-kondyter/>

Відмічаємо маршрутний лист (*активність здобувачів освіти*).

Станція 6. «Хмари»
(лабораторія 10), керівник
Карабенкова Ірина Петрівна.

Завдання – знайти
призначення відгаданих
попередніх слів. Яким
способом ви це зробили?

Підказка, картинка на
дорожній картці.

Зашифроване слово – **Інтернет.**

Реклама професії URL :
<https://www.zpl.zt.ua/uchnyu-2/elektromekhanik/>

Відмічаємо маршрутний лист (*активність здобувачів освіти*).

III етап. Заключний. Підведення підсумків.

Викладач. Сьогодні ви взяли участь у квесті, який познайомив вас з деякими професіями. Назвіть їх ? На вашу думку, якою повинна бути людина тієї чи іншої професії. А чи є якості, притаманні кожній з представлених професій? (бути чесним, порядним, добросовісним, відповідальним, терплячим, дисциплінованим, доброзичливим, охайним, уважним, мати гострий розум, гарну пам'ять, міцні знання, вміти мислити, уявляти, правильно висловлюватись, тримати слово, любити свою професію, дбати про людей і поважати Батьківщину).

Незалежно від того, яку професію обере сучасна людина, вона повинна дбати про своє здоров'я, правильно харчуватися, бути людиною культурною, духовно і естетично розвиненою, любити свою Батьківщину і бути готовою її захистити.

Підсумок голосування: проаналізувати відповіді на Маршрутних листах.

Домашнє завдання. Підготувати цікаву інформацію до 2-3 речень про зашифровані слова. Відіслати на пошту викладачу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Квест-гра як сучасна інноваційна форма взаємодії між суб'єктами навчального процесу у позашкільлі : методичні рекомендації. URL :

<https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-kvest-gra-yak-suchasna-inovaciyna-forma-vzaemodi-mizh-sub-ektami-navchalnogo-procesu-u-pozashkilli-178198.html>

2. Методичний посібник по створенню квестів
URL : https://ckoblsutur.ucoz.ua/docs/9/1/kvest_metodichka_2018-kopija.pdf

3. Мішагіна О. Д. Використання квесту як засобу активізації навчальної діяльності учнів. *Форум «На урок»*.
URL : https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_tehnology/34730

4. Сокол І. М. Впровадження квест-технології в освітній процес : навч. посіб. Запоріжжя : Акцент Інвест-трейд, 2013. 87 с.

5. Сокол І. М. Квест : метод чи технологія? *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2014. № 2. С. 28-31.

6. Сокол І. М. Рекомендації щодо створення та проведення освітніх квестів. *Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи* : матеріали ІІ міжнар.наук-прак. Конф. (м. Запоріжжя, 18-25.04.2016).
URL:<https://drive.google.com/file/d/0B4K0hkaeW3PvekhMSER1RDA1eVk/view?usp=sharing>

ДОДАТКИ

Додаток А

Маршрутний лист «Місто МАЙСТРІВ»

Інструкція:

- 1) Відвідайте кожну станцію Міста МАЙСТРІВ у порядку черговості за Дорожньою картою.
- 2) Візьміть активну участь у презентації професій.
- 3) По закінченню квесту збір у актовій залі.

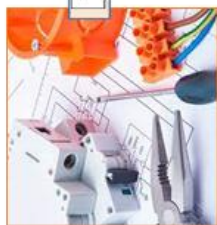
№ станції	Назва станції	Місце-знаходження	Оцінка		
			Відмінно ☺	Добре ☺	Потрібна допомога ☹
1.	<i>«Інформаційні технології»</i>	кабінет № 8			
2.	<i>«Електромонтажні роботи»</i>	майстерня №1			
3.	<i>«Слюсарні роботи»</i>	майстерня № 4			
4.	<i>«Кулінарія»</i>	лабораторія № 21			
5.	<i>«Смаколики»</i>	кафе-лабораторія			
6.	<i>«Хмари»</i>	лабораторія № 10			

Дорожня картка

Додаток Б

Зашифроване слово

Зашифроване слово

Зашифроване слово

Професія

1. Мінзалева Лєся Олександрівна

2. Шорандак Михайло Васильович

3. Дем'янчук Ігор Миколайович

Професія

6. Карабенкова Ірина Петрівна

Зашифроване слово

Зашифроване слово

5. Кухаренко Олена Володимирівна

4. Киричук Лілія Генріхівна

Зашифровані слова:

**Слюсар Леся
Володимирівна,**
*бібліотекар, спеціаліст;
Житомирський професійний
ліцей
Житомирської обласної ради*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
виховної години на тему:
«ЛЕСЯ УКРАЇНКА: СИЛА ТАЛАНТУ І ДУХУ»

Мета: розширити знання здобувачів освіти про життя і творчість Лесі Українки; вчити слухати і милуватися художнім словом поезії; розвивати читацьку самостійність, естетичні смаки здобувачів освіти; виховувати любов до природи рідної землі, інтерес до художньої літератури.

Форма проведення: літературно-мистецька виховна година.

Оснащення: електронна презентація «Леся Українка: сила таланту і духу», книжкова виставка «Лесині джерела», картина Лесі Українки «Мати і дитина» («Мати і дочка біля пташиного гнізда»), фільм «Леся Українка. Цікаві факти».

Хід заходу

Ведучий

Вірш Л. Українки «Я не на те, слова, ховала вас...»

Я не на те, слова, ховала вас
і напоїла крив'ю свого серця,
щоб ви лилися, мов отрута млява,

і посідали душі, мов іржа.

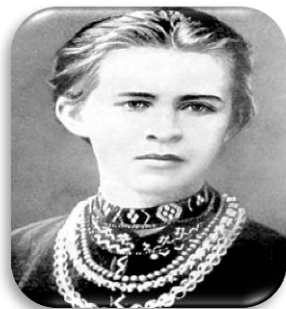
Промінням ясним, хвилями буйними,
прудкими іскрами, летючими зірками,
палкими блискавицями, мечами
хотіла б я вас виховать, слова!

Щоб ви луну гірську будили, а не стогін,
щоб краjali, та не труїли серце,
щоб піснею були, а не квилінням.

Вражайте, ріжте, навіть убивайте,
не будьте тільки дощиком осіннім,
палайте чи паліть, та не в'яліть!

Леся Українка

25 лютого 1871 року в Новограді-Волинському в родині дійсного статського радника, мецената, члена «Старої громади» Петра Косача та Ольги Драгоманової-Косач (письменниці Олени Пчілки) народилася відома поетка, драматургиня, перекладачка і громадська діячка Лариса Косач, що увійшла в історію української і європейської літератури під іменем Леся Українка.

Здобувач освіти 1: На формування світогляду Лесі Українки великий вплив мали родинне оточення й «спадок предків»: передані з покоління в покоління поняття честі, гідності, патріотизму, глибокої шляхетності. *«Такий весь рід – незгідні, незалежні, рівноправці»*, – напише згодом в одному з листів Леся Українка. Лесин дід по матері – Яків

Драгоманов – був декабристом, окрім того, мав мистецький хист, його твори друкували в тогочасній пресі. Дядько – Михайло Драгоманов – відомий публіцист, історик, активний громадський діяч, якого переслідував царський уряд. Батько – Петро Антонович Косач – юрист за освітою, обстоював інтереси простолюду. Не було в родині панської погорди до простих людей, адже тут поважали людську гідність.

Здобувач освіти 2: Мати Лесі Українки – Ольга Косач – відома українська письменниця й перекладач Олена Пчілка, була активним громадським діячем, мала непохитну позицію у всьому, що стосувалося національного питання. Лесині батьки виховали своїх шістьох дітей патріотами, дали їм блискучу освіту.

Лесю також формувало найближче оточення Косачів, насамперед – родини Михайла Старицького та Миколи Лисенка. Старицькі, Лисенки й Косачі були, за спогадами письменника й науковця Агатангела Кримського, чи не єдиними людьми, які в часи наступу на все українське не приховували своїх поглядів, були вірні національним переконанням

Здобувач освіти 3:

Першу поезію Леся Українка написала у дев'ять років. Це вірш «Надія», присвячений тітці Олені, засланий до Сибіру за вільнодумство. Вірш сповнений любові до рідного краю і суму за ним. Пізніше композитор Микола Лисенко поклав Цю поезію на музику.

Вірш Л. Українки «Надія»

Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна:

Надія вернутись ще раз на Україну,
Поглянути ще раз на рідну країну,
Поглянути ще раз на синій Дніпро, –
Там жити чи вмерти, мені все одно;
Поглянути ще раз на степ, могилки,
Востаннє згадати палкії гадки...
Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна.

Здобувач освіти 4:

Вперше ім'я Лесі Українки з'явилося у львівському журналі «Зоря» в 1884 р., де були надруковані вірші «Конвалія», «Сафо».

Вірш «Конвалія»

Росла в гаю конвалія
Під дубом високим,
Захищалась від негоди
Під віттям широким.
Та недовго навтішалась
Конвалія біла, –
І їй рука чоловіча
Віку вкоротила.
Он понесли конвалію
У високу залу,
Понесла її з собою
Панночка до балу.
Ой на балі веселая
Музиченька грає,
Конвалії та музика
Бідне серце крає:
То ж панночка в веселому
Вальсі закрутилась,
А в конвалії головка
Пов'яла, схилилась.
Промовила конвалія:

“Прощай, гаю милий!
І ти, дубе мій високий,
Друже мій єдиний!”
Та й замовкла. Байдужою
Панночка рукою
Тую квіточку зів’ялу
Кинула додолу.
Може, й тобі, моя панно,
Колись доведеться
Згадать тую конвалію,
Як щастя минеться.
Недовго й ти, моя панно,
Будеш угішатись
Та по балах у веселих
Таночках звиватись.
Може, колись оцей милий,
Що так любить дуже,
Тебе, квіточку зів’ялу,
Залишить байдуже!..

Здобувач освіти 5. Леся Українка була всебічно обдарована від природи, а батьки зробили все від них залежне, щоб розвивалися її таланти.

Разом із братом Михайлом Леся переклала оповідання «Запропаща грамота» та «Зачароване місце» М. Гоголя.

Леся Українка гарно малювала – батько запросив у Колодяжне художника з Ковеля, який навчав її рисунка з натури. Пізніше вона відвідувала рисувальну школу, засновану видатним українським художником Миколою Мурашком. Одна з її робіт, яка збереглася, - мати з дитиною біля пташиного гнізда – свідчить про неабиякий малярський хист.

Також Леся прекрасно малювала, зокрема й морські пейзажі. Її називали першою жінкою-мариністкою в

українському мистецтві. На жаль, збереглася лише одна картина Лесі Українки олійними фарбами.

«Мати і дитина» - картина, яку намалювала Леся Українка. Олія. 1893 р.

Здобувач освіти 6. Через хворобу Леся Українка вчилася вдома. Однак її ерудиція, знання з різних галузей мистецтва й науки викликали подив. Юнка володіла майже всіма основними європейськими мовами, а також старогрецькою та латинською. Французькою, німецькою, італійською могла писати вірші, ґрунтовно знала вітчизняну й світову літературу.

У 19 років написала для своєї молодшої сестри, яка навчалася в гімназії, книжку «Стародавня історія східних народів». Це був перший в Україні підручник про первісне суспільство й історію індусів, єгиптян, асирійців, вавилонян, фінікійців.

Ще одне джерело, яке потужно живило талант Лесі, – музика. Дівчина чудово грала на фортепіано (її вчителькою була Ольга Лисенко, дружина М. Лисенка), виконувала власні композиції. Можливо, вона стала б відомою композиторкою, якби не хвороба. Ідеться про туберкульоз кісток, тяжку хворобу, що почалася взимку 1881 р., коли десятилітня дівчинка промочила ноги в крижаній воді річки Стир.

Ведучий. Все її життя було боротьбою: з хворобою, із суспільними догмами, за право бути українкою, мати

власну думку, жити своїм розумом, не бути ні від кого залежною.

«Се талант сильний, наскрізь мужній, хоч не позбавлений жіночої грації й ніжності» (Іван Франко)

Леся Українка народилася в родині Косачів, яка належала до аристократії, але при цьому всіляко підкреслювала свою українськість. Усі змалечку розмовляли українською, діти носили народні строї.

Псевдо «Українка» запозичила від рідного дядька, Михайла Драгоманова, який підписувався «Українець». Вперше так підписала свої вірші у тринадцять років у львівському часописі «Зоря», а в чотирнадцять опублікувала першу поему «Русалка».

Здобувач освіти 1: Важливу роль у формуванні Лесиної поетичної натури відіграла й мальовнича природа Волині, легенди й казки Полісся, власне, та атмосфера краси, серед якої вона росла, а також народні звичаї, традиції. Новоград-Волинський, Ковель, Колодяжне - казкові місця дитинства поетеси.

У 1879 р. родина Косачів перебралася до Луцька. Тоді ж вони придбали в селі поблизу садибу, щоб дати можливість дітям бути на природі. Колодяжне назавжди зачарувало Лесю прекрасними краєвидами та розповідями місцевого селянина Лева Скулинського. Вона заслуховувалась казками й переказами, які пізніше поклала в основу своєї «Лісової пісні».

Л. Українка багато подорожувала. Але хоч би де була поетеса, думкою вона завжди була лише в ріднім краї.

Вірш «Красо України, Подолля»

Красо України, Подолля!
Розкинулось мило, недбало!
Здається, що зроду недоля,
Що горе тебе не знавало!
Онде балочка весела,
В ній хороші, красні села,
Там хати садками вкриті,
Срібним маревом повиті,
Коло сел стоять тополі,
Розмовляють з вітром в полі.
Хвилюють лани золотії,
Здається, без краю, – аж знову
Бори величезні, густії
Провадять таємну розмову.
Он ярочки зелененькі,
Стежечки по них маленькі,
Перевиті, мов стрічечки,
Збігаються до річечки,
Річка плине, берег рвучи,
Далі, далі попід кручі...
Красо України, Подолля!
Розкинулось мило, недбало!
Здається, що зроду недоля,
Що горе тебе не знавало!..

Здобувач освіти 2: У 1890 р. у львівських журналах друкуються поезії «Contra spem spero», «Мій шлях», «Сім струн». Навесні 1891 р. Леся Українка відвідала Львів, познайомилася з І. Франком, галицькими діячами літературно-мистецького та громадського життя, а 1893 р. у Львові за сприяння І. Франка вийшла перша поетична збірка Лесі Українки «На крилах пісень».

Цілий рік, починаючи з червня 1897 р., Леся Українка лікувалася в Криму. Вілла «Іфігенія», де

оселилася поетеса, самою назвою викликала асоціації з героїнею давньогрецької міфології. Так народилася драматична сцена «Іфігенія в Тавриді». На той час Леся Українка вже випробувала свій талант у ліро-епіці (поєми «Роберт Брюс, король шотландський», «Давня казка», «Поет під час облоги»).

Потужний Лесин талант вибухнув і в драмі: ще 1896 р. поетеса закінчила свій перший драматичний твір – «Блакитна троянда».

У Києві 1904 р. вдруге під назвою «На крилах пісень» виходить ще одне видання поетичних творів письменниці (вибране). Однак цензура покалічила збірку, а критики наче й «не помітили» її.

До початку 1907 р. письменниця живе в Києві і стає свідком наступу реакції, коли багато хто з представників інтелігенції різко змінив свої недавно прогресивні погляди. У цей непростий час Леся Українка успішно співпрацює із сатиричним журналом «Шершень», де публікує низку власних викривальних творів. Поетесі судилося пережити арешт: під час обшуку в її помешканні знайшли заборонену літературу. Однак завдяки популярності Лесю Українку сприймали як *«пророка, що в найіділішу добу національного занепаду проповідував про великий час світанку...», гаслом котрого навіть у найтемніші хвили життя нації було: «Contra spem spero!»*» (Дмитро Донцов).

Здобувач освіти 3: Леся не лише писала власні твори, але й активно займалася перекладами, адаптуючи європейську класику до українського читача.

Із середини 1880-х рр. Леся Українка працювала над цілою серією перекладів найкращих зразків європейської літератури. Вона із захопленням перекладає вірші одного зі своїх улюблених поетів – Генріха Гайне (92 її переклади з

«Книги пісень» німецького поета побачили світ 1892 р. у Львові).

Продовжує перекладацьку роботу: береться за «Макбета» Вільяма Шекспіра, «Божественну комедію» Данте, пропонує друзям українською мовою уривки з «Каїна» Джорджа Байрона.

Здобувач освіти 4: *Леся Українка померла 1 серпня 1913 р. в містечку Сурамі (Грузія). Тіло славної доньки України, «святої лицареси, що написала на власному щиті в часи похмури й тяжкі для нашої Батьківщини гордо – Українка» (Оксана Забужко), перевезли до Києва.*

Поліція заборонила нести труну на руках, як того вимагала громадськість, заборонила промови, а щоб ніхто не посмів порушити заборони, дала в супровід похоронній процесії наряд кінноти. Та Україна провела в останню путь свою доньку багатотисячною ходою. Поховали Лесю Українку на Байковому цвинтарі.

Представлення книжкової виставки «Лесині джерела».

Перегляд та обговорення фільму «Леся Українка. Цікаві факти».

URL : https://www.youtube.com/watch?v=RBg_FCPGYw

Ведучий: Славетна поетеса Лариса Косач жила і творила з усвідомленням себе Українкою на теренах Російської імперії в русифікованому середовищі. Вона все своє життя присвятила служінню українській ідеї з вражаючим альтруїзмом і сягнула таких висот, що нині гідно презентує українську культуру в світі.

Леся Українка – геніальна поетеса, громадський діяч, сильна жінка з непростю долею, її творчість –

справжній гімн любові до життя, силі духу та витримці. *«Ні, я жива, я буду вічно жити, я в серці маю те, що не вмира...»*, – слова, написані так давно, сьогодні актуальні як ніколи,

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Забужко О. С. Notre Dame d'Ukraine : Українка в конфлікті міфологій. 2-ге вид., випр. Київ : Факт, 2007. 638 с.
2. Кармазіна М. С. Леся Українка. Життя як виклик. НАН України, Ін-т історії України. Вид. 2-ге, допов. Київ : Парлам. вид-во, 2020. 420 с.
3. Костенко А. І. Леся Українка / упоряд. В. П. Сичевський; відп. за вип. О. Шевчук. Київ : "А.С.К.", 2006. 512 с.
4. Леся Українка. Життя і творчість у документах, фотографіях, ілюстраціях : альбом / авт.-упоряд. : М. В. Гуць, Н. Л. Россошинська; авт. вступ. ст. О. Гончар. Київ : Радян. шк., 1986. 280 с.
5. Леся Українка. Горить моє серце : вірші та поеми / ред.- упоряд., автор передм. Т. Сергійчук. Київ : Київська правда, 2004. 464 с.
6. Леся Українка. Нехай мої струни лунають... : вибр. поезії / упоряд. Н. Г. Сташенко. Луцьк : ВАТ "Волин. обл. друк.", 2009. 224 с.

ДЛЯ ПОДАТОК

